ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 31 ΜΑΡΤΙΟΥ - ΠΕΜΠΤΗ 6 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2000

avti

Περίοδος Β΄
Τεύχος 709
Δρχ. 700

Έλεγχος στο δικομματισμό

1 3 ΔΕΚ. 200

Κ. Τσαλόγλου:
Πλασματικές εικόνες στο Χρηματιστήριο

Β. Μαρουλάς:
Δικομματισμός, η εικονική Δημοκρατία

Άγγ. Τσέκερης:
Ο εκσυγχρονισμός όπως δεν τον είδε κανείς

Στ. Καφαντάρης:
ΠΑΣΟΚ και ΝΔ, μια ίδια γεύση

Γ. Μπανιάς:
Επιλογή η Αριστερά

Γ. Γιαχανατζή:
Και τώρα όλα για την τηλεοπτική προβολή

...ταβερνείον του κυρίου Κόκκαλη
...απλεκόμενα και ΝΔ
...Ντόρα και ο κύκλος Μητσοτάκη

εκδόσεις ΠΟΛΙΣ

κυκλοφορούν

ΤΖΩΝ ΜΠΑΡΘ

Ο βλακοχορτοφάγος

μετάφραση - σχόλια- πρόλογος:
Αλέξης Πανσέληνος

Ένα συναρπαστικό, παραληρηματικό, μανιακό, προκλητικό, σαρκαστικό και σκληρό μυθιστόρημα, χυδαίο και ποιητικό, σοφό και παράτολμο, μυστηριώδες και γραφικό, ερωτικό και βίαιο, σκεπασμένο με ένα επικάλυμμα περιπέτειας και μ' ένα επικάλυμμα ύφους «εποχής». Ο συγγραφέας βρίσκει την ευκαιρία να ξανακοιτάξει από το πρίσμα του 20ου αιώνα την ιστορία του τόπου του, την ιστορία της καταγωγής της σύγχρονης αμερικανικής κοινωνίας και να τις βάλει στο στόχαστρό του. Ο *Βλακοχορτοφάγος* κλίνει ιπποτικά το κεφάλι στα πρότυπα του ευρωπαϊκού πνεύματος και του μυθιστορήματος αλλά και στους προπάτορες αμερικανούς της μεγάλης πεζογραφικής παράδοσης.

Η πλωτή όπερα

μετάφραση: Χίλντα Παπαδημητρίου
επίμετρο: Δημήτρης Τζιόβας

Μια μηδενιστική κωμωδία είναι αυτό το πρώτο μυθιστόρημα του Τζων Μπαρθ, ενός μεγάλου Αμερικανού μυθιστοριογράφου, που θεωρείται ως ένας από τους πρωτεργάτες του μεταμοντερνισμού και του πανεπιστημιακού μυθιστορήματος. Ο ήρωας του βιβλίου προσπαθεί να κατανοήσει γιατί μια μέρα του Ιουνίου δεν αυτοκτόνησε. Με έντονα ειρωνική και πικρόχολη διάθεση, περνώντας μέσα από ένα ερωτικό τρίγωνο και ποικίλες περιπέτειες, ο ήρωας καταλήγει στην άποψη ότι η ανθρώπινη συμπεριφορά υπόκειται σε μυστηριώδεις και γελοίους κανόνες που κανένα ορθολογικό σύστημα δεν μπορεί να ερμηνεύσει. Δεν υπάρχει κανένας λόγος για να ζεις, αλλά και κανένας λόγος για να πεθάνεις.

ΟΜΗΡΟΥ 32, ΤΗΛ. 36 43 382, FAX 36 36 501 • e-mail: polis@ath.forthnet.gr

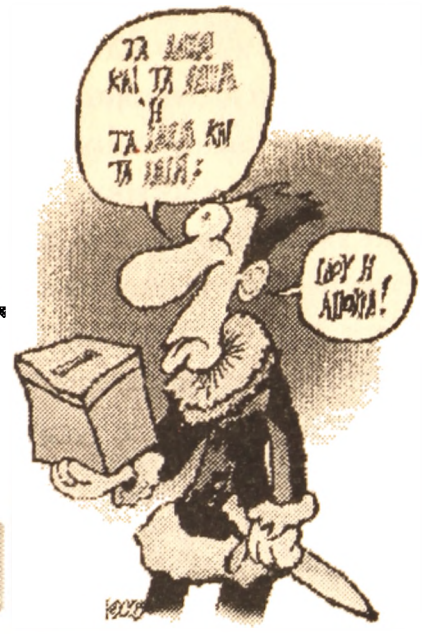
709

anti

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

anti

Έλεγχος στο δικομματισμό

Περίοδος Β' • Έτος 27ο • Τεύχος 709
Παρασκευή 31 Μαρτίου 2000 • Δρχ. 700
ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107
ANTI ON-LINE: http://www.otenet.gr/anti
e-mail: chpapou@otenet.gr
ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Μάχη Γεωργιάδου
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασίου 5, Περιστέρι
Τηλ. 57.22.201
ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:
Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη,. Εξάμηνη: 13 τεύχη
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 6.500 δρχ., Ετήσια 13.000 δρχ.,
Ετήσια Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 50.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 10.000 δρχ.
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:
Εξαμ.: 41 δολ., Ετήσια: 82 δολ.,
ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:
Εξαμ. 48 δολ., ετήσια 96 δολ.
ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης
Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: ΔΡΧ. 700,
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΔΡΧ. 1.400
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία
της Αθήνας: Περιοδικό ΑΝΤΙ,
για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου - Α Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.
Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 237. 463

ΤΟ *ΑΝΤΙ* ΚΑΙ ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΟ

Σε δέκα ημέρες ψηφίζουμε. Τα γκάλοπ δεν δημοσιοποιούνται· αν γίνονται. Οι τηλεοπτικές συζητήσεις δίνουν και παίρνουν. Η γκρίζα διαφήμιση –και από τις δύο πλευρές– προσπαθεί να πολώσει ένα μάλλον αδιάφορο κοινό. Το *Αντί*, πιστό στις προεκλογικές του παραδόσεις, θα κυκλοφορήσει με έκτακτο τεύχος και την ερχόμενη Πέμπτη 6 Απριλίου. Και πάλι την επόμενη –μετεκλογική– εβδομάδα, την Παρασκευή 14 Απριλίου. Ώριμες σκέψεις!

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛ. 12 Ο **Κ. Τσαλόγλου** επανέρχεται στο θέμα του Χρηματιστηρίου. Και η **Ελένη Βερυκίου** αναφέρεται στους... αφηρημένους «επενδυτές».

ΣΕΛ. 16 Οι **Β. Μαρουλάς, Άγγελος Τσέκερης, Μ. Στεφανίδης, Στ. Καφαντάρης, Αννέτα Καββαδία** αναφέρονται σε φαινόμενα του εκβιαστικού δικομματικού συστήματος.

ΣΕΛ. 26 Οι **Απόστολος Διαμαντής, Τάσος Παππάς** και ο **Ρεπόρτερ** σχολιάζουν την πολιτική επικαιρότητα.

ΣΕΛ. 31 Ο **Ρεπόρτερ** συνεχίζει τις ιστορίες τού Σωκράτη Κόκκαλη (alias Roko): Μήπως θυμάστε μια «ανακοίνωση» του εντιμότατου κυρίου προέδρου της Ιντρακόμ, με την οποία το 1996 «πληροφορούσε» ότι «ουδεμία σχέση έχουν με τη Στάζι ο ίδιος και η εταιρεία του» και εξέφραζε το φόβο ότι οι «συκοφάντες» του θα μετατρέψουν την Ελλάδα σε «ταβερνείον της Ευρώπης»;

ΣΕΛ. 39 Δύο ομάδες πολιτών σε ισάριθμα κείμενα καταθέτουν τις απόψεις τους για την Αριστερά και ο **Γιάννης Μπανιάς** γράφει για την αριστερή αντίσταση στον δικομματισμό.

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ
Μα υπάρχει, πράγματι , δίλημμα; σελ. 4

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ
Αντήνωρ, σελ. 6

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ
Σχόλια, σελ. 8

E-MAIL
Απόστολος Διαμαντής, σελ. 14

TV ΒΥΣΜΑΤΑ
Τηλεκριτική, σελ. 46

ΑΝΤΙΠΑΛΗ ΕΣΤΙΑ
Αθλητικά, σελ. 54

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ
Πολιτισμός, σελ. 55

ΒΙΒΛΙΟ
Κριτική, σελ. 62

ΜΑ ΥΠΑΡΧΕΙ, ΠΡΑΓΜΑΤΙ, ΔΙΛΗΜΜΑ;

ΜΑ ΠΟΙΟΣ θα βγει πρώτος; Ο Σημίτης ή ο Καραμανλής; Τα ΜΜΕ, το «debate», οι προπαγανδιστές των δύο κομμάτων, οι «αναλυτές», οι δημοσκόποι, όλοι έχουν περιορίσει την προβληματική τους στο δίλημμα αυτό. Και οι πολίτες; Οι συζητήσεις στα πολιτικά καφενεία δίνουν και παίρνουν: Ο ένας «έμαθε από έγκυρη πηγή», ο άλλος «από κάποιον που είναι μέσα σε σοβαρή εταιρεία δημοσκοπήσεων», ο άλλος, ο άλλος... κ.λπ.

ΜΗΠΩΣ βγει η Δεξιά; Μήπως βγει το ΠΑΣΟΚ;

Η ΛΟΓΙΚΗ του δικομματισμού έχει κυριαρχήσει στη χώρα. Τείνει να μετατραπεί η Ελλάδα σε ένα ιδιότυπο αντίγραφο των ΗΠΑ, όπου οι πολίτες θα έχουν να επιλέξουν τελικά μεταξύ «Δημοκρατικών» ή «Ρεπουμπλικάνων». Αυτή η νέου τύπου «Δικομματική Δημοκρατία», σιγά σιγά μετεξελίσσεται σ' ένα μονοκομματικό κράτος. Ήδη παρακολουθούμε αυτή τη «μεταμόρφωση»: Το ΠΑΣΟΚ δεν απέχει πολύ από το να είναι απλώς ένα «καθεστωτικό κόμμα». Αποτέλεσμα; Το υπεροπτικό ύφος, η διαφθορά, η εξάρτηση από μεγάλα και άνομα οικονομικά συγκροτήματα. Και ο πολίτης; Αυτός μένει όλο και περισσότερο στη γωνία, το προνόμιο που του άφησαν είναι να «διεκδικεί» το ρουσφέτι σε ατομικό ή οικογενειακό επίπεδο.

ΜΗΠΩΣ, όμως, πρόκειται να μεταβληθεί η κατάσταση με την άνοδο της Ν.Δ. στην εξουσία;

ΜΑ ΕΙΝΑΙ δυνατόν να αμφισβητήσουμε και να ανατρέψουμε αυτήν την κατάσταση; Εμείς πιστεύουμε ότι είναι δυνατόν και πρέπει να δράσουμε όλοι προς αυτή την κατεύθυνση.

ΑΝ ΑΦΕΘΟΥΜΕ στη δικομματική λογική, κάθε διαφορετική φωνή θα απισχνανθεί και οι βαρώνοι της πολιτικής, «εξουσιοδοτούμενοι» από τους πολίτες -που θα μεταλλαχθούν σε ανώνυμο πλήθος- θα συνεχίσουν να διαχειρίζονται τα κοινά ερήμην της κοινωνίας.

ΟΙ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΕΙΣ μεταξύ των μονομάχων δεν αφορούν σε θέματα πολιτικών επιλογών, αλλά στο ποιος έχει την πιθανότητα να «κερδίσει τις εκλογές» όπως «προδιαγράφουν» οι δημοσκοπήσεις ή οι «παραστάσεις νίκης» – ναι, και αυτός ο όρος επινοήθηκε από τους «επικοινωνιολόγους». Η πολιτική έχει απογυμνωθεί από κάθε περιεχόμενο και μεθοδικά οδηγείται ο πολίτης να επιλέξει «ανάμεσα στο φως και το σκοτάδι».

Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ λόγος έχει φτωχύνει, ο προβληματισμός πάνω σε διαφορετικές επιλογές είναι ανύπαρκτος. Όλο κι όλο το πρόβλημα του τόπου είναι αν η κυρία Δάφνη –ή μήπως η κυρία Νατάσα– χορεύει καλύτερα! Το «ίματζ», το «προφίλ» είναι που μετράνε τώρα πια. Εκεί μας οδήγησαν τα πολιτικά κόμματα που επινόησαν ένα ιδιότυπο εκλογικό σύστημα ως τον καθοριστικό μηχανισμό λειτουργίας της δημοκρατίας.

ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΑΠΛΕΚΟΜΕΝΑ, η καθυστέρηση στην Παιδεία, η ανεργία, το απειλούμενο ασφαλιστικό σύστημα, η πολιτιστική αλλοτρίωση, πώς θα αντιμετωπιστούν; Με το «προφίλ» και το «ίματζ»;

Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ για τέτοια μετεξέλιξη της πολιτικής είναι μπροστά μας. Πρέπει να στρατευθούν οι πολίτες που έχουν κατανοήσει τη βαναυσότητα και το ψεύδος των εμπόρων της πολιτικής και να αποστρέψουν το πρόσωπό τους από τον δικομματισμό, στην εκλογική περίοδο που διανύουμε, με την ψήφο τους.

Η ΝΕΑ ΒΟΥΛΗ, δεν πρέπει να το ξεχνάμε, θα είναι αναθεωρητική του Συντάγματος. Θα παγιώσει πρακτικές που θα ορίσουν το μέλλον για πολλά χρόνια.

ΠΡΕΠΕΙ να πολεμήσουμε αυτές τις δικομματικές λογικές. Πρέπει να συσπειρωθούν όλοι οι πολίτες που πραγματικά αγωνιούν για το μέλλον του τόπου και να ψηφίσουν *διαφορετικά*. Πρέπει η φωνή της Αριστεράς να είναι παρούσα και να είναι ισχυρή στη νέα Βουλή.

ΕΧΟΥΜΕ δεινοπαθήσει από τον δικομματισμό: τις αποσιωπήσεις, το κουκούλωμα, τις υπόγειες συναλλαγές, τη διαφθορά, τον νεποτισμό. Η υποκρισία δεν πρέπει να παγιωθεί ως τρόπος άσκησης της πολιτικής. Δεν πρέπει μόνον να αποστρέψουμε το βλέμμα από το ειδεχθές πρόσωπο του αδιέξοδου δικομματισμού. Πρέπει να τον ανατρέψουμε.

ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ καλούνται να δώσουν το δικό τους «παρών» και να μην αφεθούν στη μοίρα που τους επιφυλάσσουν οι δύο «μεγάλοι» διαχειριστές της εξουσίας. Πρέπει να ψηφίσουμε την Αριστερά όχι μόνον γιατί πιστεύουμε σ' αυτήν. Αλλά και για να νικηθεί ο δικομματισμός που καταργεί την διαφορετικότητα, που ακυρώνει την ουσία της δημοκρατίας, που κάνει την κάθε ημέρα της ζωής μας φτωχότερη...

avti

Λογικη κ ενΑισθησια

δεκαπενθήμερο

ΠΑΣΟΚ-Ν.Δ. «αυτοσχεδιάζουν»...

...ενώ μιλούν για ντέρμπι και προγράμματα

ΔΕΚΑ ΜΕΡΕΣ πριν από τις εκλογές και ενώ τα... 26 κόμματα (τόσα ανακήρυξε το Α' Τμήμα του Αρείου Πάγου!) βρίσκονται στην τελική ευθεία, η συνεχιζομένη πίεση στη χρηματιστηριακή αγορά ανησυχεί βαθύτατα το κυβερνών ΠΑΣΟΚ. Ήδη ο πρωθυπουργός Κ. Σημίτης κατηγόρησε τον πρόεδρο της Ν.Δ. Κ. Καραμανλή ότι παρεμβαίνει αρνητικά στην εξέλιξη του Χρηματιστηρίου (κατηγορία την οποία απέκρουσε, φυσικά, ο Κ. Καραμανλής...), ενώ, την ίδια στιγμή, παράγοντες της Σοφοκλέους αφήνουν να εννοηθεί ότι *«πολλά θα εξαρτηθούν»* από το πώς θα κινηθεί ο γενικός δείκτης κατά τις προσεχείς (μέχρι τις εκλογές) έξι συνεδριάσεις του Χρηματιστηρίου.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Θα μπορέσει η κυβέρνηση, από μόνη της, στο μικρό διάστημα που εμφιλοχωρεί μέχρι τις εκλογές, να μεταβάλει τη σημερινή κατάσταση πραγμάτων στη Σοφοκλέους; Οι γνώμες στασιάζονται. Οι «ειδικοί», πάντως, υποστηρίζουν ότι η κυβέρνηση οπωσδήποτε μπορεί να αποτρέψει την περαιτέρω υποχώρηση του γενικού δείκτη – κάτι το οποίο ήδη έκανε, λ.χ., στη συνεδρίαση της περασμένης Τρίτης, όταν περιόρισε την πτώση του γενικού δείκτη στο 0,25% (από 2,5%), ακριβέστερα στις 4.664 μονάδες.

ΤΗΝ ΩΡΑ που γράφονται οι γραμμές αυτές (Τετάρτη βράδυ), όλοι σχεδόν οι τηλεοπτικοί σταθμοί επικεντρώνουν την προσοχή τους στο διαβόητο debate μεταξύ Σημίτη και Καραμανλή, που έχει προγραμματισθεί για το βράδυ της Πέμπτης. Τη *«μονομαχία»* αυτή (αν μπορεί ν' αποκληθεί *«μονομαχία»* η εκφώνηση μονολόγων), εκ των πραγμάτων, αδυνατεί να καλύψει το παρόν τεύχος του *Αντί*. Επικρίσεις, όμως, τόσο για τον αποκλεισμό της ΕΣΗΕΑ, των μη «τηλεοπτικών» δημοσιογράφων και, κυρίως, για τον αποκλεισμό όλων των άλλων κομμάτων, έχουν ήδη διατυπωθεί.

ΓΙΑ ΤΗΝ επιλογή αυτή, που ισοδυναμεί με *«συνεννοημένη παράσταση»* (αντί για ουσιαστικό διάλογο), ευθύνη υπέχουν και τα δύο κόμματα εξουσίας. Αλλά η κύρια ευθύνη ανήκει, ασφαλώς, στο κυβερνών κόμμα, το οποίο «ενθυμείται» τα μικρότερα κόμματα, μόνο όταν τα καλεί να γίνουν *«αιμοδότες»* του ΠΑΣΟΚ, *«για να μην έλθει η Δεξιά»!* Το ΠΑΣΟΚ ξέρει, βέβαια, ότι, χάρις στον εκλογικό νόμο, σχηματί αυτοδύναμη κυβέρνηση με διαφορά μό 1.400 ψήφων από το δεύτερο κόμμα, υ την αίρεση ότι το πρώτο κόμμα θα συγ ντρώσει ποσοστό πάνω από το 36-37% κ το τρίτο κόμμα (στην προκειμένη περίπ ση το ΚΚΕ) δεν θα συγκεντρώσει πά από το 10%... Παρ' όλα αυτά, κάνει ό μπορεί για να συρρικνώσει τη δύναμη τ μικρών κομμάτων και, ιδιαίτερα, τ ΣΥΝ. *«Η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ* –δήλωσε Νίκος Κωνσταντόπουλος, την περασμέ Τρίτη, στο Ζάππειο– *θέλει τον ΣΥΝ εκ Βουλής. Η παρουσία μας τους ενοχλεί».*

****

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, παρ' όλα όσα λέγον και γράφονται περί *«ντέρμπι»*, κ.λπ., μει ξύ ΠΑΣΟΚ και Νέας Δημοκρατίας, κ ρίαρχη είναι η αίσθηση, σε κύκλους τ Αριστεράς, ότι το μικρό προβάδισμα π διαθέτει σήμερα το ΠΑΣΟΚ έναντι τ Νέας Δημοκρατίας, θα διευρυνθεί, δοθ ντος ότι το ΠΑΣΟΚ έχει σαφές προβά σμα στον χώρο των αναποφάσιστων, έν ντι της Νέας Δημοκρατίας. Συνεπώς, αριστεροί ψηφοφόροι –τόνιζαν οι ίδιοι

ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΑΚΟΜΗ ΔΥΟ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ΑΝΤΙ (1996)

Είναι έτοιμοι και διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού(Δημοχάρους 60, Αθήνα) δυο ακόμα τόμοι του ΑΝΤΙ που συμπεριλαμβάνουν τα τεύχη 595 έως και 608 (ο 44ος) και 609 έως και 624 (ο 45ος).
Θα βρείτε επίσης τους τόμους των προηγουμένων ετών
Στους τόμους του περιοδικού ΑΝΤΙ αποτυπώνεται η σύγχρονη ιστορία μας.

Α' εξάμηνο 1996

Β' εξάμηνο 1996

λοι– δεν θα πρέπει να παγιδευθούν στην ινδυνολογία του «ντέρμπι». Όσο για τη ήλωση Τσοχατζόπουλου (στο *Έθνος*) ότι εν αποκλείεται συνεργασία ΠΑΣΟΚ-ριστεράς, σε ... μετεκλογική βάση, παρά-ντες της Αριστεράς, και ειδικότερα του ΥΝ, επεσήμαιναν ότι προτάσεις του εί-ους αυτού ως προεκλογικό πυροτέχνημα) ρονολογούνται από εποχής Ανδρέα Πα-νδρέου και ότι, όπως και αν έχει το ράγμα, ο εκλογικός νόμος επιτρέπει, σή-ερα, την κατασκευή *«τεχνητών κοινοβου-υτικών αυτοδυναμιών»*.

Όπως είναι γνωστό, το ΠΑΣΟΚ, ανάμε-ι στις *«αναθεωρητέες διατάξεις του Συ-άγματος»*, προτείνει *«εκλογικό σύστημα υ πρέπει να έχει ως γνώμονα τα βασικά ιρακτηριστικά του αναλογικού συστήμα-ς»*... Αλλά η όποια τροποποίηση του λογικού νόμου –εφόσον εγκριθεί– θα χύει από τις μεθεπόμενες εκλογές (άρ-ο 54, παρ. Ι), δηλαδή «ζήσε Μάη μου, να ις τριφύλλι»...]

ΖΑΙ ΕΝΩ το «ντέρμπι» συνεχίζεται, Λα-ώτης και Σπηλιωτόπουλος εξακολου-ούν ν' ανταλλάσουν *«ανθοδέσμες»* για λο-ιασμό των δύο αρχηγών τους. Ο πρώ-ς κατηγορεί τη Νέα Δημοκρατία για τοσχεσιολογία, «αμερικανόφερτη επι-ινωνιακή πολιτική», νεποτισμό, οικογε-ωκρατία, ο δεύτερος κατηγορεί το ΑΣΟΚ για κιτρινισμό, ανεύθυνη κινδυ-λογία, απόπειρα πόλωσης και προσπά-ια εκβιαστικών διλημμάτων. Και, φυσι-ί, από το «ντέρμπι» δεν μπορούσαν ν' ουσιάσουν οι ίδιοι οι αρχηγοί:

) πρωθυπουργός κατηγόρησε τη Νέα μοκρατία ότι *«απλώς αυτοσχεδιάζει»* τι δεν έχει ούτε πρόγραμμα ούτε θέσεις) ι ότι δεν είναι δυνατόν, το εκλογικό σώ-ν' αφήσει όλα όσα επέτυχε το ΠΑΣΟΚ *τερό στον άνεμο»* – στο έλεος, δηλαδή, ς Νέας Δημοκρατίας. Από την πλευρά υ, ο Κ. Καραμανλής, αφού απάντησε παντά– με ανάλογους τόνους στον Κ. μίτη, προτιμά να δώσει έμφαση στον κό-ο των επαγγελιών: Όταν γίνουμε κυ-ρνηση, θα ανεβάσουμε το κατώτερο ιο των συντάξεων στις 150.000 δραχμές, χορηγούμε επίδομα στους οικονομικά θενέστερους κτηνοτρόφους ύψους .000 δρχ., θα καταργήσουμε τις εξετά-ις της Β' Λυκείου, θα μειώσουμε τον ΦΑ για ηλεκτρονικούς υπολογιστές, ... θα...

ΜΕΧΡΙ ΠΡΙΝ από μία εβδομάδα περίπου, μόνιμη επωδός του ΠΑΣΟΚ ήταν ότι η Νέα Δημοκρατία υπόσχεται, χωρίς να υπολογίζει το κόστος των (ανεύθυνων) επαγγελιών της... Και, ξαφνικά, μας προέκυψε –ύστερα από την απάντηση που έδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε σχετική ερώτηση του Μιχάλη Παπαγιαννάκη– ότι όσες υποσχέσεις έδωσε η κυβέρνηση για διάφορα έργα και προγράμματα, βάσει του Τρίτου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, ήταν επίσης φτερό στον άνεμο! Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διευκρίνισε ότι *δεν ενέκρινε κανένα από τα προγράμματα αυτά, για τον απλούστατο λόγο ότι δεν της είχε υποβληθεί κανένα πρόγραμμα, κανένα σχέδιο*... Στον Μιχάλη Παπαγιαννάκη απάντησε, έμπλεως οργής, ο υφυπουργός Εθνικής Οικονομίας Χρ. Πάχτας, λέγοντας ότι η στάση του ευρωβουλευτή του ΣΥΝ είναι *«θλιβερή»* (ίσως και «αντιπατριωτική»...) διότι, ναι μεν τα σχέδια και τα προγράμματα δεν υποβλήθηκαν ακόμα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, πλην τα σχέδια και τα προγράμματα είναι έτοιμα από τον περασμένο Νοέμβριο, συνεπώς η κυβέρνηση μπορεί να καταθέσει *«ανά πάσαν ώρα και στιγμή»*... Απλή απορία: Αφού όλα ήταν έτοιμα, γιατί η κυβέρνηση δεν τα κατέθεσε;

****

ΜΕΣΑ ΣΤΟ προεκλογικό κλίμα που βιώνουμε, αίσθηση προκάλεσαν τα χειροκροτήματα με τα οποία μια ομάδα αστυνομικών, αλλά και «φοβισμένων πολιτών» υποδέχθηκε τον φονιά του 18χρονου ομογενούς Νίκου Λεωνίδη, την ίδια στιγμή που η οικογένεια του παιδιού θρηνούσε τον άδικο χαμό του. [Όπως είναι γνωστό, ο δράστης αστυνομικός Ατματζίδης αφέθηκε ελεύθερος, με εγγύηση 500.000 δραχμών, με κοινή απόφαση εισαγγελέα και ανακρίτριας.]

Τα ερωτήματα, ωστόσο, είναι πολλά: Ο δράστης αστυνομικός μπορεί να τράβηξε τη σκανδάλη. Αλλά ποιος έφερε στο δικαστήριο δεκάδες αστυνομικούς και ξενόφοβους πολίτες, για να του συμπαρασταθούν; Και ποια η ευθύνη εκείνων των πολιτικών κομμάτων που εισήγαγαν στον προεκλογικό αγώνα την *«κινδυνολογία της εγκληματικότητας»*; Και όμως, τα προεκλογικά σποτ της Ν.Δ. με τα ξενοφοβικά συνθήματά της εξακολουθούν να προβάλλονται, ενώ τα ΜΑΤ επιδίδονται σε όλο και πιο «δραστικές» επιχειρήσεις-σκούπα...

****

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, μέσα στο Δεκαπενθήμερο που επισκοπούμε:

–Ο Βλαντιμίρ Πούτιν, ο νεοεκλεγείς πρόεδρος της Ρωσίας, συνεχίζει τις επαφές του, για τον διορισμό του νέου υπουργικού συμβουλίου. Ταυτόχρονα, συνεχίζονται οι μάχες στην Τσετσενία, ενώ η *Μοσκόφσκι Κομσομόλετς* αισθάνθηκε την ανάγκη να κηρύξει το *«τέλος της επανάστασης»*. Οι κομμουνιστές –έγραψε– δέχθηκαν να παίζουν μόνιμα πια τον ρόλο της αντιπολίτευσης. *«Η αντιπολίτευση είναι νεκρή»*.

–Πραγματοποιήθηκε η συνάντηση της Λισσαβώνας, με πενήντα χιλιάδες περίπου εργαζομένους να διαδηλώνουν, έξω από το κτίριο της διάσκεψης, εναντίον της ανεργίας, των χαμηλών μισθών κα του περιορισμού του κράτους πρόνοιας.

Κατά τα άλλα, οι «15» δεν μπόρεσαν να συμφωνήσουν ούτε σε ελάχιστες προτάσεις, όπως, λ.χ., τη μείωση της ανεργίας στο 4% το 2010 (από 10% που είναι σήμερα) ή να αποδεχθούν την εισήγηση της Κομισιόν για τη μείωση των ευρωπαίων πολιτών που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας στο 15% το 2005, από 18% που είναι σήμερα. Η ζωή, παρά ταύτα, προχωρεί...

ΑΝΤΗΝΩΡ

αντί ΘΕΣΕΙΣ

ΤΟ ΜΑΘΑΤΕ;

Μετά τον Ιούδα που πουλούσε υπέροχα, έρχεται το Μ' να διαλύσει τις τελευταίες αμφιβολίες μας περί της υπάρξεως του Ιησού, προσπορίζοντας ταυτόχρονα πρόσθετα εκατομμύρια. Βέβαια, η απαγόρευση είναι προσωρινή και η δικαιοσύνη για μια ακόμη φορά θα θριαμβεύσει, όπως θριάμβευσε ο υπουργός της, απαγορεύοντας βιβλίο που τον ενοχλούσε.

Σ.Π.

ΕΝΑΣ ΒΡΑΧΟΣ...

Ένας βράχος στου διαόλου τη μάνα, δεν μπορεί να σταματήσει την ανάπτυξη, να σταματήσει την ανέγερση ενός εργοστασίου... κ.λπ., κ.λπ. Αυτά αποτελούν αποστροφή του πρωθυπουργού κ. Σημίτη σε ομιλία του στον Βόλο. «Ένας βράχος στου διαόλου τη μάνα» είναι το προστατευόμενο τοπίο, αν δεν κάνουμε λάθος. «Στου διαόλου τη μάνα» και οι ευαίσθητοι οικολογούντες εκσυγχρονιστές...

Χ.Ν.

ΑΠΟΡΙΑ

Αληθεύει ότι ο Σωκράτης Κόκκαλης βάζει τα τεύχη του *Αντί* μέσα στα οικογενειακά άλμπουμ για να έχουν υπότιτλους οι φωτογραφίες του από το παρελθόν;

Β.Μ.

ΠΩΣ ΕΓΚΛΩΒΙΣΤΗΚΑΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΕΓΚΛΩΒΙΣΜΕΝΟΥΣ

Αφού δεν έχουν καθόλου ιδέες τούς έμεινε το Χρηματιστήριο. Δηλαδή το χρήμα που πηγαινοέρχεται – εδώ μάλιστα ως εξής: από τους πιο αδύνατους ΚΑΤΩ στους πιο δυνατούς κι επιτήδειους ΠΑΝΩ.

Μια ανακατανομή του εισοδήματος αλλά κατ' αντίστροφη φορά: δεν άκουσε τον θεωρητικό λαϊκοκαπιταλιστή κ. **Χριστοδουλάκη** – έκανε του κεφαλιού της.

Εκεί που οι εκσυγχρονιστές πριν από λίγους μήνες χοροπηδούσαν ωσάν βαλπούργειες μάγισσες (μαζί με τις σκούπες τους), τώρα κάθονται σαν κοκοροχτυμένοι: μαζί με τις εφημερίδες ΤΟΥΣ και τα Συγκροτήματά ΤΟΥΣ.

Να πώς εγκλωβίστηκαν μαζί με τους εγκλωβισμένους – κι όσο κουνιούνται να τους απεγκλωβίσουν τόσο και πιο πολύ τους εγκλωβίζουν (περίεργη αυτή η ελεύθερη αγορά ΤΟΥΣ – πώς γίνεται και δεν τους υπακούει;).

Επτά οκτάστηλα έριξαν μέσα σε μια μέρα στις εφημερίδες τους, εισηγμένες στο Χρηματιστήριο, κι έγινε βοή: τι υποσχέσεις, τι προειδοποιήσεις έως και απειλές – αλλά τίποτα· οι κερδοσκόποι δεν κουνούσαν ρούπι – δεν συμμορφώνονταν, δεν ακούνε κανένα, δεν δίνουν πίσω τα λεφτά στον κοσμάκη. Μόνο ένα γκρίζο σύννεφο έμεινε πάνω από το λειτούργημα του Τύπου.

Όσο τις εξουσίες τους και τις ξέπνοες συμβιβασμένες ιδέες τους τις εξαρτούν από την αδηφάγο κίνηση του χρηματιστηρίου, ο καπιταλισμός δεν έχει να φοβάται τίποτα: μπορεί ν' αφήνει πίσω του ανθρώπους αβέβαιους, ακρωτηριασμένους τεχνολογικά άνεργους και παραπεταμένους έχοντας γράψει στα λάβαρά του: αυτός είναι ΜΟΝΟΣ ΔΥΝΑΤΟΣ κι ο καλύτερος κόσμος.

ΚΑΙ ας είναι εκεί δίπλα η Αριστερά, ο ΣΥΝ, όπως έχει ο λόγος του κι ένα άρωμα ΟΥΤΟΠΙΑΣ –μιας ριζικής αντίθεσης και ευαισθησιών– κι ούτε μην το φοβούνται αυτό: γιατί σημαίνει πως μπορεί να υπάρχει κι ένας διαφορετικός κόσμος ΧΩΡΙΣ χαρούμενα ανδρείκελα κι ανέλπιδα καταφρονεμένους.

Δημήτρης Καΐσης

ΖΩΗΡΑ ΧΕΙΡΟΚΡΟΤΗΜΑΤΑ

Με επευφημίες και ζωηρά χειροκροτήματα υποδέχτηκαν στην Θεσσαλονίκη οι συνάδελφοί του τον αστυνομικό που κατηγορείται για το φόνο του 18χρονου Ελληνοπόντιου αμέσως μετά την απολογία του στην τακτική ανακρίτρια, που αποφάσισε την απελευθέρωσή του μετά την καταβολή ενός εγγυητικού ποσού. Η εικόνα αυτή έφερε με έναν ανατριχιαστικό τρόπο αναμνήσεις από αλλοτινά κατορθώματα της ελληνικής αστυνομίας. Στις αρχές του '90 ο τότε πρωθυπουργός Κ. Μητσοτάκης «παρότρυνε» τους αστυνομικούς να μην απολογούνται επειδή «οι ίδιοι αποτελούν το κράτος». Και δεν πήγαν χαμένες οι συμβουλές αυτές, αφού ύστερα από λίγες ημέρες αστυνομικός που καταδίωκε Αλβανούς στην Ηγουμενίτσα πυροβόλησε, αλλά αντί για Αλβανούς τα σκάγια βρήκαν... ανύποπτους περαστικούς. Κι όταν «σιωπούν» τα περίστροφα το λόγο έχουν οι σφιχτοδεμένες γροθιές, όπως στην περίπτωση των νεαρών Αλβανών στην παραλία της Κατερίνης πριν από δύο χρόνια, οι οποίοι βασανίστηκαν απάνθρωπα μόνο και μόνο επειδή θεωρήθηκαν ύποπτοι.

Είναι δυνατόν ένας φόνος, έστω και εξ αμελείας, να επιτρέπει να σκεφτεί και μόνο να εκδηλώσει κάποιος τα συναισθήματά του μ' ένα χειροκρότημα; Όταν ο δημόσιος τρόμος ανεβαίνει κατακόρυφα, ποιες πράξεις θα μας προστατέψουν απ' την καλπάζουσα επιθετικότητα των ανθρώπων που μετέτρεψαν σε ιδεολογική αξία την άσκηση της βίας;

Όλοι, ή σχεδόν όλοι, συνειδητοποιούν ότι μπορούν να απονέμουν μόνοι τους δικαιοσύνη. Έτσι σκέφτηκε και έδρασε ο νεαρός στην Κόρινθο που πυροβόλησε και σκότωσε έναν Αλβανό για να μην τον ληστέψει. Όταν εμφανίζεται ο «τρόμος», ο καθένας γίνεται «νόμιμος» τιμωρός, αρκεί να έχει πάρει την σωστή απόφαση για το πού βρίσκονται οι «εχθροί» του. Τα χειροκροτήματα έπειτα θα εξαφανίσουν τις όποιες αφελείς ενοχές.

Σ. Λέτσιος

ΦΡΑΓΚΟΦΩΝΙΑΔΕΣ

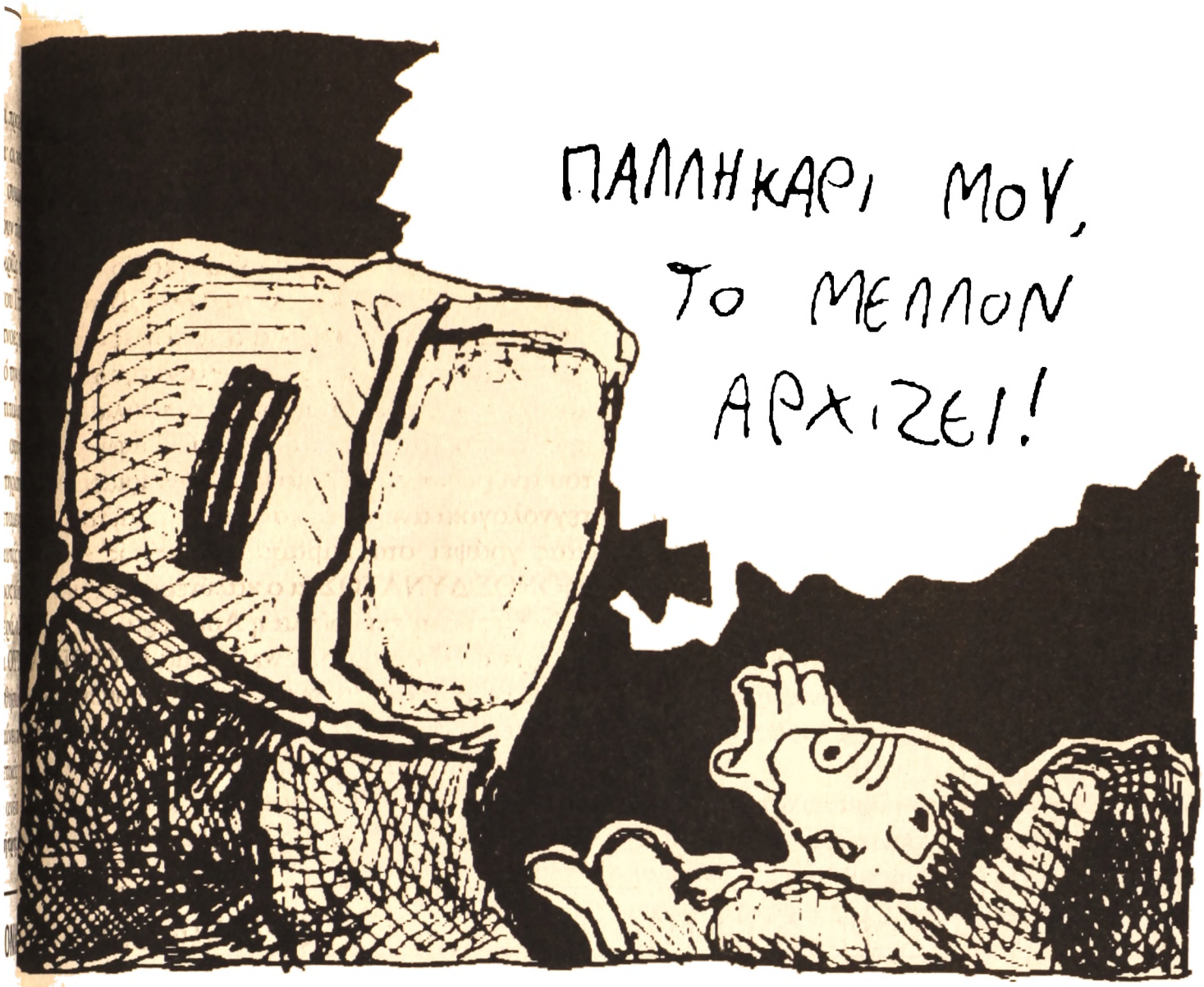
Πάει του «Ζοναρ'ς», κλείνει. Ο φίλος τ Σημίτη, ο τραπεζίτης Μιχάλης Σάλας, πο ναι ιδιοκτήτης, το αλλάζει. Όταν μια χώρ σέβεται την ιστορία της, τα αρχιτεκτονικ σημάδια και τα θυσιάζει στο βωμό του χ τος, τότε δεν της αξίζει τίποτα. Αυτό είν πραγματικό πρόσωπο του δικού «εκσυγχρονισμού»: όλα για τα τάληρα.

ΦΟΒΗΘΗΚΑΜΕ

Ο γνωστός κατασκευαστής μακετώ υπουργός ΠΕΧΩΔΕ κ. Λαλιώτης ανέλαβε ει– να τρομάξει την Αριστερά, ώστε να σει ΠΑΣΟΚ για να μη βγει η Δεξιά. Μάλ Μερικές ακόμη εμφανίσεις του και θα ψη Αριστερά μέχρι και ο Τούντας.

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

Μια παροιμία λέει «και κερατάς και μένος». Δεν φτάνει, λοιπόν, που τ στο Χρηματιστήριο τα λεφτά των μικρ γαδόρων, τους κατηγορούν από πάνω για ανωριμότητα όταν πανικοβάλλονται ξεφορτώνονται όσο-όσο τις μετοχές Από την άλλη, αδυνατώ να συμπαρασ και στο δράμα τους. Μήπως όταν κ ζαν, μαζί τα τρώγαμε; Μόνοι τους απ σισαν ότι είναι γεννημένοι γιάπις. Ε, ας ξυπνήσουν απ' το όνειρο. Αλλά, θ πείτε από άλλα κι άλλα δεν ξύπνησαν ρα θα τα καταφέρουν;

ΜΟΡΦΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ

Κομμουνιστικά μορφώματα αποκάλεσε, σε βαρυσήμαντο άρθρο του στα ΕΑ ο βαρυσήμαντος διανοούμενος της μετα-αριστερής σκέψης Θόδωρος Πάγκαλος, το ΚΕ κα τον ΣΥΝ. Χλευαστικά ίλιστα υπογράμμισε ότι είναι ευ σημαίας, γιατί δεν εκπροσωπούν ούτε το 10% του εκλογικού σώματος. Και έτσι όμως να ναι τα πράγματα, ποιος δημοκρατικός ρατσισμός αποκλείει πό την ιδεολογική διαπάλη τις ψηφίες; Σκέφτομαι τώρα ως η άποψη της τ. υπουργάρας ν Εξωτερικών συμπληρώνει ν άλλη μνημειώδη ατάκα του ωστού αριστερού κ. πρωθυουργού μας, ο οποίος είχε δηώσει ότι ο ΣΥΝ δεν έχει λόγο αρξης! (sic). Ε, τότε να τον τολύσουμε για να μην πιάνει αι τζάμπα έδρανα στη Βουλή λλον απολύοις τον δούλον ου...) Το εν λόγω απόφθεγμα

παρέλαβαν και εξακολουθητικά αναπαρήγαγαν –έως σκασμού– τα ποικίλα εξαπτερυγικά ΔΟΛμαδάκια, τα οποία ως γνωστόν χαρακτηρίζονται όχι μόνο από αντικειμενικότητα αλλά και από απίστευτη οξυδέρκεια.

Αν όμως είναι έτσι τα πράγματα, τότε γιατί επιδιώκετε σύντροφοι με κάθε αθέμιτο μέσο να απορροφήσετε τον χώρο της προοδευτικής Αριστεράς, θέτοντας ανυπόστατα διλήμματα; Γιατί τσιμπολογάτε τις ψήφους, τις ιδέες, την Πολιτική της; Γιατί περιμένετε απ' τα «ανύπαρκτα» μορφώματα να στηρίξετε το δικομματικό σας απολίθωμα;

Κι αν τόσο σας εντυπωσιάζουν οι θηριώδεις πλειοψηφίες και οι θηριωδέστερες βεβαιότητες που εκπροσωπούν, θυμίζουμε σε σας ότι οι συνειδητοποιημένες και οι ενεργείς μειοψηφίες είναι αυτές που αλλάζουν την ιστορία και εκβιάζουν την εξέλιξη ή την πρόοδο. Γιατί τα «μορφώματα» βρίσκονται στις ισοπεδωμένες, τις τηλεοπτικόφρονες μάζες, ενώ οι «μορφές» βρίσκονται εκεί που η ιδεολογική επιλογή προϋποθέτει ευθύνη, ηθική στάση, αίσθημα προσφοράς και –γιατί όχι;– βούληση θυσίας.

Έτσι δεν είναι, έτσι δεν ήταν πάντα, «αριστεροί» μας, πρώην σύντροφοι;

Μάνος Στεφανίδης

ΠΑΡΑΝΟΙΕΣ 1

● Γιατί ονόμασαν την άσκησή τους οι αμερικανοί «Δυναμική Απάντηση»; Ρώτησε κάποιος κάτι και δεν το κατάλαβα;
Άντε, για να μην πάει χαμένο το όνομα, να ρωτήσω κάτι εγώ. Αν ο Χάιντερ γίνει πρόεδρος της Αυστρίας, το ΝΑΤΟ θα βομβαρδίσει την Αυστρία ή από τα νεύρα του θα ξεσπάσει πάλι στους Σέρβους;

● Κι άλλη ερώτηση. Ποια φωτογράφηση χρειάστηκε περισσότερο ρετούς; Της Ρούλας Κορομηλά για το *Playboy* ή της Μπακογιάννη για τις εκλογές;

● Είδα τον Λυκουρέζο σε τηλεοπτική εκπομπή να υπερασπίζεται τον Καραμανλή και ανατρίχιασα. Αυτός όλο κάτι μεγαλοαπατεώνες και serial killers δεν υπερασπιζόταν; Ο Κούγιας πότε θα αναλάβει τον Σημίτη;

● Αυτό το 70% των γκάλοπ που θα ψηφίσει ΠΑΣΟΚ και Νέα Δημοκρατία δεν έμαθε από το πάθημα του χρηματιστηρίου πως δεν πρέπει ποτέ να ποντάρει σε φούσκες;

● Είναι αλήθεια ότι το επόμενο τεύχος του ΚΛΙΚ σε περίπτωση που κερδίσει το ΠΑΣΟΚ τις εκλογές θα κυκλοφορήσει με πράσινες σελίδες, εξώφυλλο την κυρία Δάφνη να ταΐζει τούρτα τον Σημίτη και CD με την επιτυχία «Ο ήλιος ο πράσινος»; **Β.Μ.**

ΠΑΡΑΝΟΙΕΣ 2

Τέσσερις ώρες κάναμε με το αυτοκίνητο διαδρομή μιας ώρας. Όλοι οι δρόμοι ήταν κλειστοί λόγω εγκαινίων. Μέχρι και στα εγκαίνια μιας αγριελιάς πέσαμε που έδωσε για πρώτη φορά καρπούς. Πάλι τυχεροί ήμασταν γιατί από ό,τι μάθαμε την προηγούμενη ημέρα εγκαινίασαν στην ίδια διαδρομή οχτώ μακέτες γυμναστηρίων, δύο πλωτών νοσοκομείων που θα χρησιμοποιηθούν στις πλημμύρες, ενός φράγματος και μιας φωλιάς πελαργών που κοιτούσαν παραξενεμένοι και κουτσουλούσαν αδιακρίτως. Γούρι-γούρι, φώναζε χαρούμενη η κυρία Δάφνη.

- Είναι αλήθεια ότι την θέση του κ. Ρέππα διεκδικούν ισάξια οι κ. Άρης Τερζόπουλος και Φώτης Γεωργελές;
- Είναι αλήθεια ότι ο κ. Κακαουνάκης και ο Θέμος Αναστασιάδης έχουν λάβει υποσχέσεις για την κατάληψη της παραπάνω θέσης;
- Είναι αλήθεια ότι η Ελένη Κούρκουλα ξέρει με ποιο κόμμα κατεβαίνει στις εκλογές;
- Είναι αλήθεια ότι ο Βούγιας ζήτησε να τον αφήσουν να βάψει κόκκινο το γραφείο του υπουργείου που του έταξαν, για να έχουν αριστερό χρώμα οι αποφάσεις του;
- Είναι αλήθεια ότι η ιδέα αυτών των ερωτήσεων είναι κλεμμένη από τον Γιάννη Νένε; Ναι, είναι.

Β.Μ.

ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ: ΜΙΑ ΠΙΚΡΗ ΕΠΕΤΕΙΟΣ

Πέρασαν εννέα χρόνια από τη μεγάλη επανάσταση των Κούρδων του Ιράκ και ο μήνας Μάρτιος σημαίνει πολλά για τους Κούρδους: 21 Μαρτίου η πρωτοχρονιά για μας, το Newroz - 16 Μαρτίου του 1988, οι βομβαρδισμοί στην Χαλάμπτζα με χημικές βόμβες που σκότωσαν 5.000 ανθρώπους - Μάρτιος του 1999, η μεγάλη επανάσταση, που οδήγησε στην απελευθέρωση του μικρού μας κράτους και της πόλης Κιρκούκ, με τις πηγές του πετρελαίου.

Πέρασαν εννέα χρόνια από τότε και τα προβλήματα εξακολουθούν να είναι πολύ μεγάλα εξαιτίας των τριών χρόνων που διαρκεί το εμπάργκο. Ο πόλεμος μεταξύ του κόμματος PUK (Ταλαμπανί) και του PDK (Μπαρζανί), αν και σταμάτησε με την παρέμβαση των ΗΠΑ και της Μαντλίν Ολμπράιτ το 1998, δεν οδήγησε σε ειρήνη και ενώ έπρεπε να γίνουν εκλογές τον Ιούνιο του 1999, ακόμα δεν έχουν γίνει.

Τώρα το Κουρδιστάν του Ιράκ είναι χωρισμένο στα τρία. Στο ένα κυβερνάει το PUK, καθώς οι δημαρχιακές εκλογές τον Φεβρουάριο του 1999 ανέδειξαν 58 δημάρχους του PUK και μόνο 5 Ισλαμιστές. Στο δεύτερο τμήμα κυβερνάει το PDK. τρίτο τμήμα, όπου και η πόλη Κιρκούκ και οι γές του πετρελαίου, είναι ακόμα κατεχόμενο τον Σαντάμ Χουσεΐν, ο οποίος εκδιώκει τ Κούρδους, φέρνει άραβες εποίκους από το νό Ιράκ και σκοπεύει επίσης να φέρει, σύμφωνα πρόσφατα δημοσιεύματα, Άραβες από την Π λαιστίνη και το Ισραήλ.

Πέρασαν εννέα χρόνια και τα προβλήματα Κουρδιστάν γίνονται κάθε μέρα μεγαλύτερα...

Χαλίντ Αχ

ΑΛΛΑ μάτια

• Τα άλλα μάτια έκαναν την εμφάνισή τους στο *Αντί* το καλοκαίρι του '96, όταν ο πρωθυπουργός Σημίτης, ο διάδοχος του Α.Παπανδρέου, προκήρυξε εκλογές ταράσσοντας τα μπάνια του λαού.

• Από τότε πολλά άλλαξαν και άλλα τόσα έμειναν ίδια κι απαράλλαχτα.

• Η Ελλάδα δεν είχε αναλάβει ακόμα την Ολυμπιάδα του 2004. Η Αθήνα δεν είχε εγκαινιάσει ακόμη το κατ' ευφημισμόν Μετρό της. Η Νέα Δημοκρατία δεν είχε ακόμα αρχηγό τον συνονόματο ανιψιό του ιδρυτή της. Ο Τσοβόλας κι ο Μάνος δεν είχαν ιδρύσει ακόμα τα κόμματά τους. Ο Αρσένης δεν είχε πραγματοποιήσει την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση. Ο Χριστόδουλος δεν είχε γίνει ακόμα TV star.

• Το κόμμα της εργατικής τάξης δεν είχε σφιχταγκαλιαστεί με την νεο-ορθοδοξία. Οι αλβανοφάγοι που παίρνουν το νόμο στα χέρια τους δεν είχαν βγει ακόμα στις κάμερες και ο Καζάκος δεν είχε βγει ακόμα παγανιά για να δολοφονήσει μετανάστες.

• Ο Κλίντον δεν είχε έρθει στην Αθήνα και το ΝΑΤΟ δεν είχε βομβαρδίσει ακόμα τη Γιουγκοσλαβία και το Κοσσυφοπέδιο, αλλά το καθεστώς του Μιλόσεβιτς καταπίεζε ήδη τους αλβανόφωνους πολίτες του. Η ΟΝΕ βρισκόταν ακόμα στα χαρτιά των τεχνοκρατών και το χρηματιστήριο δεν είχε αναδειχτεί ακόμα ως η κότα με τα χρυσά αυγά για τους μικρομεσαίους. Η Δύση δεν είχε παραδώσει ακόμα τον Οτσαλάν στη Τουρκία.

• Αυτά είναι μερικά απ' όσα συνέβησαν σ' αυτούς τους 44 μήνες. Όσο γι αυτά που έμειναν ίδια; Ο περιορισμένος χώρος δεν μας επιτρέπει να τ' απαριθμήσουμε.

• Όμως αρκεί να κοιτάξετε γύρω σας ή να βουτήξετε στην τηλεοπτική μπανιέρα.

• Δείτε τα στημένα χαμόγελα και τον αλαζονικό τρόπο με τον οποίο μιλάνε οι πολιτικοί. Ακούστε τ κούφια λόγια τους, τις υποσχέσεις τους, την ξύλινη γλώσσα τους. Προσπαθήστε να διακρίνετε τις συμβουλές που τους έχουν δώσει οι επικοινωνιακο τους σύμβουλοι. Έπειτα, θυμηθείτε πώς παρουσιάζονταν και τι έλεγαν πριν από 44 μήνες. Αν βρείτε κάποια διαφορά στείλτε μας ένα γράμμα στη διεύθυνση του περιοδικού.

• Πριν ασκήσετε το ύψιστο δημοκρατικό σας δικαίωμα πάρτε μια βαθιά ανάσα. Χωρίς φόβο πράξτε ό,τι νομίζετε σωστό. Αρκεί τα επόμενα χρόνια να μη φτύνετε εκεί που θα σταυρώσετε την επόμενη Κυριακή.

Ας έχει τουλάχιστον λιακάδα την 9η Απριλίου....

Λεωνίδας Βαλασόπουλ

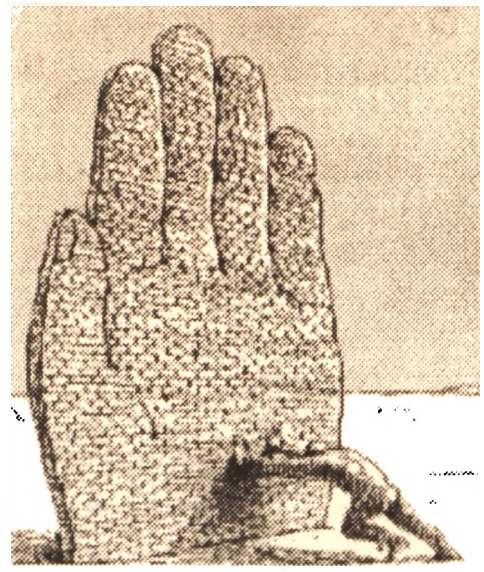
ΟΙ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΙ ΤΟΥ ΣΗΜΙΤΗ

Κρίθηκαν οι εκλογές. Η αφρόκρεμα του πνεύματος πήγε στο Χίλτον ν' ακούσει τον κ. Σημίτη. Αυτό θα επηρεάσει τους αναποφάσιστους της Αριστεράς, οι οποίοι βλέπουν με καλό μάτι τον πολιτισμό. Μπροστά κάθονταν η κ. Φραγκουδάκη, η κ. Σπυράκη και η κ. Λαΐου, δηλαδή το Πολίτ-Μπυρό του Σημίτη που ορμά από το ψηφοδέλτιο της Επικρατείας. Με τέτοια σύνθεση το ΠΑΣΟΚ γίνεται ακαταμάχητο. Αλλά δεν είναι μόνον αυτό. Υπάρχει και χειρότερο. Νταλάρας, Νταλάρα, Βάνα Μπάρμπα, Νόνικα Γαληνέα –η ηθοποιός–, Γαλάνη, Πρωτο-ψάλτη και γιος του Κούρκουλου και επιπλέον η Κούρκουλα. Όλα αυτά με έβαλαν σε σκέψεις. Πιστεύω πως τώρα όλοι έχουμε χρέος να πάμε με την πλειοψηφία και να μην είμαστε σαν ψωριάρηδες. Μέχρι και ο Αγγελόπουλος ήταν, που είναι και μαρξιστής, μέχρι και ο Τσουκαλάς. Τον Βέλτσο δεν τον είδα, αλλά φαντάζομαι πως κι αυτός θα συμφωνεί. Αν σε όλους αυτούς προσθέσετε και την Φαραντούρη με την Δανδουλάκη, τότε νομίζω πως ο κ. Σημίτης κυριαρχεί στο πνεύμα. Άλλωστε τους το είπε ρητά: «Θα σας δώσω 450 δισ.». Αυτό δεν είναι εξαγορά συνειδήσεων, αυτό είναι πολιτισμική έξαρση επί πληρωμή

Α.Δ.

ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΒΑΝΤΙΚΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ

Οι νέες επαναστατικές θεωρήσεις της κβαντικής βιολογίας υποστηρίζουν το ενδεχόμενο να ζούμε παράλληλα σε περισσότερους από έναν κόσμους. Σύμφωνα με τις απόψεις των επιστημόνων, υπάρχει ένα πολυσύμπαν μέσα στο οποίο συμβαίνει οτιδήποτε θα μπορούσε να συμβεί. Το συνειδητό ΕΓΩ μας κατοικεί σ' ένα κομμάτι του σύμπαντός μας. Ταυτόχρονα, θεμελιώδη σωματίδια κατοικούν σ' ολόκληρο το πολυσύμπαν. Αυτή η ιδιότητα τους επιτρέπει να βρίσκονται σε δυο μέρη ταυτόχρονα. Με πιο απλά λόγια, κάθε σωματίδιο συμπεριφέρεται σαν να έχει παράλληλους εαυτούς, καθένας από τους οποίους εξελίσσεται στο δικό του παράλληλο Σύμπαν. Ας κάνουμε ένα θεωρητικό άλμα κι ας δούμε πώς η εν λόγω θεωρία μπορεί να βρει εφαρμογή, πέρα από τα σωματίδια και στα ανθρώπινα... σώματα. Ο κ. Σημίτης την ίδια στιγμή που ασκεί την νεοφιλελεύθερη πολιτική στη χώρα μας, ταυτόχρονα θα μπορούσε να είναι θεωρητικός του μαρξισμού. Κάτι σαν τον Χόμπσμπάουμ ας πούμε. Ή ο Παν-Παν, αντί κομματικός εγκάθετος στην ΕΡΤ, την ίδια στιγμή μπορεί να είναι με το άλλο του το... σώμα, δημοσιογράφος σε κάποιο εναλλακτικό κανάλι. Έτσι ο υπουργός Δικαιοσύνης όντως μπορεί την εποχή που ήταν αξιωματικός της χωροφυλακής στον Εμφύλιο, ταυτόχρονα να ήταν καπετάνιος του ΕΛΑΣ με τον παράλληλο εαυτό του. Η κβαντική βιολογία είναι η μόνη που μπορεί να ερμηνεύσει την αντιστασιακή δράση του κυρίου υπουργού.

Ν. Μολ.

Ο ΦΟΒΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΗΜΑ

Επιτρέψτε μου φίλοι του *Αντί* να σας γνωρίσω ένα προφητικό-επίκαιρο κείμενο:

Το 413 π.Χ. ο Νικίας, ο στρατηγός, εγκλωβισμένος –κι αυτός!– στην Σικελία δίνει εναντίον των Σπαρτιατών την ύστατη μάχη. Προσέξτε πώς περιγράφει τις δραματικές στιγμές με προφητικό τρόπο ο Θουκυδίδης:

«Ο δε Νικίας –όπως λέμε ο πρωθυπουργός κ. Σημίτης– *υπό των παρόντων δεινών εκπεπληγμένος* –τουτέστιν τούμπα του Χρηματιστηρίου, ανεργία κ.λπ.– *και ορών οίος ο κίνδυνος και ως εγγύς ήδη* —δηλαδή η Ν. Δούλα ανέρχεται και επαπειλεί– *των τριηράρχων έναν έκαστον ανεκάλει* –τον Άκη, τον Πάγκαλο, τον Βενιζέλο κ.λπ.– *άλλα τε λέγων όσα εν τω τοιούτω ήδη του καιρού όντες άνθρωποι* –ψηφίστε γιατί χανόμαστε και (ξανα)λεηλατήστε τις αριστερές ψήφους– *ου προς το δοκείν τινι αρχαιολογείν* –αγοράσαμε και έναν Γκρέκο, εκθέτουμε (διπλά) και τον Τσαρούχη· τι άλλο θέλετε;– *φυλαξάμενοι είποιεν αν –ο φόβος φυλάει τα έρημα!–»* (Θουκ. 7, 69).

Ποιος είπε πως η Ιστορία δεν αντιγράφει τον εαυτό της και πως τα κείμενα δεν σημαίνουν τόσο το παρελθόν όσο και το μέλλον;

Μ.Σ.

ΕΣΕΙΣ ΠΟΣΑ ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ ΦΑΓΑΤΕ ΣΗΜΕΡΑ;

Επί του προσωπικού το σημείωμα. Δεν αντιλαμβάνομαι το ερώτημά σας, αγαπητέ κύριε. Τι θα πει, «πόσα βιβλία έγραψα ώστε να τολμώ να αποκαλώ συγγραφίσκο τον κ. Ανδρουλάκη»; Με την ίδια λογική, θα έπρεπε να έχω εκλεγεί αρκετές φορές βουλευτής ώστε να μπορώ να κρίνω τους βουλευτές. Ή θα πρέπει να έχω σκηνοθετήσει αρκετές ταινίες γαι να μπορώ να κρίνω αν μου άρεσε κάποια ταινία ή όχι. Δεν έχω γράψει, λοιπόν, κανένα βιβλίο, αλλά επιτρέψτε μου να πιστεύω ότι έχω διαβάσει αρκετά ώστε να μπορώ να κρίνω –υποκειμενικά πάντα και αυτό είναι το ζητούμενο στη συγκεκριμένη περίπτωση– το μέγεθος ενός συγγραφέα. Ειδικά όταν η ποιότητα της γραφής του –υποκειμενικά πάλι– συνεχώς μειώνεται. Από την άλλη, ο συγκεκριμένος συγγραφέας έχει το δικαίωμα να κρίνει και να αποκαλεί όπως θέλει τον οποιοδήποτε από την ραδιοφωνική του εκπομπή. Το ότι δεν έχω γράψει, λοιπόν, ούτε ένα βιβλίο δεν νομίζω ότι μου στερεί το ανάλογο δικαίωμα. Παρ' όλα αυτά όμως, σας συγχαίρω για την ευαισθησία που δείξατε στο μικρό σχόλιό μου κι ελπίζω να δείξετε ανάλογη και για άλλα, μεγαλύτερα δημοσιεύματα του *Αντί*.

Μ.Β.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΤΩΡΑ!

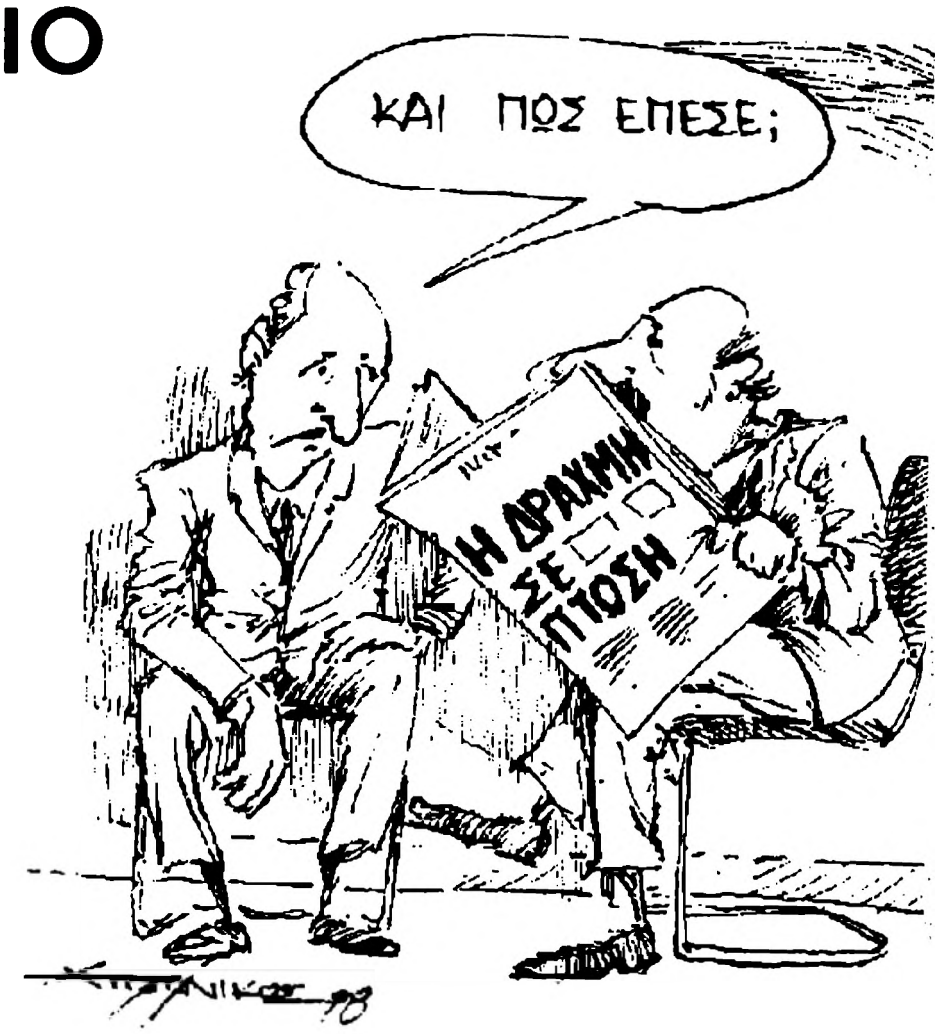
Στην Ελλάδα όλοι γράφουν, αλλά ελάχιστοι διαβάζουν. Είναι επίσης χαρακτηριστικό ότι το μεγαλύτερο ποσοστό της βιβλιαγοράς καλύπτουν δημοσιογράφοι που εσχάτως εκδίδονται (και με βιβλία). Εδώ εντοπίζεται μια μεγίστη παρανόηση. Οι δημοσιογράφοι, έχοντας πάρει πλέον τα επάνω τους λόγω της εξουσίας των ΜΜΕ –δηλαδή της ανέκαθεν εξουσίας των ιδιοκτητών του οποιουδήποτε μέσου που παράγει οτιδήποτε–, ταυτίζουν εκ του πονηρού την γραφή με τη συγγραφή. Εξ ου και τα εκατοντάδες βιβλία – δημοσιογραφικά απωθημένα. Δηλαδή οι δημοσιογράφοι επειδή στη δουλειά τους συντάσσουν (ο Θεός να το κάνει) κείμενα, βαφτίζονται σε συγγραφείς, κριτικούς, στοχαστές κ.λπ. Είναι, όμως, σαν να ταύτιζαν οι μεσαιωνικοί αντιγραφείς της Βίβλου τους εαυτούς τους με τον προφητάνακτα στιχοπλόκο Δαβίδ ή με τον οραματικό Ευαγγελιστή Ιωάννη!

Σ.Π

Πλασματικές εικόνες στο Χρηματιστήριο

του Κώστα Τσαλόγλου

Πανικόβλητη η κυβέρνηση από την απότομη πτώση των τιμών των μετοχών στο Χρηματιστήριο, εξαιτίας των πιθανών εκλογικών συνεπειών του γεγονότος, αποκάλυψε και τις πραγματικές, ανομολόγητες εκτιμήσεις της για τα φυσιολογικά επίπεδα στα οποία πιστεύει ότι πρέπει να κινείται ο γενικός δείκτης. Η κινητοποίηση των ελεγχόμενων ή συνεργαζόμενων με το κράτος «επενδυτών» να αγοράσουν τις δικές τους μετοχές δεν υπαγορεύτηκε από την επιθυμία μείωσης των μεγάλων απωλειών από τα θύματα-μικρομετόχους. Αποτελούσε τον μοναδικό τρόπο για να ανακοπεί η σχεδόν βέβαιη υποχώρηση του δείκτη έως τα φυσιολογικά αυτά επίπεδά του. Με κρίσιμο, για τις ανάγκες της κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής, επακόλουθο την αποθάρρυνση άλλων αποταμιευτών να μεταφέρουν, και αυτοί, τα διαθέσιμά τους στην χρηματιστηριακή χοάνη.

Η επίμονη, αρχική, παραμυθολογία των κ. **Σημίτη** και **Παπαντωνίου** περί οργανικής σχέσεως των χρηματιστηριακών συναλλαγών με τις πλουτοπαραγωγικές προόδους στην οικονομία, τους υποχρέωσε, τώρα, σε πλήρη αντιστροφή της σχετικής συνθηματολογίας, για τις ανάγκες πάντοτε του εκλογικού αγώνα. Καθησυχάζουν, πλέον, τους αποψιλωμένους από ελπίδες υψηλών κερδών, αλλά και από κατατεθειμένο κεφάλαιο, κομιστές τίτλων, λέγοντάς τους –και διά στόματος του διοικητή της Εθνικής Τράπεζας, μάλιστα– να κρατήσουν τα «χαρτιά» που αγόρασαν, ή να αγοράσουν και άλλα, γιατί το μέλλον της οικονομίας, άρα και του Χρηματιστηρίου, θα είναι λαμπρό μετά την ένταξή μας στη ζώνη του ευρώ. Η... ανυψωτική επίδραση της οικονομίας στο ΧΑΑ αφαιρείται από το παρελθόν και ανατίθεται στο μέλλον!

Η ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ

Η στροφή πλήθους αποταμιευτών προς το ΧΑΑ δεν ήταν προϊόν μιας αποδεδειγμένης ανάδειξης αυτού του χρηματο-πιστωτικού θεσμού σε τροφοδότη της οικονομικής ανέλιξης του τόπου και σε «αδέκαστο» διανομέα των κερδών αυτής της προόδου, ώστε, δικαιολογημένα, να εναποθέσουν εκεί τις προσδοκίες τους για ικανοποιητική και μακροπρόθεσμη αμοιβή του αποταμιεύματός τους, το οποίο συνέβαλε στην ανάπτυξη. Ούτε, πολύ περισσότερο, ήταν καθοδήγηση της πίστης στο κοινωνικο-οικονομικό εφεύρημα περί «λαϊκού καπιταλισμού». Της διασποράς, δηλαδή, των μετοχών στο ευρύ κοινό, που θα επέτρεπε στους εργαζόμενους «προλετάριους» να έχουν και αυτοί λόγο στις επιχειρηματικές επιλογές εργοδοτών τους και στη δίκαιη κατανομή των κερδών, αντ υπονομεύουν, με παραλυτικές κινητοποιήσεις, την ανταγωνι κότητα της επιχείρησης.

Η ξαφνική και μαζική εφόρμηση στο Χρηματιστήριο, την α κοπη άνοδο των τιμών των μετοχών του οποίου προφήτευαν βερνητικοί υπεύθυνοι και ανεύθυνοι κερδοσκόποι, ήταν επ λαιη αντίδραση στη συνεχή μείωση των επιτοκίων των τραπεζι καταθέσεων και των κρατικών ομολόγων. Τα υψηλά επιτόκια των και εκείνων συνιστούσαν ένα σημαντικό, αφορολόγητο μ στα, πρόσθετο εισόδημα, που εκάλυπτε καταναλωτικές ανάγ χωρίς προσφυγή στο αποταμίευμα. Η προδιαγεγραμμένη, ώ επίπεδο του πέντε ή τρία τοις εκατό, μείωση αυτών των επιτοκ άρα και του αντίστοιχου εισοδήματος, έγινε πιστευτό πως θα ρούσε να αντισταθμιστεί με τις διαλαλούμενες υπεραξίες τω τοχών. Το δεδομένο, εξάλλου, της στροφής των αποταμιευτώ χρηματιστηριακές τοποθετήσεις, όπως καταγράφεται σε σχεδόν τις αναπτυγμένες οικονομίες, ενθάρρυνε την μίμησή Με μία, όμως, καθοριστική για την εθνικο-οικονομική μας π πτωση διαφορά. Εδώ, η μείωση των επιτοκίων δεν είναι απότ μιας χαμηλού κόστους και διασφαλισμένης ανταγωνιστικότ προσφοράς υλικών αγαθών και υπηρεσιών. Είναι το επιδιωκ νο συγκεκριμένης δημοσιονομικής και νομισματικής διαχείρι ασύνδετης με την υποχρέωση παραγωγικής και πολιτισμικής όδου, για να ικανοποιηθούν τα στατιστικά κριτήρια του Μάω χτ και να επιτύχουμε τη σύγκλιση με την ΟΝΕ. Το... επικαιρ

ένο –κατά την ορολογία του κ. Παπαντωνίου– ερώτημα που τί-
ται, πλέον, είναι αν η «ενταγμένη» ελληνική οικονομία θα επα-
θεύσει τις παραμυθητικές διαβεβαιώσεις για αναπτυξιακά άλ-
:πα, ικανά να αναπαράγουν τη συνεχή άνοδο του γενικού δείκτη
ο Χρηματιστήριο Αθηνών.

Α ΧΡΕΟΚΟΠΗΜΕΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Η απάντηση είναι, δυστυχώς, αρνητική. Όχι γιατί είναι εύκολη η
ίχνευση, έστω οικονομικο-κοινωνικών εξελίξεων σε μια περιο-
, όπως η δική μας, εκτεθειμένη σε κάθε είδους πρωτοβουλίες
ίτων. Αλλά γιατί οι επιδόσεις μας στο πεδίο της οικονομίας,
ως εκβιάστηκαν από την πολιτική της «σύγκλισης», δεν αποτε-
ύν ένα μεταβατικής σημασίας σχήμα. Είναι η κατεστημένη μορ-
δυνατοτήτων και υποχρεώσεων, με την οποία καλούμαστε να
μβιώσουμε εντός της ευρωπαϊκής νομισματικής ένωσης. Με
τή τη μορφή προσδιορίζουν οι εταίροι μας τον λειτουργικό μας
λο, περιθωριακό σχεδόν, στις νομισματικά ισχυρές και εμπορι-
ανταγωνιστικές φιλοδοξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι κο-
κευτικοί λόγοι, άλλωστε, που δεν παύουν να εκφωνούνται σε
θε –καλλιεργούμενη από την κυβέρνηση– ευκαιρία από τους
ρούς της Ένωσης για την τρέχουσα ελληνική οικονομία, αυτό
μήνυμα εκπέμπουν: Να είμαστε υπερήφανοι για το εθνικο-οι-
νομικό μας «κεκτημένο», και αυτό να διαφυλάξουμε ως ενερ-
, πλέον, μέλη της ΟΝΕ.

οιχειώδης, εντούτοις, εθνική ευθύνη επιβάλλει να απαλλα-
ύμε από το περί ου ο λόγος «κεκτημένο», έστω και αν ανησυχή-
ουν οι υμνητές του. Μπορούμε;

Στο ερώτημα, η απάντηση δεν επιτρέπεται να είναι αρνητική.
αι δεν επιτρέπεται γιατί, το διαμορφωμένο από σωρεία αμαρτη-
των του παρελθόντος και απροσχημάτιστη ιδιοτέλεια του πα-
όντος σύστημα πλουτοπαραγωγικής πρακτικής, διοικητικής λει-
υργίας και κοινωνικής περιφρόνησης, είναι εντελώς απρόσφο-
για αντιμετώπιση των απειλών που εκκινούν από την ολοκλη-
πική ισχύ του διεθνούς χρηματο-πιστωτικού κεφαλαίου. Δεν
ορεί, ωστόσο, η απάντηση να είναι και θετική προκειμένου για
ορατό μέλλον μας. Όσοι ασκούν ή διεκδικούν την εξουσία, αντί
επωφεληθούν απο τις επικείμενες εκλογές για να επιστήσουν
προσοχή της κοινωνίας στους κινδύνους που επισύρει η διατή-
ση αμετάβλητων των αναποτελεσματικών μηχανισμών παρα-
γής και το βόλεμα στον αποσυνθετικό ατομικισμό, υπόσχονται
αγούς με πετραχήλια» για να αγορεύσουν συμπάθειες.

α περί εκσυγχρονισμού αυτού του χρεοκοπημένου συστήμα-
, όπως τον αντιλαμβάνεται ο κ. Κ. Σημίτης και τον «αναλύουν»
εμπειρογνώμονες του περιβάλλοντός του, αρχίζουν και τελειώ-
υν με την μεταφορά, μέσω του Χρηματιστηρίου, στις επιχειρή-
ις άφθονων και πάμφθηνων κεφαλαίων, ώστε να συμπιέσουν το
στος παραγωγής και λειτουργίας τους και καταστούν, έτσι, διε-
ώς ανταγωνιστικές! Αυτήν, ακριβώς, την εκσυγχρονιστική πο-
τική έθεσε σε κίνδυνο η απότομη πτώση της αξίας των μετοχών
ο ΧΑΑ, αποθαρρύνοντας την εισροή νέων αποταμιεύσεων, που
μαίνει αδυναμία αναπλήρωσης των κολοσσιαίων κεφαλαίων,
ους πέντε τρισεκατομμυρίων δραχμών περίπου, που άντλησαν
τά την πρώτη αφαίμαξη, οι «θεσμικοί» και οι λίγοι τυχεροί «ιε-
υργοί», στο «αποστακτήριο» της οδού Σοφοκλέους. Αν, μάλι-
α, ληφθεί υπ' όψιν και η σπουδή της κυβέρνησης να μεταφέρει
ην ιδιωτικο-οικονομική διαχείριση τον μετοχικό έλεγχο των με-
λύτερων κρατικών οργανισμών και επιχειρήσεων, τότε γίνεται
κολότερα κατανοητή η σημασία της συρρίκνωσης του κεφαλαι-
ακού όγκου του Χρηματιστηρίου. Σημασία, διπλά ανησυχητική. Πρώτον, γιατί δεν θα είναι υψηλή, ώς τα επιθυμητά επίπεδα, η τιμή εισαγωγής των μετοχών στο Χρηματιστήριο. Δεύτερον, και ανησυχητικότερο, ότι οι ξένοι ενδιαφερόμενοι κερδοσκόποι θα έχουν την ευχέρεια να υπερακοντίσουν σε προσφορές τους εγχώριους ομολόγους τους, και να γίνουν, έτσι, οι κύριοι ευαίσθητων, για τα εθνικά συμφέροντα, μηχανισμών.

Την αποκρατικοποίηση των μεγάλων επιχειρήσεων επιτάσσει η Ε.Ε., όχι για να γίνει ανταγωνιστικότερη η διαχείρισή τους, ούτε για να ενισχυθούν τα δημοσιονομικά διαθέσιμα υπέρ των επενδυτικών δαπανών του κράτους ή της κοινωνικής του πολιτικής. Αλλά για να μειωθεί το μέγεθος του δημόσιου χρέους ώς το επίπεδο του 60% του εγχώριου ακαθάριστου προϊόντος, το οποίο καθορίζει η συνθήκη του Μάαστριχτ, από το 105% που είναι σήμερα, βάσει της «δημιουργικής λογιστικής», 120%, βάσει του ποσοτικού μεγέθους του. Για τον εμπλουτισμό, παράλληλα, της χρηματιστηριακής αγοράς με νέο χρήμα, ώστε να χρηματοδοτηθεί ο «εκσυγχρονισμός», προωθείται η νομοθετική ελευθερία της επένδυσης των διαθεσίμων των ασφαλιστικών Ταμείων στο Χρηματιστήριο, με ασαφείς, για την ώρα, κινδύνους απομείωσής τους, που θα διατρέχουν τα σχετικά κεφάλαια.

ΜΑΤΑΙΗ Η ΠΡΟΣΜΟΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Αλλά αν, για την ανταγωνιστική αναβάθμιση των ιδιωτικών επιχειρήσεων με φθηνό χρήμα, καλείται η κοινωνική αποταμίευση στην αγορά τίτλων της οδού Σοφοκλέους, για την πλουτοπαραγωγική αξιοποίηση από τις δανειζόμενες επιχειρήσεις αυτών των κεφαλαίων καμία επίσημη έρευνα δεν αναλαμβάνεται. Δεν θα είχε και νόημα, άλλωστε. Η επένδυση αυτού του χρήματος σε πλουτοπαραγωγικές, διεθνώς ανταγωνιστικές δραστηριότητες προϋποθέτει την ύπαρξη στο έδαφος της ελληνικής οικονομίας συγκριτικών πλεονεκτημάτων. Παρόμοια πλεονεκτήματα δεν υπάρχουν. Αν υπήρχαν, δεν θα είχαν πολλαπλασιαστεί οι άνεργοι όχι εξαιτίας του τεχνολογικού εκσυγχρονισμού, αλλά της διακοπής των εργασιών πλήθους μεγάλων και μικροτέρων παραγωγικών και εμπορικών επιχειρήσεων. Δεν θα συνεχιζόταν άκαμπτη η αποχή αξιόλογων επενδύσεων από το εγχώριο ή το αλλοδαπό κεφάλαιο. Δεν θα είχε μηδενιστεί η έρευνα για λογαριασμό της παραγωγής. Δεν θα είχε αποτύχει πλήρως η προσδοκία αξιοποίησης της συμμετοχής μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με την αναγωγή της ελληνικής οικονομίας σε απαραίτητο, συμπληρωματικό παράγοντα της ευρωπαϊκής αγοράς. Η απλή μετονομασία του εθνικού μας νομίσματος σε ευρώ κατά τίποτε δεν πρόκειται να αλλάξει αυτήν την πραγματικότητα. Και η προσμονή ευρωπαϊκών επενδύσεων στην Ελλάδα είναι μάταιη, όταν ογκώδη ευρωπαϊκά κεφάλαια αναζητούν κερδοσκοπικές ευκαιρίες στις ΗΠΑ αντί στην ίδια την Ευρώπη!

Από ποια ανθούσα οικονομία, λοιπόν, θα προσφερθούν τα οικονομικά μέσα, τα οποία θα επιτρέψουν την πραγματική οικονομική σύγκλιση, την υψηλή ανταγωνιστικότητα, την ικανοποίηση των προεκλογικών υποσχέσεων για κοινωνική μέριμνα, την αισιοδοξία του αποταμιευτικού κοινού για ουσιώδεις αποδόσεις των χαρτιών του Χρηματιστηρίου;

Η πασίγνωστη ρήση περί «ορθής κατευθύνσεως» στην ασκούμενη οικονομική πολιτική θυμίζει, πλέον, την καρδιοχειρουργική επέμβαση, στη διάρκεια της οποίας ο υπεύθυνος χειρουργός έκανε τομή στην... επιδερμίδα του κρίσιμου σημείου, και εκεί σταμάτησε! Εκεί σταματά και η επιτυχία της «σύγκλισης» σε σχέση με τα συμφέροντα της εθνικής μας οικονομίας!

e-mail

του Απόστολου Διαμα

ΤΙ ΨΗΦΙΖΩ

Προτίθεμαι να απαριθμήσω τους λόγους για τους οποίους υπερψηφίζω Σημίτη. Ξεκινώ από την ΟΝΕ. Με κόπους μεγάλους εκατόρθωσε το ακατόρθωτον. Νυχθημερόν σημείωνε στο μπλοκάκι του τους αριθμούς, ούτως ώστε να μας βάλει όλους εκεί. Οι κακεντρεχείς που λένε πως αυτό θα μπορούσε να το επιτύχει και ένας απόφοιτος της Βιομηχανικής Πειραιώς δεν ευσταθούν.

ΑΝΕΡΓΙΑ

Κατ' αρχάς είναι εύκολο πράγμα να βάλεις ένα εκατομμύριο ανέργους στο ευρωπαϊκό κλαμπ; Με ποια μούτρα θα το απαιτήσεις αυτό από τους βλοσυρούς τεχνοκράτες των Βρυξελλών; Θα σου κλείσουν την πόρτα κατάμουτρα. Και όμως. Ο κ. Σημίτης το κατάφερε. Τώρα όλοι αυτοί θα μπορούν να συναλλάσσονται με ευρώ. Άλλο να είσαι άνεργος με δέκα δραχμές στην τσέπη και άλλο με ευρώ. Νιώθεις μεγαλύτερη ασφάλεια, βρε αδελφέ.

ΜΕΙΟΔΟΣΙΑ

Δεύτερον. Μην ξεχνούμε πως το μόνο που έδωσε για αντάλλαγμα είναι δύο βραχονησίδες στην Τουρκία και δικαίωμα εκμεταλλεύσεως και αμφισβητήσεως του Αιγαίου. Χαρά στο πράγμα. Μας μένει η στεριά. Έπειτα τι να το κάνεις και το Αιγαίο όλο δικό σου; Αυτά έλεγε και ο Μιλόσεβιτς και κατέληξε να γίνει εθνικιστής και περίγελος του κ. Σωμερίτη.

ΠΡΟΝΟΙΑ

Αλλά είναι και το άλλο. Γλιτώνουν και οι συνταξιούχοι τη βροχή και τα γκλομπ. Διότι τώρα με την ΟΝΕ ο ογδοντάρης δεν είναι εύκολο να τρέχει υπό καταρρακτώδη βροχή στις Βρυξέλλες. Μέχρι να φτάσει εκεί για τη διαδήλωση κινδυνεύει με καταρράκωση της υγείας του και πιθανόν με πρόωρο θάνατο. Έτσι τώρα με την ΟΝΕ θα κάτσει στα αυγά του.

ΑΓΡΟΤΕΣ

Και τέλος, οι αγρότες μας. Αυτοί μέσω του ευρώ θα καταλάβουν πως δεν έχει νόημα πλέον η καλλιέργεια. Αντί να σκοτώνεσαι μέρα-νύχτα στα χωράφια, δίνεις ένα ευρώ και αμέσως αγοράζεις έτοιμα τα προϊόντα σου που έρχονται από την Ευρώπη. Οι τροφές των ευρωπαϊκών χωρών επαρκούν για όλους. Δεν χρειάζεται να σκάβουμε όλοι.

ΠΑΙΔΕΙΑ

Προχωρώ. Η ΟΝΕ λύνει κα πρόβλημα της διαλυμέ Παιδείας. Βιβλία τα παι δεν έχουν, κτίρια δεν έχ διότι το ταβάνι στάζει, σκάλους δεν έχουν. Με ευρώ όμως η διεθνής βιβ γραφία γίνεται φθηνότ και επομένως μπορεί πλ ο γονιός να μορφώσει το του αμέσως. Μόνος του.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Άφησα τελευταίο το ζήτ του πολιτισμού. Αδί κατηγορούν τον κ. Σημ ότι έκανε την Ελλάδα κ νο. Μπορεί όλοι μας παίζουμε στο χρηματιc ριο, αλλά είμαστε και νοούμενοι. Εγώ έχω «αλογομούρη» τζογαδ να διαβάζει τις ελεύθε ώρες του μυθιστόρ του Πανταγιά. Σας το ευθέως.

ΠΡΟΔΟΣΙΑ

Κατόπιν τούτων έγινε νο αντιληπτό γιατί επιλέγω μίτη. Θα αφήσει εποχή τός. Μην κοιτάτε που έπεσε το Φάλκον και το φυγε ο Οτσαλάν. Μαθ πως αντέδρασε αμέ Αγόρασε μηχανισμό ε ξεύσεως και έτσι κανεί ρα δεν φοβάται σε επί ταξίδια. Μόλις πας στη σκεψη και βλέπεις κενο ρος, πατάς το κουμπί αμέσως πέφτεις σώος θάλασσα με το πόρ έτοιμο. Ενώ τώρα βλέ πόσο καθυστερεί; Και ι νομίζω αποφασισμένος Σημίτης, την επόμενη φ που θα έρθει κάπ εχθρός της Τουρκίας Ελλάδα, να μην τον ξ στείλει στην Κένυα. Θα βάλει σε Φάλκον παλ τύπου.

ΟΤΙΓΜΕΣ

ΝΟΚ-ΑΟΥΤ

Ως στιγμή του δεκαπενθημέρου και όλης της προεκλογικής εκστρατείας επιλέγω τη φοβερή ερώτηση του κ. Παύλου Τσίμα προς τον αρχηγό της Νέας Δημοκρατίας τον κ. Καραμανλή. Εκεί λοιπόν που ο κ. Καραμανλής πήγαινε ανέφελος, ξαφνικά ο Τσίμας τον έβγαλε νοκ-άουτ. «Είπατε κ. πρόεδρε πως θα δώσετε 150 χιλιάδες σύνταξη σε όλους. Πού θα τα βρείτε όμως;».

Ως πρώην κομμουνιστής ο κ. Τσίμας αυτά τα παίζει στα δάχτυλα. Σου λέει ο άνθρωπος: εφ' όσον ο κ. Σημίτης, που είναι σοσιαλιστής, δίνει τώρα 100 χιλιάδες τι πρέπει να δώσει ο δεξιός; Σαφώς λιγότερα. Εντόπισε λοιπόν αμέσως την αντίφαση και εξέθεσε τον κ. Καραμανλή ανεπανόρθωτα.

Αλλά τίθεται και ένα άλλο ζήτημα ουσίας. Προφανώς ο κ. Τσίμας θεωρεί αρκετό το ποσόν του κ. Σημίτη. Ένας συνταξιούχος μπορεί εξάλλου άνετα να περάσει με εκατό χιλιάδες, διότι ούτε στο «Φίλιον» πάει ούτε στο «Μούλτι- Κουλτι». Τι να τα κάνει τα επιπλέον χρήματα;

Αν παρ' ελπίδα όμως εκλεγεί ο κ. Καραμανλής και δεν μπορέσει να βρει το ποσόν, προτείνω να βάλουμε όλοι από ένα δεκαχίλιαρο, έτσι ώστε και οι συνταξιούχοι να πάρουν τα λεφτά και ο κ. Καραμανλής να μην εκτεθεί και ο κ. Τσίμας να συνεχίσει τις ερωτήσεις του ήσυχος.

Αφηρημένοι Έλληνες

της Ελένης Βερυκίου

χρηματιστής κ. Σουάν, υιός του χρηματιστή κ. Σουάν-πατέρα, που «Από τη μεριά» του γράφτηκαν οι τρεις πρώτοι τόμοι του Χαμένου Χρόνου, κυκλοφορεί αδιάλειπτα τόσα χρόνια –από τις αρχές του αιώνα– στις σελίδες αυτού του αριστουργήματος καθώς και σ' ολόκληρη την τελική φάση της παρηκμασμένης γαλλικής αριστοκρατίας και ρνει συνταγές για σάλτσα με κάππαρη ή για σαλάτα με ανανά ι μεγάλα δείπνα, στα οποία όμως δεν τον καλούσαν «γιατί είχε την απαραίτητη αίγλη», όπως είχαν αποφασίσει μερικές από τις γυναίκες της οικογένειας Προυστ που ήταν αμείλικτα snobs.

ρόνες που κυκλοφορούν επίσης, σε μυθιστορήματα της κεντρικής Ευρώπης και σε βαγόνια από βαθύ βελούδο και περίτεχνες δαντέλες, χάνουν εραστές και κερδίζουν περιουσίες με τοχές «Σιδηροδρόμου». Ο βαρόνος Ουτς, θρυλικός συλλέκτης ρσελάνης Μάισεν, ο ήρωας του ομώνυμου μυθιστορήματος, έθηκε από την κομμουνιστική Πράγα όπου, όπως λέει, κοιμόν βαθιά και ήσυχα, «να ξαγρυπνά στην Ελβετία γιατί μέχρι τις ις το πρωί άπλωνε τα αποδεικτικά κυριότητας των μετοχών πάνω στο κρεβάτι και μέτραγε τα ποσά του χαρτοφυλακίου ... Πώς γινόταν να έχει επενδύσει τεράστια ποσά, και τα ποστο χαρτί να είναι τόσο μικρά; Κάποιος, κάπου τον κορόιδευε. Τον εκμεταλλευόταν πίσω από την πλάτη του. Αλλά ποιος; αι πώς;»

ρχαία σχετικά, αλλά επίκαιρα και μάλλον αναπάντητα τα ωτήματα του κ. Ουτς, που μόλις στις πρώτες μέρες του καινούργιου αιώνα άρχισαν να απλώνονται πάνω στην ελληνική γη ι να συνταράζουν και την τελευταία στάνη προκαλώντας διαχικά και με τη θεωρία του ντόμινο προσωπικά, οικογενειακά, λιτικά και εκλογικά δράματα με κορυφαίες τραγικές ηρωίδες ΕΛΔΕ. Ο έξαλλος πλέον χρηματιστηριακός καπιταλισμός ερε τέτοιες διακυμάνσεις στην πατροπαράδοτη κυκλοθυμία ' Έλληνα, που μόνο ένα νέο νευρικό σύστημα από τη Χαλυουργική θα μπορούσε να αποσοβήσει το μοιραίο. Αν η ευφορία δώ, λέγε με και μήνα Αύγουστο του 1999– μπορούσε πάντα εύλα, μ' ένα ανεπαίσθητο φτερούγισμα της προσδοκίας, να γίνει όνη, πηχτή μελαγχολία, τι μπορεί να σημαίνει μια βαριά, μαόσυρτη μετάπτωση του δείκτη σ' ένα παγερό χειμώνα του 00; Γιατί δεν είναι ότι με πέταξε το άλογο –μονολογούσε ανώιος «αλογομούρης», που προσπαθεί να ωριμάσει σ' ένα θερκήπιο ξεστών διαβεβαιώσεων για ανάκαμψη– αλλά με σέρνει από πάνω.

υτό που συμβαίνει όμως γύρω από το ταπεινωμένο, σκονισμένο πτώμα του μικροεπενδυτή Έκτορα που συνήθως νεκραναίνεται γύρω στις 5.400 μονάδες, κορυφώνει ακόμη πιο πολύ ' τόνο της τραγικότητας. Αλλόκοτα πάνελ, από αλλόφρονες ιδερνητικούς παράγοντες προσπαθούν να πείσουν ότι οι ίδιοι τά τους μήνες του τελευταίου θέρους ήταν κλεισμένοι σε μοπήρια και προσεύχονταν για τη σωτηρία του σεληνιασμένου ό το χρηματιστηριακό παραλήρημα του λαού, καλώντας τον γχρόνως για νηστεία και προσευχή. Μικρός μοναχός μάλιστα, όμαπι Γιάννος, παλιά παπα-Αντώνης, τιμωρημένος για χρόνια σε μια γωνιά γράφει: δεν θα ξαναπώ 7.000 μονάδες στο λαό, δεν θα ξαναπώ 7.000 μονάδες στο λαό... Κοντά τους, αναλυτές και διάφοροι ειδικοί και εκπρόσωποι κομμάτων χορεύουν το χορό της φωτιάς και κάνουν σπονδές προκειμένου να πέσουν οι θεσμοί και οι πανοπλίες από τον ουρανό για να θωρακιστεί η αγορά και να γυρίσει επιτέλους πίσω εκείνο το τρισεκατομμύριο που γλίστρησε ξαφνικά μέσ' στην τρελή χαρά, αφού συγκλόνισε τα ταμιευτήρια, έσπασε τους κουμπαράδες, τα σεμνά γουρουνάκια των πρώτων εκθέσεων και ξέσκισε τα ταπεινά και άλλα βιβλιάρια τραπεζών.

Το ασύδοτο τρισεκατομμύριο, όμως, του άσπλαχνου καπιταλισμού θα παραμένει ασύδοτο όταν αυτό το θέλει, πέρα από τη βούληση των θεσμών και των καλών τους προθέσεων, όπως και ο καπιταλισμός θα παραμένει άσπλαχνος γιατί πάντα το θέλει. Απλώς, στο πιο αφηρημένο στάδιό του, που μας βρήκε πολλά χρόνια μετά τις τυχερές βαρόνες των μετοχών «Σιδηροδρόμου», δεν θα μπορούμε να ανατρέχουμε σε παραδοσιακές οιωνοσκοπίες για να δούμε τι θα κάνουν οι αλευρόμυλοι Σαραντόπουλου και η κεραμεία Αλλατίνη. Τα σπλάχνα των πουλιών θ' αποτελούν μόνο έναν συγκεκριμένο, απτό μεζέ για όλο και πιο άσπλαχνους, άγρυπνους ανθρώπους που θα απλώνουν –όπως και ο Ουτς– τίτλους πάνω στα κρεβάτια τους σε νύχτες χωρίς φεγγάρι...

Και όσο κι αν πολλά χρόνια πριν ο Τζόυς στην *Αγρυπνία του Φίννεγκαν* εξιστορούσε τη φοβερή περιπέτεια μιας επιταγής που κυκλοφορούσε για τριάντα εννέα χρόνια μεταξύ των δικαιούχων «χωρίς ούτε ένα αποσυρθέν φράγκο να κυλήσει ποτέ πάνω από την τραπεζική θυρίδα με τη μορφή σκληρού κέρματος ή ρευστού χαρτονομίσματος», η δική μας περιπέτεια με το αφηρημένο χρήμα και τον αφηρημένο κόσμο, αν και καθυστερημένη, δεν ήταν ποτέ ευθύγραμμη. Μπορεί, δηλαδή, μόλις τώρα να γεμίζουν συρτάρια και προσδοκίες με χρηματιστηριακά χαρτιά, μπορεί ο κόσμος να βρίθει από ατσαλάκωτες πιστωτικές κάρτες και ατσαλάκωτες καρδιές και τα ατέρμονα δάνεια για εκείνες τις «δωρεάν» αγορές να μας αφήνουν χρεοκοπημένους δούλους ώς την αιωνιότητα, μπορεί ακόμη και η νεοορθόδοξη προσευχή μας να διευρύνθηκε προς το: ... να φυλάς τον μπαμπά μου, τη μαμά μου, το καινούργιο μου ποδήλατο και τον χρηματιστή μας, αλλά εμπειρία αφηρημένου, εξαϋλωμένου γεφυριού όπως αυτό που ενώνει –λέει– τα δαντελωτά ακρογιάλια Ρίου-Αντιρρίου καθώς και άλλα δημόσια έργα με υπέρηχο, μόνο το ανώτατο στάδιο του ελληνικού σοσιαλισμού μπορούσε να λανσάρει. Γιατί στον αφηρημένο κόσμο θα υπάρχουν πάντα άθικτες και οι παλιές, συγκεκριμένες κοροϊδίες.

Ο βαρόνος Ουτς θρυμμάτισε τελικά τις πολυαγαπημένες πορσελάνες του, ξέχασε τις μετοχές του, και έμεινε στην Πράγα του 1960, όταν υποψιάστηκε ότι διαφορετικού είδους δουλείες τον περίμεναν στον ελεύθερο κόσμο. Οι χρηματιστές στην Αθήνα του 2000 δεν φέρνουν συνταγές για σάλτσα με κάππαρη σε σνομπ κυρίες, αλλά φεύγουν από την πίσω πόρτα της Σοφοκλέους, όταν ο επαναστατημένος λαός στην μπροστινή πόρτα, με μωβ μπουφάν και καρώ βερμούδα φωνάζει: Ώς εδώ παιδιά...

Δικομματισμός

Η πεμπτουσία της εικονικής δημοκρατίας

του Βασίλη Μαρουλά

Πώς θα μπορούσε, άραγε, να οριστεί η έννοια της δημοκρατίας, όχι μόνο στα λεξικά, αλλά κυρίως στο μυαλό του κάθε πολίτη; Έχει η δημοκρατία όρια; Και πόσο αυτή καθορίζεται από το επίπεδο των πολιτών; Έχουν χρέος τα κόμματα να την υπερασπίζουν; Κι όταν δεν την υπερασπίζουν, τι γίνεται; Ποιος είναι τελικά ο «επόπτης» των δημοκρατικών διαδικασιών; Οι εκλογές, μήπως, και ο λαός; Έχει σχέση η ποιότητα της εποπτείας των δημοκρατικών διαδικασιών με το επίπεδο των πολιτών; Ο φαύλος κύκλος των αποριών μπορεί να συνεχίζεται στο άπειρο και λύση ποτέ να μην βρεθεί από την στιγμή που κανένα κόμμα εξουσίας δεν θα παραδεχτεί ποτέ ότι έχει γραμμένη την δημοκρατία στα παλιά του τα παπούτσια. Λύση δεν θα βρεθεί όσο ο λαός αρνείται να δεχτεί ότι είναι ανώριμος και βολεύεται να συμπεριφέρεται ως αγέλη απέναντι στα πολιτικά πράγματα και στις σημαντικότερες επιλογές της ζωής του.

Ποια δημοκρατική συμπεριφορά μπορούν να επικαλεστούν τα δύο μεγάλα κόμματα; Μήπως αυτήν της ελεύθερης επιλογής στις εκλογές; Και, άραγε, πώς την εννοούν; Με διλήμματα ζωής και θανάτου όπως αυτά για την επερχόμενη καταστροφή της χώρας αν δεν κερδίσουν την αυτοδυναμία στις εκλογές; Η επικοινωνιακή πολιτική του ΠΑΣΟΚ και της Ν.Δ. βασίζεται στον ψυχολογικό εκβιασμό και σε εσχατολογία που ξεπερνά ακόμη και αυτήν της Αποκάλυψης του Ιωάννη. Αν δεν κερδίσει η Ν.Δ., θα μπουν οι Αλβανοί στα σπίτια μας να μας καθαρίσουν, κι αν δεν κερδίσει το ΠΑΣΟΚ η Ελλάδα θα μετατραπεί οικονομικά σε Αλβανία. Ακόμη κι αν τα διαφημιστικά σποτ απειλούν και εκβιάζουν διακριτικά, έρχονται οι ομιλίες των δύο αρχηγών να ξεκαθαρίσουν τα πράγματα και να εκβιάσουν ωμά όποιον δεν κατάλαβε.

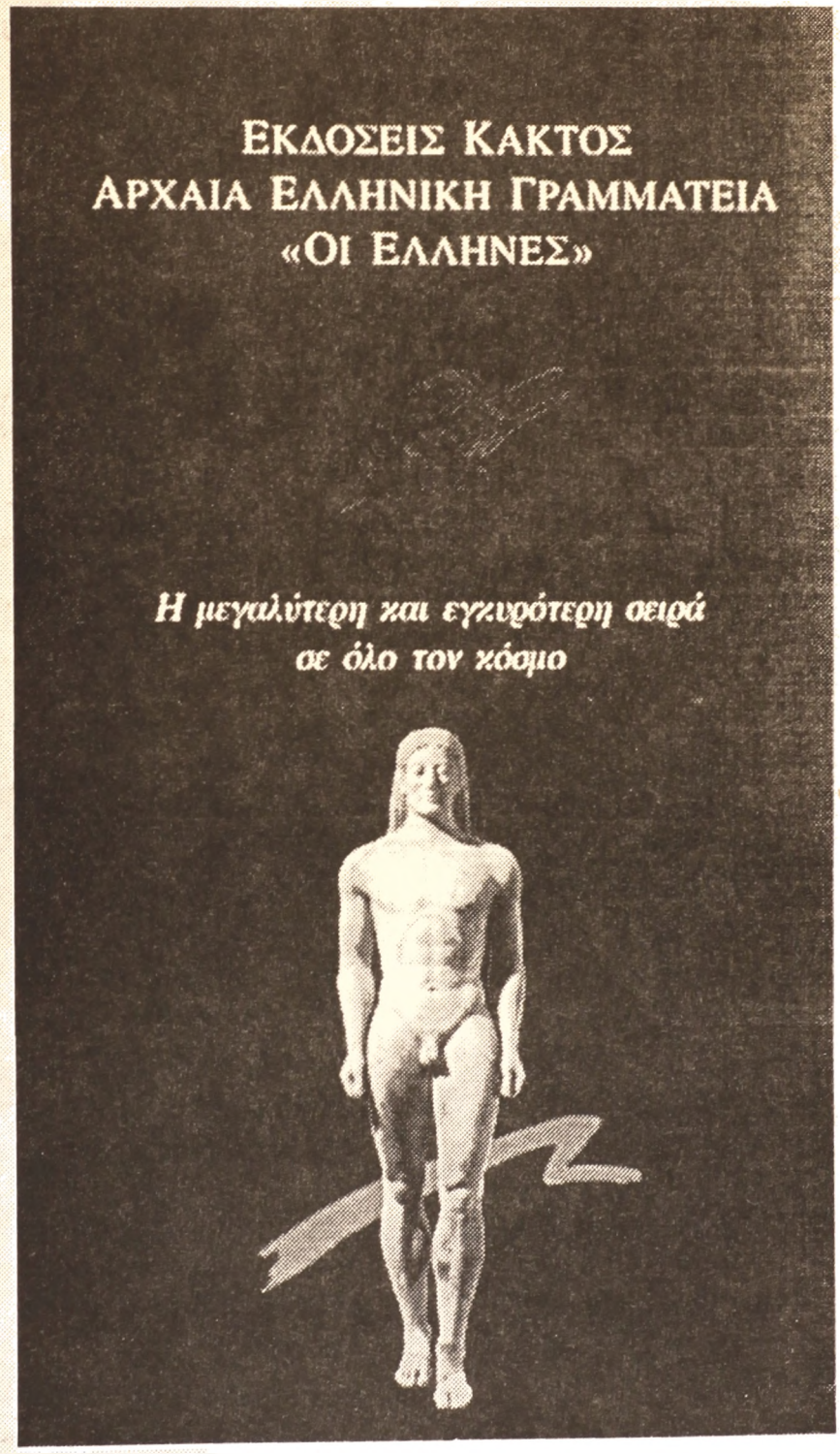
Απλά και μόνο ως εκβιαστές, λοιπόν, θα έπρεπε να απορριφθούν από το πλαίσιο των επιλογών του οποιουδήποτε σκεπτόμενου πολίτη. Δυστυχώς όμως όχι μόνο δεν γίνεται αυτό, αλλά η τρομοκρατία πιάνει τόπο και δείχνει να είναι αποτε σματική. Μήπως, λοιπόν, θα πρέπει να παραδεχτο ότι αποτελούμε απλώς ένα τσούρμο φοβισμένα θρωπάκια και τίποτε παραπάνω; Ανθρωπάκια : από ό,τι φαίνεται έχουν και μαζοχιστικές τάσ Διότι δεν εξηγείται αλλιώς η απάθεια έως απόλαυση που επιδεικνύουμε στα προσφερό να προφίλ των αρχηγών και των παρατρε μενών τους. Δεν άκουσα καμία φεμινισ οργάνωση να διαμαρτύρεται ή να κα γέλλει την χρησιμοποίηση της κ. Νατά Παζαΐτη ως επικοινωνιακό υλικό της μπάνιας της Ν.Δ. Δεν διάβ καμιά καταγγελία οι νομικής οργά σης για την υ κριτική ενα ληση της ί κυρίας με την κολογία αφ ντας μπρο στις κάμε ελεύθερο πουλί. Το υ θετο, μάλι Τους βλ όλους χα μενους. Κα φεμινίστ για την εικ της γυνα –πατερί που προ ρεται ως τυχημε πρότυ και τους κολόγους πο ανησυχίες τους απέκτησαν λάμψη και προβολή. Από την ά δεν μπορώ να καταλάβω τι ρόλο μπορεί να παίζει η διαφή των έργων μιας κυβέρνησης στους ίδιους τους πολίτες. Αν τ για αυτά έχουν γίνει και οι πολίτες τα απολαμβάνουν, τότε π ο λόγος να τους τα υπενθυμίζει; Αν οδηγούμε σε αυτούς του ράστιους δρόμους, αν μας διευκολύνουν αυτές οι κρεμαστές φυρες, αν οι αγρότες είναι τόσο ευτυχισμένοι με τη ζωή κα

ιδοτήσεις των θαμμένων προϊόντων τους και η καθημερινή
ή έχει γεύση παραδείσου, τότε ποιος ο λόγος της υπενθύμι-
ις; Μήπως μας περνάνε για ηλίθιους; Μήπως τους έχουμε δώ-
ι το δικαίωμα να μας νομίζουν ηλίθιους; Μα και μόνο τα στοι-
ία που εκτοξεύει το ένα κόμμα εναντίον του άλλου –στοιχεία
υ αποδεδειγμένα περιέχουν μεγάλες δόσεις αλήθειας– είναι
ανά να προκαλέσουν την αηδία και την αποστροφή μας. Κι
ως, το 70% περίπου του ελληνικού λαού ετοιμάζεται να δώσει
ν ψήφο του στους δύο μονομάχους, έτσι όπως τους αρέσει να
υς αποκαλούν. Η μετατροπή, άλλωστε, της ζωής μας σε αρένα
ναι γεγονός, και η μόνη επιλογή που μας επιτρέπουν είναι
ιο λιοντάρι θα καπηλευτεί τις ελπίδες μας, θα κατασπαράξει
επιδοτήσεις, θα θρέψει με τα κομμάτια μας τους εργολάβους
υ. Κι εμείς, αδιαμαρτύρητα, επιλέγουμε. Ε, λοιπόν, καλά να
ίθουμε. Αφού δεν μπορούμε να ξεχωρίσουμε απλά πράγματα
ι να καταλάβουμε ότι έχουμε χρέος στην προστασία της δη-
κρατίας και του πλουραλισμού, η μιζέρια είναι το μόνο που
ις ανήκει. Και το χειρότερο είναι ότι αυτήν θα προικίσουμε
ις επόμενες γενιές. Δύο κόμματα με την ίδια πολιτική, την ίδια
κτική, τον ίδιο στόχο. Στερούμε τις επιλογές από το μέλλον,
ρού, δίνοντας ανεξέλεγκτα το προνόμιο της εξουσίας απο-
ειστικά στα δύο κόμματα, οδηγούμε στο μαρασμό και την
αφάνιση τα μικρότερα. Ψήφο από οίκτο, λοιπόν; Καθόλου.
ήφο από αγωνία για την δημοκρατία. Για τον έλεγχο. Για τις
λες προτάσεις, που τα επικοινωνιακά επιτελεία του ΠΑΣΟΚ
ι της Ν.Δ. μας έχουν πείσει ότι είναι ουτοπικές. Για την προ-
ασία των δικαιωμάτων του πολίτη. Για την ΟΝΕ που δεν είναι
ανάκεια, ούτε μονόδρομος. Για τον όποιον Κόκκαλη θεωρεί
ι τα πάντα αγοράζονται. Για την αλαζονική αδιαφορία τους.
α την σιγουριά τους ότι το παιχνίδι είναι καλά στημένο και τί-
πε δεν πρόκειται να χαλάσει την σούπα τους. Η διεκδίκηση
ς εξουσίας από τα δύο μεγάλα κόμματα έχει χαρακτήρα επι-
τικό. Σχεδόν απαιτούν την εκλογή τους.
λυτή ήταν από πάντα η συμπεριφορά της εξουσίας. Και η ανά-
η του λαού ήταν πάντα η άμυνα. Από την φύση τους είναι έτσι
πράγματα. Η ανάγκη της ισορροπίας γέννησε την δημοκρα-
α. Αυτή που επιτυγχάνεται μέσα από την αντιπροσώπευση
ων των δυνάμεων. Όταν χαθεί η ισορροπία, όταν αποδεχτού-
την ήττα μας, όταν βολευτούμε με τις χάντρες και τα καθρε-
άκια του χρηματιστηρίου, τότε η δημοκρατία χάνεται. Κι αντί
ι φοβούνται τα κόμματα την εκλογική δύναμη και τις αποφά-
ις των πολιτών, φοβούνται οι πολίτες τα κόμματα. Εκτός κι αν
λαός νιώθει κεφάλαιο. Αν το κινητό και το laptop τού νέκρω-
ν το ένστικτο, τις αντιστάσεις και τα ανακλαστικά του. Αν νιώ-
ι ότι τα συμφέροντά του εκπροσωπούνται από τον Σημίτη και
ν Καραμανλή. Ότι δεν έχει ανάγκη υπεράσπισης. Τότε εντά-
ι, ζω αλλού και συγχωρείστε μου την παράκρουση. Επιτρέψτε
υ όμως να χαίρομαι για τις δημιουργικές ανησυχίες των στελε-
ών του Συνασπισμού που, όταν εκφράζονται, ακούγονται πολ-
ί χιλιόμετρα μακριά. Να εκπλήσσομαι ευχάριστα από το
οιγμα της πόρτας του ΚΚΕ, που μας επέτρεψε να διαπιστώ-
υμε ότι ναι, τελικά ζουν και απλώς τόσες δεκαετίες συζητού-
ν απομονωμένοι και με κλειστά παράθυρα. Ίσως να φταίει η
λεργία μου σε κάθε είδους αυτοδυναμίες. Ίσως να είμαι σαδι-
ής και να απολαμβάνω το αίσθημα της ανασφάλειας που δια-
πέχει την εξουσία. Κυρίως θέλω, όταν αποφασίζουν, να το κά-
υν με φόβο και σεβασμό απέναντί μου. Να το κάνουν γιατί θα
στεύουν ότι μου αρέσει. Να τους περνάει από το μυαλό η ψή-
ος μου. Δεν ζητάω πολλά, απλώς δημοκρατία.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΚΤΟΣ
η σειρά

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

Η μεγαλύτερη
και εγκυρότερη σειρά
σε όλο τον κόσμο

Πανεπιστημίου 46, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 38.40.524 - 38.44.458, Fax: 33.03.098

Ο εκσυγχρονισμός όπως δεν τον είδε κανείς

του Άγγελου Τσέκερη

«*Αν χίλιοι Ρηγάδες στηρίζουν τον Συνασπισμό, αυτό δεν είναι είδηση. Είδηση είναι αν τρεις Ρηγάδες υποστηρίξουν ΠΑΣΟΚ*». Με τον τρόπο αυτό, επιτελικό δημοσιογραφικό στέλεχος των *Νέων* αιτιολόγησε τις σαράντα πέντε περίπου λέξεις με τις οποίες η εφημερίδα του παρουσίασε την πρωτοβουλία στήριξης του Συνασπισμού από μέλη και στελέχη της ιστορικής οργάνωσης. Παλιός Ρηγάς ο ίδιος, ασφαλώς κάτι παραπάνω θα ξέρει. Άλλωστε, πώς θα είχε ανέβει τα σκαλοπάτια της δημοσιογραφικής ιεραρχίας του συγκροτήματος, αν δεν μπορούσε τόσο καλά να ξεχωρίζει τι είναι είδηση και τι δεν είναι;

Και ορθώς δεν αποτελεί είδηση. Είναι κάτι καινούργιο το ότι κάποιοι άνθρωποι έχουν ακόμα αίσθηση ιδεολογίας και πολιτικής και παραμένουν στην αριστερά; Χρησιμεύει σε τίποτα αυτό; Είδηση είναι ο σύντροφος Βούγιας, που βρέθηκε σε εκλόγιμη θέση στο Επικρατείας του ΠΑΣΟΚ, παραμένοντας ωστόσο λευκός σαν γιασεμί. Αν είχε παραμείνει λευκός σαν γιασεμί εκεί από όπου ξεκίνησε, θα υπέγραφε κείμενα με άλλους χίλιους και δεν θα τον ήξερε ούτε ο θυρωρός της πολυκατοικίας του.

Είναι ασφαλώς άδικο να καταλογίζει κανείς ιδιοτέλεια σε όλους όσοι αποφασίζουν να μετακινηθούν πολιτικά. Χάνει έτσι, αν μη τι άλλο, το δικαίωμα να υποστηρίζει ανθρώπους που μετατοπίζονται προς τον δικό του χώρο. Από την άλλη όμως, πώς να το κάνουμε, όταν κάποιος προσεγγίζει ένα κόμμα εξουσίας, οφείλει να πείσει για την αθωότητα του εγχειρήματός του. Στο κάτω κάτω δεν είναι τίποτα πρωτοφανές. Και τον Καραμανλή υπήρξαν αριστεροί που τον στήριξαν, και τον Παπανδρέου και πολύ περισσότερο τον Μητσοτάκη. Γιατί πρέπει κάθε φορά να τους χρεώνεται η Αριστερά στο σύνολό της;

Το γεγονός με τον Σημίτη είναι ότι, για τους τέως αριστερούς που κατέληξαν στο ΠΑΣΟΚ, φαίνεται να αποτελεί πόλο έλξης προσωπικώς. Πράγμα μάλλον αξιοσημείωτο διότι ούτε κανένας λαμπρός διανοητής του εκσυγχρονισμού είναι ούτε καμιά σοβαρή μάχη εναντίον του Παπανδρεϊσμού έχει δώσει. Ο Τζουμάκας απεναντίας, που έχει δώσει, δεν χαίρει και καμίας ιδιαίτερης εκτίμησης, όπως επίσης και άλλοι αν στοιχου διαμετρήματος εκσυγχρονιστ όπως οι κ. Τσουκάτος, Πασχαλίδης κ Πανταγιάς. Για κάποιον λόγο, ο Σημίτ έχει πείσει κάποιους ότι παλεύει μον χος του να κουμαντάρει το κράτος, έχ ντας απέναντι ό,τι οπισθοδρομικότε υπάρχει εντός και εκτός του κόμματ του. Αυτό εξυπηρετεί πάρα πολύ κα Αν η κυβέρνηση κάνει κάτι θετικό κ επιτυχές, οφείλεται στον Σημίτη, αφ δικιά του κυβέρνηση είναι. Αν κάνει κ τι στραβό, οφείλεται στα κατάλοιπα τ παλαιού ΠΑΣΟΚ και επομένως π υπέρ του Σημίτη λειτουργεί. Σοβα σφάλματα και καθυστερήσεις εδήλωσ ότι αντιλαμβάνονται οι εξ αριστεράς οικολογίας ορμώμενοι υποστηρικτές πρωθυπουργού. Εμ και εμείς τα αν λαμβανόμεθα. Γι' αυτό ακριβώς και έ πάμε.

Στην πραγματικότητα βέβαια, το αντιλαμβάνεται κανείς ως σφάλμα κα ως ορθό σηκώνει πάρα πολύ κουβέν Διότι όλοι όσοι αναφέρονται γενικ και αορίστως σε σφάλματα και καθυσ ρήσεις, αναφέρονται ακριβώς για να προσπεράσουν. Δυσκολεύεται κανε να κατανοήσει σε τι ακριβώς διαφο ποιούνται, ειδικά όταν έχουν υποστ ξει μία προς μία όλες τις πολιτικές επιλογές της κυβέρνησης κ θα μπορούσαν να υποστούν σοβαρότατη κριτική.

Η μεταρρύθμιση στη μέση εκπαίδευση για παράδειγμα: Το π τυπό της είναι μια αντίστοιχη επί υπουργίας Ταλιαδούρου, κ έγινε πριν από είκοσι πέντε χρόνια. Όποιος ήταν μαθητής επί λιαδούρου το θυμάται μια χαρά, αλλά το είπε και ο Κοντογιαν πουλος, που καμάρωνε, διότι τότε ήταν υφυπουργός. Περιορισ νες δυνατότητες πρόσβασης στα ΑΕΙ, περίπου μια και έξω, δι κείς εξετάσεις, όλη η εκπαιδευτική διαδικασία προσανατολισ νη στις εισαγωγικές. Και το χειρότερο, απροκάλυπτα ταξικό στημα, φτιαγμένο ακριβώς για να πετάει έξω τους πλέον οικο μικά και κοινωνικά αδύναμους, ακριβώς δηλαδή αυτούς έχουν περισσότερο ανάγκη την εκπαίδευση. Γιατί πρέπει κάπο που ισχυρίζεται ότι είναι ακόμα αριστερός, να βγει να υποστη ξει αυτά τα πράγματα; Είναι ακριβώς τα αντίθετα από αυτά υπερασπιζόταν η Αριστερά μια ζωή. Και δεν έχουν τίποτα απο

ως το εκσυγχρονιστικό, ειδικά όταν στην Ευρώπη έχουν ξεπερα-
πεί εδώ και τριάντα χρόνια.

Δεύτερο παράδειγμα: Το περιβάλλον. Από την στιγμή που ήρθα-
ε στα πράγματα, διαρκώς νομιμοποιούν αυθαίρετα και αποχα-
ακτηρίζουν δασικές εκτάσεις. Οι τελευταίες ρυθμίσεις έγιναν
ρο μιας εβδομάδος, σε μια εκσυγχρονιστική προσπάθεια να δημι-
υργηθεί θετικό προεκλογικό κλίμα. Λίγοι το πρόσεξαν, αλλά
ξαιτίας ενός νομοσχεδίου του υπουργείου Γεωργίας για τις προ-
ποθέσεις αποχαρακτηρισμού δασικών εκτάσεων κάηκε η μισή
λλάδα το καλοκαίρι του 1998. (Ακριβώς η μισή είχε ξανακαεί
ην προηγούμενη δεκαετία, με τον νομοσχέδιο Τσιγαρίδα περί
οσκοτόπων.) Έφτασαν μέχρι του σημείου να διαλύσουν το Ε'
μήμα του Συμβουλίου Επικρατείας, που ασχολείτο με αυτά τα θέ-
ατα, διότι μονίμως έβγαζε τις κυβερνητικές αποφάσεις παράνο-
ες. Και αυτό επίσης λίγοι το πρόσεξαν. Γιατί θεωρείται εκσυγ-
ρονιστικό, παραμένει μυστήριο.

Τρίτο παράδειγμα: Μέσα μαζικής ενημέρωσης. Θα έλεγε κανείς
τι αυτή η κυβέρνηση έκανε ό,τι μπορούσε για να μην λειτουργή-
ει η ανεξάρτητη διοικητική αρχή του Ραδιοτηλεοπτικού Συμβου-
ίου. Όποιος προλάβαινε άρπαξε ό,τι μπορούσε, κανένας περιο-
ισμός, καμία δεοντολογία, κανένα θεσμικό πλαίσιο δεν ενεργο-
οιήθηκε για να συμμαζέψει κανέναν. Ο υπουργός Τύπου ασχο-
ήθηκε κυρίως με το να ειρωνεύεται το ΕΡΣ, να ακυρώνει τα πρό-
πιμα που τυχόν αυτό επέβαλλε στα κανάλια και να διορίζει καιρ-
ούργιο όταν το εξανάγκαζε σε παραίτηση. (Στη συνέντευξη του
'αμονέ πάντως, ήτανε ο άνθρωπος πρώτο τραπέζι πίστα και
βγαλε και λόγο.) Η κυβέρνηση έθεσε εξ αρχής τον εαυτό της
την υπηρεσία των ιδιωτικών ΜΜΕ, άσε που τα χρηματοδοτεί και
εγαλοπρεπώς: Το ΠΑΣΟΚ είναι σταθερά μεταξύ των τριών πε-
ισσότερο διαφημιζομένων προϊόντων, μαζί με κάτι κέντρα αδυ-
ατίσματος, ενώ από το πρόσφατο μπαράζ διαφημίσεων των με-
άλων έργων προωθήθηκαν στα ΜΜΕ καμιά πενηνταριά δισ.
πό τα κοινοτικά ταμεία, χρήματα τα οποία κατά πάσα πιθανότη-
α η Ευρωπαϊκή Ένωση θα τα ζητήσει και πίσω. (Από το κράτος,
χι από τα ΜΜΕ.) Ή θα τα κόψει από αλλού – το ίδιο είναι.

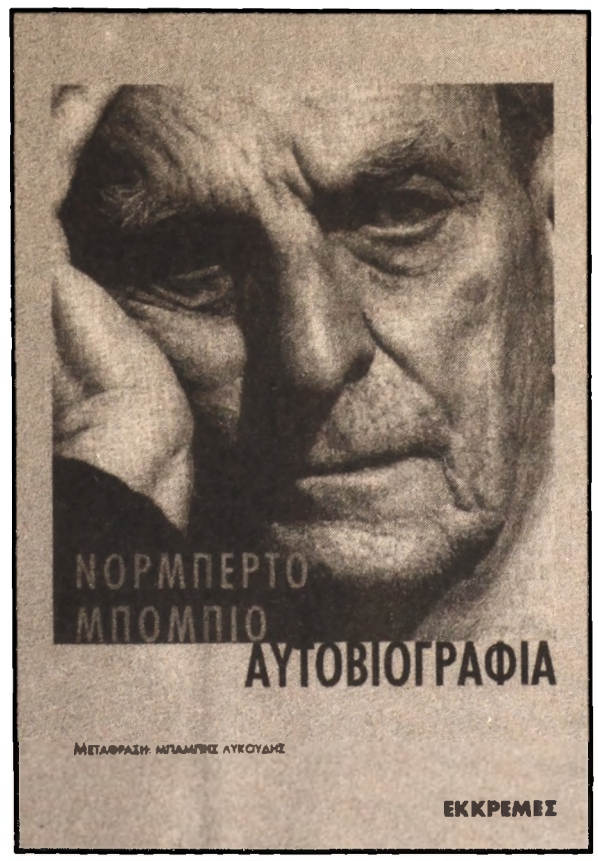
Ο κ. Γιαννόπουλος δεν ήτανε βέβαια στη συνέντευξη του Ραμο-
έ, έχει δώσει όμως το δικό του εκσυγχρονιστικό στίγμα, ως ο
ρώτος υπουργός Δικαιοσύνης που έχει βρίσει τον δικηγορικό
ύλλογο και έχει παραστεί ως ενάγων σε δικαστήριο. Ίσως να
πάρχει κάποιο ανάλογο παράδειγμα επί κυβερνήσεως Κωλέττη
αργότερα αποκλείεται. Τα σκυλάδικα ας τα προσπεράσουμε, εί-
αι θέμα γούστου. Άλλωστε αυτά γίνονται κυρίως για να τα πάρει
τηλεόραση, όπως για την τηλεόραση έγιναν και εκείνες οι φα-
ασμαγορικές επιχειρήσεις-σκούπα, όπου χιλιάδες μετανάστες
οδοπατήθηκαν, χιλιάδες μεροκάματα χάθηκαν και ουδείς
γκληματίας συνελήφθη, σε μια προσπάθεια της κυβέρνησης να
είσει του πολίτες ότι δεν είναι τόσο εκσυγχρονιστική όσο την πα-
ουσιάζουν οι θεωρητικοί του αριστερού Σημιτισμού.

Αφήσαμε επίτηδες έξω από την συζήτηση τα οικονομικά, διότι η
έα προσέγγιση στο ζήτημα είναι ότι η οικονομική πολιτική είναι
ονοσήμαντα καθορισμένη, και οποιαδήποτε κυβέρνηση ελάχι-
τα περιθώρια αυτονομίας έχει, ακόμα και όταν είναι τόσο καλο-
οαίρετη όπως η παρούσα. Εδώ παίζει πάλι το σχήμα που ανα-
ύσαμε παραπάνω. Έπεσε ο πληθωρισμός; Μπράβο στον Σημίτη
ου έριξε τον πληθωρισμό. Ανέβηκε η ανεργία; Δεν φταίει ο Ση-
ίτης, είναι νομοτελειακό. Γιατί; – ρωτάει ο αφελής. Τόσα λεφτά
ήραμε από την Κοινότητα, δεν θα ήταν λογικό να δημιουργηθούν
έσεις εργασίας; Και γιατί –ξαναρωτάει ο αφελής– πρέπει διαρ-
ώς το εισόδημα να αναδιανέμεται υπέρ των οικονομικά ισχυρο-
τέρων; Αναδιανομή του εισοδήματος υπέρ των ισχυροτέρων, δεν χρειάζεται να είσαι εκσυγχρονιστής για να κάνεις, ξέρουν και οι άλλοι. Απο που ως που αυτά τα επιτεύγματα εισάγουν μια καινούρια αντίληψη περι διακυβέρνησης;

Τα υπόλοιπα είναι ψιλά γράμματα. Μίζες, διαπλοκή άνευ προηγουμένου, ο Οτσαλάν που τον έφαγε η μαρμάγκα, το ασφαλιστικό που θα το φάει προσεχώς, ο Πόλεμος που υπογράψαμε με επιμέλεια και χωρίς μουντζούρες όλους τους βομβαρδισμούς, το μεταπολεμικό σκηνικό που πέσαμε με τα μούτρα να φάμε από την πίτα, η ανεκδιήγητη Ολυμπιάδα 2004, που διάφοροι μεγαλοπαράγοντες ασχολούνται κυρίως με την μισθοδοσία τους, η μη αναθεώρηση του Συντάγματος, η κουλτούρα του χρηματιστηρίου, ο διοικητής του Αγίου Ορους, τα τρισεκατομμύρια των οπλικών συστημάτων που πρώτη φορά αποτελούν ταμπού για τους εκσυγχρονιστές, τα κέρδη των τραπεζών.

Όλα τα παραπάνω αποτελούν το σύνολο ενός κυβερνητικού έργου τεσσάρων χρόνων, από τότε που η ιστορική στροφή του ΠΑΣΟΚ προς τον εκσυγχρονισμό έφερε τον Σημίτη στην εξουσία. Το ΠΑΣΟΚ δεν έχει εκσυγχρονίσει τίποτα απολύτως, παρά μόνο ό,τι επρόκειτο να εκσυγχρονιστεί ούτως ή άλλως. Η πολιτική του είναι μια συντηρητική πολιτική διαχείρισης σε συνθήκες ιδεολογικής μιζέριας και χωρίς την παραμικρή έμπνευση. Κανείς, άλλωστε, δεν περίμενε κάτι περισσότερο.

Το γιατί κάποιοι αναγνωρίζουν τον εαυτό τους σε αυτή την ιστορία είναι δικό τους θέμα. Οι χίλιοι Ρηγάδες δεν είναι τόσο οξυδερκείς ρεαλιστές· τον εαυτό τους τον τοποθετούν ακόμα στην Αριστερά. Γι' αυτό άλλωστε και δεν αποτελούν είδηση.

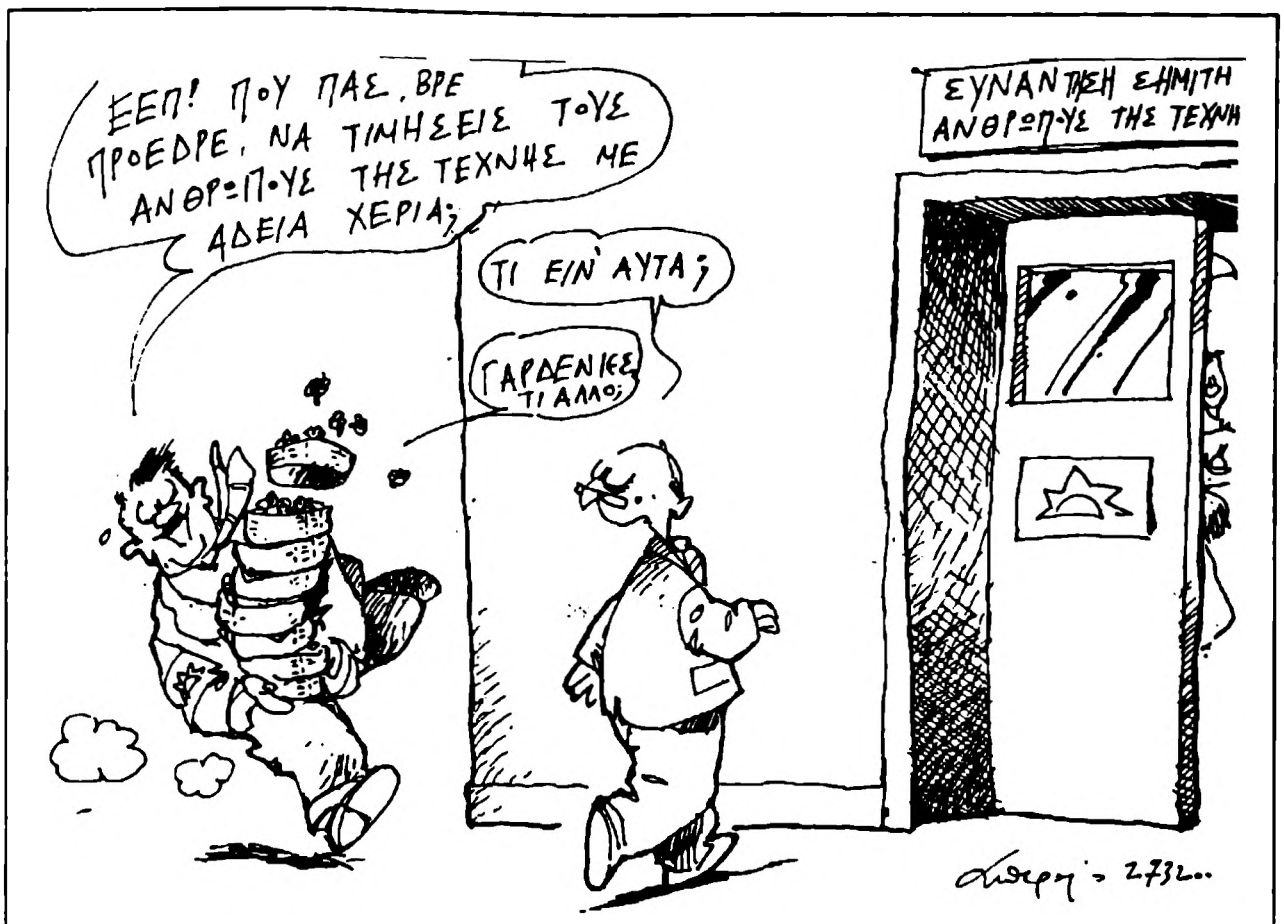

Για πρώτη φορά, στα 88 του χρόνια, ο Νορμπέρτο Μπόμπιο αναπολεί και εξιστορεί, με την παράθεση ανέκδοτου υλικού, τη ζωή του, που άρχισε ταυτόχρονα σχεδόν με τούτο τον αιώνα. Από την εφηβεία του ώς τις μέρες μας, από τα αδηφάγα διαβάσματα ώς τα επίμαχα ερωτήματα των γηρατειών, ο φιλόσοφος επιχειρεί να κάνει έναν απολογισμό της ζωής του υπό το φως των γεγονότων που σφράγισαν τον πολυτάραχο αιώνα μας.

Εκδόσεις ΕΚΚΡΕΜΕΣ

Ιουλιανού 41 - 43 • Αθήνα 104 33 • Τηλ./Fax: 822.0006
Στοά του Βιβλίου • Πεσμαζόγλου 5 • Αθήνα • Τηλ.: 321.3583

ΣΥΝεκτιμώντας προοπτικές και αδιέξοδα των επικείμενων εκλογών

του Μάνου Στεφανίδη

Σκίτσο του Ανδρέα ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ, Αυγή 28/3/2000

Το θέμα δεν είναι η ανάπτυξη της σοσιαλιστικής ιδεολογίας (αυτό είναι εύκολο).
Το θέμα είναι η ανάπτυξη της σοσιαλιστικής ψυχολογίας.
(Αυτό είναι το δύσκολο).

Ν. Καρούζος

Το περισσότερο που μ' ενοχλεί στους ανθρώπους αυτούς είναι το ότι θεωρούν τους εαυτούς τους δεδομένους, αναντικατάστατους, ταυτισμένους με την εξουσία. Ίσως γι' αυτό και επενδύουν τόσο πολύ στην προσωπική τους εικόνα, άνευ λόγου και εκτός λόγου, λες και απευθύνονται σε προγλωσσικούς. Ίσως γι' αυτό επίσης κατασπροφολογούν ανενδοίαστα. Τους βλέπω λοιπόν να κατεξευτελίζονται καθημερινά στα ΜΜΕ ως ασώματοι Talking Heads μόνο και μόνο για να μας πείσουν πόσοι *απαραίτητοι* μας είναι. Η αλήθεια βέβαια είναι ακριβώς η αντίθετη. *Εμείς* τους είμαστε απαραίτητοι. Και επίσης αλήθεια είναι πως αυτή τη φορά τα media, υπερκορεσμένα από εικόνες αλαζονείας και αυτάρεσκα πρόσωπα, από φιγούρες εντέλει κουρασμένες από την υπερδοσολογία, το ατομικό kitsch και από τις απίστευτες virtual images (εικονικά εικονίσματα) θα λειτουργήσουν ως μπούμερανγκ. Κάποτε, πολύ σύντομα, όλη αυτή η νωθρή μάζα των ψηφοφόρων της τηλεοπτικής-εικονικής δημοκρατίας θα εξεμέσει τους ασύδοτους καταπιεστές της. Αυτούς που μας επιβάλλει η κρατική τηλεόραση ως πρωινά θεάματα απελπισίας μέσα στην οικογενειακή τους ασφάλεια(;) και τα σεμνά καθιστικά τους να τους λιβανίζει γνωστή δύσαρθρη δημοσιογράφος (εννοώ τους κ.κ. Βενιζέλο, Αρσένη κ.λπ.). Στην πραγματικότητα βέβαια μόνη τους –αποκλειστικά– ασφάλεια είναι οι κοντοκουρεμένοι body builders της ΕΛΑΣ που τους ακολουθούν σε κάθε βήμα. Είναι, όμως, ικανοί αυτοί τώρα να τους προστατεύουν; Οι ίδιοι αισθάνονται ότι η εξουσία γλυστράει γλυκά μέσα απ' τα χέρια τ και νοιώθουν πανικό. Αυτί οι αναμφισ τητοι, οι απαραβίαστοι! Και ο εκσυγχρ σμός του κ. Σημίτη είναι ότι αντικατέστη τον Κουλούρη, και τον Δασκαλάκη με Δρυ, τον Μαντέλη, τον Πανταγιά και Βερελή. Ο εσμός των μετρίων και η μετρ πάθεια ως παθογένεια κομματικοποί το κράτος στο έπακρο. Ακόμη και σήμε ο μη ανήκων στην κλαδική κλαδεύεται.

BUSINESS IS BUSINESS

Δεν υπάρχει περίπτωση να καταστεί ποιος προϊστάμενος είτε στο ΙΚΑ Κω θέας είτε στο τάδε υποκατάστημα Εθνικής Τραπέζης του Αιγάλεω, είτε Εφορία Κομοτηνής, είτε το δασαρχ Γρεβενών αν δεν έχει επιληφθεί ο αό τος ιστός που δύο σχεδόν δεκαετίες ε αλυσοδέσει τη χώρα σαν καρκίνος. Ας κουραστούνε λοιπόν τα καθεστωτικά π σωπα, ας οξυγονωθούν οι θεσμοί με πρόσωπα –χωρίς βλακώδη διλήμματα κινδυνολογία– ας κάνουν την απαραίτ αυτοκριτική τους και ας αποδείξ εμπράκτως ότι στην δημοκρατία, ουδ αναντικατάστατος. Τα «οράματά» τους σο ταυτισμένα με τα «όνειρα» του Χρ. μπράκη και του Σ. Κόκκαλη μας αφήν παγερά αδιάφορους. Η διαπλοκή τους τα εντόπια νέα τζάκια και τους γιάπη του μαύρου χρήματος μας προκαλεί λεργία. Οι κατεστημένοι μικρομεσαίοι οι καθεστωτικοί νεόπλουτοι πάντως έχουν πρόβλημα να δώσουν κι αλλού καρδιά τους. Εξάλλου business is busin «Η δουλειά μας να γίνεται» και άλλα τοια πρακτικά και τερπνά.

Το ΠΑΣΟΚ λοιπόν, ας μην το ξεχνά παραδίδει μια δημόσια διοίκηση παρα μένη, μιαν αστυνομία βουτηγμένη σ προστασία του οργανωμένου, πλη εγκλήματος και των ροζ σκανδάλων, μ υγεία δυσπερίγραπτη και ταπεινωτική τον πολίτη, μια παιδεία λυμφατική αδιέξοδη, ένα πανεπιστήμιο –έρμαιο

ομμάτων. Επίσης με το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας υπό κατάρρευση και με τα ταμεία ή τις κρατικές Τράπεζες να τζογάρουν ανερυθρίαστα στο χρηματιστήριο μήπως και εξασφαλίσουν τη παραμονή στην εξουσία μιας κυβέρνησης που έχει σαπίσει από την ένδεια ιδεών και την αδυναμία ανανέωσης.

Με τους νέους σε απόγνωση, με τους συνταξιούχους και την τρίτη ηλικία στην πείνα, με την ανεργία να αποτελεί τον υπ' αριθμόν ένα κίνδυνο της κοινωνικής μας σταθερότητας το ΠΑΣΟΚ εγκαινιάζει μήχανο μακέτες και δείχνει πόσο άτσαλα διαχειρίστηκε τα κοινοτικά κονδύλια. Εγκλωβισμένοι οι ταγοί του σε δείκτες και αριθμούς που ακμάζουν μόνο στο Κονάκι ή την Εκάλη, ταυτισμένοι με την ψυχία των glamorous περιοδικών δεν βλέπουν την φτώχεια που έχει πλέον καλύβει ευρέα στρώματα του πληθυσμού· δεν αντιλαμβάνονται τα αδιέξοδα των μικροβιοτεχνών, των ανέργων. Δεν μπορούν να κατανοήσουν τον ρατσισμό που ακραφαντικά ισχύει στο ΕΣΥ εναντίον της τρίτης ηλικίας γιατί βέβαια οι ίδιοι νοσηλεύονται σε ιδιωτικές super-κλινικές. Για τους λοιπούς ισχύει το «ο σώζων εαυτόν». Έχουν μάλιστα και την συνείδησή τους ήσυχη –έχοντας αναγάγει τη μίζα σε θεσμό και έχοντας καταστήσει το κράτος τζογαδόρο.

Διάφοροι σοσιαλδεξιοί γιάπηδες σαν τον κ. Χριστοδουλάκη ή τον κ. Γκαργκάνα μιλούσαν πρότινος ευτυχείς για λαϊκό καπιταλισμό ανοίγοντας τον ασκό του Αιόλου σ' έναν κόσμο που εθίσθηκε στο εύκολο κέρδος και στην «ιδεολογία» της με κάθε τρόπο επιτυχίας. Αυτή η βαθύτατη διάβρωση συμπεριφορών και συλλογικών αντιδράσεων είναι αγλαό επίτευγμα της Πασοκικής διακυβέρνησης. Μιας διακυβέρνησης που, κατά το ειωθός, προχώρησε σε δεξιές πολιτικές χρησιμοποιώντας αριστερά συνθήματα και που τώρα αδυνατώντας να εμπνεύσει ή να πείσει, επιχειρεί να εγκλωβίσει τις αριστερές ψήφους.

ΟΧΙ ΣΤΙΣ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΣΥΝΤΑΓΕΣ

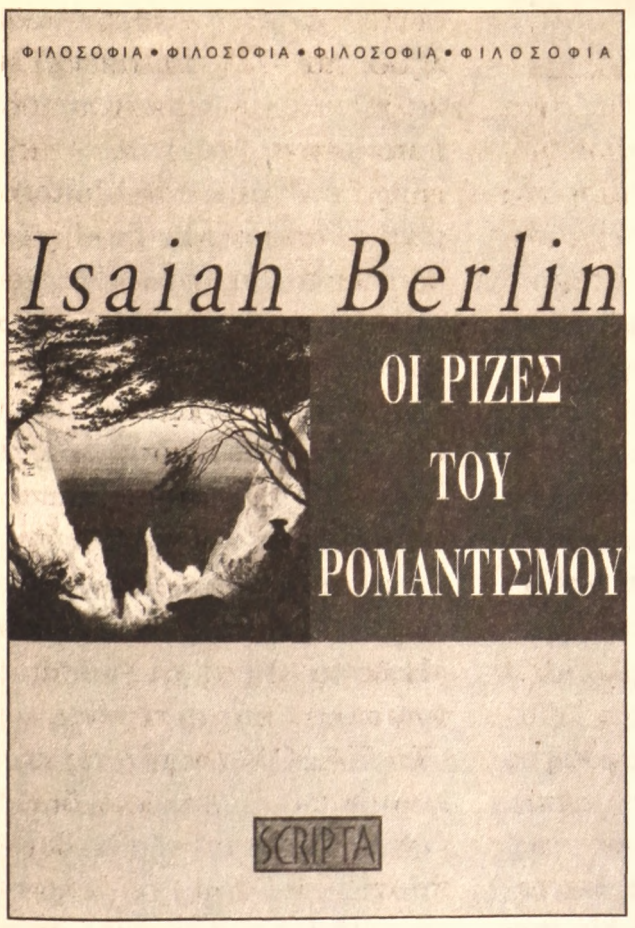
Εμείς όμως γελάμε με τους «αριστερούς» του ΠΑΣΟΚ και ψηφίζουμε συνειδητά ΣΥΝ για τον πλουραλισμό, την συνέπεια και την προοδευτικότητά του. Στηρίζουμε τον ΣΥΝ θεωρώντας ότι η βελτίωση των ατελειών του περνά και από την δική μας προσπάθεια και ευθύνη. Ο ΣΥΝ δεν είναι αρχηγικό κόμμα αλλά εκφράζει την διαφορετικότητά μας συλλογικά και την αξιοπρέπειά μας ατομικά. Ο ΣΥΝ δεν προπαγανδίζει τηλεοπτικές συνταγές ευημερίας, αλλά υπόσχεται αγώνα και επαγρύπνηση για τις λαϊκές κατακτήσεις. Ο ΣΥΝ αμφισβητεί τις τσιμενταρισμένες βεβαιότητες του δικομματισμού και προσεγγίζει τα προβλήματα με αναλυτική-στοχαστική διάθεση. Ο ΣΥΝ δεν φοβάται το διαφορετικό και γι' αυτό επιμένει στον πολιτισμό της καθημερινής συμπεριφοράς και σ' εκείνη την έκφραση που σαρκάζει, που ανατρέπει, που ονειρεύεται. Ο ΣΥΝ επιδιώκει την χειραφέτηση και την ωρίμανση της ελληνικής κοινωνίας μακριά από ποδηγετήσεις και μεσιανισμούς. Ο ΣΥΝ, σε μιαν εποχή άκρατου και κυνικού ατομισμού, τραγουδάει –σαν τον Ουίτμαν– το τραγούδι του «Εμείς». Αξίζει τον κόπο να τον σιγοντάρουμε έχοντας κατά νου τους στίχους του Ν. Καρούζου:

Εμείς μπορούμε να δώσουμε τη ζωή μας σ' ένα συλλαλητήριο.

Εσείς τι μπορείτε;

ΕΚΔΟΣΕΙΣ SCRIPTA

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ISAIAH BERLIN

ΟΙ ΡΙΖΕΣ ΤΟΥ ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΥ

Στο βιβλίο αυτό, παρουσιάζονται επιτέλους σε έντυπη μορφή οι διασημότερες διαλέξεις που έδωσε ποτέ ο Isaiah Berlin: οι διαλέξεις A. W. Mellon. Οι διαλέξεις αυτές, που πραγματοποιήθηκαν στην Ουάσινγκτον το 1965, ηχογραφήθηκαν από το BBC και έχουν μεταδοθεί αρκετές φορές από τα ερτζιανά. Η δημοσίευσή τους αναμενόταν με μεγάλη ανυπομονησία ήδη από την εποχή της πραγματοποίησής τους, πολύ περισσότερο καθώς είχε γίνει γνωστό πως ο Berlin έτρεφε την ελπίδα να γράψει ένα ολοκληρωμένο βιβλίο βασισμένο σε αυτές. Ωστόσο, μολονότι ο Berlin εργάστηκε επισταμένως προς αυτή την κατεύθυνση, η ελπίδα του δεν έγινε ποτέ πραγματικότητα. Το παρόν βιβλίο, λοιπόν, δεν είναι παρά το επιμελημένο κείμενο που προέκυψε από την απομαγνητοφώνηση των διαλέξεων.

SCRIPTA

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 10 106 80 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ: 3616 528 FAX: 3616 529

Το μέλλον ξεκίνησε σε νέο ξεκίνημα και άλλα ιδεολογήματα του δικομματισμού

του Στέλιου Π. Καφαντάρη

Ποιος μπορεί να ξεχάσει τα θριαμβικά συλλαλητήρια σ' όλη τη χώρα την νύχτα των εκλογών του 1981! Ή το Παπανδρεϊκότατο σύνθημα (προσεγγιστικά) «και από την Δευτέρα Σοσιαλισμός!». Ή, τέλος, την αδημονία όλων των αριστερότερα της Δεξιάς πολιτών κατά το τριήμερο μέχρι να ορκιστεί η πρώτη κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ: «Και γιατί την Τετάρτη; Γιατί όχι την Τρίτη;». Έκτοτε είδαμε χίλιες Τρίτες, αλλά τον Σοσιαλισμό ακόμα τον περιμένουμε.

Το ΠΑΣΟΚ διακυβέρνησε την χώρα κατά τα 5/6 του χρόνου που μεσολάβησε. Στην αρχή πειραματίστηκε με ποικίλες εκδηλώσεις πολιτικής διαφόρων ιδεολογικών χρώματων – από αντιδυτικές έως φιλογαλλικές, από φιλοαραβικές έως γιαρουζελσικές, από την περιφερειακή ανάπτυξη έως την συνεκτική και αειφόρο των κατασκευαστικών επιχειρήσεων.

Η Ν.Δ., από την άλλη πλευρά, διαχειρίστηκε εμβόλιμα την εξουσία κατά το 1/6 του διαστήματος με ασήμαντες παρεμβάσεις – όσο και αν ο κ. Μάνος, **οι Φιλελεύθεροι**, κόπτεται περί του αντιθέτου. Αναγνωρίζονται βεβαίως ως ιδιόρρυθμοι πολιτικοί ογκόλιθοι, η απαρχή της κινητής τηλεφωνίας με την εξαίρεση του ΟΤΕ, η πώληση της ΑΓΕΤ και η εγκατάσταση του δικτύου των ιδιωτικών καζίνων, αλλά η μελέτη τους δεν έχει αποδώσει ακόμα καρπούς.

Αυτό που διαπιστώθηκε εύκολα ακόμα και από την πρώτη τετραετία ΠΑΣΟΚ, 1981-85, ήταν η προσωπική, σχεδόν αυθαίρετη ή τυχαία άσκηση της εξουσίας από τον Α. Γ. Παπανδρέου σε τέτοιο βαθμό, ώστε ήδη το 1985 να μην υπάρχει ορατό διακύβευμα κατά τις εκλογές πέραν των κεκτημένων και σκοπουμένων από τους επιχειρηματικούς συνοδοιπόρους και τους κομματικούς του ΠΑΣΟΚ.

Με το τέλος της δεύτερης τετραετίας η Ν.Δ., καίτοι κουβαλούσε τον νεοφιλελευθερισμό από χρόνια, δεν χρειαζόταν να προτάξει άλλο ιδεολόγημα από την πάταξη της διαφθοράς και το συνολικό νοικοκύρεμα. Θα είχε ενδιαφέρον να ερευνηθεί κάποτε με ακρίβεια, τι έφερε την Ν.Δ. στην εξουσία, ο νεοφιλελευθερισμός ή το εκ διαφθοράς και κακής υγείας Παπανδρέου κατρακύλισμα του ΠΑΣΟΚ, αλλά σημειώνεται ότι όποιος και αν ήταν ο κρίσιμος παράγων, πάλι η Ν.Δ. χρειάστηκε τρεις εκλογές για να πετύχει μιαν οριακή νίκη.

Η ΠΡΩΤΗ ΕΚΠΤΩΣΗ

Με την νέα νίκη του ΠΑΣΟΚ το 1993 και τις δυνάμεις Παπανδρέου σε φθίνουσα πορεία, κάθε προσπάθεια ιδεολογικής ανασυγκρότησης εγκαταλείφθηκε φανερά πλέον. Αρκούσε το αυταπόδεικτα λαοπρόβλητο της νεοεκλεγμένης Παπανδρεϊκής εξουσίας για να παρουσιαστούν ως προοδευτικά ορισμένα απολύτως άχρωμα μέτρα, ακόμα και πιθανά κατάλοιπα της οδημοκρατικής διαχείρισης.

Τώρα, με τα ανακλαστικά μας πλή προσαρμοσμένα στα κελεύσμ της Ευρωένωσης, είναι ακ πιο δύσκολο να διαφ ποιηθούν τα δύο γάλα κόμμ δεδομένοι η προ θεια γκλι εξα λου να τάσ αυστηρ τεχνοκρατικούς χους.

Όποιες και αν ήτ συγκυριακές δυνατ τες, υπήρχε σαφής, μον νη τάση προς συντηρητικ ρες επιλογές, με χαρακτ στικό τελευταίο παράδει τον συνειδητό μονόδρομο μ το κλείδωμα της χώρας στην Ο Με αξιοποίηση της ρύμης από την δι ριση της εξουσίας και με δεδομένη την βαρότητα του Σημίτη, το ΠΑΣΟΚ ισχυρότατη πιθανότητα να διατηρήσε αρχή.

Παραδόξως, αυτή η αδυναμία πρα τικής διαφοροποίησης του ιδεολογ «προϊόντος» των μεγάλων κομμάτων λεύει και τα ίδια τα κόμματα στην δι χη τους για την κατάκτηση του κεντρ χώρου και των αναποφάσιστων εκτό ντρου. Ίσως βρήκαν αυτήν την θέση σθητικά ή πιθανώς να την άντλησαν τα στοιχειώδη οικονομικά, όπου το γοπώλιο συσχετίζεται άμεσα με εμπορία αγαθών ψευδο-διαφοροποι νων μέσω της διαφήμισης και του π ταρίσματος.

Α «ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ»

ενδείξεις γι' αυτήν την εξομοιούμενη ή
α διασταυρούμενη ιδεολογία υπάρχουν
ιμπολλες. Απαριθμούνται τυχαία, χωρίς
ράρχηση που δεν είναι του παρόντος.

• Το ΠΑΣΟΚ όχι μόνο εφαρμόζει συ-
ηματικό πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων,
λά ενίοτε βάζει και ξένους διοικητές σε
ατικές επιχειρήσεις (Η Ολυμπιακή
αυγαλέο παράδειγμα, αλλά υπάρχει και
Αττικό Μετρό).

• Οι διεθνείς σύμβουλοι, τυπικές επιλο-
ς δεξιών κυβερνήσεων, είναι σε ημερη-
α διάταξη τόσο για ιδιωτικοποιήσεις όσο
α για άλλες επιχειρησιακές ενέργειες.
ψίμως, το ΠΑΣΟΚ προσπαθεί να εξα-
ισθεί και δηλώνει ότι έχει θέσει σε απο-
νωση τον κ. Μαντέλη που διακήρυξε ότι
ι πουλήσει πλειοψηφικό πακέτο του
ΓΕ.

• Οι εξοπλισμοί καλά κρατούν, και μάλι-
α οι εξ ΗΠΑ ακόμα καλύτερα. Η επικοι-
νία ΥπΕξ με ΗΠΑ είναι πυκνή και οι
δουλεύσεις προς το ΝΑΤΟ όσες αυτό
ειάζεται.

• Τα μεγάλα έργα, παρά τις μελέτες πε-
βαλλοντικών επιπτώσεων, δεν πείθουν
α την κοινωνικο-οικονομική ωφέλειά
υς. Παραμένουν έργα βιτρίνας ή έργα
ου ενδιαφέρουν ξένες κυβερνήσεις και
ατασκευαστικές εταιρείες. Η έκταση αυ-
ύ του είδους της εξάρτησης είναι πολύ
γαλύτερη από την πρώτη Καραμανλική
ερίοδο.

• Οι προγραμματικές συμβάσεις, με την
ήθεια της πανταχού παρούσης Ευρωέ-
ωσης, είναι ενδιαφέρον εφεύρημα δεξιό-
της απόκλισης για την ενίσχυση των δια-
εκομένων. Ας μετρηθεί τι κέρδισε η Ιντρακόμ απ' αυτές κατά την τελευταία τριετία.

• Το χρηματιστήριο κόπηκε και ράφτηκε στα μέτρα των διαπλεκομένων και έχει πλέον ξεφύγει όλως διόλου από τον αρχικό σκοπό του. Τι άλλη απόδειξη για την διασταυρούμενη ιδεολογία απαιτείται πέραν των διαξιφισμών με την ίδια δεξιά ορολογία για τις ευθύνες της πτώσης;

• Η καταρράκωση της κοινωνικής υποδομής, Παιδεία, Υγεία, Κοινωνική Ασφάλιση, είναι χαρακτηριστικά δεξιά. Επιπλέον, είναι και ομολογημένη από τον πρωθυπουργό, που την απέδωσε στην υπερπροσπάθεια οικονομιών που απαιτήθηκαν για την ένταξη στην ΟΝΕ.

Η ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

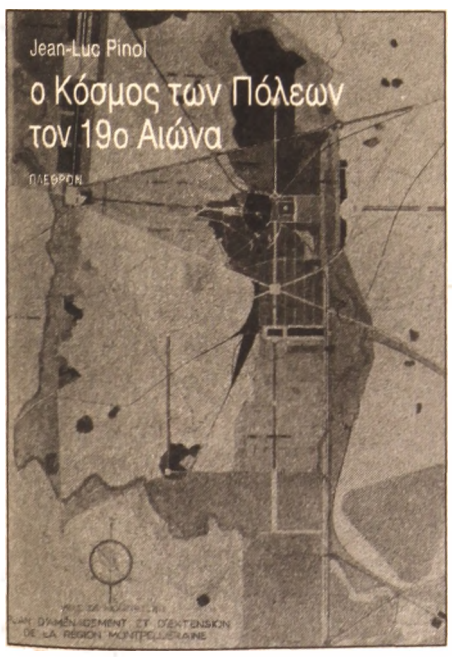
Τέλος, οι τεχνικές στο σερβίρισμα των ιδεών του ΠΑΣΟΚ είναι ίδιες ή και πιο συντηρητικές από της Ν.Δ. Κυριαρχεί ο φόβος του πολιτικού κόστους, ο τρόμος του λάθους. Οι πυκνές δημοσκοπήσεις το μαρτυρούν. Η εξάρτηση από την τηλεόραση κυριαρχεί. Το δικαίωμα να εγκαινιάζουν μακέτες ξεπερνάει και την Δεξιά, φτάνει στον Παττακό. Η οργάνωση της συζήτησης των αρχηγών στην τηλεόραση έχει λάβει τόσο μεγάλη έκταση και η συμφωνία της διεξαγωγής της είναι τόσο ανελαστική, που παραπέμπει σε συνέντευξη άρτι εγκατασταθέντος δικτάτορα.

Τελικά, μένει το προσωπικό κύρος και η μέχρι τώρα πολιτεία Σημίτη, ομολογουμένως χωρίς εθνικές καταστροφές και με την επιτυχία της ΟΝΕ, να αντιπαραταχθεί απέναντι σ' έναν κληρονόμο ονόματος, νεότερο μεν και με ορισμένα προσόντα στα χαρτιά, αλλά κατά τεκμήριο άπειρο και ασφαλώς αδοκίμαστο. Η μονομαχία προσώπων ανάγεται σε άλλες εποχές, αλλά η τρέχουσα εκλογική μάχη σ' αυτό το επίπεδο θα δοθεί. Σημειώνεται χωρίς αξιολόγηση, γιατί το αποτέλεσμα λίγο ενδιαφέρει, ότι ο Καραμανλής θα είχε μεγαλύτερες ελπίδες αν ανέπτυσσε ξεκάθαρη ιδεολογία. Ή, τουλάχιστον, αν συνέχιζε την μερική έστω αλλά σαφή πολεμική κατά της διαπλοκής, όπως την είχε ξεκινήσει προ μηνών. Αυτό ώς έναν βαθμό θα διαφοροποιούσε την παράταξή του, αξιοποιώντας ακριβώς την ανεξαρτησία –λόγω νεότητος– του αρχηγού από τα διαπλεκόμενα.

Αυτή η ψευδεπίγραφη διαφοροποίηση της ιδεολογίας των μεγάλων κομμάτων στερεί την χώρα ακόμα και από έναν επαρκή δικομματισμό που, έστω και με τις κλασικές αδυναμίες που όλοι αντιλαμβανόμαστε, είναι μια καθαρότερη πολιτική κατάσταση από την τρέχουσα ποδοσφαιρικού τύπου διαμάχη ΠΑΣΟΚ - Ν.Δ.

Η εγχώρια εκδοχή του δικομματισμού είναι πολύ κοντά στον μονοκομματισμό του περίφημου Επαναστατικού Θεσμικού Κόμματος του Μεξικού που, διεφθαρμένο πλέον, μονοπωλεί την εξουσία από το 1929, εισπράττοντας άνω του 80% σε εκλογές, τουλάχιστον κατ' όνομα δημοκρατικές.

Τελικώς, η αντίδραση στην ιδεολογική σούπα των μεγάλων κομμάτων λέγεται κατά κόρον ότι είναι υπόθεση των μικρών αριστερών κομμάτων, αλλά είναι κυρίως υπόθεση όλων των πολιτών. Ας μην κατηγορούμε την περιθωριοποίηση των μικρών κομμάτων αν δεν τα στηρίζουμε. Αλλά και για όσους δεν θέλουν να ενισχύσουν μικρό αριστερό κόμμα: Υπάρχει και το ευθύ *μαύρο* στον δικομματισμό.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΛΕΘΡΟΝ

Jean-Luc Pinol Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΤΟΝ 19ο ΑΙΩΝΑ

Επιστημονική Επιμέλεια: ΕΥΓΕΝΙΑ ΜΠΟΥΡΝΟΒΑ

Στην Αγγλία, στη Γερμανία, στη Γαλλία, στις ΗΠΑ, κατά τον 19ο αιώνα η πόλη γνώρισε εκπληκτική ανάπτυξη. Αλλά η ραγδαία αστικοποίηση υποβάθμισε τις συνθήκες ζωής στα παλιά κέντρα, που έπρεπε να αναδιαρθρωθούν. Έτσι εμφανίσθηκαν τα πρώτα προάστια. Στις πόλεις με τη νέα όψη, οι μορφές της κατοικίας εκφράζουν τις κοινωνικές ιεραρχίες και ανισότητες. Η πόλη δεν αντλούσε μόνο από το εσωτερικό της τις δυνάμεις με τις οποίες αναπτυσσόταν αλλά δέχθηκε και μετανάστες, με αποτέλεσμα να τεθεί το πρόβλημα της ένταξής τους: ανάλογα με την καταγωγή, τη θρησκεία, τα προσόντα τους, η διαδικασία επιβραδύνθηκε ή επιταχύνθηκε. Εμπλουτισμένο με πολυάριθμα ντοκουμέντα, χάρτες και σχέδια, συχνά ανέκδοτα, το βιβλίο αυτό αποτελεί εργαλείο αναγκαίο για ιστορικούς, πολεοδόμους, οικονομολόγους καθώς και, ειδικότερα, για όσους ασχολούνται με την κοινωνική ιστορία.

Οι εκσυγχρονιστάι

Αναζητείται πολυφωνία

της Αννέτας Καββαδία

Την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές, το αποτέλεσμα της τηλεοπτικής αντιπαράθεσης μεταξύ των δύο... «μονομάχων» δεν είναι γνωστό. Όχι πως θα αλλάξει κάτι, άλλωστε. Δεν περίμενε κανείς τη συγκεκριμένη εμφάνιση για να αποκρυσταλλώσει άποψη επί θέσεων και προτάσεων, πολλώ, δε, μάλλον αφού δεν επρόκειτο να πειστούν οι αναποφάσιστοι (να ψηφίσουν υπέρ του ενός ή του άλλου) βάσει της συγκεκριμένης εικόνας. Στις εντυπώσεις «παίζεται» το παιχνίδι και αυτές προσπαθούν να κερδίσουν –ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ.– απευθυνόμενοι, όμως, σ' ένα εκλογικό σώμα το οποίο –στην πλειονότητά του, τουλάχιστον, φαντάζει παθητικό, αμέτοχο (αν όχι αδιάφορο). Φαινόμενο το οποίο έχει, βεβαίως, την ερμηνεία του.

Είναι γεγονός πως ζούμε τις πλέον υποτονικές προεκλογικές μέρες των τελευταίων 25 χρόνων. Εικόνες του παρελθόντος, με το πάθος να περισσεύει στις «λαοθάλασσες» που γέμιζαν ασφυκτικά τις πλατείες όπου οι χαρισματικοί ηγέτες «μάγευαν» με το λόγο τους, δεν συναντώνται –πλέον– αφού, κάτι η έλλειψη τέτοιων πολιτικών μεγεθών κάτι η αναγκαστική (;) προσαρμογή σε μια νέα πραγματικότητα (υπαγορευμένη και –εν πολλοίς– καθορισμένη από οικονομικούς όρους), που καθιστά «απαγορευτική» την καλλιέργεια προσδοκιών και οραμάτων, οδήγησαν τους πολλούς να αντιμετωπίζουν με απάθεια την κάλπη. Σαν να μην έχουν να περιμένουν από την ψήφο τους κάτι καθοριστικό για τη ζωή τους, σαν να μη διακυβεύεται κάτι άξιο να πολεμήσει κανείς γι' αυτό (είτε να το αποκτήσει είτε να το απωθήσει όσο γίνεται μακρύτερα).

Γι' αυτό και δεν είναι τυχαίο ότι, παρά τα μέχρι πρόσφατα περί του αντιθέτου– δείγματα, τα ευρήματα των τελευταίων δημοσκοπήσεων καταδεικνύουν ότι ο δικομματισμός καλά κρατεί. Εκεί που όλα έδειχναν τουλάχιστον λίγους μήνες πριν από την προκήρυξη των εκλογών– ότι ο κόσμος, βαθύτατα απογοητευμένος από την αναξιοπιστία της πολιτικής ηγεσίας της χώρας, θα εξέφραζε αυτή τη δυσαρέσκειά του «τιμωρώντας» τα εναλλασσόμενα στην εξουσία κόμματα, γινόμαστε μάρτυρες της αύξησης του ποσοστού τους (τουλάχιστον απ' ό,τι λένε οι δημοσκοπήσεις), πράγμα που σημαίνει ότι η πλειονότητα του εκλογικού σώματος –από τη στιγμή που αισθάνεται ότι δεν έχει τίποτα να περιμένει– αποδέχεται μοιρολατρικά, ή έστω ανέχεται, το δικομματισμό ως σύστημα διακυβέρνησης. Και η ψήφος τους υπαγορεύεται όχι από αυτό που πραγματικά θέλουν αλλά από αυτό που συνιστά το μικρότερο κακό, ψηφίζουν δηλαδή για να μη χειροτερεύσουν τα πράγματα και όχι για να αλλάξουν ριζικά.

Πόσο συμβάλλει, όμως, μια τέτοια νοοτροπία και αντιμετώπιση του υψίστου δικαιώματος της ψήφου, στην αναγκαία προσπάθεια ενδυνάμωσης και θωράκισης του, ήδη, ευάλωτου δημοκρατικού αντιπροσωπευτικού μας συστήματος; Τι περιθώρια δίνουμε, εμείς οι ίδιοι, στην αποτελεσματική καταπολέμηση φαινομένων όπως ο αυταρχισμός, η διαφθορά, η αναξιοκρατία που απορρέουν από τη συντήρηση και τη διαιώνιση ενός ισχυρού δικομματικού συστήματος;

Θα μπορούσε να αντιτείνει κανείς πως η Ελλάδα δεν είναι το μοναδικό φαινόμενο χώρας όπου υφίσταται ο δικομματισμός –με τη μορφή που τον ξέρουμε– ούτε, βεβαίως, πρωτοτυπεί όταν στο όνομα της πολιτικής σταθερότητας θεσπίζει εκλογικά συστήματα που εξασφαλίζουν αυτοδυναμίες με κοινοβουλευτική πλειοψηφία κομμάτων, η οποία βρίσκεται σε πλήρη αναντιστοιχία με το εκλογικό σώμα. Είναι, ωστόσο, ελληνικό φαινόμενο οι εκάστοτε κρατούντες την εξουσία να υιοθετούν μοντέλα και να προωθούν πρακτικές διακυβέρνησης που οδηγούν στην άκρατη κομματικοποίηση του κρατικού μηχανισμού, στην επίδειξη αλαζονικής και αυταρχικής συμπεριφοράς (με ό,τι αυτό σημαίνει για τη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών) και –κυρίως– στη δυνατότητα ύπαρξης και λειτουργίας εξωθεσμικών κέντρων εξουσίας.

Όταν ο Κώστας Σημίτης ανασύρει από το «χρονοντούλαπο» το... αραχνιασμένο σύνθημα περί «επανόδου της Δεξιάς» και προσπαθεί να ενεργοποιήσει τα ευαίσθητα ανακλαστικά συγκεκριμένης μερίδας ψηφοφόρων, δεν το κάνει τυχαία. Στο μυαλό του έχει τον συνειδητό πολίτη, αυτόν που –έστω και υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες (απάθεια, ανοχή, μοιρολατρία)– θέτει (έστω και) ελάχιστους στόχους στην αναμέτρησης της 9ης Απριλίου. Οι αριστεροί ψηφοφόροι βρίσκονται στο στόχαστρο του πρωθυπουργού, τις δικές τους ψήφους προσπαθεί να υφαρπάξει, κι αυτό γιατί γνωρίζει καλά πως τα τόσα χρόνια παραμονής του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία τού έχουν προσδώσει όλα τα προαναφερθέντα χαρακτηριστικά που οι πρωταγωνιστές του δικομματισμού συγκεντρώνουν και ως εκ τούτου ελλοχεύει –για τον ίδιον– ο κίνδυνος να «εισπράξει» και αυτός την «καταδίκη» των ψηφοφόρων στους οποίους προσβλέπει, εάν οι τελευταίοι συνειδητοποιήσουν πως η αντίσταση στα όσα ο δικομματισμός πρεσβεύει έρχεται μέσα από την υπερψήφιση των μικρών κομμάτων.

Γιατί, στο πλαίσιο που έχει δημιουργηθεί, είναι αυτά (τα μικρά κόμματα) που έχουν, εκ των πραγμάτων, αναλάβει την ευθύνη για ουσιαστική αντιπολίτευση, για νέα οράματα, για την «άλλη ματιά» και την άλλη στάση ζωής που είναι το χαρακτηριστικό γνώρισμα σε μια πλουραλιστική δημοκρατία. Σαφώς και οι όποιες αδυναμίες τους –είτε αυτές έχουν να κάνουν με τα εσωκομματικά τους είτε με τον πολιτικό λόγο που εκφέρουν αλλά και την ικανότητά τους να «αφουγκράζονται» τα νέα δεδομένα– δεν επιτρέπουν τη δημιουργία αυταπατών ως προς τη δυνατότητα ελέγχου και παρέμβασης που η ενδεχόμενη ενίσχυσή τους θα τους έδινε. Δεν χωρά, όμως, συζήτηση ότι αυτό που προέχει είναι να μη βγει από τις κάλπες ενισχυμένος ο έχων τόσο στενή σχέση με το μονοκομματικό κράτος δικομματισμός, να μην επιβραβευθεί μια πολιτική, τα χαρακτηριστικά της οποίας –είτε σε πράσινο είτε σε γαλάζιο φόντο– παραπέμπουν και συνεπάγονται υποβάθμιση της ποιότητας ζωής μας, λιτότητα για τους πολλούς και αθέμιτο πλουτισμό για τους λίγους, αύξηση της ανεργίας, διεύρυνση του κοινωνικού αποκλεισμού.

Έστω και με τη λογική του λιγότερου κακού, η ψήφος προς τα μικρότερα κόμματα θα πιάσει τόπο. Για να πάρουν οι... ισχυροί το μήνυμα και οι... ασθενέστεροι να αναθαρρήσουν έτσι ώστε να επιτευχθεί η τόσο απαραίτητη για τη δημοκρατία μας πολυφωνία, η έλλειψη της οποίας –όπως η ιστορία έχει δείξει– μόνο δεινά έχει επιφέρει στον τόπο...

Τέλος εποχής

του Αποστόλη Διαμαντή

Η σκόνη της προεκλογικής περιόδου αρχίζει να κατακάθεται και το τοπίο σιγά-σιγά καθαρίζει. Το αξιοπερίεργο είναι πως, ύστερα από 4 χρόνια «εκσυγχρονισμού», ο κόσμος δείχνει μάλλον απογοητευμένος, όχι μόνο για τα επιμέρους της κυβερνητικής θητείας, αλλά κυρίως για την κεντρική κατεύθυνση της πολιτικής Σημίτη. Ποια ήταν η κεντρική αυτή κατεύθυνση; Ήταν η μετάλλαξη της πολιτικής σε μια τυφλή νομισματική προσαρμογή στις απαιτήσεις της σύγκλισης. Ο κ. Σημίτης υπέταξε πλήρως τον πολιτικό σχεδιασμό σ' αυτόν τον στόχο, συμμαχώντας αποκλειστικά με το τραπεζικό κεφάλαιο και με μια ολιγάριθμη ομάδα επιχειρηματιών, οι οποίοι αντλούν τη δύναμή τους από την διαπλοκή κράτους και κεφαλαίου.

Ποτέ άλλοτε η Ελλάδα δεν είχε κυβέρνηση τόσο πολύ ταυτισμένη με τα συμφέροντα μιας μερίδας του κεφαλαίου.

Ο περίφημος «εκσυγχρονισμός» του κ. Σημίτη εξαντλήθηκε στη σύγκρουσή του με την πασοκική συνδικαλιστική νομενκλατούρα, η οποία ηττήθηκε μεν, αλλά αντικαταστάθηκε από μια άλλη χειρότερη: την νομενκλατούρα που εξαρτά την εξουσία της από την υποταγή της στα συμφέροντα λίγων επιχειρηματιών που ελέγχουν τον κρατικό τομέα και την πληροφόρηση. Αποτέλεσμα αυτής της διαπλοκής ήταν ο πλήρης έλεγχος των ΜΜΕ, η αδιαφανής χρήση των κοινοτικών πόρων, οι απευθείας αναθέσεις μεγάλων δημόσιων έργων και η γενική αίσθηση σκανδάλων και κατασπατάλησης του δημόσιου χρήματος. Επιπλέον, αυτή η διαπλοκή επιβάρυνε ακόμη περισσότερο το δημοκρατικό έλλειμμα, φιμώνοντας κάθε αντίθετη φωνή, διώκοντας δημοσιογράφους και αποκλείοντας τα κόμματα της αριστεράς από τα εμμέσως ελεγχόμενα ΜΜΕ.

Το ζοφερό αυτό τοπίο χειροτέρεψε η προκλητική συμπεριφορά των εκπροσώπων της κυβέρνησης, οι οποίοι συμπεριφέρονταν πλέον σαν εκπρόσωποι ενός παγιωμένου καθεστώτος. Παρά την γενική και ομολογημένη αποτυχία της κυβέρνησης σε όλους τους τομείς –ερήμωση της υπαίθρου, μείωση των εισοδημάτων, έκρηξη της ανεργίας, διάλυση της δημόσιας εκπαίδευσης και υγείας, αποβιομηχάνιση– οι υπουργοί του ΠΑΣΟΚ εξακολουθούσαν να συμπεριφέρονται ως Λουδοβίκοι, ενθαρρυμένοι από την πλήρη στήριξη μιας υποταγμένης ηλεκτρονικής και έντυπης δημοσιογραφίας.

Αυτό όμως ήταν και το μοιραίο λάθος της ομάδας του κ. Σημίτη – από εδώ άρχισε το ξήλωμα της κυριαρχίας της. Όλοι πλέον έχουν αντιληφθεί την πραγματική φύση αυτού του καθεστώτος, τα συγεκριμένα συμφέροντα που εκπροσωπεί.

Τα συμφέροντα αυτά υπέταξαν την ελληνική διπλωματία στις σποχεύσεις της αμερικανικής και τουρκικής εξωτερικής πολιτικής. Ο κ. Σημίτης, προκειμένου να έχει τα νώτα του καλυμμένα, στρίμωξε την εξωτερική μιας πολιτική στον τοίχο, παρέδωσε άνευ όρων κάθε διαπραγματευτικό χαρτί στην Τουρκία και, το κυριότερο, υπέστη δεινές ήττες ακόμη και στον στρατιωτικό τομέα. Ο κ. Σημίτης βαρύνεται με την συρρίκνωση της εθνικής κυριαρχίας, με την οριστική αμφισβήτηση ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων στο Αιγαίο και με την παγίωση των τουρκικών διεκδικήσεων. Μετά την οδυνηρή εξέλιξη στα Ίμια, μετά την αποδοχή άνευ όρων των απαιτήσεων της Τουρκίας στο Αιγαίο –μέσω της κατάφασης στην παραπομπή στη Χάγη και άλλων θεμάτων πέραν της υφαλοκρηπίδας– μετά τον εξευτελισμό της Ελλάδας στην υπόθεση της παράδοσης του Οτσαλάν, η Ελλάδα μετατρέπεται σταδιακά σε δευτερεύουσα βαλκανική δύναμη, ουσιαστικός δορυφόρος του κεμαλικού τουρκικού κατεστημένου.

Είναι τόσο βαθιά η υποταγή του σημιτικού «εκσυγχρονισμού» στην τουρκική διπλωματία, που έφτασε στο έσχατο σημείο κατάντιας να θέσει την ελληνική ιστοριογραφία και τη δημόσια εκπαίδευση υπό την έγκριση της τουρκικής κυβέρνησης, μέσω μιας επιτροπής ελέγχου των σχολικών βιβλίων. Συνολικά στο ζήτημα της έρευνας και της εκπαίδευσης η πολιτική Σημίτη επέφερε ουσιαστικά πλήγματα, κυρίως στο πεδίο των ανθρωπιστικών επιστημών, διαλύοντας ουσιαστικά τα ερευνητικά κέντρα, υποβαθμίζοντας όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και φροντίζοντας μόνον να προωθεί στις κατάλληλες θέσεις ανθρώπους του άμεσου πρωθυπουργικού περιβάλλοντος. Είναι χαρακτηριστικές οι περιπτώσεις της οικονομικής καχεξίας του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών και η διάλυση σχεδόν του Ιδρύματος Ελληνικού Πολιτισμού. Ο κ. Σημίτης δεν είχε κανένα λόγο να χάσει τον καιρό του με τομείς που σχετίζονται με την ελληνική ιστορία και παράδοση, τομείς που θέτουν άλλωστε σοβαρά εμπόδια στην προσπάθεια αποδυνάμωσης των εθνικών ταυτοτήτων στα Βαλκάνια – μια αποδυνάμωση που συνιστά κεντρικό στόχο της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας.

Ο κ. Σημίτης βαδίζει προς την αλήθεια της κάλπης χωρίς πια τη έξωθεν καλή μαρτυρία του 1996, χρεωμένος με μεγάλες ήττες κα με μεγάλες αμαρτίες. Η Ελλάδα ποτέ δεν ανέχτηκε πολιτικού που υποτίμησαν τη δημοκρατική της παράδοση, την ιστορία τη και τις πολιτικές της σταθερές. Το πολιτικό τοπίο μοιάζει σήμερ με ένα κλειστό, σκοτεινό δωμάτιο.

Η επιβράβευση του δήθεν «εκσυγχρονιστού» θα είναι στην ου σία η υπογραφή μιας ανοιχτής επιταγής. Και θα σημαίνει την πλή ρη υποταγή κάθε κριτικής στάσης στην παντοδυναμία ενός μηχα νισμού που θέλει να ισοπεδώσει τα πάντα. Πρέπει να σταθούμ όρθιοι!

Το «οπλοστάσιο» της Ν.Δ.

του Τάσου Παππά

Το προπαγανδιστικό οπλοστάσιο της Νέας Δημοκρατίας είναι πλούσιο. Η Ρηγίλλης εστιάζει την επιχειρηματολογία της στα θέματα της καθημερινότητας και στο Χρηματιστήριο. Η σκέψη είναι λογική, αφού στα πεδία αυτά οι επιδόσεις της κυβέρνησης δεν είναι υψηλές. Το αντίθετο, μάλιστα. Η εγκληματικότητα, η χωλαίνουσα δημόσια διοίκηση και η κατάσταση των νοσοκομείων συγκροτούν το σταθερό πλαίσιο της αντιπολιτευτικής στρατηγικής της Ν.Δ. εδώ και μήνες. Κατά συνέπεια η γραμμή της Ν.Δ. σ' αυτά τα θέματα είναι στοιχειωδώς επεξεργασμένη. Το Χρηματιστήριο προέκυψε εσχάτως και γι' αυτό η επικοινωνιακή της προσέγγιση φαντάζει ερασιτεχνική. Δεν εκφωνείται ενιαίος και συμπαγής λόγος. Άλλοι χαίρονται επειδή ο δείκτης στη Σοφοκλέους πέφτει και εξ αυτού του λόγου προσδοκούν εκλογικά κέρδη, και άλλοι υποδύονται τους υπεύθυνους εισηγούμενοι ψυχραιμία στους επενδυτές. Οι απειλές του Καραμανλή προς τους διοικητές των ασφαλιστικών ταμείων «μην ρίξετε τα χρήματα στο χρηματιστήριο γιατί θα έχετε να κάνετε με τον εισαγγελέα» ήταν τουλάχιστον ατυχείς. Οι επενδυτές (πολύ κομψός όρος για να χαρακτηρίσεις τους τζογαδόρους) ενδιαφέρονται κυρίως για την πορεία του χαρτοφυλακίου τους. Ουδόλως τους απασχολεί ο τρόπος με τον οποίο αυτό θα γίνει. Έτσι, κάθε παρέμβαση που κινείται προς αυτή την κατεύθυνση είναι καλοδεχούμενη. Και οποιαδήποτε δήλωση ή πράξη που ενσωματώνει το στοιχείο της υπονόμευσής της εισπράττεται αρνητικά.

Λέγαμε στο προηγούμενο τεύχος ότι η Ν.Δ. μπορεί διά της **σιωπής** να κεφαλαιοποιήσει εκλογικά τις ζημιές που υφίστανται οι χιλιάδες μικροεπενδυτές. Σημειώναμε όμως ότι οι πρώτες αντιδράσεις των στελεχών της –σχεδόν πανηγύριζαν όταν οι τζογαδόροι έκλαιγαν– μάλλον κακό θα έκανε στο κόμμα. Ο υπερβάλλων ζήλος –για να μην πούμε η απύθμενη ανοησία– ορισμένων μαθητευόμενων μάγων της Ν.Δ., που δεν μπορούν με τίποτε να κρύψουν τις ρεβανσιστικές διαθέσεις τους, διέγειρε τα παραταξιακά ανακλαστικά των οπαδών του λεγόμενου προοδευτικού χώρου και σπρώχνει αρκετούς απ' αυτούς στην κάλπη του ΠΑΣΟΚ, από την οποία είχαν πάρει διαζύγιο και στις νομαρχιακές εκλογές και στις ευρωεκλογές. Όχι γιατί έχουν χάσει στη Σοφοκλέους, αλλά γιατί βλέπουν κορυφαίους παράγοντες της Ν.Δ. να συμπεριφέρονται με αλαζονεία πριν καλά-καλά πάρουν την εξουσία.

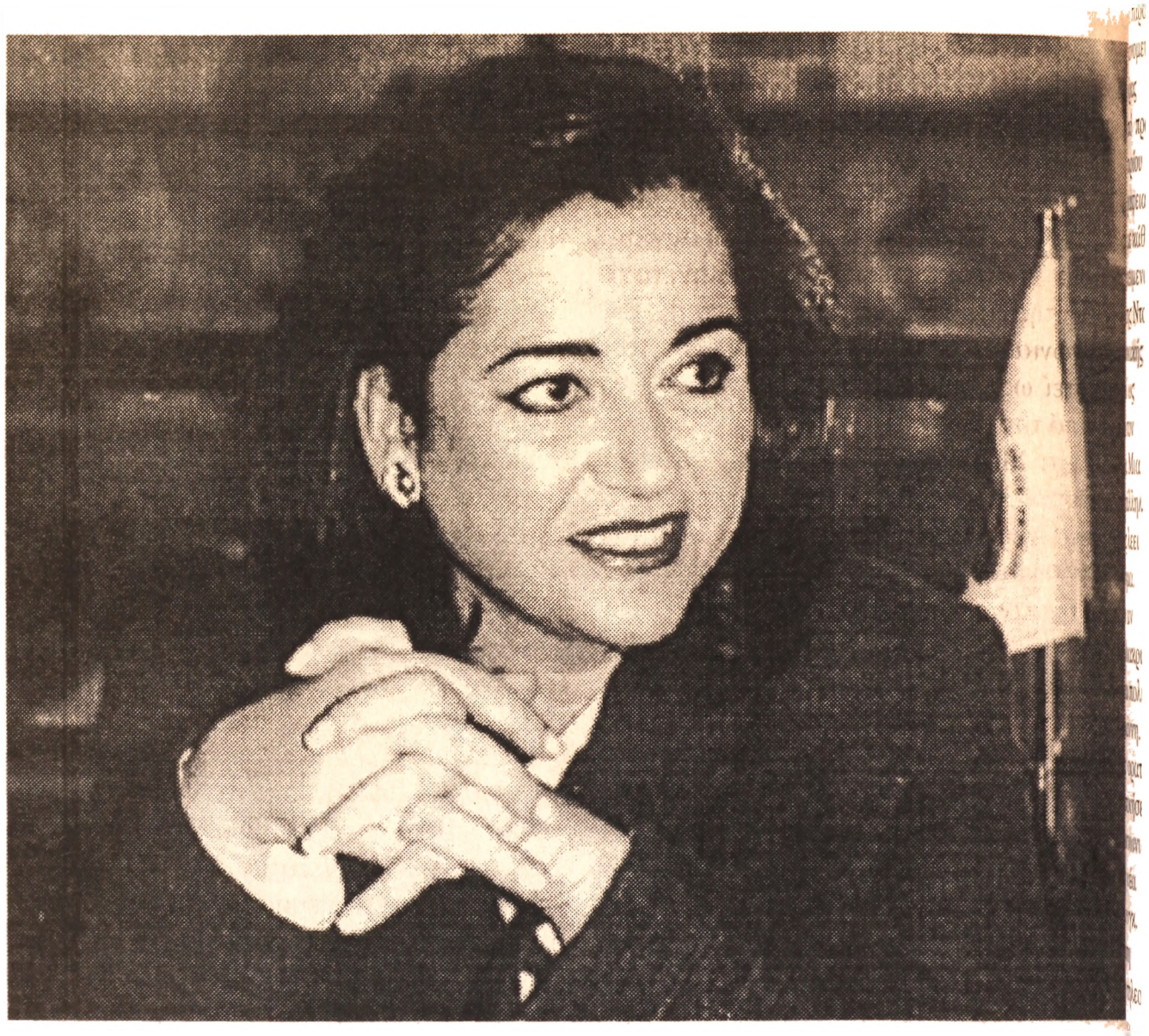

Η εγκληματικότητα, η υγεία και η καθημερινότητα είναι ασφαλώς τα αγκάθια της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ. Η Ν.Δ. σωστά σκεπτόμενη τα θέτει πολύ ψηλά στην προεκλογική ατζέντα της. Όμως έχει να παλέψει με την τρέχουσα αντίληψη που θέλει αυτά τα θέματα να καρκινοβατούν ανεξάρτητα από το ποιος τα διαχειρίζεται. Αν ο πολίτης έχει συμφιλιωθεί με την ιδέα ότι λίγα πράγματα είναι σε θέση να κάνει η οποιαδήποτε κυβέρνηση για να βελτιώσει την ποιότητα ζωής του, τότε η δραματοποίηση της υπάρχουσας κατάστασης δεν θα αποδώσει πολλά πράγματα στις 9 Απριλίου. Ταυτοχρόνως, η πολεμική της Ν.Δ. γύρω από το μείζον ζήτημα της εγκληματικότητας εύκολα μπορεί να διολισθήσει, αν την ασκούν προνομιακά οι γνωστοί αστέρες της εθνικοφροσύνης, στην ξενοφοβία. Ακόμη και ο επίσημος λόγος του κόμματος συχνά δείχνει να φλερτάρει με τα ρατσιστικά στερεότυπα, προφανώς γιατί πρέπει να συσπειρώσει όλο το ακροδεξιό ακροατήριο, μέρος του οποίου διεκδικούν οι ακροδεξιές συσσωματώσεις. Η Ν.Δ. έχει ανάγκη όλες τις παραδοσιακές πτέρυγές της. Από τη στιγμή όμως που διαπιστώνει ότι ένα τμήμα της αποκαλούμενης «φωτισμένης αστικής τάξης» στηρίζει τον Κ. Σημίτη, είναι υποχρεωμένη να κλείσει φιλικά το μάτι προς τον άλλο πυλώνα της ιστορικής πορείας της, την υπερσυντηρητική ομάδα. Τώρα αν αυτή η τακτική θα έχει αποτελέσματα ή απλώς θα διαβρώσει τον ιδεολογικό ιστό του κόμματος θα φανεί στο μέλλον.

Το ΠΑΣΟΚ με τον έναν ή τον άλλο τρόπο μπορεί τις τελευταίες μέρες να καταφέρει να εξουδετερώσει τις αιχμές της καμπάνιας της Ν.Δ. Όμως δείχνει αμήχανο και ανίκανο να αντιγυρίσει πειστικό λόγο όταν κατηγορείται για καθεστωτική νοοτροπία. Οι επίμονες αναφορές του αρχηγού της Ν.Δ. στην πολύχρονη παραμονή του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη χώρα και το πολιτικό σύστημα, φαίνεται να πιάνουν τόπο. Οι απαντήσεις των στελεχών της κυβέρνησης «ο λαός αποφασίζει για το ποιος θα κυβερνά» είναι λογικές, αλλά δεν είναι αποτελεσματικές. Το ίδιο κόμμα, τα ίδια πρόσωπα επί μία εικοσαετία κουράζουν και προκαλούν ερεθίσματα ανατροπής, έστω κι αν η διάδοχη λύση δεν έχει κατορθώσει μέχρι τώρα να αρθρώσει σοβαρή εναλλακτική πρόταση. Το μόνο «σοβαρό» επιχείρημα που ακούσαμε από στέλεχος του ΠΑΣΟΚ κόντρα σ' αυτή τη λογική (βεβαίως ποτέ δεν θα διατυπωθεί δημοσίως) είναι το ακόλουθο: «Το ΠΑΣΟΚ είναι πιο επικίνδυνο για τον τόπο όταν είναι στην αντιπολίτευση παρά όταν βρίσκεται στην κυβέρνηση». Εννοεί προφανέστατα ότι με το ΠΑΣΟΚ στη θέση της αξιωματικής αντιπολίτευσης όλα όσα είδαμε το τελευταίο διάστημα (καταλήψεις δρόμων και σχολείων, μπλόκα στις εθνικές οδούς, μίζερη στάση, πολωτική συμπεριφορά, ανέξοδες υποσχέσεις) θα μοιάζουν απλώς με χαλαρή γυμναστική μπροστά σ' αυτά που θα κάνει το ΠΑΣΟΚ προκειμένου να κερδίσει ξανά την εξουσία.

Κατά μάνα, κατά κύρη...

του Ρεπόρτερ

Όταν γράφονταν αυτές οι γραμμές, τα τελευταία γκάλοπ οδηγούσαν στην εκτίμηση ότι η Νέα Δημοκρατία βρίσκεται σε απόσταση αναπνοής από το ΠΑΣΟΚ, μια απόσταση που σύμφωνα με ορισμένους αναλυτές πλησίαζε τα «όρια στατιστικού λάθους». Ως μονίμως καχύποπτοι εξετάζουμε και την περίπτωση πίσω από ορισμένες δημοσκοπήσεις να βρίσκεται κάποιος «πράσινος» δάκτυλος, με στόχο την αφύπνιση των ταλαίπωρων οπαδών του ΠΑΣΟΚ, που φαίνεται ότι το μόνο που κάνουν είναι να αλλάζουν πλευρό κάθε φορά που παρακολουθούν προεκλογική ομιλία του κ. Σημίτη. Στη Ρηγίλλης πάντως αυτό που φαίνεται να φοβίζει περισσότερο τον Κώστα Καραμανλή δεν είναι τόσο οι δυνάμεις που απειλεί ότι θα ρίξει τις επόμενες ημέρες στην εκλογική μάχη το ΠΑΣΟΚ, όσο η στάση που θα κρατήσει ο κ. Μητσοτάκης.

Το μεγάλο πρόβλημα του Καραμανλή, λένε κύκλοι της Ν.Δ. που γνωρίζουν πρόσωπα και πράγματα, «δεν είναι ο Σημίτης ή τα διαπλεκόμενα, αλλά ο επίτιμος» και υπενθυμίζουν τις φήμες που συνόδευσαν την εντελώς άτονη παρουσία του κ. Μητσοτάκη στις προηγούμενες εκλογές. Δεν ήταν λίγα τα κομματικά στελέχη που επέκριναν τότε τον κ. Επίτιμο ότι αποδυνάμωσε εσκεμμένα τον προεκλογικό αγώνα του κόμματός του προκειμένου να απομακρυνθεί ο Μιλτιάδης Έβερτ από την αρχηγία και να γίνει πιο εύκολη η ανάβαση της κόρης του Ντόρας Μπακογιάννη προς την κορυφή. Όλοι αντιλαμβάνονται, εξάλλου, ότι η όποια στήριξη παρέχει ή παρείχε ο Κ. Μητσοτάκης στον σημερινό πρόεδρο της Ν.Δ. αποσκοπεί μόνο στην εδραίωση του «ηγετικού προφίλ» της Ντόρας, η οποία περιμένει την κατάλληλη στιγμή. Αυτή η στιγμή θα αργήσει πολύ να έρθει, «άν έρθει ποτέ», στην περίπτωση που ο κ. Καραμανλής είναι ο νικητής το βράδυ της 9ης Απριλίου.

Παλαιός δημοσιογράφος που γνώριζε πολύ καλά τον κ. Μητσοτάκη υποστήριζε με κάθε ευκαιρία ότι «ο Μητσοτάκης μπήκε στη Ν.Δ. για να τη διαλύσει». Οι εξελίξεις τον δικαιώνουν, μαζί κι εκείνα τα στελέχη της «δεξιάς» πτέρυγας του κόμματος που θεωρούσαν και θεωρούν τον κ. Μητσοτάκη «ξένο σώμα στην παράταξη», μοναδικός σκοπός του οποίου δεν είναι η ενίσχυση, αλλά η αποδυνάμωσή της. Τι θα γίνει, παραδείγματος χάριν, αν ο κ. Καραμανλής είναι ο ηττημένος της μεθεπόμενης Κυριακής; Στην περίπτωση αυτή όλοι περιμένουν ότι ο κ. Μητσοτάκης θα προωθήσει την κόρη του στην ηγεσία εκβιάζοντας το κόμμα με διάσπαση. Άλλωστε έχει κάνει «διδακτορικό» στην αποστασία.

ΤΟ ΦΡΕΣΚΟ ΠΡΟΦΙΛ

Έτσι εξηγούνται πολλά από τα παράξενα που συμβαίνουν τελευταία γύρω μας. Όπως οι περιποιήσεις, παραδείγματος χάριν, που επαληθεύουν τα φιλοκυβερνητικά «μήντια» προς την κ. Ντόρα Μπακογιάννη. Οι προπαγανδιστές του ΠΑΣΟΚ θα ήταν ηλίθιοι αν δεν φρόντιζαν να τη «ανεβάζουν» για να ενισχύουν την υπομόνευση του κ. Καραμανλή. Γι' αυτό και την έχουν εγκαταστήσει μονίμως στα τηλεοπτικά παράθυρα και σε σημαντικές τηλεοπτικές αναμετρήσεις. Παρόμοιας προβολής τυγχάνουν τελευταία και άλλα μέλη της οικογένειας Μητσοτάκη, όπως η «κομμένη» τόσα χρόνια από την τηλεόραση κ. Μαρίκα Μητσοτάκη, που την είδαμε να

συνεντευξιάζεται με τον στενό φίλο του πρωθυπουργού, δημοσιογράφο κ. Ι. Πρετεντέρη. Λίγο πριν προκηρυχθούν οι εκλογές, η εσωκομματική αντιπολίτευση προειδοποιούσε τον κ. Σημίτη ότι το διακριτικό φλερτ του Συγκροτήματος Λαμπράκη προς την οικογένεια Μητσοτάκη εξυπηρετεί κάποια κεντροδεξιά σενάρια.

Μέχρι στιγμής δεν διακρίναμε το ίχνος κάποιου παρόμοιου σεναρίου. Η προσπάθεια υπονόμευσης του Κ. Καραμανλή διά της Ντόρας Μπακογιάννη είναι περισσότερο από προφανής. Το επιτελείο του «ροζ» κτιρίου της οδού Αραβαντινού όπου και τα γραφεία του κ. «επιτίμου», εκμεταλλεύεται με κάθε τρόπο τη σημερινή συγκυρία προκειμένου να εδραιώσει το ηγετικό προφίλ της Ντόρας. Κύριος στόχος της «επικοινωνιακής στρατηγικής» είναι να εμφανιστεί ως μια «άλλη», μια «διαφορετική» από τον Μητσοτάκη, πολιτική προσωπικότητα. Μια πολιτικός με «φρέσκιες ιδέες», κατάλληλες για «αλλαγή εποχής», όπως μας λέει και το βασικό προεκλογικό της σύνθημα.

Όσο κι αν προσπαθήσαμε δεν καταφέραμε να διακρίνουμε πού ακριβώς διαφοροποιείται πολιτικά με τον πατέρα της η κ. Μπακογιάννη. Μήπως στην «αποστασία»; Οι μόνες ορατές ενδείξεις αλλαγών και διαφοροποιήσεων αφορούν μέχρι στιγμής το «επικοινωνιακό ίματζ» της, όπως η χαριτωμένη νέα κόμμωσή της και το υπόλοιπο στάιλινγκ. Ωστόσο, παρά την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει η τηλεόραση και την ανταπόκριση που μπορεί να έχει η απουσία συγκεκριμένου πολιτικού λόγου στους αφελείς εκ των τηλεθεατών, οι ενημερωμένοι πολίτες δύσκολα μπορούν να αγνοήσουν και τις πολιτικές ομοιότητες της κ. Μπακογιάννη με τον πατέρα της, πέρα από τις φυσιογνωμικές.

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ 1992

Η επιχείρηση «πολιτικής διαφοροποίησης» της κ. Ντόρας από τον πατέρα της άρχισε τον Δεκέμβριο του 1992, όταν αποχώρησε από τη διεύθυνση του Πολιτικού Γραφείου του πρωθυπουργού για το ανώδυνο υπουργείο Πολιτισμού, προκειμένου να διασωθεί από την επερχόμενη –τότε– εκλογική ήττα. Οι έμπιστοι δημοσιογράφοι της οικογένειας επιχείρησαν τότε να εμφανίσουν την μετακίνηση ως «απομάκρυνσή» της, λόγω υποτιθέμενων «πολιτικών διαφορών» με τον Κ. Μητσοτάκη. Στην πραγματικότητα, η ταύτιση πατέρα και κόρης ήταν απόλυτη και έδρασαν από κοινού καθ' όλη την κυβερνητική πορεία της Ν.Δ. Γνωρίζοντας πολύ καλά ότι μια νέα τετραετία ήταν αδύνατη για τον ίδιο, κύριο μέλημα του Μητσοτάκη ήταν από τότε το πολιτικό μέλλον της Ντόρας.

Κορυφαίο παράδειγμα, η πρόσκαιρη εκεχειρία στη μόνιμη διαμάχη Μητσοτάκη με τον Μιλτιάδη Έβερτ το 1992 και η συμφωνία του τελευταίου με την Ντόρα προκειμένου να εκδιωχθεί ο Αντώνης Σαμαράς από τη Νέα Δημοκρατία, μια ενέργεια που οδήγησε τελικά στην πτώση της κυβέρνησης Μητσοτάκη το 1993. Ο Α. Σαμαράς ήταν τότε το δημοφιλέστερο στέλεχος στη βάση της Ν.Δ. και όλοι τον θεωρούσαν βέβαιο διάδοχο του κ. Μητσοτάκη στην ηγεσία της Ν.Δ. μετά την επερχόμενη εκλογική ήττα. Αυτό δεν συνέφερε ούτε την Ντόρα ούτε τον Έβερτ, έτσι σύντομα συνήψαν εκεχειρία. Η εξέλιξη πανικόβαλε τον Σαμαρά, με αποτέλεσμα να πέσει στην παγίδα και να εγκαταλείψει τη Νέα Δημοκρατία.

Παράδειγμα «κλασικής ίντριγκας» του Κ. Μητσοτάκη: όποιος μπορεί να ανατρέξει στα δημοσιογραφικά παραλειπόμενα του κυβερνητικού ανασχηματισμού που έκανε ο Κ. Μητσοτάκης τον Δεκέμβριο του 1992, θα διαβάσει ότι η Ντόρα πρότεινε τότε στον πρωθυπουργό πατέρα της να βάλει τον «εχθρό» Έβερτ στην κυβέρνηση, για να «ενισχυθεί η ενότητα της παράταξης». Ως καλός πατέρας, ο Μητσοτάκης συμφώνησε με την πρόταση της κόρης, αλλά ο «σκληρός» Έβερτ δεν ανταποκρίθηκε στην πρόσκληση, με αποτέλεσμα να εκτεθεί ο πρώτος και να «κατσαδιάσει» την Ντόρα. Όλα αυτά ήταν κατασκευασμένες διαρροές του δημοσιογραφικού επιτελείου της οικογένειας Μητσοτάκη. Στην πραγματικότητα το σκηνικό ήταν «στημένο» με την συνεργασία του Έβερτ για να πάρει το μήνυμα ο Σαμαράς.

...ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΣΗΜΕΡΙΝΕΣ

Όπως ανέμενε η οικογένεια, ο Μ. Έβερτ αποδείχθηκε «προσωρινός» και η αναγκαστική υποχώρησή του από την ηγεσία μετά την εκλογική ήττα στις προηγούμενες εκλογές έκανε πιο ρεαλιστικά τα ηγετικά οράματα της Ντόρας. Αν και η έκταση της επιρροής Μητσοτάκη στο κόμμα ήταν πλέον ορατή από όλους, η «στιγμή» της κόρης δεν είχε φθάσει ακόμα. Έτσι, αφού εξέθεσαν ανεπανόρθωτα τον Γ. Σουφλιά, πρόσφεραν την υποστήριξή τους στον Κ. Καραμανλή, με αντάλλαγμα φυσικά την περαιτέρω προώθηση της Ντόρας. Η υπονόμευση, όμως, δεν σταμάτησε ούτε στιγμή, ακόμα και παραμονές των εκλογών, όπως απέδειξε η σύγκρουση Καραμανλή-Βαρβιτσιώτη για τις εκλογικές λίστες της Ν.Δ. και την πρωτοκαθεδρία στην «επικοινωνιακή πολιτική» του κόμματος. Η επίθεση υλοποιήθηκε δημοσίως από τις στήλες του *Ελεύθερου Τύπου*, διευθυντής της οποίας είναι ο κ. Γ. Κύρτσος, «ιδεολογικός καθοδηγητής» της ομάδας των «βαρώνων», που υποστήριξαν την εκλογή Καραμανλή στην προεδρία του κόμματος. Άλλο παράδειγμα «ίντριγκας»: Ο Κ. Μητσοτάκης απέφυγε επιμελώς να πάρει εμφανή θέση στη σύγκρουση, δεν σταμάτησε ούτε στιγμή όμως να υπονομεύει τον κ. Καραμανλή στο πρόσωπο του Άρη Σπηλιωτόπουλου, ενώ ο «Ε.Τ» διατυμπάνιζε την «αναθέρμανση» των σχέσεων Μητσοτάκη-Βαρβιτσιώτη.

Συνήθως το πολιτικό παιχνίδι δεν έχει καμιά σχέση με όσα λέγονται και γράφονται δημοσίως. Οι πραγματικές προθέσεις των πολιτικών είναι σχεδόν πάντοτε εντελώς διαφορετικές από κείνες που διατυμπανίζουν προς κάθε κατεύθυνση. Παράδειγμα, οι λόγοι οι οποίοι οδήγησαν στην πτώση κυβέρνησης της Ν.Δ. το 1993. Όσοι είναι καλά ενημερωμένοι για τα εσωκομματικά της Ν.Δ. θα συμφωνήσουν ότι ένα από τα αποτελέσματα της διακυβέρνησης

της χώρας από τον Κ.Μητσοτάκη ήταν και η αποδυνάμωση της εκλογικής πελατείας του κόμματος εξαιτίας της πολιτικής που εφάρμοσε στο θέμα των «παροχών», δηλαδή στα «ρουσφέτια». Οι εσωκομματικοί του αντίπαλοι θεωρούν τώρα ότι η υποτιθέμενη «πολιτική λιτότητας» που εμφάνιζε σαν μια ακόμα επιβεβαίωση της «συνέπειάς» του, είχε ως αποτέλεσμα να απομακρυνθούν από την Ν.Δ. οι ψηφοφόροι που ενεργούν με «πελατειακά» κριτήρια και να αποθαρρυνθούν οι υπόλοιποι που έδωσαν «παγωμένα» την εκλογική μάχη του 1993.

Η ΥΠΟΘΕΣΗ ΓΡΥΛΛΑΚΗ

Όλοι γνωρίζουν, εξάλλου, ότι η υπόθεση των υποκλοπών από τον στρατηγό ε.α. Νικόλαο Γρυλλάκη συνέβαλε σημαντικά στην εκλογική ήττα της Ν.Δ. το 1993. Πόσοι, όμως, γνωρίζουν ότι για τη διαμάχη Γρυλλάκη-Μητσοτάκη, που προκάλεσε αυτή την εξέλιξη, ευθύνεται κυρίως η Ντόρα; Από το 1985 μέχρι τον Οκτώβριο του 1990, που η Ν.Δ. κέρδισε τις εκλογές, η ισχύς του Ν. Γρυλλάκη στη Ρηγίλλης και η επιρροή που ασκούσε στον Μητσοτάκη ήταν αδιαμφισβήτητες. Όταν όμως ο τελευταίος ανέλαβε την πρωθυπουργία, τοποθέτησε ως επικεφαλής του Πολιτικού Γραφείου την κόρη του και άφησε έξω από την κυβέρνηση, ως «σύμβουλό» του, τον στρατηγό. Η Ντόρα αντιμετώπιζε ανέκαθεν τον κ. Γρυλλάκη και τις κλαδικές του ως «αντίπαλη δύναμη» και προσπάθησε να περιορίσει την επιρροή του στην άσκηση της κυβερνητικής εξουσίας. Η σύγκρουση άρχισε να υποβόσκει με τους διορισμούς των νέων υπουργών, οι περισσότεροι από τους οποίους βρήκαν αντίθετο τον Γρυλλάκη, ο οποίος άρχισε να στέλνει υπομνήματα στον Μητσοτάκη, αφού η Ντόρα δεν τον άφηνε ούτε να... πλησιάσει στο πολιτικό γραφείο.

Όσοι εκτιμούν σήμερα ψυχραιμότερα τα γεγονότα εκείνης της εποχής, αντιλαμβάνονται τώρα ότι η ακυβερνησία που επικρατούσε επί πρωθυπουργίας Μητσοτάκη οφείλετο κυρίως στην διοικητική ανεπάρκειά του, αλλά και στις έντονες εσωκομματικές αντιδράσεις που προκάλεσε η απόπειρά του να ελέγξει απόλυτα το κόμμα, προς όφελος της Ντόρας. Τελικά, η σύγκρουση ξέσπασε ανοικτά όταν ο Μητσοτάκης αρνήθηκε στον Γρυλλάκη τη διοίκηση της ΚΥΠ με το επιχείρημα ότι «δεν τον ήθελε η Ντόρα». Στην πραγματικότητα, η οικογένεια ήθελε να αποδυναμώσει τον απόλυτο έλεγχο που ασκούσε μέχρι τότε ο Γρυλλάκης στις κλαδικές των δυνάμεων ασφαλείας και τοποθέτησε επικεφαλής της ΚΥΠ τον πτέραρχο Μπαλέ, για να διαφυλάξει «την ενότητα του κόμματος» από μια αντιπαράθεση Ντόρας - Γρυλλάκη. Το εκπληκτικό είναι ότι οι αστείοι αυτοί ισχυρισμοί «περνούσαν» στον Τύπο, με αποτέλεσμα να εδραιώνεται από τότε η αντίληψη περί υποτιθέμενης «διαφορετικότητας» μπαμπά και κόρης...

Έτσι, ο Ν. Γρυλλάκης, που ήταν πολιτικά αφελής, έπεσε στην παγίδα. Άρχισε να συγκεντρώνει στοιχεία για διάφορες πολιτικές και προσωπικές ενέργειες της Ντόρας και κάποια στιγμή τα παρέδωσε στον... Μητσοτάκη. Αυτός ενημέρωσε φυσικά την κόρη του, η οποία «εξοργίστηκε», και έτσι, προκειμένου πάλι «να διαφυλάξει την ενότητα της παράταξης» ο Μητσοτάκης περιόρισε κι άλλο τις αρμοδιότητες του στρατηγού. Ο τελευταίος αντέδρασε με απειλές και τότε ήταν που «έχασαν» τον έλεγχο του Μαυρίκη, για να τον «ανακαλύψει» ο ΣΚΑΪ του κ. Αλαφούζου, με αποτέλεσμα τις συνταρακτικές αποκαλύψεις για τις τηλεφωνικές υποκλοπές. Πώς «παίζεται» το πολιτικό παιχνίδι στην Ελλάδα; Όλες οι ευθύνες για την υπόθεση Μαυρίκη φορτώθηκαν τελικά στον Ν.Γρυλλάκη, ο οποίος εξοντώθηκε πολιτικά. Πόσοι, όμως, γνωρίζουν ότι σε υπόμνημά του προς το Συμβούλιο Εφετών Αθηνών ο συνήγορος του στρατηγού Γρυλλάκη, δικηγόρος κ. Παπαευθυμίου, επιρρίπτει βασικές ευθύνες για την υπόθεση Μαυρίκη στον ταξίαρχο ε.α. της αστυνομίας Απόστολο (Λάκη) Κωνσταντάρα, επειδή, όπως υποστηρίζει, συνεργαζόταν στενά με τον Μαυρίκη, ενώ ο γνωστός τοπάρχης του Α. Παπανδρέου στον ΟΤΕ Νίκος Γιαννιώτης έχει δηλώσει στον Τύπο ότι διατηρούσε «ιδιωτικό γραφείο παρακολουθήσεων» μαζί με τους Κωνσταντάρα και Μαυρίκη. Αν τώρα συνυπολογίσουμε ότι ο Λάκης Κωνσταντάρας ήταν ο «άνθρωπος» της Ντόρας στην Αστυνομία, τότε το συμπέρασμα είναι προφανές για το ποιος έστησε ποιον. Πρέπει επίσης να συνεκτιμηθεί ότι των αποκαλύψεων Μαυρίκη προηγήθηκε η απομάκρυνση Κωνσταντάρα από την Αστυνομία μαζί και τον «αττικάρχη» Σίμωνα Παπαδογιώργο στις κρίσεις του '92. Αυτό θεωρήθηκε τότε «νίκη του στρατηγού Γρυλλάκη» στην αντιπαράθεση με την Ντόρα.

Η ΘΕΟΔΩΡΑ ΚΟΥΒΕΛΟΥ

Η περίπτωση Αβραμόπουλου είναι επίση χαρακτηριστική για το πώς η οικογένει Μητσοτάκη υπονομεύει αργά αλλά σταθε ρά την ενότητα της Ν.Δ. Είναι γνωστό ότι Ντόρα ήταν αυτή που «ανακάλυψε» πρώτ το 1981, τα άγνωστα μέχρι τότε προσόντ του κ. Δ. Αβραμόπουλου και τον τοποθέτη σε στο ιδιαίτερο γραφείο του τότε υπουρ γού Εξωτερικών και πατέρα της. Βεβαίως μετά τις εκλογές του 1981, ο κ. Αβραμόπου λος φρόντισε να «ανακαλυφθεί» και απ τον Χρήστο Μαχαιρίτσα, διευθυντή του Δι πλωματικού Γραφείου του Α.Παπανδρέο και μεταπήδησε στο γραφείο του. Το 198 όμως, όταν τα σκάνδαλα βγήκαν στους δρό μους, ο κ. Αβραμόπουλος ξαναβρήκε την Ντόρα και την παλιά θέση του ως διπλωμα τικός «σύμβουλος» του Μητσοτάκη.

Έτσι, ο παντελώς άγνωστος μέχρι τότε δι πλωμάτης άρχισε να γίνεται γνωστός φωτο γραφιζόμενος όταν ανέβαινε ή κατέβαιν τη σκάλα του πρωθυπουργικού αεροσκά φους και φρόντιζε να βρίσκεται πάντα πίσ από τον «Ψηλό» όταν αυτός φωτογραφιζ ταν με ξένους ηγέτες. Όταν ο Α. Σαμαρά αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το υπουρ γείο Εξωτερικών και τον αντικατέστησε ίδιος ο Μητσοτάκης, ο κ. Αβραμόπουλο τοποθετήθηκε αμέσως εκπρόσωπος το υπουργείου, δηλαδή απέναντι ακριβώς απ τις τηλεοπτικές κάμερες. Η συνέχεια είν γνωστή. Κανείς δεν μπορεί να ισχυρισθ βεβαίως, ότι το μέλλον της Ν.Δ. εξαρτάτ καθοριστικά από την οικογένεια Μητσοτ κη.

Εκείνο το παλαιό «τραίνο της ιστορίας άφησε προ πολλού πίσω του τα πολυσυλλ κτικά κόμματα, όπως εμφανίστηκαν εδώ μ τη μορφή του ΠΑΣΟΚ ή της Ν.Δ., και οι ρ ζικές αλλαγές στο πολιτικό και κομματικ σκηνικό αρχίζουν ήδη να γίνονται ορατές.

Αν κάναμε σήμερα αυτή την μικρή ανα δρομή είναι γιατί ενοχλεί η προσπάθεια τη Αραβαντινού να επιβάλει ως «νέα πολιτι δύναμη» ένα πρόσωπο, που το μόνο πο έχει να επιδείξει είναι η στενή συγγενι της σχέση με τον Μητσοτάκη και οι ατέλε ωτες ίντριγκες. Όπως ενοχλεί και η εμμον της να χρησιμοποιεί το επίθετο του δολοφ νηθέντος Παύλου Μπακογιάννη. Όπο αναφέρει η ίδια στο βιογραφικό της, ύστ ρα από «εννέα χρόνια χηρείας», τον Ιούλ του 1998 παντρεύτηκε τον κ. Ισίδωρο Κο βελο. Άρα, αν δεν κάνουμε λάθος πρέπει ν αναφέρεται ως «Θεοδώρα Κούβελου», «Θεοδώρα Κούβελου-Μητσοτάκη», ο προτιμά.

Ελλάδα, το ταβερνείο του κυρίου Κόκκαλη...

του Ρεπόρτερ

Από τα ερωτήματα που τίθενται για τις σχέσεις του Σωκράτη Κόκκαλη με την αλήστου μνήμης Στάζι, τα πιο σημαντικά προκύπτουν από το ρόλο που διαδραματίζει ο πρόεδρος της ΙΝΤΡΑΚΟΜ στην δημόσια ζωή: Ο Σωκράτης Κόκκαλης δεν είναι μόνον ένας επιχειρηματίας με ισχυρή επιρροή στην οικονομική ζωή του τόπου. Η πολιτική επιρροή που ασκεί είναι εξίσου ισχυρή. Είναι από τους λίγους που διατηρεί ανοικτή γραμμή επικοινωνίας με τον σημερινό πρωθυπουργό (όπως διατήρησε και με τους προηγούμενους) και μπορεί να εχει στον κύκλο του υπουργούς, βουλευτές, εκδότες και δημοσιογράφους. Μέχρι και τον αθλητισμό ελέγχει, μέσω του πιο δημοφιλούς ίσως σωματείου, του Ολυμπιακού.

Αυτή η επιρροή δεν ασκείται φυσικά προς όφελος του τόπου και της δημόσιας ζωής. Ο Σ. Κόκκαλης απέκτησε αυτές τις δυνατότητες αποκλειστικά χάρις στις προμήθειες του δημοσίου που μονοπώλησε, στον ΟΤΕ και τις τηλεπικοινωνίες με την ΙΝΤΡΑΚΟΜ κατ' αρχάς και στην πληροφορική με την ΙΝΤΡΑΣΟΦΤ στη συνέχεια. Χωρίς την υποστήριξη των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ και της Ν.Δ., αλλά και των ΜΜΕ και κυρίως του Συγκροτήματος Λαμπράκη, δεν θα είχε επιτύχει τίποτα από όλα αυτά.

Άσχετα από το γεγονός ότι η ελληνική δικαιοσύνη δεν προώρησε, δεν είναι λίγοι εκείνοι που αντιλαμβάνονται ότι η κυριαρχία του Σ. Κόκκαλη στις προμήθειες του δημοσίου δεν προέκυψε φυσικά από διαφανείς διαδικασίες σωστού ανταγωνισμού. Είναι κυρίως το αποτέλεσμα μιας διευρυμένης και εντατικής διαπλοκής.

Το μεγάλο ερώτημα είναι λοιπόν πώς μπορεί να διαθέτει αυτήν την επιρροή ένας άνθρωπος που υπήρξε όχι μόνον έμμισθος συνεργάτης μιας μυστικής αστυνομίας, αλλά και μυστικός πράκτορας, επιφορτισμένος με τη συλλογή και μεταφορά πληροφοριών για πρόσωπα και γεγονότα της πολιτικής ζωής του τόπου. Η προϋπηρεσία του ως πράκτορα της Στάζι με το ψευδώνυμο «Ρόκο» είναι επιβαρυντικό στοιχείο για την προσωπική και δημόσια εικόνα του. Όμοιοι με αυτόν πράκτορες έχουν καταδικαστεί στη Γερμανία ακριβώς γιατί με τη συμπεριφορά τους προκάλεσαν ανθρώπινο κόστος. Για τη συμπεριφορά του εκείνη κανείς δεν μπορεί να ισχυριστεί σοβαρά ότι οφείλεται στο νεαρό της ηλικίας·[1] υπηρέτησε την Στάζι μέχρι τέλους. Όσο για την διπλή γλώσσα και την διπλή στάση, αυτή είναι που χαρακτηρίζει και σήμερα τη δημόσια συμπεριφορά του.

Η "ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ"...

Απόδειξη , μεταξύ πολλών άλλων, η ολοσέλιδη καταχώρηση-ανακοίνωση που δημοσίευσε στον ημερήσιο Τύπο η ΙΝΤΡΑΚΟΜ στις 15.5.1996, τις ημέρες δηλαδή που ασκήθηκε η ποινική δίωξη[2] για την σύμβαση του 1.000.000 ψηφιακών παροχών του ΟΤΕ και αναδημοσιεύουμε στις στήλες αυτές για να φρεσκάρουμε τη μνήμη.

Το άκρον άωτον της θρασύτητας είναι η καταληκτήρια φράση της «ανακοίνωσης» ότι τους «συκοφάντες», ο ελληνικός λαός ***«δεν θα τους αφήσει να μετατρέψουν την Ελλάδα στο φθηνό ταβερνείο της Ευρώπης»***!

Είναι απορίας άξιον, πώς ο περιερχόμενος τα καφέ του Βερολίνου πληροφοριοδότης Ρόκο απέκτησε την ευφράδεια που του επέτρεπε το 1996 να ομιλεί ως εισαγγελέας στο όνομα του ελληνικού λαού. Αξίζει να ξαναδιαβάσετε εκείνη τη λησμονημένη «ανακοίνωση».

Αν ανακαλέσουμε στη μνήμη τα γεγονότα της εποχής, γίνεται προφανές ότι η πληρωμένη ανακοίνωση ήταν προφανώς προϊόν της έντονης ανησυχίας που προκάλεσε στον Κόκκαλη όχι μόνον η ποινική δίωξη αλλά και η έκταση που έδωσε ο Τύπος στις τότε αποκαλύψεις για τις σχέσεις του με την Στάζι και τους ύποπτους τραπεζικούς λογαριασμούς.

«Χρηματισμός στελεχών του ΟΤΕ», «Ψηφιακή καταιγίδα», «Ξεσκεπάστηκε το κράτος της Ιντρακόμ», «Η Στάζι χρηματοδοτούσε το ΠΑΣΟΚ» είναι μερικοί από τους πρωτοσέλιδους τίτλους που είδαν τότε το φως της δημοσιότητας.

Η ανακοίνωση εκείνη υπογράφεται από τον ίδιο τον Κόκκαλη και αποτελεί μνημείο ψεύδους, απειλών, εκβιασμών και συκοφαντιών. Δηλώνει μεταξύ των άλλων ο Κόκκαλης στην ανακοίνωση εκείνη:

«Συκοφαντούν χωρίς κανένα στοιχείο, και εκτοξεύουν κατηγορίες, χωρίς να έχουν το ηθικό ανάστημα. Η Ιντρακόμ και εγώ προσωπικά έχουμε δηλώσει, κα-

τά τον πιο κατηγορηματικό τρόπο, ότι ουδεμία σχέση έχουμε με ύποπτους λογαριασμούς, "Στάζι" και άλλα αποκυήματα νοσηρής φαντασίας. Δεν μας αγγίζουν οι εκβιαστικές αθλιότητες των κυρίων αυτών. Η 20χρονη πορεία της INTRAKOM είναι διαυγέστατη και νομιμότατη».

...ΚΑΙ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Αλλά ουδέν κρυπτόν υπό τον ήλιο. Τα έγγραφα της Στάζι που αποκαλύπτει το *Αντί* αποδεικνύουν τώρα ότι εκείνος που ψευδόταν απροκάλυπτα ήταν ο ίδιος ο Σωκράτης Κόκκαλης. Υπενθυμίζουμε εν συντομία τα αδιαμφισβήτητα στοιχεία που αποκαλύπτουν τα ψεύδη στα οποία κατέφυγε τότε με ολοσέλιδα δημοσιεύματα στην απεγνωσμένη προσπάθειά του να σταματήσει τις αποκαλύψεις και να επηρεάσει τη δικαιοσύνη:

- Ο Σ.Κόκκαλης στρατολογήθηκε από τη Στάζι σε ηλικία 23 ετών, στις 25.1.1963, από τον υπολοχαγό Κάρλ Χάιντς Ντέτσερ.[3] Στη συνέχεια τοποθετήθηκε στην 20ή Γενική Διεύθυνση[4] της Στάζι με το ψευδώνυμο Roko και αριθμό μητρώου 953/634.[5] Κύριο αντικείμενο της διεύθυνσης αυτής ήταν η «αντιπολίτευση», ήταν δηλαδή αρμόδια για τη δίωξη των αντιφρονούντων προς το καθεστώς. Αποστολή του Ρόκο ήταν ο εντοπισμός και η κατάδοση αντιφρονούντων μεταξύ των κύκλων των φοιτητών και των πολιτικών προσφύγων. Το 1965 η Στάζι τον αναβάθμισε επιχειρησιακά και τον έστειλε στην Ελλάδα προκειμένου να διεισδύσει στην ελληνική πολιτική ηγεσία για να συμβάλει στην ίδρυση της INTRAKOM[6]. Στην Ελλάδα έδρασε με το ψευδώνυμο Kaskadeur, υπό τις εντολές της 18ης Γενικής Διεύθυνσης[7] και αριθμό μητρώου XVIII/8/XV/20127/83.[8]

Καλυμμένος από τις καλά πληρωμένες διαφημιστικές καταχωρίσεις του 1996, ο Σ. Κόκκαλης μπορούσε να «διαψεύδει» τις σχέσεις του με τη Στάζι. Μπορεί να κάνει το ίδιο και σήμερα;

ΤΑ ΓΝΩΣΤΑ "ΑΓΝΩΣΤΑ

Η απάντηση είναι προφανώς αρνητική και αυτό ίσως εξηγεί ισχυρισμούς περί... «παλαιότητας» των εγγράφων και των γεγονότων στα οποία αναφέρονται. Αλλά και αυτός ο ισχυρισμός είναι έωλος, επειδή αν δεν

INTRAKOM Α.Ε.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Εχει καταντήσει πλέον συνηθισμένο φαινόμενο, παραμονές αποφάσεων για σημαντικές προμήθειες του ΟΤΕ, να εμφανίζονται δήθεν "αποκαλυπτικά" πλην όμως συκοφαντικά δημοσιεύματα, με μοναδικό στόχο να εμποδίσουν την ανάπτυξη του ΟΤΕ και των εγχώριων βιομηχανιών.

Τα τελευταία 2 χρόνια (1994 και 1995) ο ΟΤΕ πραγματοποίησε μόλις το 30% των προγραμματισμένων επενδύσεών του, την ίδια στιγμή που όλοι οι κρατικοί Τηλεπικοινωνιακοί Οργανισμοί της Ευρώπης πολλαπλασιάζουν τις επενδύσεις τους, για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό που επέρχεται, λόγω της κατάργησης των κρατικών μονοπωλίων.
Οι εντέχνως δημιουργηθείσες δικαστικές διώξεις έδωσαν "άλλοθι" στη Διοίκηση του ΟΤΕ της περιόδου '94-'95 να αδρανήσει πλήρως και να προετοιμάσει, ως ώριμο φρούτο, την παράδοση του ΟΤΕ σε ξένα συμφέροντα.

Η τακτική αυτή "δικαιώνει" τον Μητσοτάκη, που επεδίωξε το ξεπούλημα του ΟΤΕ σε ξένο στρατηγικό επενδυτή, με βασικό προς τα έξω "αιτιολογικό" ότι δεν υπάρχουν Ελληνες ικανοί να διοικήσουν τον Οργανισμό.
Η αδράνεια του ΟΤΕ, που σαφώς εξυπηρετεί αυτά τα ξένα συμφέροντα, πλήττει και την εγχώρια βιομηχανία.

Η INTRAKOM έχει γίνει "ενοχλητική" για τους ξένους ανταγωνιστές της, όχι πλέον μόνο στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό, όπου τα 3 τελευταία χρόνια έχει σημειώσει αξιόλογες επιτυχίες.
Αυτά τα ξένα συμφέροντα και η επίμονη προσπάθειά τους για την καταστροφή της ελπιδοφόρας ελληνικής βιομηχανίας υψηλής τεχνολογίας, κρύβονται πίσω από γνωστούς και μη εξαιρετέους "Ελληνες" πολιτικούς, "εκδότες" και "δημοσιογράφους", που κόπτονται - με εκπληκτική υποκρισία - για τη διαφάνεια, επαναλαμβάνοντας μονότονα πλέον τα περί "διαπλεκομένων συμφερόντων", όταν οι ίδιοι έχουν αθεράπευτα εμπλακεί από καιρό στο πλέον άνομο σύμπλεγμα οικονομικοπολιτικών συναλλαγών, εκβιασμού και αλληλεξαρτήσεων.

Διαπρεπέστατο παράδειγμα αυτού του συμπλέγματος, ο δήθεν αδιάφθορος κος Αλαφούζος, ο μόνος Ελληνας που έχει δηλώσει δημόσια, παραθέτοντας και στοιχεία, ότι έχει δωροδοκήσει τον κ. Μητσοτάκη.
Σήμερα, οι δύο αυτοί επιφανείς κύριοι - διεφθαρμένο αποκαλούσε ο πρώτος τον δεύτερο και λαθρέμπορο ο δεύτερος τον πρώτο - συμμάχησαν και εξαπέλυσαν έναν άθλιο πόλεμο λάσπης εναντίον της INTRAKOM και εμού προσωπικά.
Συκοφαντούν, χωρίς κανένα στοιχείο, και εκτοξεύουν κατηγορίες, χωρίς να έχουν το ηθικό ανάστημα. Η INTRAKOM και εγώ προσωπικά έχουμε δηλώσει, κατά τον πιο κατηγορηματικό τρόπο, ότι ουδεμία σχέση έχουμε με ύποπτους λογαριασμούς, "Στάζι" και άλλα αποκυήματα νοσηρής φαντασίας. Δεν μας αγγίζουν οι εκβιαστικές αθλιότητες των κυρίων αυτών. Η 20χρονη πορεία της INTRAKOM είναι διαυγέστατη και νομιμότατη.

Ακόμη και από την έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η εκπόνηση της οποίας κυοφορήθηκε επί 9 μήνες, δεν προέκυψε κάποιο στοιχείο για πράξεις που ζημίωσαν τον ΟΤΕ.

Οσο για την παρούσα δικαστική διερεύνηση του θέματος της προμήθειας ψηφιακών παροχών του ΟΤΕ, έχω εμπιστοσύνη στους έντιμους, γενναίους και ανεπηρέαστους εκπροσώπους της ελληνικής δικαιοσύνης και είμαι βέβαιος ότι, όπως και σε όλες τις προηγούμενες προσπάθειες δικαστικής εμπλοκής της INTRAKOM, έτσι και τώρα, οι αστήρικτες κατηγορίες θα καταρρεύσουν και οι συκοφάντες θα δώσουν λόγο για τις πράξεις τους.

Οι κάθε λογής περιοδεύοντες αντιπρόσωποι ξένων συμφερόντων να είναι βέβαιοι ότι ο ελληνικός λαός που τους κρίνει, θα μάθει όλη την αλήθεια και για τα πραγματικά διαπλεκόμενα συμφέροντα και για τις γκαγκστερικές μεθόδους που ασκούνται καθημερινά εις βάρος του Ελληνα πολίτη.

Ο ελληνικός λαός δεν θα επιτρέψει στους μεσάζοντες των ξένων συμφερόντων να εμποδίσουν τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη της χώρας.
Δεν θα τους αφήσει να μετατρέψουν την Ελλάδα στο φθηνό ταβερνείο της Ευρώπης.

Σωκράτης Κόκκαλης
Πρόεδρος Δ.Σ.

κάνουμε λάθος –και δεν κάνουμε– τα έγγραφα που δημοσίευσε το *Αντί* έρχονται για πρώτη φορά στο φως της δημοσιότητας, είναι δηλαδή *«αποκλειστικά»*. Από όσα αποκαλύπτει τώρα το *Αντί* μόνον δύο στοιχεία ήρθαν στο παρελθόν στην δημοσιότητα και έγιναν αφορμή για την ποινική δίωξη του 1996:

• Η πληροφορία, προερχόμενη από δηλώσεις γερμανών αξιωματούχων, ότι ο Σ. Κόκκαλης συνεργάστηκε με τη Στάζι με το ψευδώνυμο «Ρόκο» και

• η αποκάλυψη από την εφημερίδα *Καθημερινή* μικρού μόνον μέρους των υπόπτων για δωροδοκίες τραπεζικών λογαριασμών του Σ. Κόκκαλη.

Όλα τα άλλα στοιχεία που δημοσιεύτηκαν –και θα συνεχίσουν να δημοσιεύονται– από το *Αντί* όπως ο φάκελος του Σ. Κόκκαλη στη Στάζι και οι μυστικές ταυτότητές του, κατ' αρχάς ως «Ρόκο» και στην συνέχεια ως «Κασκαντέρ», το πρακτικό στρατολόγησής του από τον υπολοχαγό Ντέτσερ , οι αναφορές του, με τις οποίες κατέδιδε τους πάντες και τα πάντα, δεν έχουν δει το φως της δημοσιότητας μέχρι σήμερα.

Υπάρχει βεβαίως και η πιθανότητα κάποια από τα έγγραφα αυτά να ήταν γνωστά σε κάποιους από καιρό και γι' αυτό το λόγο να διαδίδουν τώρα ότι είναι «παλιά». Αν αυτό αληθεύει τότε το μεγάλο ερώτημα είναι γιατί δεν τα δημοσίευσαν. Για ποιο λόγο –και μέσα από ποιους συμψηφιστικούς υπολογισμούς– προτίμησαν να χάσουν την «αποκλειστικότητα» για ένα θέμα που συγκίνησε και συνεχίζει να συγκινεί την κοινή γνώμη; Αργά ή γρήγορα θα γίνουν γνωστοί οι λόγοι και γι' αυτό. Το *Αντί* πάντως είναι σε θέση να γνωρίζει ότι δύο τουλάχιστον εφημερίδες είχαν στη διάθεσή τους ένα μέρος από τα ντοκουμέντα της Στάζι, αλλά προτίμησαν να μην τα δημοσιεύσουν. Η μία κατόπιν παρεμβάσεως πολιτικού αρχηγού και η άλλη επειδή στον επιχειρηματία-εκδότη της, επικράτησαν ωριμότερες σκέψεις.

Έχει, τέλος, σημασία να επισημάνουμε ένα ακόμα σημείο από την επίσημη ολοσέλιδη καταχώριση της Ιντρακόμ. Εκείνο στο οποίο ο Σ. Κόκκαλης αναφέρεται στους *«γενναίους και έντιμους δικαστικούς»*, εκφράζοντας, εκ των προτέρων, τη βεβαιότητα, ότι θα κάνουν την αλήθεια να λάμψει και θα τον απαλλάξουν από τις σοβαρότατες κατηγορίες για δωροδοκία, απάτη κ.λπ. Για να μην τον αδικούμε, στο σημείο αυτό ο Σ. Κόκκαλης αποδείχθηκε... «ειλικρινής». Ύστερα από δύο χρόνια άκαρπων ερευνών και αφού προηγήθηκε ο τεμαχισμός της υπόθεσης, η αποσιώπηση μαρτυρικών καταθέσεων και άλλα πολλά, ο κ. Κόκκαλης απαλλάχθηκε για μια ακόμα φορά.[9]

Η Ελλάδα έχει ήδη μετατραπεί σε ταβερνείον του κυρίου Κόκκαλη...

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ο Σωκράτης Κόκκαλης ήταν 23 χρόνων όταν στρατολογήθηκε στην Στάζι.
2. Υπενθυμίζουμε ότι η δίωξη ασκήθηκε για τέσσερα κακουργήματα και τρία πλημμελήματα (απάτη, δωροδοκία, δωροληψία, παράβαση καθήκοντος, απιστία, ψευδορκία και υπογραφή ψευδούς βεβαίωσης).
3. Βλ. *Αντί*, τχ.706, σ. 27.
4. Hauptabteilung XX.
5. Βλ. *Αντί*, τχ. 705, σ. 21.
6. Βλ. *Αντί*, τχ. 707, σ. 25 για την ίδρυση της Ιντρακόμ από την Στάζι.
7. Η XVIII Γενική Διεύθυνση ήταν αρμόδια για την εισαγωγή της τεχνολογίας από τη Δύση.
8. Βλ. *Αντί* τχ. 705, σ. 22 και 23.
9. Βλ. Αναλυτικά για τις δικαστικές έρευνες και τις *«Υπόγειες δικαστικές διαδρομές»*, *Αντί*, τχ. 707, σ. 21 και τχ. 708, σ. 26.

ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ

Ο άδικος ιμπεριαλιστικός πόλεμος στη Γιουγκοσλαβία φαίνεται να σταμάτησε στην τυπική του μορφή με τον τερματισμό των ΝΑΤΟικών βομβαρδισμών. Το Κοσσυφοπέδιο στενάζει υπό την κατοχή πολυεθνικού ΝΑΤΟικού στρατού. Το εμπάργκο κατά της Νέας Γιουγκοσλαβίας βαθαίνει τις πληγές που άνοιξε ο πόλεμος σ' έναν ανυπόταχτο λαό, που είπε όχι στο ιμπεριαλιστικό μοίρασμα και την επαναχάραξη των συνόρων με το αίμα του.

Οι ματωμένοι λαοί στα πολύπαθα Βαλκάνια έγραψαν και γράφουν τη δική τους ιστορία, ώσπου να γίνουν αφέντες στον τόπο τους. Χωρίς κυρίαρχους και επικυρίαρχους.

Το βιβλίο του Νίκου Μπογιόπουλου *ΒΑΛΚΑΝΙΑ-78 μέρες στόχος του ΝΑΤΟ* είναι μια ελάχιστη συμβολή στη μνήμη και την ιστορία. Για να μένει ανεξίτηλη η εικόνα των πράξεων των σύγχρονων βαρβάρων. Για να «ξύνει» την ανήσυχη συνείδηση των ανθρώπων του μόχθου στο παρόν και το μέλλον και να μεγαλώνει η δύναμή τους για αντίσταση και αντεπίθεση, στη σύγκρουση με την εξουσία της χρηματιστικής ολιγαρχίας, ως την οριστική ρήξη, την τελική νίκη, τη νίκη του λαού.

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 106 81 Αθήνα, Τηλ.: (01) 3820835, Fax: 3813354
http:/www.sep.gr, e-mail: info@sep.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ: 1. Μαυροκορδάτου 3, Αθήνα, Τηλ.: (01) 3829835
2. Μπακατσέλου 3 & Εγνατία, Θεσ/νίκη, Τηλ.: (031) 283810
3. 28ης Οκτωβρίου 19, Γιάννενα, Τηλ.: (0651) 38090
4. Σκαρλάτου Σούτσου 7, Λάρισα, Τηλ.: (041) 531818

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Μαυροκορδάτου 3, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: (01) 3829835, 3808132, Fax: 3829814

«Προσοχή, μη μας πάρει όλους η μπάλα...»

του Ρεπόρτερ

Η παρέμβαση του Σ. Κόκκαλη στα εσωκομματικά της Νέας Δημοκρατίας και τα προβλήματα που προκαλεί στη συνοχή της, εν όψει μάλιστα εκλογών, επιβεβαιώνει για μία ακόμα φορά ότι η έκταση της επιρροής και του ελέγχου που ασκούν τα «διαπλεκόμενα» στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης είναι ίσως το κυριότερο εμπόδιο στις φιλοδοξίες των νεοδημοκρατών. Φαίνεται όμως ότι η ηγεσία του κόμματος και ιδιαίτερα ο πρόεδρός του δεν κατανοούν ότι τα «προβλήματα επικοινωνίας», που κατά κοινή ομολογία αντιμετωπίζουν, οφείλονται στον έλεγχο που ασκούν τα «διαπλεκόμενα» στον Τύπο της δεξιάς. Είναι ένα παράδειγμα των τρόπων που τα «διαπλεκόμενα» χρησιμοποιούν πότε τον έναν και πότε τον άλλο πολιτικό.

Κάποτε, η Νέα Δημοκρατία μπορούσε να υπολογίσει στην υποστήριξη που της παρείχε ο Τύπος της σε περιόδους συγκρούσεων. Ανεξάρτητα από την όποια ιδεολογική ή πολιτική θεώρηση που μπορεί να έχει κανείς γι' αυτές, είναι γεγονός ότι εφημερίδες όπως η *Βραδυνή* επί εποχής **Αθανασιάδη**, η *Ακρόπολις* και η *Απογευματινή* επί **Μπότση**, η *Καθημερινή* πριν από την αγορά της από τον **Κοσκωτά** και ο *Ελεύθερος Τύπος* μέχρι το θάνατο του **Άρη Βουδούρη** ήταν οι αδιαφιλονίκητοι στυλοβάτες της δεξιάς και μπορούσαν να κερδίζουν καθημερινά τη μάχη των περιπτέρων.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΕΣ

Κανείς δεν μπορεί να ισχυριστεί το ίδιο σήμερα. Ο Τύπος της δεξιάς όχι μόνο χάνει καθημερινά τη μάχη των περιπτέρων, αλλά σε σύγκριση με παλαιότερες εποχές έχει ανεξαρτητοποιηθεί από την κομματική ηγεσία και διακρίνεται για τις υπονομεύσεις που ασκεί κάποτε σε βάρος της. Όχι βεβαίως επειδή επικράτησε επιτέλους η δημοσιογραφική δεοντολογία και ηθική, αλλά επειδή ο Τύπος πέρασε βαθμιαία από τα χέρια μιας μικρής ομάδας ανεξάρτητων εκδοτών που είχαν «μεράκι» για τη δουλειά τους, στα χέρια επιχειρηματιών που ενδιαφέρονται μόνο για τον έλεγχο που μπορούν να ασκούν στις πολιτικές εξελίξεις.

Η *Βραδυνή*, μετά το θάνατο του Αθανασιάδη, πέρασε στα χέρια του Κοσκωτά (για να επιβεβαιωθούν μία ακόμα φορά οι «επικοινωνιακές ικανότητες του ΠΑΣΟΚ») και αφού έκλεισε, επανεκδόθηκε από τον **Γιώργο Τράγκα** και ελέγχεται σήμερα από τον άπειρο περί τα εκδοτικά ξενοδοχειακό επιχειρηματία κ. **Μήτση**. Σε τίποτα δεν θυμίζει όμως τον παλιό εαυτό της· ίδια και η *Ακρόπολις*, που εκδίδεται επίσης από τον ίδιο επιχειρηματία.

Ο κ. Μήτσης άρχισε την εκδοτική του σταδιοδρομία ως χρηματοδότης του *Αδέσμευτου Τύπου*, τον οποίο εξέδωσε ο κ. **Δ. Ρίζος** το 1994, μετά την απομάκρυνσή του («εκδίωξη» κατά τον ίδιο) από τον *Ελεύθερο Τύπο*, την διεύθυνση του οποίου είχε αναλάβει μετά το θάνατο του Α. Βουδούρη. Γρήγορα όμως ο κ. Μήτσης συγκρούσθηκε με τον Δ. Ρίζο (όπως συμβαίνει σχεδόν πάντα όταν ένας δημοσιογράφος δέχεται να εργασθεί για έναν επιχειρηματία που παριστάνει τον εκδότη) και προχώρησε στην έκδοση άλλης εφημερίδας, με τον ίδιο τίτλο, *Αδέσμευτος Τύπος*, γεγονός πρωτοφανές στα χρονικά του ελληνικού Τύπου.

Ούτε η *Απογευματινή* μπορεί να συγκριθεί με τον παλιό εαυτό της, ενώ δεν κρύβει τις τεχνολογικές προτιμήσεις της υπέρ της «Ιντρακόμ». Έτσι, στη σύγκρουση **Κόκκαλη** και **Μητσοτάκη** του 1993, που κατά τον τελευταίο οδήγησε στην «ανατροπή της κυβέρνησής του» τον Οκτώβριο της ίδιας χρονιάς (σ.σ.: θα εξετάσουμε σε επόμενο τεύχος όσα συνέβησαν τότε και κατά πόσον ισχύουν οι ισχυρισμοί Μητσοτάκη), η *Απογευματινή* πήρε ανοικτά το μέρος του **Σ. Κόκκαλη**.

Σύμφωνα με παλαιότερα δημοσιεύματα[1], τη Δευτέρα 9.8.1993 ο Σ. Κόκκαλης επισκέφθηκε τον τότε πρωθυπουργό Κ. Μητσοτάκη και απαίτησε να κατακυρωθεί υπέρ της ΖΗΜΕΝΣ και της ΙΝΤΡΑΚΟΜ η προμήθεια του ενός εκατομμυρίου παροχών του ΟΤΕ πριν εγκατασταθεί ο «στρατηγικός επενδυτής» στον ίδιο οργανισμό. Ο Μητσοτάκης δέχτηκε το αίτημα Κόκκαλη, αλλά τον παρέπεμψε πονηρά στον τότε υπουργό Εθνικής Οικονομίας κ. **Στ. Μάνο**, ο οποίος και θα υλοποιούσε την απόφαση. Ο κ. Μάνος, όμως, δήλωσε στον έκπληκτο Κόκκαλη ότι διαφωνεί με την ανάθεση της μεγάλης προμήθειας[2] πριν εγκατασταθεί στον ΟΤΕ ο «στρατηγικός επενδυτής» και ότι είναι κατηγορηματικά αντίθετος στην απόφαση Μητσοτάκη, με τον οποίο είχε φυσικά συνεννοηθεί προηγουμένως.

Έξαλλος αλλά και πανικόβλητος, ο Σωκράτης Κόκκαλης πήγε πίσω στον Μητσοτάκη, αλλά τον άκουσε να του λέει: «*Δυστυχώς δεν μπορώ να επιμείνω περισσότερο διότι ο Μάνος είναι έτοιμος να παραιτηθεί. Φρόντισε να τον πείσεις εσύ*».[3] Έτσι, ο Σ. Κόκκαλης ξαναπήγε στον υπουργό Εθνικής Οικονομίας, στις 2 Σεπτεμβρίου, συνοδευόμενος αυτή τη φορά από τον εκδότη της *Απογευματινής* κ. **Πάνο Καραγιάννη**. Οπότε και διαμείφθηκε η εξής σπιχομυθία:[4]

«Π. Καραγιάννης: *Εμείς σε βοηθήσαμε να εκλεγείς, εμείς σε φέραμε σε αυτή τη θέση. Πρέπει να δώσεις τη συγκατάθεσή σου...*

Στ. Μάνος: *Δεν μπορώ να φορτώσω τον ΤΕ με μια τόσο μεγάλη και μακρόχρονη ρομήθεια. Είμαι εντελώς αντίθετος...*

Ι. Καραγιάννης: *Τότε θα ρίξουμε την κυρνηση».*

Ο τρόπος με τον οποίο ο Κόκκαλης χρημοποιεί την επιρροή του στον Τύπο για ι προωθήσει τα οικονομικά του συμφέοντα, αλλά και τα σοβαρά προβλήματα άρτησης που δημιούργησε η διαπλοκή ων ελληνικών ΜΜΕ γενικότερα, «έλαμε» στο φως της δημοσιότητας πριν από ία χρόνια. Στις 13.4.1997 ο διευθυντής ης εφημερίδας *Το Βήμα* και στενός φίλος ου Κόκκαλη **Σταύρος Ψυχάρης** επιτέθηε με ενυπόγραφο άρθρο εναντίον του επιειρηματία **Δ. Κοπελούζου,** τον οποίο επέρινε «για πολλά και διάφορα» με αφορμή ς συμβάσεις του τελευταίου με τη ΔΕΗ α το εργοστάσιο της Φλώρινας. Ο Δ. Κοελούζος απάντησε σε έντονο ύφος υπαισσόμενος πολλά από τον *Αδέσμευτο Τύο* του Δ. Ρίζου, ο οποίος διευκρίνισε εκείη την εποχή ότι έχει δανεισθεί *«100 εκαμμύρια, αλλά τα επέστρεψε αργότερα».* ακολούθησε φυσικά σάλος. Επερωτήσεις τη Βουλή, δηλώσεις πολιτικών, πρωτοσέιδα του τύπου «επιχείρηση μίζα», εισαγελείς κ.λπ., αλλά τελικά ο επαπειλούμεος «πόλεμος μέχρις εσχάτων» αποσοβήηκε όταν επικράτησε η άποψη των ψυραιμότερων ότι με την διά του Τύπου ντιπαράθεση *«θα μας πάρει όλους η μπάα».*

Όλοι όμως κατάλαβαν τότε ότι ο Ψυχάης εστράφη εναντίον του Κοπελούζου όχι έβαια επειδή ενδιαφερόταν για τη διακάνεια του δημοσίου βίου, αλλά επειδή ο όκκαλης θεωρούσε ότι τα συμφέροντά ου συγκρούονταν με την επιχειρηματική ίνοδο του Κοπελούζου. Το 1994 η *Επικαιότητα,* που εξέδιδε τότε ο Κόκκαλης, καηγόρησε τον Κοπελούζο ότι *«χρησιμοποιούσε τον Δ. Ρίζο και τον* Ελεύθερο Τύπο» για να ανατεθεί σ' αυτόν η κατασκευή των γκαταστάσεων αποθήκευσης του Φυσιού Αερίου στο νησί Ρεβυθούσα. Ο Δ. Ρίος υπέβαλε αγωγή εναντίον του Κόκκαλη για τα δημοσιεύματα εκείνα, και την κέρδισε.

Αντιθέτως με τον *Αδέσμευτο,* ο *Ελεύθερος Τύπος,* περισσότερο «ρεαλιστής» προφανώς, φρόντισε να εξευμενίσει τον «Όμιλο Λαμπράκη». Έτσι, το 1994 το Διοικητικό Συμβούλιο του «Ιδρύματος Τύπου» (στο οποίο ανήκει κατά 90% ο *Ελεύθερος Τύπος*) αποφάσισε ομοφώνως και ύστερα μάλιστα από πρόταση του τότε προέδρου της Ν.Δ. **Μιλτιάδη Έβερτ** και μέλους του Δ.Σ. του Ιδρύματος, να προσφέρει ως «δωρεά» στο Μέγαρο Μουσικής ένα δισεκατομμύριο δραχμές. Γιατί έγινε η «δωρεά»; Ο Δ. Ρίζος, που είχε τότε εξαναγκασθεί σε παραίτηση από τη διεύθυνση της εφημερίδας, ζητούσε επίμονα διαχειριστικό έλεγχο στην κληρονομιά Βουδούρη. Ποιος ήταν λοιπόν ο πλέον ενδεδειγμένος «παράγοντας της δημόσιας ζωής» για να απαλλάξει τους «κληρονόμους» του ατυχούς

ΠΕΡΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΝ

...Οι χρηματοδότες των κομμάτων δεν είναι ανυστερόβουλοι φιλάνθρωποι που θυσιάζονται για τους φίλους τους ή για τη «ιδεολογία» τους. Στις καλύτερες περιπτώσεις, χρηματοδοτούν τα κόμματα που υπερασπίζονται τα συμφέροντα της κοινωνικής τους ομάδας ή δίνουν τη χρηματοδότηση ως αναγκαίο «ασφάλιστρο» για να αποφύγουν κάποια μέτρα που θα ήταν βλαβερά για τα συμφέροντα της ομάδας αυτής. Συνήθως, όμως, τα πράγματα είναι πιο απλά και πιο συγκεκριμένα: η παροχή της οικονομικής βοήθειας στο κόμμα ή στον ατομικό υποψήφιο γίνεται έναντι κάποιας αντιπαροχής για ένα κατάλληλο νομοθετικό ή διοικητικό μέτρο, μια σύμβαση, μια άδεια, μια εξαίρεση, ένα δάνειο, κάποιο συμβιβαστικό διακανονισμό.

Γ. Κουμάντος, *Καθημερινή,* 12.3.2000

Βουδούρη από τον επαπειλούμενο οικονομικό έλεγχο;

Έτσι περίπου άρχισε η σταδιακή μετατροπή της μεγαλύτερης –κάποτε– σε κυκλοφορία εφημερίδας, από μια εντελώς ανεξάρτητη εκδοτική επιχείρηση, σε μια εφημερίδα «υποταγμένη». Εκείνη την περίοδο εκδότης της εφημερίδας, μετά την απομάκρυνση του Δ. Ρίζου, είχε αναλάβει ο κ. **Μιχάλης Σαρρής,** αλλά τον απόλυτο έλεγχο ασκούσε ο Μιλτιάδης Έβερτ, ο οποίος μεταξύ των άλλων απαγόρευσε «διά ροπάλου» κάθε δημοσίευμα εναντίον του Κόκκαλη. Παράλληλα, ο κ. Έβερτ επέβαλε στα άλλα μέλη του «Ιδρύματος Τύπου» να πουλήσουν το 10% των μετοχών του *Ελεύθερου Τύπου,* έναντι 300 εκατ. δρχ. στον έμπορο οπλικών συστημάτων **Θωμά Λιακουνάκο.**

Προσέξτε τώρα τη διαπλοκή: Εκτός από κουμπάρος του κ. Έβερτ και εκδότης άλλων εντύπων, ο Θ. Λιακουνάκος ελέγχει και κάποιο «Διεθνές Επιχειρηματικό και Πολιτιστικό Κέντρο Α.Ε.», μεταξύ των μελών του Δ.Σ. του οποίου βρίσκουμε και τον κ. *Σταύρο Ψυχάρη του Παναγιώτου.* Παλαιότερα δημοσιεύματα έφεραν εξάλλου το «συγκρότημα Λαμπράκη» να αγοράζει ένα μεγάλο πακέτο των μετοχών των εταιρειών του κ. Λιακουνάκου, ο οποίος θα αναδεικνυόταν έτσι σε «άνθρωπο-κλειδί» των διαπλεκομένων, ιδιαίτερα για τα δισεκατομμύρια των προμηθειών των Ενόπλων Δυνάμεων. Από την εποχή (1985-1987) που το σκάνδαλο των «Λέοπαρντ» συγκλόνιζε το πολιτικό κατεστημένο και το *Βήμα* κατηγορούσε ανοικτά τον Θωμά Λιακουνάκο ως «έμπορο όπλων» και «μεσάζοντα» έχει κυλήσει πολύ νερό. Το δυνατό φλερτ του Λιακουνάκου με τον Λαμπράκη εκείνης της εποχής ανησύχησε ως φαίνεται σφόδρα τον Σ. Κόκκαλη, ο οποίος ανακήρυξε τον Λιακουνάκο «εχθρό» του, όπως έκανε άλλωστε τελευταία για τον ίδιο λόγο και με τον **Αθανασούλη** της ALTEC. Το αποτέλεσμα ήταν να στριμωχτεί ο κ. Έβερτ, ο οποίος, για να ξεφύγει από τη δύσκολη θέση, εμφανίστηκε τότε αιφνιδίως από το βήμα της Βουλής ως . πολέμιος των διαπλεκομένων.

Η εκλογική ήττα της Ν.Δ. στις προηγούμενες εκλογές μείωσε, όπως ήταν φυσικό, την επιρροή Έβερτ, και στον έλεγχο του *Ελεύθερου Τύπου* τον διαδέχθηκε ο κ. **Ι. Βαρβιτσιώτης,** επίσης μέλος του Δ.Σ. του «Ιδρύματος Τύπου». Προφανώς δεν είχε καμιά απολύτως σημασία το γεγονός ότι επί κυβέρνησης Ν.Δ., όταν ο κ. Βαρβιτσιώτης ήταν υπουργός Άμυνας, ο Λιακουνάκος είχε υπογράψει μερικές από τις πλέον επικερδείς συμβάσεις του με το Πεντάγωνο.

Έτσι, υπό τη διεύθυνση πλέον του κ. **Γ. Κύρτσου** –ο οποίος είχε φροντίσει εγκαίρως να «τα βρει» με τον κ. Βαρβιτσιώτη– ο *Ελεύθερος Τύπος* πρωτοστάτησε στη γνωστή πρωτοβουλία «των βαρώνων» και την διαδοχή του Μ. Έβερτ από τον Κ. Καραμανλή. Για ένα διάστημα, οι σχέσεις «Ε.Τ.» και Ρηγίλλης ήταν θερμές. Το τελευταίο όμως διάστημα έχουν ψυχρανθεί, και η εφημερίδα πρωτοστάτησε στις επιθέσεις εναντίον του περιβάλλοντος Καραμανλή και της «επικοινωνιακής πολιτικής» του κόμματος. Αλλά γι' αυτά θα διαβάσετε σε άλλες σελίδες.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Παρών, Ελεύθερος,* 13.5.1996.
2. Πρόκειται για την σύμβαση που υπέγραψε τελικά η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ το 1994.
3. *Παρών, Ελεύθερος,* 13.5.1996.
4. Βλ. *ό.π.*

Η ύστατη γραμμή άμυνας του **Ρόκο** και η **Δεξιά**

του Ρεπόρτερ

Οι προσπάθειες του Σ. Κόκκαλη να αποκτήσει γέφυρες με τη Ν.Δ. εν όψει των εκλογών και να μειώσει την ένταση των σε βάρος του αποκαλύψεων προκαλούν έντονους τριγμούς και μάλιστα σε ηγετικό επίπεδο στο σημερινό κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Γεγονός που εξηγεί, εν μέρει, την σιωπή του Τύπου της Δεξιάς για όσα αποκαλύπτει η δημοσιογραφική έρευνα στα αρχεία της Στάζι.

Για τη σιωπή της υπόλοιπης μερίδας του Τύπου γνωρίζαμε ήδη αρκετά!

Με το πέρασμα του χρόνου ενισχύεται η κυριαρχία του μεγάλου κεφαλαίου στις μεγάλες αθλητικές ομάδες. Στην κυριαρχία ***Βαρδινογιάννη*** *απάντησε με μια σαρωτική αντεπίθεση στο χώρο του αθλητισμού ο* ***Σ. Κόκκαλης****. Στις αθλητικές ομάδες του Βορρά κάνουν εντυπωσιακή εμφάνιση κορυφαίοι επιχειρηματίες όπως οι* ***Κοντομηνάς*** *και* ***Μυτιληναίος****. Αυτοί που συγκρούστηκαν στις κερκίδες κατά τη διάρκεια του αγώνα μπάσκετ Ολυμπιακού-ΑΕΚ έθεσαν σε κίνδυνο τη σωματική ακεραιότητα αντιπάλων και φίλων για τα συμφέροντα του* ***Φιλίππου*** *ή του Κόκκαλη, για τις επενδύσεις στον αθλητισμό της "Ιντρακόμ" ή της "ΦΑΓΕ". Τα ματς μεταξύ των μεγάλων ομάδων έχουν και μια εξωαθλητική διάσταση, είναι συγκρούσεις μεταξύ μεγάλων συμφερόντων, μεγάλων εταιρειών.*

Οι διαπιστώσεις αυτές, ορθές κατά τα άλλα, είδαν το φως της δημοσιότητας στο κύριο άρθρο του *Ελεύθερου Τύπου* της 6.3.2000 και ανήκουν στον διευθυντή της εφημερίδας κ. Γ. Κύρτσο. Την αφορμή για τη συγγραφή του πονήματος έδωσαν τα επεισόδια που προκάλεσαν οι γνωστοί «χούλιγκαν» μετά τον αγώνα μπάσκετ «ΑΕΚ-Ολυμπιακού» της προηγούμενης ημέρας. Η αιτία όμως ήταν άλλη, όπως ανέφεραν αργότερα δημοσιογραφικές πληροφορίες και επιβεβαίωνε η συνεχεία του άρθρου:

«Ο φανατισμός έχει χάσει την όποια λογική του βάση. Δεν υπάρχουν καλοί που χρησιμοποιούν άψογες μεθόδους και κακοί οι οποίοι υποκύπτουν στους πειρασμούς του μεγάλου κεφαλαίου. Όλοι χρησιμοποιούν τις ίδιες μεθόδους, μόνο που ορισμένοι το κάνουν σε μεγαλύτερη κλίμακα ή περισσότερο αποτελεσματικά από τους άλλους. Γι' αυτό λοιπόν να αποφεύγετε να παίζετε ξύλο για την "ΦΑΓΕ", την "Ιντρακόμ", τη "ΜΕΤΚΑ", την "Εργάς" ή όποια άλλη εταιρεία τεράστια, ή μεγάλη, με άψογη επιχειρηματική διάρθρωση ή με σοβαρά προβλήματα».

Η ΕΣΩΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΔΙΕΝΕΞΗ ΣΤΗ ΝΔ

Είναι σαφές λοιπόν, ακόμα και για τον πλέον ανυποψίαστο αναγνώστη ότι οι προβληματισμοί του κ. Κύρτσου εκκινούν από την υπόγεια σύγκρουση των διαπλεκομένων συμφερόντων που εξελίσσεται αυτές τις ημέρες παράλληλα (και με αφορμή) την προεκλογική διαμάχη και όχι από τους χουλιγκανισμούς στα γήπεδα. Σύμφωνα με την άποψη στελεχών της Ρηγίλλης, το άρθρο γράφτηκε αμέσως μετά την έντονη, από τηλεφώνου, συνομιλία που είχε την προηγούμενη το βράδυ ο συντάκτης του άρθρου με τον ευρισκόμενο στη Θεσσαλονίκη πρόεδρο της Ν.Δ. **Κ. Καραμανλή.** Ο οποίος μάλλον εξοργίστηκε με τις απόψεις του κ. Κύρτσου, αν κρίνουμε από τον τίτλο του άρθρου *«Δεν υπάρχει λόγος να οργίζεστε!»*. Η σύγκρουση Καραμανλή-*Ελεύθερου Τύπου* υπέβοσκε αρκετές ημέρες πριν, με αφορμή την έντονη αρθρογραφία της εφημερίδας εναντίον του εκπροσώπου Τύπου της Ν.Δ. **Α. Σπηλιωτόπουλου** και της «επικοινωνιακής πολιτικής» του κόμματος. Ήταν προφανές ότι στο πρόσωπο του Άρη Σπηλιωτόπουλου έβαλλαν εναντίον του Καραμανλή. Στην αρχή επικράτησε η εντύπωση ότι οι μοναδικές αιτίες για την σύγκρουση ήταν αφενός η προσπάθεια του «προστάτη» του κ. Κύρτσου και γνωστού βαρώνου της Ν.Δ. κ. **Ι. Βαρβιτσιώτη** να επιβάλει τις απόψεις του στην συγκρότηση των ψηφοδελτίων της Ν.Δ. και αφετέρου η προσωπική –και παλαιά– φιλοδοξία του κ. Κύρτσου να συμπεριληφθεί σε εκλόγιμη θέση του ψηφοδελτίου Επικρατείας (του προτάθηκε η υποψηφιότητά του στην Α' Πειραιώς, αλλά την αρνήθηκε λέγοντας *«δεν είμαι γύφτος να τρέχω να ζητιανεύω ψήφους»*).

Γρήγορα όμως άρχισαν να βλέπουν το φως της δημοσιότητας ρεπορτάζ που αναδείκνυαν και άλλες –και μάλλον σοβαρότερες– πλευρές της εσωκομματικής διένεξης στη Ν.Δ., παραμονή εκλογών. Αναφερόμενη για παράδειγμα, σε προηγούμενη δισέλιδη επίθεση του *Τύπου της Κυριακής* εναντίον Σπηλιωτόπουλου και της «επικοινωνιακής πολιτικής» της Ν.Δ., η προσκείμενη στην ίδια παράταξη εφημερίδα *Χώρα* έγραφε, τη Δευτέρα 6.3.2000, ότι σύμφωνα με *«κύκλους της Ρηγίλλης επιστρατεύθηκε ο υπάλληλος του Βαρβιτσιώτη και του Κόκκαλη για να μας χτυπήσει»*. Σύμφωνα με την ίδια εφημερίδα, *«η αναφορά αυτή δείχνει ότι πίσω από τους βαρώνους βρίσκονται και τα διαπλεκόμενα συμφέροντα, τα οποία έχει πολεμήσει από την πρώτη ημέρα που εξελέγη ο Κ. Καραμανλής»*.

Ανταλλαγή **ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ** Ψυχάρη-Ρίζου, για Κόκκαλη και Κοπελούζο

Ψυχάρης: Δεν με νοιαζει ο Κόκκαλης

Ρίζος: Δώσε στη δημοσιοτητα τις κασετες

Κοπελούζος: Σκασε προς το παρον

Κοκκαλης: Τελικά, να μη ζημιωθουμε...

Αγρευει η κόντρα στημένα στους εκδότες δύο αθηναϊκών εφημερίδων με φοντο μίζες και εκβιασμους γυρω από μεγάλες επιχειρηματικες δραστηριοτητες και ειδικα το φυσικο αεριο.

Και στο βάθος μίζες

«Στη φόρα τ'άπλυτά τους», «Καί στο βάθος μίζες», «Η αλληλογραφία Ψυχάρη-Ρίζου», κάποιοι από τους τίτλους στα ρεπορτάζ του Τύπου το 1997. Παρ'ολίγον η Ελλάδα να γίνει και πάλι «ταβερνείον» της Ευρώπης όπως φοβόταν ο Ρόκο... Και μαζί οι φωτογραφίες των Κόκκαλη, Κοπελούζου, Λαμπράκη, Ψυχάρη, Ρίζου.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η αλληλογραφία Ψυχάρη - Ρίζου

◇ Φουντώνει τώρα ο άγριος πόλεμος των διαπλεκόμενων

◇ Κόκκαλης προς Κοπελούζο: «Βρες τα με τον Λαμπράκη»

◇ Αμέσως κλείστηκε ραντεβού για σαρα

Η επιστολή Ρίζου

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Στη φόρα τ' άπλυτά τους

◇ Σκληρη επιθεση του Κοπελούζου κατα Λαμπρακη

◇ Τον κατηγορει, ενεπλεγαρφε σαν εκβιαστη και μιζαδορο

"ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΜΙΖΑ" της μεγάλης εφημερίδας

Αίσθηση από την αποκάλυψ της "Αθηναϊκ

Σε άλλες σελίδες η ίδια εφημερίδα επικρίνει τον κ. Ι. Βαρβιτσιώτη ότι είναι *«ίσως ο μόνος»* μέσα στη Ν.Δ. που *«διατηρεί θαυμάσιες σχέσεις με μεγαλοεπιχειρηματία, ορκισμένο εχθρό του Κ. Καραμανλή, ο οποίος στηρίζει την κυβέρνηση του Κ. Σημίτη»*. Δηλαδή τον **Σωκράτη Κόκκαλη**. Όλα φαίνεται ότι ξεκίνησαν λίγες εβδομάδες πριν από την προκήρυξη των εκλογών, όταν οι συζητήσεις των τελευταίων σκανδαλωδών δραστηριοτήτων του Σ. Κόκκαλη στη Βουλή («Ολυμπιακό» στοίχημα, «προκαθορισμένο» στοίχημα κ.λπ.) ύστερα από επερωτήσεις βουλευτών της Ν.Δ., προκάλεσαν αίσθηση, αφύπνισαν τη δικαιοσύνη και αναστάτωσαν το κυβερνητικό στρατόπεδο. Η απήχηση της δημόσιας ανακίνησης του θέματος Κόκκαλη από τη Ν.Δ. ήταν τέτοια, που στην περίπτωση του «Ολυμπιακού στοιχήματος» ο πρωθυπουργός αναγκάστηκε να υποχωρήσει άρον-άρον, ύστερα μάλιστα από σχετική υπόδειξη της εφημερίδας *Βήμα* που διευθύνεται από τον κουμπάρο του Κόκκαλη **Σταύρο Ψυχάρη**.

Οι εξελίξεις αυτές ανησύχησαν δεόντως τον Σ. Κόκκαλη, ο οποίος έσπευσε να αναζητήσει στηρίγματα στο στρατόπεδο της Ν.Δ. για να σταματήσουν οι επιθέσεις εναντίον του και φαίνεται ότι τα βρήκε, αν κρίνουμε από την αιφνίδια και «ανεξήγητη» στροφή τού –προσκείμενου στη δεξιά– Τύπου που ακολούθησε.

Στη συνέχεια, η προκήρυξη των εκλογών και ο ενδεχόμενος κίνδυνος εκλογικής ήττας του ΠΑΣΟΚ και κατά συνέπεια απώλειας των σημερινών κυβερνητικών στηριγμάτων του Σ. Κόκκαλη στις 9 Απριλίου κατέστησε τις νεο-αποκτηθείσες (ή μάλλον ανακαινισθείσες) «γέφυρες» με τη Ν.Δ. κίνηση στρατηγικής σημασίας για τον πρώην συνεργάτη της Στάζι. Σε σημείο μάλιστα, που, όπως επισημάναμε στο τχ. 707, μερίδα του Τύπου έκανε λόγο ακόμα και για «προσχώρηση» Κόκκαλη στη Ν.Δ., αν κερδίσει τις εκλογές. Ενώ, όταν, ο βουλευτής της Ν.Δ. κ. Π. Καμμένος έφερε το θέμα των αρχείων της Στάζι στη Βουλή, η *Αυριανή* έσπευσε να καθησυχάσει, με πρωτοσέλιδο δημοσίευμα, τον κ. **Κ. Σημίτη** ότι τελικά *«η Ν.Δ. επιτίθεται στον Κόκκαλη»* και μάλλον δεν θα τον χάσουν.

ΤΟ ΣΚΗΝΙΚΟ ΤΗΣ «ΔΙΕΝΕΞΗΣ» ΜΕ ΚΟΚΚΑΛΗ

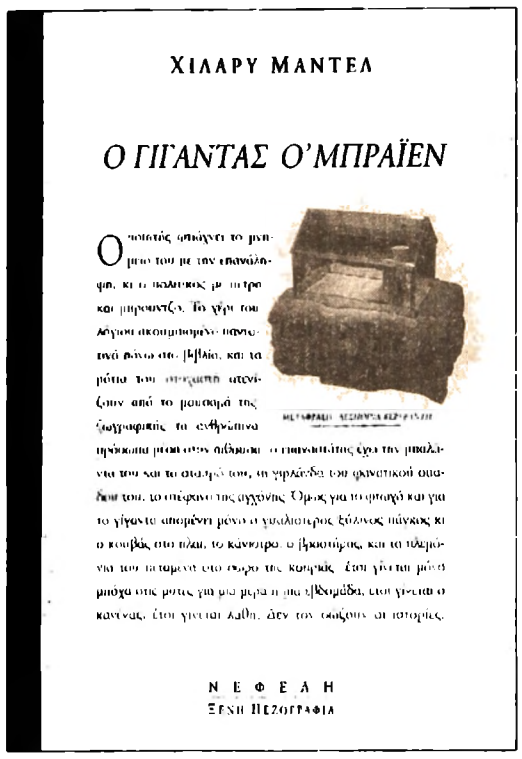
Αν και η Ν.Δ. απέφυγε επισήμως να πάρει θέση στο θέμα που προέκυψε από τη δημοσίευση των αρχείων της Στάζι, στις ημέρες που ακολούθησαν εντάθηκε η διαμάχη στα ηγετικά κλιμάκιά της σχετικά με τη στάση που θα κρατήσει το κόμμα απέναντι στο θέμα Κόκκαλη. Με αποτέλεσμα ο Τύπος της παράταξης να δημιουργεί στους αναγνώστες του την εικόνα ενός Καραμανλή που ανθίσταται στις πιέσεις Κόκκαλη να ελέγξει και το κόμμα αυτό μέσω βαρώνων, εκδοτών και δημοσιογράφων. Και φαίνεται ότι

ΞΕΝΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ
Σύμβουλος έκδοσης: ΧΑΡΗΣ ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ

Χίλαρυ Μαντέλ

Ο ΓΙΓΑΝΤΑΣ Ο' ΜΠΡΑΪΕΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΕΡΕΒΑΝΤΗ

Η ιστορία του βιβλίου αυτού δεν είναι αληθινή, μολονότι βασίζεται σε αληθινά γεγονότα και πρόσωπα. Η συγγραφέας μάς μεταφέρει σχεδόν δύο αιώνες πίσω, στον 18ο αιώνα συγκεκριμένα, τότε που ο Γίγαντας Τσαρλς Μπερν και οι σύντροφοί του εγκαταλείπουν την Ιρλανδία, και γυρεύουν να ξεφύγουν από κάποια συγκεκριμένη καταστροφή. Προσπαθούν να δραπετεύσουν από μία εποχή πνευματικής ένδειας, γνωσικής καταπίεσης και πολιτιστικής παρακμής, συνθήκες στις οποίες είναι δύσκολο να αναπτυχθεί ένας μεγάλος άντρας, όπως ο Γίγαντας... Ένα βιβλίο εύστροφο με αφήγηση ευέλικτη, ρυθμό γρήγορο, οξυδερκές μοντάζ της συνειδησιακής ροής με αριστοτεχνικά δεμένα πλάνα. Εν ολίγοις, μια πανδαισία για τους ηδονοθήρες του γραπτού λόγου. Η Χίλαρυ Μαντέλ συγκαταλέγεται ανάμεσα στους σημαντικότερους αγγλόφωνους συγγραφείς της εποχής μας.
Από τις Εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ κυκλοφορεί επίσης το μυθιστόρημά της *"Αλλαγή κλίματος"*.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 • ΑΘΗΝΑ 10680
ΤΗΛ. 3607.744 • FAX 3623.093 • E-mail: nefeli-p@otenet.gr

η πίεση προς Καραμανλή ήταν τόσο πιεστική, που είδαμε ακόμα κι αυτό: Την προσκείμενη ανοιχτά προς το ΠΑΣΟΚ και τον κ. Σημίτη εφημερίδα *Το Καρφί* του **Ν. Κακαουνάκη** να αναδημοσιεύει την επιχειρηματολογία του *Ελεύθερου Τύπου* εναντίον του Α. Σπηλιωτόπουλου και της «επικοινωνιακής πολιτικής» της Ν.Δ. Το γεγονός ότι ο Ν. Κακαουνάκης είναι φίλος και συνεργάτης του κ. Κόκκαλη δεν έχει προφανώς καμία σημασία. Όπως δεν έχουν πλέον καμιά σημασία οι ανοιχτές επιθέσεις του Κύρτσου εναντίον Κακαουνάκη και αντιστρόφως.

Κάποια στιγμή, η πλάστιγγα των ισορροπιών στη Ν.Δ. έγειρε σε βάρος του Κόκκαλη. Και ίσως αυτό να εξηγεί γιατί, κλείνοντας τις εργασίες του προσυνεδρίου της Θεσσαλονίκης, το βράδυ της Κυριακής 5.3.2000, ο Κ. Καραμανλής αισθάνθηκε την ανάγκη να κάνει την εξής –μελοδραματική– επισήμανση: *«Αν θέλαμε, και χρήματα θα είχαμε και πολλά μέσα ενημέρωσης θα είχαμε. Αλλά θα είχαμε πουλήσει την ψυχή μας»*. Οι αιώνιοι «κύκλοι της Ν.Δ.» έσπευσαν να διευκρινίσουν στους δημοσιογράφους ότι η φράση αυτή του αρχηγού *«αποδεικνύει τι προσφορές και ταυτόχρονα τι πιέσεις έχει δεχθεί ο Καραμανλής από τους βαρώνους και τους διαπλεκόμενους»*.

Όλα αυτά δίνουν άλλη διάσταση στο άρθρο του *Ελεύθερου Τύπου* της 6.3.2000, που γράφτηκε αμέσως μετά την προηγούμενη δήλωση Καραμανλή, επειδή –ανεξάρτητα από κίνητρα και προθέσεις– στην ουσία προσφέρει μια ύστατη γραμμή άμυνας στον Σ. Κόκκαλη. Γιατί, ως τι άλλο, εκτός από απόπειρα εξιλέωσης των μεθόδων Κόκκαλη και εξίσωσης της διαφθοράς στην οποία διακρίθηκε με τις επιχειρηματικές δραστηριότητες άλλων μπορεί να εκληφθεί το εν λόγω άρθρο και ιδιαίτερα η φράση: *«Δεν υπάρχουν καλοί που χρησιμοποιούν άψογες μεθόδους και κακοί οι οποίοι υποκύπτουν στους πειρασμούς του μεγάλου κεφαλαίου. Όλοι χρησιμοποιούν τις ίδιες μεθόδους, μόνο που ορισμένοι το κάνουν σε μεγαλύτερη κλίμακα ή περισσότερο αποτελεσματικά από τους άλλους»*.

Να λοιπόν γιατί δεν πρέπει, κατά τον *Ελεύθερο Τύπο,* να «εξοργίζεται» ο Κώστας Καραμανλής με τον Σωκράτη Κόκκαλη και τα συναφή διαπλεκόμενα, και πρέπει να ενδώσει. Κατά την εφημερίδα *«όλοι κάνουν τα ίδια, όλοι ακολουθούν τις ίδιες μεθόδους»*, αλλά ο Κόκκαλης *«το κάνει σε μεγαλύτερη κλίμακα και περισσότερο αποτελεσματικά από τους άλλους»*. Φαίνεται ότι στον *Ελεύθερο Τύπο* δεν διαβάζουν το *Αντί*. Γιατί αν το διάβαζαν, θα είχαν αντιληφθεί προ πολλού ότι η μοναδική μέθοδος την οποία ο Σ. Κόκκαλης εφάρμοσε *«σε μεγαλύτερη κλίμακα και περισσότερο αποτελεσματικά από τους άλλους»* είναι η ασύλληπτη διαφθορά που συνοδεύει την υπογραφή σχεδόν κάθε σύμβασής του με το δημόσιο και ιδίως με τον ΟΤΕ. Αλλά ακόμα κι αν δεν διαβάζουν το *Αντί,* οι υπεύθυνοι του *Ε.Τ.* γνωρίζουν πολύ καλά περί τίνος πρόκειται, αφού στο πρόσφατο παρελθόν η ίδια εφημερίδα πρωτοστάτησε στην αποκάλυψη των *«σκανδάλων Κόκκαλη»*. Η αιφνίδια μεταστροφή της στάσης δεν εξηγείται λοιπόν με την ανακάλυψη των *«οικονομιών κλίμακας»*.

Ίσως, πάλι, να εξηγείται από ένα περιστατικό τού όχι και τόσο μακρινού παρελθόντος. Η ίδια εφημερίδα πανηγύρισε πριν από λίγα χρόνια για την *«αποκλειστική»* δημοσίευση *«για πρώτη φορά στην Ελλάδα»* του περιεχομένου των αρχείων της Στάζι που αφορούν την Ελλάδα. Στα ρεπορτάζ όμως εκείνα δεν είδαμε ούτε λέξη για τον κ. Σ. Κόκκαλη, τον «Ρόκο» ή τον «Κασκαντέρ». Να υποθέσουμε ότι οι ρεπόρτερ του *Ελ. Τύπου* δεν έψαχναν στη σωστή κατεύθυνση;

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

Σε δέκα ημέρες θα οδηγηθούμε στις κάλπες. Δεν συζητούμε πια πώς φτάσαμε στις εκλογές της 9ης Απριλίου. Ούτε για το θέατρο του Κ. Καραμανλή ότι δεν θα εψήφιζε Στεφανόπουλο –άρα θα είχαμε εκλογές πριν από ένα μήνα–, ούτε για τους «εθνικούς λόγους» που... ανάγκασαν τον πρωθυπουργό να καταφύγει στις κάλπες. Τα θυμάστε αυτά;

Όμως τα ψέματά τους σώθηκαν. Και τώρα ετοιμάζουμε τα εκλογικά μας βιβλιάρια. Οι πολίτες εξαναγκάζονται από ένα ασφυκτικό εκλογικό σύστημα να αποφασίσουν σε ποιον θα εναποθέσουν τις τύχες της χώρας. Τέτοια δημοκρατία έχουν εγκαταστήσει οι «μονομάχοι».

Είναι όμως έτσι τα πράγματα;

Οι μόνες επιλογές είναι Σημίτης ή Καραμανλής; Θα συρθούμε σ'αυτές τις επιλογές;

Κάποιοι σκέφτονται διαφορετικά. Ψηφίζουν Αριστερά.

Στις σελίδες που ακολουθούν δημοσιεύουμε δύο κείμενα που λάβαμε.

• Το πρώτο, με τίτλο «Δεν μπορούμε να σιωπούμε άλλο!» συνέταξε «Κίνηση Ανένταχτων για την Ενότητα της Αριστεράς» και χωρίς να προσδιορίζει εκλογικές προτιμήσεις, καλεί σε συζήτηση για την ενότητα της Αριστεράς.

• Το δεύτερο, με τίτλο «Ναι! Θα ψηφίσουμε Συνασπισμό», υπογράφουν πολίτες των οποίων ο πλήρης κατάλογος των ονομάτων δεν είχε φτάσει στο *Αντί* όταν έκλεινε η ύλη του.

Τέλος, στις σελίδες αυτές, δημοσιεύουμε ένα άρθρο του Γιάννη Μπανιά που συνεργάζεται με τον Συνασπισμό.

Δεν μπορούμε να σιωπούμε άλλο!

Δεν μπορούμε να απέχουμε άλλο από την κεντρική πολιτική σκηνή εκχωρώντας εσαεί το λειτούργημα της πολιτικής στους επαγγελματίες και στα κόμματα. Είναι όλοι τους συνυπεύθυνοι για τα αδιέξοδα που αντιμετωπίζει σήμερα η κοινωνία μας. Την βασική ευθύνη την φέρουν βέβαια τα κόμματα εκείνα που από την μεταπολίτευση ασκούν κυβερνητική εξουσία και πρώτιστα το ΠΑΣΟΚ. Το κόμμα αυτό ως κυβέρνηση, αν και έλαβε ορισμένα μέτρα σε σωστή κατεύθυνση, τελικά πρόδωσε τους πόθους και τα οράματα του Ελληνικού Λαού που το έφεραν στην εξουσία. Εκμαύλισε τον δημόσιο βίο και υποβάθμισε την πολιτική σε απλή διαχείριση εκφράζοντας το ντόπιο κατεστημένο των διαπλεκομένων και στηρίζοντας με πρωτοφανή για τα μεταπολιτευτικά δεδομένα υποτέλεια την ατλαντική «Νέα Τάξη». Αν η Νέα Δημοκρατία είναι η παραδοσιακή, «λαϊκή», συντηρητική Δεξιά, το κυβερνητικό ΠΑΣΟΚ είναι η νέα, «εκσυγχρονιστική» και κραυγαλέα αντιλαϊκή Δεξιά.

Τα δύο αυτά «κόμματα εξουσίας» δεν εκφράζουν παρά την μία Ελλάδα, εκείνη της συναλλαγής. Η άλλη Ελλάδα, αυτή της αντίστασης και του αγώνα, δεν εκφράζεται παρά μόνο αποσπασματικά από τα κόμματα της αριστερής αντιπολίτευσης που έχουν αυτοπαγιδευθεί μέσα στις μικροκομματικές τους διαφορές και αντιπαραθέσεις, αδυνατώντας να αρθρώσουν ενωτική εναλλακτική πρόταση εξουσίας και κατά τούτο είναι και αυτά υπεύθυνα και υπόλογα στον Ελληνικό Λαό.

Το πρόβλημα δεν είναι μόνο ελληνικό, είναι διεθνές και πάντως πανευρωπαϊκό. Η Ελλάδα όμως, λόγω της γεωπολιτικής της θέσης, λόγω της ιστορίας της και λόγω των απελειών που δέχεται –σήμερα περισσότερο από ποτέ– όχι μόνο στην ασφάλειά της αλλά και στην ίδια της την εθνική ταυτότητα, τον λόγο ύπαρξής της ως έθνος, οφείλει, πρώτα απ' όλα για λόγους αυτοσυντήρησης, να κάνει την πολιτιστική της επανάσταση προβάλλοντας ως έθνος σθεναρή αντίσταση στην φασιστική Νέα Τάξη και προτείνοντας στους λαούς της Ευρώπης και ολόκληρου του κόσμου έναν άλλο δρόμο, αυτόν της Δημοκρατίας και του Σοσιαλισμού.

Δεν έχουμε αυταπάτες. Ξέρουμε πως δεν μπορούμε –ακόμα και αν θέλαμε– να αποκοπούμε από την διεθνή κοινότητα και την πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Μπορούμε όμως και οφείλουμε να αγωνιστούμε ώστε η ποερία αυτή να υπηρετεί το συμφέρον της κοινωνίας και των λαών αντί αυτό του χρηματιστικού κεφαλαίου και των αγορών. Η καθολική αντίθεση του Ελληνικού Λαού στους βομβαρδισμούς του ΝΑΤΟ εναντίον της Γιουγκοσλαβίας δείχνει πόσο ώριμες είναι οι αντικειμενικές συνθήκες στη χώρα μας για την διεκδίκηση μιας άλλης Ευρώπης.

Καλούμε λοιπόν τα κόμματα της αριστερής αντιπολίτευσης που συμμερίζονται τον παραπάνω στόχο, χωρίς αποκλεισμούς και με αίσθημα ευθύνης απέναντι στο Έθνος και τον Λαό, να δεσμευτούν προεκλογικά ότι θα δρομολογήσουν, αμέσως μετά τις εκλογές, έναν «προγραμματικό διάλογο» με σκοπό την εκπόνηση εναλλακτικής πρότασης εξουσίας για την Ελάδα και την Ευρώπη και την σύμπηξη Λαϊκού Απελευθερωτικού Μετώπου. Προτείνουμε για τον σκοπό αυτό να συσταθεί ειδική διακομματική επιτροπή κορυφαίων στελεχών με βάση την εκλογική δύναμη του κάθε κόμματος που θα προκύψει στις 9 Απριλίου και να ληφθεί ειδική μέριμνα για την συμμετοχή στην διαδικασία αυτή των διάσπαρτων αλλά σημαντικών δυνάμεων της ανένταχτης Αριστεράς.

Ναι! Θα ψηφίσουμε Συνασπισμό!

• Θα ψηφίσουμε Συνασπισμό γιατί είμαστε, θέλουμε να είμαστε, μάχιμοι αριστεροί. Είναι το κύριο, το αποκλειστικό επιχείρημά μας που σ' αυτή τη φάση και σε τούτες τις εκλογές συμπυκνώνει όλα τα επιμέρους επιχειρήματά μας κι όλες τις επιλογές μας.

• Θα ψηφίσουμε Συνασπισμό γιατί δεν είμαστε εθνικιστές. Δεν θεωρούμε ότι τη συμβίωσή μας με τους άλλους λαούς της περιοχής πρέπει να την καθοδηγούν οι νατοϊκοί βομβαρδισμοί, η θρησκευτική ή η εθνικιστική μισαλοδοξία, οι εξοπλισμοί, η γλώσσα του πολέμου και των πολεμικών απειλών.

• Θα ψηφίσουμε Συνασπισμό γιατί δεν είμαστε ρατσιστές. Μας είναι ξένες, εχθρικές οι ιδεολογίες της περιουσιότητας του Έλληνα. Μας είναι εχθρικά τα ανθρωποκυνηγητά εις βάρος των οικονομικών μεταναστών, μισητές οι ιδέες που κατατάσσουν τους ανθρώπους σε ανώτερους και κατώτερους. Για την επίλυση των διαφορών που υπάρχουν ανάμεσα σε θρησκευτικές ή εθνοπολιτισμικές ομάδες, που σήμερα ζουν και εργάζονται στον τόπο μας, θεωρούμε ότι την κύρια ευθύνη έχει ο ελληνικός λαός, η συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού ετούτου του τόπου, δηλαδή οι Έλληνες και το ελληνικό κράτος. Δεν θέλουμε την Ελλάδα περίκλειστο φρούριο, δεν θέλουμε την κοινωνία μας ξενόφοβη.

• Θα ψηφίσουμε Συνασπισμό γιατί είμαστε ευρωπαϊστές. Ποτέ δεν πιστέψαμε ότι «ΕΟΚ και ΝΑΤΟ το ίδιο συνδικάτο». Οι αντιρρήσεις μας για την Ευρώπη που οικοδομούν οι κυρίαρχες ευρωπαϊκές κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις, υπό τις ανεξέλεγκτες πολιτικά εντολές της Κεντρικής Ευρωπαϊκής Τράπεζας, ακριβώς αυτές, μας δείχνουν την προοπτική της Ευρώπης των λαών και των εθνών, της Ευρώπης των εργαζομένων, της Ευρώπης του σοσιαλισμού. Είμαστε Ευρωπαϊστές διότι είμαστε σοσιαλιστές και θέλουμε να συναντηθούμε μ' όλους τους άλλους Ευρωπαίους της κοινωνικής αλληλεγγύης, της συνάντησης, της συμβίωσης και της συνεργασίας μέσα στην πολυφωνία, των ευρωπαϊκών πολιτισμών και των πολλαπλών εθνικών ταυτοτήτων.

• Θα ψηφίσουμε Συνασπισμό γιατί συμμεριζόμαστε και συναντάμε τα αιτήματα των κοινωνικών κινημάτων του τόπου μας: της εκπαίδευσης, της νεολαίας, του κόσμου της εργασίας στην ύπαιθρο και την πόλη, των παραγωγών υλικών και άυλων αγαθών. Δεν είναι δικός μας ο τρόπος του Χρηματιστηρίου και της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης, δεν είναι δικός μας ο τρόπος του παρασιτισμού και των ποικίλων κοινωνικών αναχρονισμών.

• Θα ψηφίσουμε Συνασπισμό διότι, ως αριστεροί, δεν γνωρίζουμε άλλο ρεύμα εκτός από την Αριστερά, τη σύγχρονη πληθυντική Αριστερά, που να μάχεται για έναν πολιτισμό και έναν τρόπο ζωής που θα άξιζε να ζήσουν οι άνθρωποι. Δεν είναι δικός μας ο πολιτισμός της αποχαυνωμένης τηλεθέασης, του καταναλωτισμού, των σκουπιδιών, της μεταμοντέρνας ευτέλειας, του πολεοδομικού ζόφου, του ατομικισμού. Παλεύουμε για έναν πολιτικό πολιτισμό της γενικευμένης ελευθερίας, της άμεσης πολιτικής συμμετοχής, της δημοκρατίας. Επιμένουμε: η χειραφέτηση των εργαζομένων θα είναι έργο των ίδιων των εργαζομένων.

• Θα ψηφίσουμε Συνασπισμό γιατί δεν έχουμε κανένα δικαίωμα ετούτο τον τόπο που μας δόθηκε να τον παραδώσουμε στους επερχόμενους ρημαγμένο. Τα δάση, τα βουνά, τα ποτάμια, τις θάλασσες, τα χώματα, τα ύδατα, τον αέρα, την πανίδα, τη

χλωρίδα, τα υπέργεια και τα υπόγεια αγαθά ανήκουν στη ζωή, τη δικιά μας αλλά και των ανθρώπων και όλων των όντων που θα έρθουν μετά από μας. Δεν μπορούμε να τα χαρίσουμε στο κέρδος, στη μικρόνοια, στη βουλημία. Η οικολογία είναι ο ορίζοντας των αριστερών.

• Θα ψηφίσουμε Συνασπισμό γιατί δεν θέλουμε ένα κράτος κηδεμονευόμενο από την Εκκλησία, μια κοινωνία χειραγωγούμενη από τα ΜΜΕ, έναν δημόσιο βίο βορά στα διαπλεκόμενα.

• Θα ψηφίσουμε Συνασπισμό γιατί στην παράταξη της ανανεωτικής Αριστεράς βρίσκουμε τους δικούς μας, τους συντρόφους και τις συντρόφισσες. Εδώ ενοικούν η μεγάλη ιστορικότητα της Αριστεράς και η απέραντη ιστορική προοπτική του σοσιαλισμού. Το σημερινό παρόν δεν είναι η μοίρα του μέλλοντος. Εδώ συναντιούνται τα παλιότερα και τα νεότερα ρεύματα της ανανεωτικής Αριστεράς, της αριστερής κριτικής σκέψης, της πολιτιστικής δημιουργίας, των αγώνων για την ανανέωση του σοσιαλισμού, της οικολογικής αγωνίας. Συνασπισμός, ΑΚΟΑ, Οικολόγοι Εναλλακτικοί, ανέντακτοι αριστεροί, άνδρες και γυναίκες, αγωνίζονται για την υπέρβαση των κατακερματισμών του παρελθόντος και το δυνάμωμα της σύγχρονης σοσιαλιστικής Αριστεράς.

Μα είναι εγγύηση για όλα αυτά ο Συνασπισμός και οι συνεργαζόμενες μαζί του πολιτικές οργανώσεις;

Γνωρίζουμε ότι οι κριτικές, τα διλήμματα, οι δισταγμοί, ακόμη και οι απορρίψεις είναι πολλές κι όχι πάντα αβάσιμες. Είναι στοιχεία της ιστορίας μας. Κανείς όμως και καμιά δεν αισθάνεται βολικά με την απατηλή αυτάρκεια της ιδιώτευσης. Όλων πατρίδα μας είναι ο δημόσιος βίος. Απ' αυτή την αφετηρία απορρίπτουμε τις δυνάμεις του δικομματισμού που διαφεντεύουν με νομοθετικά προστατευόμενη αποκλειστικότητα το παρόν και το μέλλον του τόπου. Απ' αυτή την οπτική απορρίπτουμε τις δήθεν αριστερότερες επιλογές που, στο όνομα ενός λαϊκιστικού και τάχα ασυμβίβαστου καταγγελτισμού, οδηγούν σε άγονες γραμμές απομονωτισμού. Η συσπείρωση του κόσμου της ανανεωτικής αριστεράς που ήδη επιτυγχάνεται είναι εγγύηση για να σκεφτούμε τις ανεπάρκειές μας, τις υστερήσεις μας και τις αδυναμίες μας.

Δεν είμαστε το μικρό κόμμα των δημοσκοπήσεων· είμαστε μια μεγάλη, μια ιστορική προοπτική.

Αριστερή αντίσταση στο δικομματισμό

του Γιάννη Μπανιά

Παρακολουθώντας την προεκλογική διαφημιστική καμπάνια των μονομάχων του δικομματισμού, του ΠΑΣΟΚ και της Ν.Δ., θα έλεγε κανείς ότι ζει σε άλλη χώρα. Οι ειδυλλιακές σκηνές από τη ζωή των αγροτών και των συνταξιούχων που προβάλλει το κυβερνών κόμμα δεν παραποιούν μονάχα τη σκληρή πραγματικότητα της ζωής των λαϊκών τάξεων, προσβάλλουν και τη νοημοσύνη μας, γιατί θέλουν να μας κάνουν να ξεχάσουμε ότι αυτοί οι άνθρωποι, αν στο ελάχιστο κατάφεραν να κερδίσουν κάτι, το κέρδισαν με σκληρή αντιπαράθεση προς την κυβερνητική πολιτική και τα όργανα του κράτους, προπηλακιζόμενοι, διωκόμενοι και δερνόμενοι. Οι σκηνές καταστροφής, από την άλλη, που μας δείχνει η Ν.Δ., κρύβουν το γεγονός ότι η δική της κυβέρνηση άρχισε την επιχείρηση της νεοφιλελεύθερης απερήμωσης της κοινωνίας, την πολιτική της εκποίησης του δημόσιου πλούτου, της αποδιοργάνωσης της παιδείας και της δημόσιας υγείας, την πολιτική της ανεργίας και της συμπίεσης των λαϊκών εισοδημάτων.

Γι' αυτό ακριβώς το λόγο, επειδή ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ. είναι συνένοχοι, επειδή ζούμε σε μια εποχή ιστορικού συμβιβασμού μεταξύ δεξιάς σοσιαλδημοκρατίας και συντηρητικών, η πολιτική αντιπαράθεση μεταξύ τους είναι άχρωμη και άοσμη, αντιπαράθεση που δεν βασίζεται στο επιχείρημα, αλλά στον εντυπωσιασμό, στην εικόνα και στην πλαστή πραγματικότητα.

Όπως ακριβώς βολεύει και τα ΜΜΕ –δηλαδή τους ιδιοκτήτες των Μέσων– από τα οποία διεξάγεται αυτή η αντιπαράθεση. Γιατί όταν το αντικείμενο του ανταγωνισμού των κομμάτων δεν είναι ποια πολιτική θ' ασκηθεί, αλλά η νομή της εξουσίας, τότε τα μεγάλα οικονομικά κέντρα έχουν εύκολο παιχνίδι. Μπορούν να εκβιάσουν, να ευνοήσουν ή να τιμωρήσουν κόμματα και πολιτικούς, αποσκοπώντας στη διαμόρφωση ενός πλαισίου μέσα στο οποίο θα μπορούν να δρουν ανεξέλεγκτα.

Αυτό, δηλαδή, ακριβώς που βλέπουμε από χρόνια να εκτυλίσσεται στον τόπο μας, με την παράδοση τυχερών παιχνιδιών σε ιδιώτες, με τη διάλυση επιχειρήσεων του δημοσίου προς όφελος ιδιωτών, τις άδειες για τα καζίνο, την παράδοση του πολιτισμού –και πάρκων για πανωπροίκισε ιδιωτικά συμφέροντα, στο Μετρό και το αεροδρόμιο των Σπάτων, αυτό επίσης που είδαμε με την ουσιαστική διάλυση του Εθνικού Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου, μέχρι και με κωμικοτραγικές περιπτώσεις, όπως ήταν ο διορισμός του πολιτικού διοικητή του Αγίου Όρους. Πρόκειται για το φαινόμενο που αποκάλεσε, νομίζω πρώτος, ο Κ. Μητσοτάκης «διαπλοκή», φυσικά μόνο όταν αυτά τα συμφέροντα προτίμησαν άλλον.

Αυτό το σύστημα της διαπλοκής των οι-

κονομικών συμφερόντων με την πολιτική, με αποκορύφωμα τον έλεγχο της πληροφόρησης και τη μετατροπή του πολιτισμού σε καταναλωτικό προϊόν μέσω των ιδιωτικών ΜΜΕ, παράγει διαφθορά και εκφυλισμό, απωθεί τους πολίτες, απαξιώνει την πολιτική. Αυτά τα χρόνια επιβεβαιώθηκε με τον χειρότερο τρόπο ότι στον καπιταλισμό ρέει κεφάλαιο και ρέει προς τα κόμματα και τους πολιτικούς, από τους οποίους μετά οι χρηματοδότες απαιτούν συγκεκριμένη συμπεριφορά. Αυτό δεν εκφυλίζει απλώς, παράγει ιδεολογία, διαστρέφει συνειδήσεις, κατασκευάζει τα πλαστικά πολιτικά πρόσωπα που βλέπουμε στην τηλεόραση.

Η συμπεριφορά που απαιτούν τα ισχυρά οικονομικά κέντρα δεν περιορίζεται, όπως νομίζουν πολλοί, στην έγκριση μιας σύμβασης ή σε μια ευνοϊκή τροπολογία. Η στάση του πρωθυπουργού στη σύνοδο κορυφής της Ε.Ε. στη Λισαβώνα ήταν χαρακτηριστική: ύστερα από μια σύνοδο με θέμα την απασχόληση, το σημαντικότερο που βρήκε να αναγγείλει ήταν η σύνδεση του ελληνικού χρηματιστηρίου με άλλα ευρωπαϊκά χρηματιστήρια, και αυτό δεν ήταν τυχαίο. Όντως η ελληνική κυβέρνηση, ομονοούσα με τις δεξιότερες πτέρυγες της ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας και με τους συντηρητικούς, σχεδιάζει να παραδώσει το σύστημα της απασχόλησης, το πιο φλέγον ζήτημα της ελληνικής κοινωνίας, στο χρηματιστηριακό κεφάλαιο, στην επιδίωξη όχι απλώς του κέρδους, αλλά του γρήγορου κέρδους: η «αρπαχτή» ως κύριος τρόπος οικονομικής δραστηριότητας, και οι εθνικές οικονομίες θα εξαρτώνται στο μέλλον από τις δυνατότητες που δίνουν στο μεγάλο κεφάλαιο να κάνει «αρπαχτές». Και φυσικά με αυτή τη λογική και μέσα σ' ένα τέτοιο πλαίσιο, η ανεργία θα συνεχίσει την ανοδική της πορεία.

Στη συζήτηση που γίνεται σήμερα στην Ελλάδα για τους κινδύνους από την κυριαρχία των μεγάλων οικονομικών συμφερόντων επί της πολιτικής επικρατεί η άποψη ότι αρκεί να διαμορφωθούν κατάλληλοι ελεγκτικοί θεσμοί. Οι ελεγκτικοί θεσμοί είναι χρήσιμοι – όπως φάνηκε όμως και με το Ραδιοτηλεπτικό Συμβούλιο δεν αρκούν. Όσο ισχυρότερα είναι τα διαπλεκόμενα κόμματα, οι δυο μονομάχοι του δικομματισμού, το ΠΑΣΟΚ και η Ν.Δ., τόσο θα ενισχύεται η διαπλοκή. Και όχι μόνο σε εθνικό επίπεδο. Τα ισχυρά οικονομικά κέντρα δεν είναι πια εθνικά, δεν είναι καν ευρωπαϊκά, είναι σε μεγάλο βαθμό παγκόσμια. Αυτή είναι η Νέα Τάξη Πραγμάτων που, όταν χρειάζεται, επιβάλλει την ισχύ της με πόλεμο.

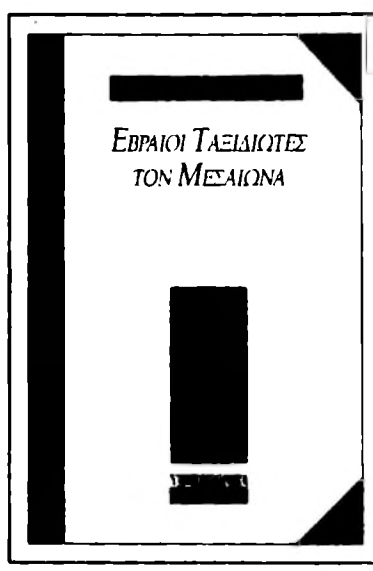
Έτσι λοιπόν η αντίσταση στις ζοφερές εξελίξεις που διαγράφονται αναγκαστικά πρέπει να περιέχει τη συνεργασία σε ευρωπαϊκό και σε διεθνές επίπεδο. Αυτή την αντίσταση εκφράζουν στην Ευρώπη σήμερα οι δυνάμεις της Αριστεράς, της ριζοσπαστικής οικολογίας, του φεμινισμού, των κοινωνικών κινημάτων. Οι άνθρωποι, λόγου χάριν, που συναντήθηκαν στις ευρωπορείες κατά τις ανεργίας, αλλά και στις 19 Φεβρουαρίου σε μια κοσμοπλημμύρα στην πλατεία Ηρώων της Βιέννης για να διαδηλώσουν κατά της ακροδεξιάς και του ρατσισμού.

Γι' αυτό λοιπόν χρειάζεται στις εκλογές της 9ης Απριλίου να αποδυναμωθούν όσο γίνεται περισσότερο οι μονομάχοι του δικομματισμού και να ενισχυθεί εκείνη η Αριστερά που δεν περιορίζεται σε καταγγελίες, αλλά ανοίγει δρόμους με τις προτάσεις της, δεν κηρύσσει τον απομονωτισμό, αλλά αποτελεί τμήμα της σύγχρονης Ευρωπαϊκής Αριστεράς. Η Αριστερά που επιδιώκει, αντιστεκόμενη μέσα στην Ελλάδα, να συντονίσει το βηματισμό της με τα κινήματα αντίστασης στις άλλες χώρες, να αλλάξει την Ελλάδα αλλάζοντας την Ευ ρώπη, και την Ευρώπη αλλάζοντας τη Ελλάδα.

Αυτή η Αριστερά εκφράζεται από τα ψη φοδέλτια συνεργασίας του Συνασπισμο με την ΑΚΟΑ, με αγωνιστές και αγωνί στριες της ριζοσπαστικής οικολογίας κα των κοινωνικών κινημάτων, με ιστορικέ προσωπικότητες της Αριστεράς.

Η συμπαράταξη αυτή δεν ήταν τυχαί και ευκαιριακή· ωρίμασε μέσα από αντι παραθέσεις, διάλογο και συγκλίσεις. Συ ναντηθήκαμε, άλλοι μέσα και άλλοι έξ από τη Βουλή, στην πάλη κατά του εθνικι σμού και του ρατσισμού, υπέρ των κοινω νικών και πολιτικών δικαιωμάτων όλων ντόπιων και μεταναστών. Καταγγέλλοντα τις ΝΑΤΟϊκές επεμβάσεις στα Βαλκάνι και όπου γης και αγωνιζόμενοι για τα δι καιώματα των μειονοτήτων και κατά τω «εθνοκαθάρσεων». Στις κινητοποιήσει για το καυτό πρόβλημα της ανεργίας, τ 35ωρο χωρίς μείωση μισθού, κατά τω ιδιωτικοποιήσεων, για τη διάσωση της ελ ληνικής γεωργίας. Στους αγώνες για τη προστασία του περιβάλλοντος και της οι κολογικής ισορροπίας, στην πάλη για το πολιτισμό, κατά της ασυδοσίας των ιδιωτ κών τηλεοπτικών σταθμών. Στις μεγαλειώ δεις κινητοποιήσεις για την παιδεία. Μ σοβαρές προτάσεις που μπορούν να βε τιώσουν τη ζωή των ανθρώπων της εργα σίας.

Εκεί ωρίμασαν οι όροι της συνεργασία βρήκαμε κοινή γλώσσα, και μπορούμε σή μερα να ζητήσουμε την ψήφο των ανθρώ πων που αντιστέκονται, που θέλουν αντισταθούν, που κατανοούν πόσο σημα ντική θα είναι η ισχυρή παρουσία της αρ στερής αντιπολίτευσης για τους αγώνε και τις προσδοκίες τους, που περιμένου από τους βουλευτές, άνδρες και γυναίκε της αριστερής αντιπολίτευσης να μεταφε ρουν στη Βουλή τη δική τους φωνή.

ΝΕΦΕΛΗ • ΙΣΤΟΡΙΑ

Ρίκα Μπενβενίστε

ΕΒΡΑΙΟΙ ΤΑΞΙΔΙΩΤΕΣ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Η ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Ιωάννης Δ. Κονδυλάκης

ΟΙ ΑΘΛΙΟΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

(μυθιστόρημα)

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΓΕΩΡΓΙΑ ΓΚΟΤΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΕΝΑ ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΝΗΜΗ

Τι ήταν η Μακρόνησος στα χρόνια του εμφυλίου πολέμου.
Ίδρυση, διάρθρωση και λειτουργία του «αναμορφωτηρίου».
Ένα παρανοϊκό σχέδιο για τη συντριβή ανθρώπινων συνειδήσεων.
Βιωμένες ιστορίες και ιστοριογραφική προσέγγιση.

ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΝΗΣΟΥ

Κάθοδος στην κόλαση.
Η αμετροέπεια της βίας και η αναίρεση της «αναμόρφωσης».
Ψυχικός πόνος, συγκρούσεις, διλήμματα και αδιέξοδα.
Η «πυκνοκατοικημένη ερημιά» των ποιητών.

Πρώτη επιστημονική προσέγγιση του φαινομένου της Μακρονήσου. Συμβάλλουν με τις εργασίες τους:
ΤΑΣΟΥΛΑ ΒΕΡΒΕΝΙΩΤΗ • ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΠΟΥΡΝΑΖΟΣ • ΤΑΣΟΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΗΛΙΟΥ • ΠΟΛΥΜΕΡΗΣ ΒΟΓΛΗΣ • ΙΩΑΝΝΑ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ • ΧΑΓΚΕΝ ΦΛΑΪΣΕΡ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ • ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ • ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ
ΠΑΝΑΓΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ • ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ • ΗΛΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
ΝΙΚΟΣ Κ. ΑΛΕΒΙΖΑΤΟΣ • ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

«Τα μνημεία με την ιστορία τους συμβάλλουν στην ενεργοποίηση
της ιστορικής μνήμης, ενώ τα μνημεία χωρίς την ιστορία τους είναι βουβά»
ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΗΛΙΟΥ

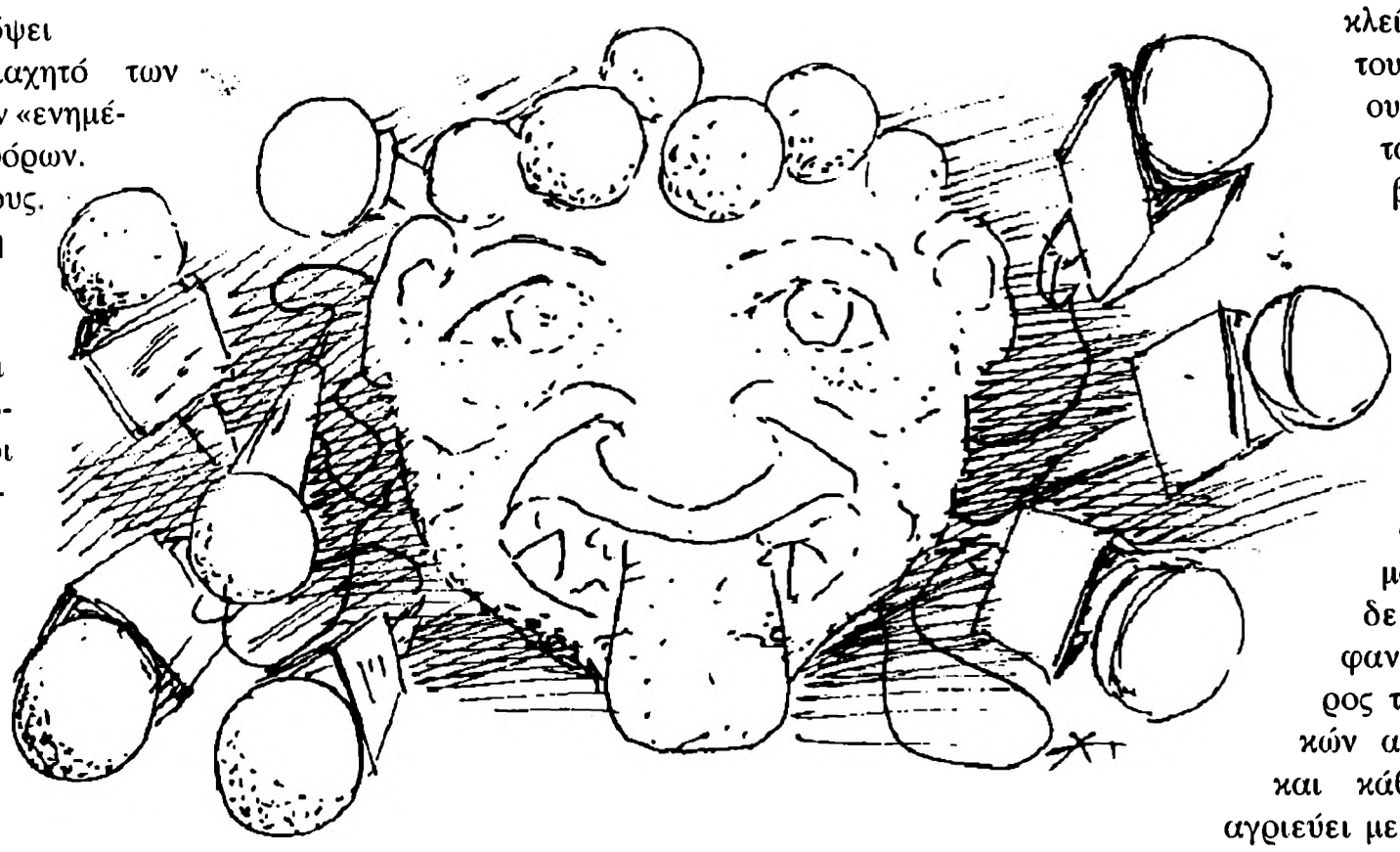
Ομάδα Εργασίας για την προστασία και την ανάδειξη του ιστορικού τόπου της Μακρονήσου:
ΝΙΚΗ ΖΑΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ-ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ • ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΒΑΪΝΑ-ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ • ΑΝΤΩΝΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΛΟΥΙΖΑ ΓΡΗΓΟΡΑΚΟΥ-ΜΑΡΘΑ • ΚΩΣΤΑΣ ΔΙΑΦΩΝΙΔΗΣ • ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ ΚΥΡΙΤΣΗ-ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ
ΡΕΝΑ ΛΕΥΚΑΔΙΤΟΥ-ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ • ΜΙΝΑ ΞΥΔΗ-ΚΑΡΟΥΜΠΑΛΟΥ • ΜΟΝΙΚΑ ΣΚΑΛΤΣΑ-ΚΩΤΟΥΛΑ

εκδόσεις φιλίστωρ

Θεμιστοκλέους 31 • 10677 Αθήνα • τηλ. 3818 457 • fax: 3819 167

Νυν υπέρ προβολής ο αγών

του Γιάννη Γιαχανατζή

Μαραθώνιος εν όψει εκλογών. Αγκομαχητό των υποψηφίων για την «ενημέρωση» των ψηφοφόρων. Αγωνία για όλους. Και γι' αυτούς που ήσαν ήδη βουλευτές, πλην δεν πρόλαβαν να συμπληρώσουν τον συντάξιμο χρόνο, αλλά και για τα «πρωτάκια» που φιλοδοξούν να σώσουν –όπως οι προκάτοχοί τους– την πατρίδα. Μοχλός για την εκλογή, όχι οι π λιτικές θέσεις, αλλά η προβολή. Η προβολή δι' όλων των Μέσων: εφημερίδων, ραδιοφώνων, τηλεόρασης. Στα οποία Μέσα μερικοί φανατικοί σκαρφίζονται χίλιους-δυο τρόπους για να προβάλουν τους «δικούς» και τους αρεστούς.

Επικρατεί θυμηδία. Και γι' αυτά που λένε οι υποψήφιοι (θα μπορούσε να γραφεί ολόκληρο ανθολόγιο με τις κοτσάνες που ξεστόμισαν από τηλεοράσεως οι επίδοξοι ταγοί μας), αλλά κυρίως για τα απρόοπτα και ευτράπελα που επισυμβαίνουν στην κούρσα προβολής.

ΠΡΟΒΟΛΗ 1- Ο ποδοσφαιρικός αγώνας Ολυμπιακού-ΑΕΚ (12 Μαρτίου) έχει τελειώσει. Το συνδρομητικό κανάλι Supersport δείχνει τα μεθεόρτια του ντέρμπυ, διανθισμένα με ρεπορταζιακά σπιγμιότυπα, οπότε «όλως τυχαίως» η κάμερα πέφτει στους υποψήφιους Α. Λοβέρδο (ΠΑΣΟΚ) και Κ. Δαλακούρα (Ν.Δ.). Ακολουθεί ασύστολη επίδειξη, ώστε εμείς οι ταπεινοί υπήκοοι να εντυπώσουμε στο μυαλό μας την αγία μορφή τους. Το τραγικό είναι ότι το Supersport το πληρώνω.

ΠΡΟΒΟΛΗ 2- Έστω και από σπόντα. Ο Ι. Βαρβιτσιώτης γράφει περισπούδαστο άρθρο στην κυριακάτικη *Καθημερινή* (25 Μαρτίου). Προσέξτε τώρα την υπογραφή: ΙΩΑΝ. Μ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Έκπληκτος διαπιστώνω ότι ξαφνικά προστέθηκε και ένα Μ. Για να φανεί ότι ο μπαμπάς μας λεγόταν Μ, συνακόλουθα Μ είναι και ο γιος μας, ο οποίος ως γνωστόν είναι υποψήφιος βουλευτής, συνεπώς... κ.λπ.

ΠΡΟΒΟΛΗ 3- Ο παρουσιαστής της βραδινής εκπομπής στο κανάλι Alter 5 τυχαίνει να είναι και υποψήφιος βουλευτής στη β' Αθηνών. Λίγο πριν αποσυρθεί (λόγω προεκλογικών ρυθμίσεων), ένα βράδυ βγάζει στην εκπομπή του (φαινομενικώς αθώα) τον δήμαρχο των Α. Λιοσίων και έναν δημοτικό σύμβουλο του Ν. Ηρακλείου, με τους οποίους συζητεί τα προβλήματα των περιοχών τους δηλαδή της β' Αθηνών. Ο φίλος μας αποδεικνύεται φανατικότερος των τοπικών αρχόντων και κάθε τόσο αγριεύει με την ολιγωρία του κράτους απέναντι στα προβλήματα των συνοικιών, κοιτάζοντας παράλληλα και το φακό, δηλ. εμάς.

Η Σούλα είναι από ώρα λιπόθυμη.

ΠΡΟΒΟΛΗ 4- Ο *Ριζοσπάστης* ψέγει τα τηλεοπτικά κανάλια διότι δεν προβάλλουν το ΚΚΕ. Και αποδίδει το γεγονός σε γενικότερη συνωμοσία. Αυτό στις 2 Μαρτίου. Λίγες ημέρες αργότερα η Αλ. Παπαρήγα δίνει συνέντευξη Τύπου στο Ζάππειο. Η κρατική ΝΕΤ είναι το μοναδικό κανάλι που μεταδίδει απευθείας τη συνέντευξη. Την ίδια ώρα η τηλεόραση του Περισσού (902) αδιαφορεί για την Αλέκα και διαφημίζει... παπλώματα. Προφανώς μετείχε και αυτή στη συνωμοσία κατά του ΚΚΕ... Άντε μετά να τους πάρεις στα σοβαρά.

ΠΡΟΒΟΛΗ 5- Κάθε Κυριακή οι εφημερίδες βγάζουν τα κατά τεκμήριον πιο δυνατά τους φύλλα. Κυριακή 12 Μαρτίου, η προεκλογική περίοδος στη βράση της. Η *Αυγή* βγαίνει με 3 φωτογραφίες του Χριστόδουλου, 3 του Αλογοσκούφη και 5 του Σημίτη. Ούτε μία του Κωνσταντόπουλου. Μα είστε σοβαροί, ρε παιδιά;

ΠΡΟΒΟΛΗ 6- Το *Παρόν* επιτίθεται κάθε Κυριακή εναντίον της κυβέρνησης Σημίτη, την οποία στολίζει καταλλήλως. Κάκιστη η κυβέρνηση –γράφει– και δυσοίωνο το μέλλον της. Πλην Αρσένη. Στον οποίο η καλή εφημερίδα αφιερώνει διθυράμβους και «αγιογραφίες». Δεν είναι μυστήριο;

ΠΡΟΒΟΛΗ 7- Χείμαρρος οι συνεντεύξεις και τα άρθρα των υποψηφίων στις εφημερίδες. Βλέπεις και δύο συνεντεύξεις του ίδιου ανθρώπου σε μια μέρα. Και τρεις. Πρωταθλητής μέχρι τώρα ο Αλογοσκούφης, ο οποίος την Κυριακή 19 Μαρτίου έδωσε τέσ-

σερις (ναι, 4) συνεντεύξεις: *Ακρόπολι*, *Καθημερινή*, *Ελ. Τύπο* και *Παρόν*. Το θηρίο!.. Δεν είδα τις οικονομικές εφημερίδες. Μπορεί κι εκεί να υπήρχε καμία. Άσε που την ίδια μέρα εμφανίστηκε και στο Alter 5, καλεσμένος της Κωλέτση. Αυτό δεν λέγεται ενημέρωση. Πλύση εγκεφάλου λέγεται. Και τα λεγόμενα, τα ίδια και τα ίδια. Προτείνω τη χρήση καρμπόν, για οικονομία χρόνου.

ΠΡΟΒΟΛΗ 8- Περισσότερο από αισθητή η σφαγή στο χώρο της Ν.Δ. για το ποιος θα προβληθεί πιο πολύ. Αλλά και ο εμφύλιος που, παρά τα επιφανειακά χαμόγελα, μαίνεται μεταξύ των γνωστών τζακιών. Η Ντόρα παίζει δυνατά και δίνει το «παρών» μέσω των φιλικών της εφημερίδων. Κρατώντας πισινή, άλλες νεοδημοκρατικές εφημερίδες τής παίρνουν συνέντευξη. Πού ξέρεις τι γίνεται αύριο... Η *Ακρόπολις* μάλιστα πήρε τρεις απανωτές. Μία στις 18 Μαρτίου και άλλες δύο την επόμενη ημέρα (στο ίδιο φύλλο!). Άλλες όμως αδιαφορούν. Το αντιμητσοτακικό τους μένος παραμένει αμείωτο. Έχουν άδικο αυτοί που προβλέπουν ότι σε περίπτωση ήττας η Ν.Δ. θα κοπεί στα δύο;

Στη σφαγή εμπλέχτηκε και το Telecity. Για το οποίο νεοδημοκράτες υποψήφιοι της β' Αθηνών διαμαρτυρήθηκαν αρμοδίως (ΕΣΡ κ.λπ.) ότι υπερπροβάλλει τον ιδιοκτήτη του –που και αυτός είναι υποψήφιος στην ίδια περιφέρεια– δημιουργώντας έτσι συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού για τους ίδιους. Δεν είχαν άδικο. Στην περίπτωση μάλιστα που τέσσερις συντάκτες του καναλιού έβαζαν κάθε μέρα το αφεντικό τους στη μέση και το τρέλαιναν στη «συνέντευξη»... Έτσι, από το Σάββατο 25 Μαρτίου το κανάλι έβαλε στην οθόνη του «επεξηγηματική» πινακίδα για την απουσία του Γ.Κ. Αλλά ο καναλάρχης της Καλλιθέας δεν άντεξε... ακάναλος πάνω από 2 μέρες. Τη Δευτέρα εμφανίστηκε στην οθόνη του Telecity (κρατηθείτε) πίσω από κάγκελα, με εύγλωττο τον υπαινιγμό ότι η κυβέρνηση τον κρατάει φυλακισμένο. Το γέλιο που έπεσε μείωσε κάπως την προεκλογική αηδία μας.

ΠΡΟΒΟΛΗ 9- Βλέπετε τηλεόραση; Εμείς βλέπουμε. Με εγκατεστημένες 4 συσκευές και 2 συνεργεία καταμετρούμε τις εμφανίσεις των υποψηφίων στα κανάλια, ώστε μετεκλογικά να παρουσιάσουμε το προεκλογικό τηλεοπτικό όργιο, το οποίο –δίκην ενημερωτικών οβίδων– επέπεσε επί των κεφαλών των φορολογουμένων τηλεθεατών. Μέχρι τη στιγμή πάντως που γράφονται αυτές οι γραμμές, μπορούμε να δώσουμε μια πρώτη γεύση των δρωμένων.

Στα πιο πολλά τηλεοπτικά πάνελ: Μαν. Δασκαλάκης (πρωταθλητής), Γ. Αλογοσκούφης, Ι. Δημαράς, Θαν. Τσούρας, Π. Παυλόπουλος και Τ. Παππάς. Είδες το ΔΗΚΚΙ; Κι εγώ που νόμιζα ότι...

Συγγένεια υποψηφίων και καναλιών: Χρ. Πρωτόπαπας εμφανίσεις 21, εκ των οποίων οι 9 στο Alpha. Μπέης εμφανίσεις 12, εκ των οποίων οι 5 στο Alter 5. Τ. Παππάς εμφανίσεις 22, οι 11 στο Alter 5. Τον έχουν μάθει και οι διάδρομοι. Δαμανάκη εμφανίσεις 13, οι 6 σε κρατικά κανάλια. Αλλά και συγγένεια Μέσων στην εμφάνιση του ίδιου υποψήφιου. Π.χ. ο Μ. Μπεντενιώτης έδωσε συνέντευξη σε γυναίκα δημοσιογράφο στο κανάλι Τηλετώρα στις 20 Μαρτίου. Πέντε ημέρες αργότερα ξανασυνεντευξιάστηκε με την ίδια δημοσιογράφο στην *Ελεύθερη Ώρα*, που ανήκει στο ίδιο μαγαζί. Τρελαίνομαι με τέτοιες συμπτώσεις...

Τρεις εμφανίσεις σε τηλεοπτικά πάνελ την ίδια ημέρα: Μαν. Δασκαλάκης (9.3 Πέμπτη), Μαν. Μπεντενιώτης (20.3 Δευτέρα), Ν. Κακλαμάνης (14.3 Τρίτη), Φ. Π.-Πετραλιά (8.3 Τετάρτη). Ούτε να φάνε δεν πρόλαβαν.

Αυτά ως πρόγευση της συνολικής στατιστικής που θα ακολουθήσει και θα λύσει μερικές απορίες.

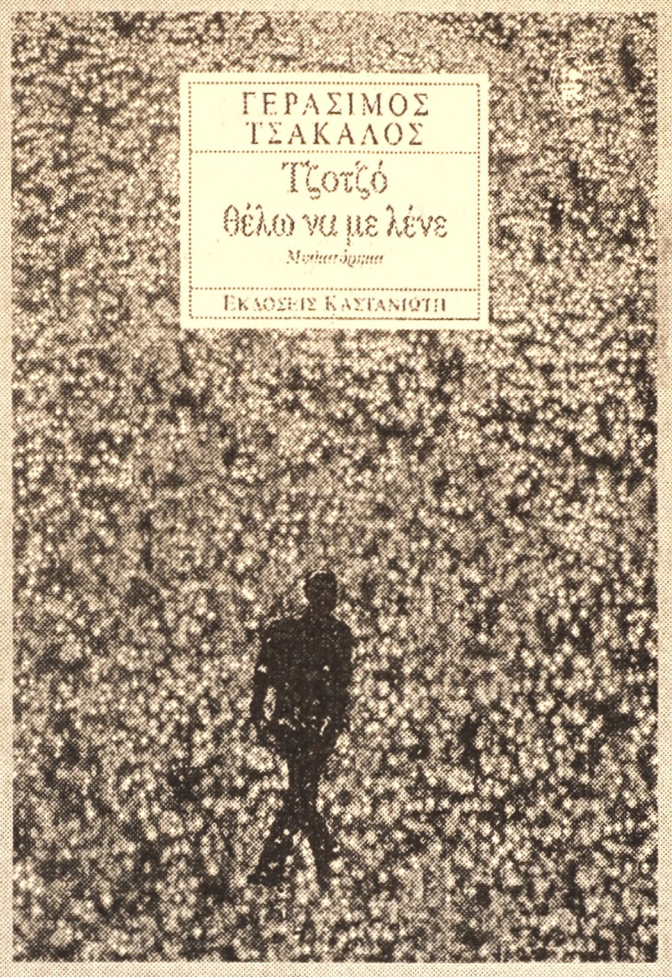
Ώς τότε, έρωσθε.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Ένα ξεχωριστό μυθιστόρημα
για τους απαιτητικούς αναγνώστες

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΤΣΑΚΑΛΟΣ

Τζοτζό θέλω να με λένε

Για τα προηγούμενα έργα του έγραψαν:

Ο Γεράσιμος Τσάκαλος είναι ένα σημαντικό ταλέντο, ένας συγγραφέας ευρωπαϊκού επιπέδου.

Στρατής Τσίρκας

Το ταλέντο του Τσάκαλου στην *Άθλια οικειότητα του έρωτα* κατορθώνει να μεταβάλει το κείμενο σε απόλαυση ανάγνωσης, όπως θα έλεγα συμβαίνει σε κάποιες κορυφαίες περιπτώσεις, π.χ. του Ντοστογιέφσκυ.

Μιχάλης Μερακλής

Το γράψιμό του στη *Μοναξιά της νύχτας* με εκμηδένισε. Ενιωσα ως μαθητής και ως κάλφας συγγραφέας εμπρός στη φρενιτιώδη δουλειά του.

Αλέξης Σεβαστάκης

Το βιβλίο του *οι ρίζες* είναι από τα λίγα που διάβασα τον τελευταίο καιρό και με γοήτευσε. Η αναζήτησή του με τάραξε.

Νότης Περγιάλης

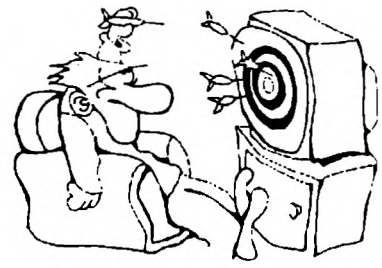
Ο Γεράσιμος Τσάκαλος είναι ένα διαβολεμένο ταλέντο.

Τατιάνα Γκρίτση-Μιλλιέξ

Σε όλα τα βιβλιοπωλεία

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ
Ζαλόγγου 11 - 106 78 Αθήνα, τηλ.: 3301208

Τι-βι βύσματα

Πολλά τα ντουέτα πολιτικών στα κανάλια αυτό τον καιρό. Εχουν παρελάσει οι πάντες σχεδόν σε απίθανους συνδυασμούς. Μα, βρε παιδί μου, ούτε ένας "εκσυγχρονιστικός" ή "φιλελεύθερος" καβγάς; Νισάφι πια, εξευρωπαϊστήκαμε εντελώς;!

Σιγά μην άφηνε η Ντόρα να πάει χαμένη η ευκαιρία! Εκανε σεισμό τα ξημερώματα, τσουκ να τηνε στις 9.00 το πρωί στον Νάσο Αθανασίου να τα "χώνει" στην κυβέρνηση για τους σεισμοπαθείς... Όχι παίζουμε (εμείς, οι μέλλοντες αρχηγοί)...

Το βράδυ ήταν με τον Πάγκαλο στην Ελλη Στάη, πρωί πρωί στον Αθανασίου. Αυτό είναι που λένε εργασιακός φόρτος.

Αλλά ο Πάγκαλος με στεναχώρησε πολύ. Πού είναι η ικμάδα άλλων εποχών; Τότε που έβριζε τον Κολ ή τον Κλίντον; Που δεν άφηνε άνθρωπο να του πάρει τη σειρά για δευτερόλεπτο στις συζητήσεις; Όχι τίποτε άλλο, μα να, η Ντόρα τον ειρωνεύτηκε κιόλας: "Ευτυχώς δεν είστε θερμός απόψε...".

Δεν το πρόλαβα από την αρχή στην ΕΤ-3. Μου φαίνεται πως οι προχωρημενιές εκεί στη Σαλονίκη παρατράβηξαν τελικά. Νεαροί άνδρες που περιγράφουν τις ερωτικές τους επιλογές εξιδανικεύοντας την ομοφυλοφιλία, σε ώρα αιχμής, πάει πολύ. Δεν έχω τίποτε με τους τελευταίους - το κανάλι όμως με ποιο σκεπτικό "έπαιξε" ένα τέτοιο θέμα στη βραδινή ζώνη που όλη η οικογένεια παρακολουθεί το γυαλί; Αν υπήρχε ΕΣΡ ή έστω διοικούντες...

Αγόρασε ο Ανδρουλιδάκης το New Channel και, καλά, το αναμορφώνει. Άλλαξε το όνομα σε New Tempo και κάτι έτρεξε στα γύφτικα.

Προς Ανδρέα Μικρούτσικο: ας όψεται η προεκλογική περίοδος και δεν ασχολείται κανείς μαζί σας. Τι λέγατε τις προάλλες στην εκπομπή της Κατερίνας Λάσπα; Ότι τάχα οι άλλοι ασχολούνται με την προσωπική σας ζωή, κι ότι εσείς δεν δίνετε αφορμές, κι ότι θέλετε να τα βάλετε με τους κακεντρεχείς. Πού τα πουλάτε αυτά κύριε; Ξεχνάτε τα ρεπορτάζ από τον γάμο σας, τα κλαψουριάσματα στον Χαρδαβέλλα όταν σας άφησε μπουκάλα η Φωτεινή, τα σαλιαρίσματα με την κ. Βόσσου προσφάτως ενώπιος κάμερας;

Πάντως, δεν θα σας ψήφιζα ούτε με το καλύτερο σποτάκι του κόσμου, κύριοι της Ρηγίλλης. Φανταστείτε τώρα, με τούτα τα μασκαριλίκια που βγάλατε τις τελευταίες μέρες στις τηλεοράσεις. Ποιοι φωστήρες τα έχουν επιληφθεί καλλιτεχνικώς; Ενώ οι άλλοι, οι ΠΑΣΟΚοι, σαν να επιστράτευσαν, στα δικά τους σποτάκια το βαρύ πυροβολικό, τον Θόδωρο Αγγελόπουλο. Λέω εγώ, λέω.

Αμ, το άλλο; Τι έκτρωμα ήταν πάλι αυτό το πράγμα; Για τη μουσική του (γαλάζιου) Σπανουδάκη μιλάω, καλέ. Τέτοιες μελωδίες ούτε ο Κακοφωνίξ δεν έγραφε στο γαλάτικο χωριό!..

Ο δε Κωστάκης είχε έτοιμη την "κασέτα" στη συνέντευξη που έδωσε στον Τσιφ Χατζηνικολάου και τον Τσίμα. Ούτε ένα κόμπιασμα, ούτε ένα σαρδάμ δεν ξέφυγε από τα χείλη του. Μπράβο Κώστα, ωραία μίλησες. Αλλά και τίποτα να μην έλεγες, το ίδιο κάνει.

-Κοίτα εδώ, Costas, το σποτάκι της Ν.Δ. να νιώσεις καλύτερα...

Όταν, κα Τσουκαλά μου, πηγαίνουμε για συνέντευξη με κάνα συγγραφέα (εν προκειμένω με τον Κ. Μουρσελά) προετοιμαζόμαστε καταλλήλως. Πιο ανούσιες και κοινότοπες, τύπου λάιφ στάιλ ερωτήσεις δεν θα μπορούσατε να υποβάλετε στον άνθρωπο.

Όλες οι εφημερίδες τα 'γραφαν για το θέμα Πρετεντέρη στον ΑΝΤ-1, εκεί στην "Ελευθεροτυπία" δεν πήραν χαμπάρι οι συνάδελφοι. Μονίμως δεύτεροι...

Οι πιο ωραίοι τηλεοπτικά αποδείχθηκαν ο Ακης και ο Εβερτ. Όχι βέβαια πως μας έπεισαν, αλλά τουλάχιστον προσπάθησαν στη μεταξύ τους κουβέντα να συζητήσουν. Με κεφαλαία αυτό.

Να μου το δείτε που στις επόμενες βουλευτικές εκλογές θα είναι υποψήφιοι όλες οι τηλεοπτικές φατσούλες της επικράτειας. Ηθοποιοί, τραγουδιστές, παρουσιαστές, ρεπόρτερ, γλάστρες, γενικώς περαστικοί από τα πλατώ των καναλιών. Τώρα, απλώς δεν πρόλαβαν όλοι...

Α, την κακία μου θα την πω. Καλό και άγιο να γίνονται τηλεοπτικές εκπομπές για το βιβλίο. Όμως το θέμα χρήζει λεπτής αντιμετώπισης. Ο κ. Τατσόπουλος που ανέλαβε στην ΕΤ-1 το θέμα, δεν έχει φαίνεται βρει ακόμη το πού στοχεύει. Μια αφορμή είναι η εκπομπή που συζητήθηκε το θέμα της κριτικής βιβλίου. Ωραία τα κοντινά πλάνα Πέτρο, κολακεύουν τον ναρκισσισμό. Ωραίοι και οι φίλοι μας, να παρελαύνουν απ' το γυαλί. Θέλει μόνο λίγη προσοχή και ουσία όταν συζητάμε για λογοτεχνία. Εκτός αν εσύ και οι δικοί σου την εννοείτε διαφορετικά.

ΤΟ ΕΥΓΕ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ: Στη συνάδελφο Ρένα Θεολογίδου, η οποία ανήμερα της 25ης Μαρτίου έδωσε δείγμα καλής τηλεοπτικής δημοσιογραφίας με την έρευνα, τη στοιχειοθέτηση και την εξαγωγή συμπερασμάτων για το επίκαιρο θέμα της. Τι άλλο, την Επανάσταση των προγόνων.

Το πουλί

Επιμέλεια: Σωτήρης Ντάλης

Ο «Ανθρωπιστικός Πόλεμος»: Ενα χρόνο μετά

Πριν από λίγες μέρες συμπληρώθηκε ένας χρόνος από τη μέρα που άρχισαν οι στρατιωτικές επιχειρήσεις του ΝΑΤΟ εναντίον της Γιουγκοσλαβίας. Η θλιβερή αυτή επέτειος βρήκε τους ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τους υπουργούς Εξωτερικών να συζητούν στη Λισαβώνα τη χάραξη μιας ευρωπαϊκής στρατηγικής στο Κοσσυφοπέδιο και στα Δυτικά Βαλκάνια.

Ένα χρόνο μετά τους βομβαρδισμούς εναντίον της Γιουγκοσλαβίας, που αντί να επιλύσουν επιδείνωσαν την κατάσταση, το Κοσσυφοπέδιο φαίνεται να έχει περιέλθει σήμερα σε κατάσταση αναρχίας.

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία, από τότε που το ΝΑΤΟ «απελευθέρωσε» το Κοσσυφοπέδιο από τους Σέρβους –πέρυσι τον Ιούνιο– περίπου 200.000 Σέρβοι, Σερβοβόσνιοι και Τσιγγάνοι έχουν εκδιωχθεί από την περιοχή.

Η Διεθνής Δύναμη Ασφαλείας, η KFOR, και η Αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στο Κοσσυφοπέδιο, η UNMIK, επιχειρούν με τεράστιες δυσκολίες να επιβάλουν την τάξη έχοντας την πλήρη υποστήριξη της Μαντλίν Ολμπράιτ και του αρχηγού των Συμμαχικών Δυνάμεων Ευρώπης στρατηγού Ουέσλι Κλαρκ ολοκληρώνουν την εθνοκάθαρση κατά των Σέρβων.

Το κλίμα που επικρατεί στην περιοχή του Κοσσυφοπεδίου περιγράφει αναλυτικά η έκθεση που συνέταξε το γραφείο του ειδικού αντιπροσώπου του ΟΗΕ Μπερνάρ Κουσνέρ και εστάλη στον γ.γ. Κόφι Ανάν. Το συμπέρασμα από αυτή την έκθεση που έφερε στη δημοσιότητα η βρετανική εφημερίδα *«Ομπσέρβερ»*, η αποχώρηση των σερβικών στρατευμάτων από το Κοσσυφοπέδιο δεν απέφερε και τον τερματισμό του «γκανγκστερισμού» και της βίας που ασκούν οι αλβανοί εξτρεμιστές.

Είναι προφανές ότι ένα χρόνο μετά τους νατοϊκούς βομβαρδισμούς, η Ατλαντική Συμμαχία βρίσκεται ενώπιον νέων προκλήσεων. Για τον Ίαν Λέσερ, κορυφαίο αναλυτή της Rand Corporation με ειδικότητα στην ασφάλεια στη Μεσόγειο και στη διεθνή τρομοκρατία, η σημερινή κατάσταση δεν θα πρέπει να εκπλήσσει κανέναν. Απλώς το ΝΑΤΟ βρίσκεται μπροστά στο δίλημμα «αυτονομία ή ανεξαρτησία» πολύ νωρίτερα απ' ό,τι περίμενε. Σύμφωνα με τον αμερικανό αναλυτή, η δημιουργία της «Μεγάλης Αλβανίας» δεν ήταν ποτέ στόχος της Ουάσινγκτον. «Δεν θέλουμε αλλαγές συνόρων, όπως δεν τις θέλει και η Ελλάδα. Αλλά είμαστε ρεαλιστές γύρω από την κατάσταση που επικρατεί. Κανείς όμως δεν θεωρεί της δημιουργία της "Μεγάλης Αλβανίας" ως σταθεροποιητική εξέλιξη» τονίζει ο Ίαν Λέσερ (*Καθημερινή*, 25.3.2000)

Ένα χρόνο μετά τους βομβαρδισμούς εναντίον της Γιουγκοσλαβίας, που αντί να επιλύσουν επιδείνωσαν την κατάσταση, το Κοσσυφοπέδιο φαίνεται να έχει περιέλθει σήμερα σε κατάσταση αναρχίας.

Η ειρήνη, η ευημερία και ησταθερότητα στα Δυτικά Βαλκάνια πρέπει να αποτελέσει στρατηγική προτεραιότητα για τη Διεθνή Κοινότητα. Επίσης, η όσο το δυνατόν πληρέστερη ενσωμάτωση των χωρών της περιοχής στον κύριο πολιτικό και οικονομικό κορμό της Ευρώπης θα πρέπει να αποτελέσει σταθερό στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κάτι που επιβεβαίωσε και το πρόσφατο έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβώνας. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, επιβεβαιώνοντας τη προσήλωσή του στην απόφαση 1244 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, η οποία αποτελεί και το πλαίσιο μέσα στο οποίο διεξάγονται οι προσπάθειες της Κοινότητας στο Κοσσυφοπέδιο, επισημαίνει τον κεντρικό ρόλο που θα πρέπει να διαδραματίσει η Ευρωπαϊκή Ενωση στο Κοσσυφοπέδιο.

Η Ε.Ε. πρέπει να διασφαλίσει την επιτυχία της διεθνούς προσπάθειας στο Κοσσυφοπέδιο και τη γύρω περιοχή. Για το σκοπό αυτό η βοήθεια πρέπει να παρασχεθεί με πολύ πιο συντονισμένο και συγκροτημένο τρόπο, διασφαλίζοντας ότι οι προσπάθειες της Ένωσης και των κρατών-μελών της θα λάβουν την κατάλληλη αναγνώριση.

Ψευδαισθήσεις και προθέσεις για την απασχόληση

του Α.Δ. Παπαγιαννίδη

Επικρατεί η ψευδαίσθηση ότι η Σύνοδος Κορυφής της Λισσαβώνας, που στόχευσε από πλευράς των Δεκαπέντε να φωτίσει τις προοπτικές της απασχόλησης και να διαδηλώσει την αποφασιστικότητα για καταπολέμηση της ανεργίας, άνοιξε κάποιους νέους δρόμους. Ότι σήμανε κάτι. Το ίδιο είχε συμβεί και με την Σύνοδο Κορυφής του Ελσίνκι, που είχε πραγματευθεί το θέμα των νέων τεχνολογιών και της σημασίας τους για την ανάπτυξη – παλιότερα, δε, και με την αντίστοιχη του Λουξεμβούργου...

Την ψευδαίσθηση «ανέβασαν» οι πολιτικές ηγεσίες που βρέθηκαν στην πορτογαλική πρωτεύουσα και θέλησαν να ταυτισθούν με κάτι θετικό στο δύσκολο για όλη την Ευρώπη μέτωπο της ανεργίας και της κοινωνικής αποδιάρθρωσης που έχει προξενήσει η ανεργία την τελευταία δεκαετία. Είχε ήδη φανεί από την προετοιμασία της Κορυφής η τάση αυτή –κεντρικό ρόλο έπαιξε η ημετέρα Επίτροπος Άννα Διαμαντοπούλου λόγω χαρτοφυλακίου απασχόλησης, μαζί με τον φινλανδό Επίτροπο Erki Liikanen, αρμόδιο για την τεχνολογία και την κοινωνία των πληροφοριών– να προσελκυσθούν οι προβολείς της δημοσιότητας. Να δοθεί πολιτικό «νόημα». Ο πρόεδρος της Επιτροπής Romano Prodi έλαβε και ύφος ιστορικά βαρύ, οι ηγέτες πολλών ευρωπαϊκών χωρών πέρασαν το θέμα στις πλατφόρμες της εσωτερικής πολιτικής.

Πρώτα-πρώτα, μαγεμένοι όπως οι πεταλούδες από το φως, οι Ευρωπαίοι σπεύδουν να στραφούν στην (αμερικανικής έμπνευσης) λογική της Νέας Οικονομίας. Ύστερα, πέρα από την έμφαση στο ψηφιακό της υπόστρωμα, έγινε συστηματικότερη πλέον εισαγωγή της λογικής της ελαστικοποίησης της εργασίας που συνοδεύει την ψηφιακή οικονομία: κι εδώ η αμερικανική επιρροή είναι φανερή, αλλά γίνεται αισθητή σε πιο αρνητικό κλίμα. Η τρίτη όμως διάσταση ήταν η πιο ουσιαστική: πρόκειται για την ανοιχτή πλέον συζήτηση για μετακίνηση από το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο, ιδίως σε ό,τι αφορά τη λειτουργία και τα όρια της Κοινωνικής Ασφάλισης: κι εδώ ορατή η αγγλοσαξωνική, αν μη αποκλειστικά αμερικανική, συνταγή.

Θα δούμε ευθύς αμέσως τι έδωσε, τι απέδωσε η Σύνοδος Κορυφή της Λισσαβώνας όταν έσβησαν τα φώτα και οι κάμερες. Όμως, την στιγμή που στην Λισσαβώνα οι Δεκαπέντε ξόρκιζαν την ανεργία μιλώντας για επίτευξη ρυθμών ανάπτυξης άνω του 3% τον χρόνο, στις υπερσταθεροποιημένες ευρωπαϊκές οικονομίες, την μόνη σοβαρή κίνηση προς την κατεύθυνση αυτή την έκανε η... Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Πώς αυτό; Η ΕΚΤ δινει κάθε τόσο σήμα αντιπληθωριστικής νομιμοφροσύνης και προσθέτει 0,25% στα επιτόκια παρέμβασής της. Όμως σε κανένα σημείο δεν πήγε να κάνει ανάποδο κουπί, ώστε να συγκρατήσει την σχεδόν κατά 20% πτώση του ευρώ έναντι του δολαρίου στους πρώτους (κρίσιμους για την αξιοπιστία του ως αποθεματικού νομίσματος κ.λπ. κ.λπ.) μήνες της πορείας του νεόκοπου νομίσματος. Τίποτε δεν λειτουργεί τόσο αποτελεσματικά αναθερμαντικά, όσο μια δόση διολίσθησης όπως εκείνη που έφερε, διακριτικότατα αλλά αποτελεσματικά, το benign neglect των Ευρωπαίων Κεντρικοτραπεζιτών έναντι της πτώσης του ευρώ...

Σε αντίστοιχα παραδοσιακά μήκη κύματος κινήθηκε τελευταία και η Ιταλική Κυβέρνηση, όταν ανακοίνωσε –είναι και το προεκλογικό κλίμα έστω και σε τοπική κλίμακα, βλέπετε– ότι παράλληλα με τα παραδοσιακά επενδυτικά κίνητρα για το Mezzogiomo, θα υπάρξουν και ειδικές φορολογικές ελαφρύνσεις για όσες επιχειρήσεις επενδύσουν στην Νέα Οικονομία. Και η Γαλλία όμως, που με ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ άνω του 3,4% βρίσκεται πια σε σχετικά καλή θέση στην Ευρώπη, αναζητεί συγκεκριμένες μεθοδεύσεις προκειμένου να απογειώσει την τεχνολογικά προηγμένη απασχόληση.

Ας ξαναγυρίσουμε όμως στην Λισσαβώνα και όσα εκεί συντελέσθηκαν. Πολλούς φαίνεται να εντυπωσίασε το γεγονός ότι «οι Δεκαπέντε μόνον προθέσεις διετύπωσαν, δεν αποφάσισαν κάτι το δεσμευτικό». Αυτοί, απλώς, αγνοούν τι είναι θεσμικά η Ευρωπαϊκή Ένωση. Για να αποκτήσει δικαίωμα να αποφασίζει, ή πάντως να συζητάει δεσμευτικά για θέματα αγοράς εργασίας, «η Ευρώπη» θα χρειαζόταν αναθεώρηση των Συνθηκών – και μάλιστα μείζων αναθεώρηση, όχι «αναθεώρηση ρουτίνας» όπως εκείνη που τώρα προχωρεί στη Διακυβερνητική, ή εκείνη που μας έδωσε την Συνθήκη του Άμστερνταμ. (Άλλη υπόθεση –αν και πολιτικά πιο σημαντική, βέβαια– η ουσιαστική πολιτική βούληση και των Δεκαπέντε για να προχωρήσει προς τα εκεί η Ευρώπη. Που και αυτή δεν υπάρχει, ό,τι κι αν λένε οι ηγέτες στην εκάστοτε Σύνοδο Κορυφής...).

Εκείνο που είναι σημαντικό και που αξίζει να καταγραφεί, είναι ότι στην Λισσαβώνα οι Δεκαπέντε «αποδέχθηκαν» μιαν άλλη οικονομική αλήθεια που θυμίζει Sixties/Seventies. Ότι μπορεί η Νέα Οικονομία και η ψηφιακή ανάπτυξη και η έκρηξη της χρηματοπιστωτικής σφαίρας να φέρνει προσδοκίες για «νέου τύπου απασχόληση», όμως πραγματικές θέσεις εργασίας δημιουργούνται μόνον άμα κανείς έχει συνολικά ανάπτυξη στις οικονομίες. Αποτόλμησαν να πουν, μάλιστα, κι ένα νούμερο: η Ε.Ε. θα πρέπει να στοχεύει σε 3% άνοδο του ΑΕΠ (αν είναι να προχωρήσει η αντιμετώπιση της ανεργίας). Το να τίθεται ένας «θετικός στόχος» ΑΕΠ είναι κάτι εξόχως σημαντικό σε μιαν εποχή όπου γνωρίζουμε μόνον «αρνητικούς στόχους» για τον πληθωρισμό (το 2% που αποτελεί σταθερότητα τιμών κατά την ΕΚΤ), ή για τα ελ-

λείμματα (το 3% του ΑΕΠ κατά Μάαστριχτ, το 1% κατά Σύμφωνο Σταθερότητας), με μερικές δικλείδες διαφυγής, είναι αλήθεια, επ' εσχάτων...

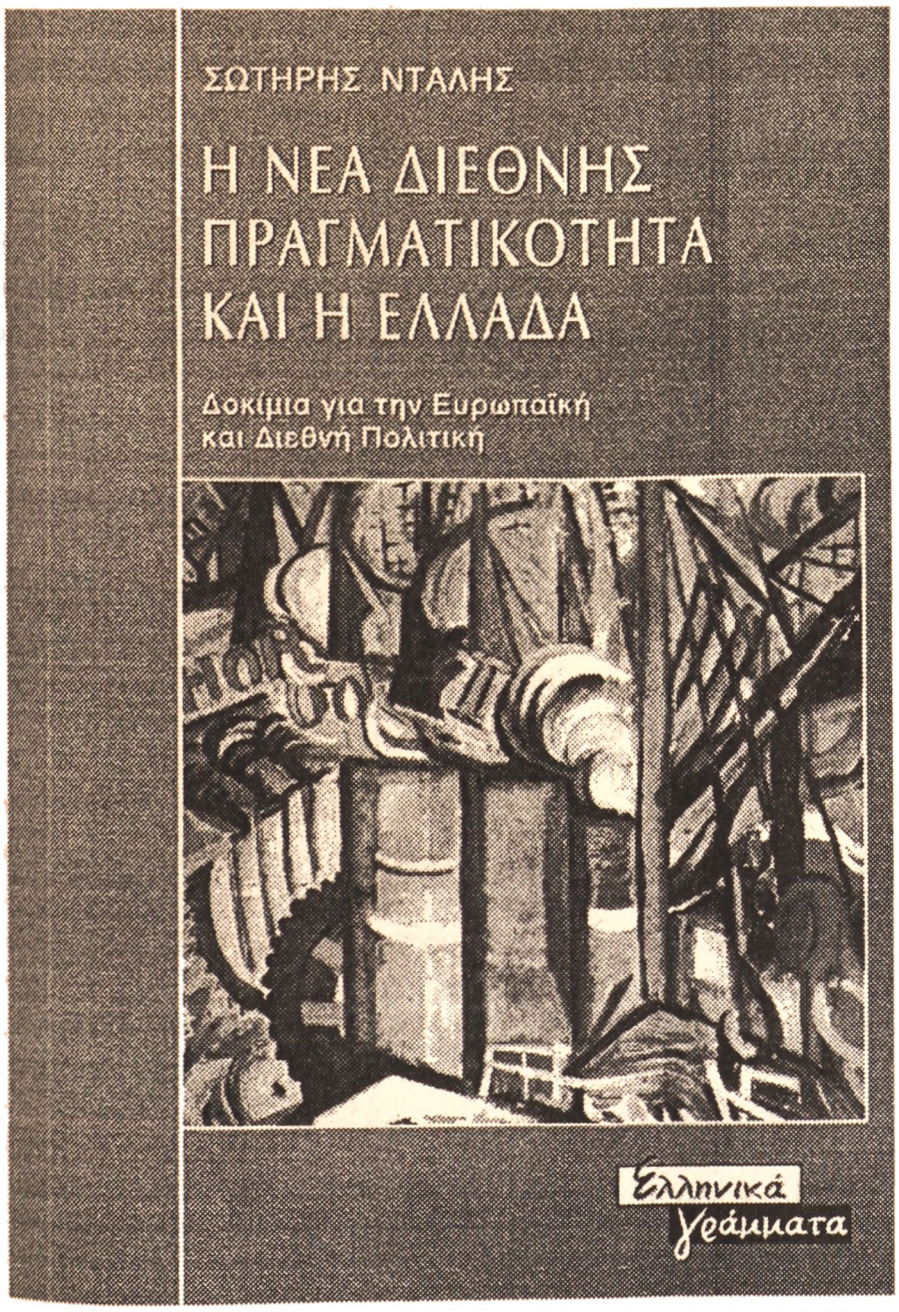
Αντίθετα, μάλιστα, απ' ό,τι πιστεύεται, είναι πιο σημαντικό το να αρχίσει να τίθεται δημόσια στόχος ρυθμού ανάπτυξης από τους Δεκαπέντε –γιατί τότε θα αρχίσει σε λίγο να συζητιέται πόσο συμβατή μ' έναν 3% στόχο είναι η νομισματική πολιτική της ΕΚΤ, κι όχι το αντίθετο!– παρά να προσπαθούν ρητορικά να προσδιορίσουν ο ένας και ο άλλος τι αποτελεί το όνειρο, το φάσμα, την οπτασία (διαλέξτε!) της «πλήρους απασχόλησης».

Αρχίζουν λοιπόν οι Δεκαπέντε να παρασπονδούν έναντι της ίδιας της καταστατικής τους (λόγω ΟΝΕ) ορθοδοξίας. Είναι σημαντικό αυτό. Ύστερα, δέχθηκαν ότι στόχοι απασχόλησης -και μάλιστα ποσοτικοποιημένοι– θα αρχίσουν να συζητιούνται με την συνηθισμένη, αργή αλλά μεθοδική και αδιάκοπη. Κοινοτική διαδικασία. Δεν μπορεί να δημιουργήσει ενθουσιασμό κάτι τέτοιο. Ούτε να δώσει μετρήσιμο αποτέλεσμα. Αλλάζει όμως τις νοοτροπίες, φωτίζει διαφορετικά τις προτεραιότητες.

Υπάρχει και το τελευταίο: στην Λισσαβώνα διαφάνηκε μια τάση σοβαροποίησης της –με το συμπάθιο– χαζοχαρούμενης ενασχόλησης της Ε.Ε. με τα οδυνηρά θέματα ανεργίας και απασχόλησης. Τι εννοούμε; Μέχρι τώρα εξεφωνείτο ένας λόγος προθέσεων, αλλά δεν γινόταν κάποια απόπειρα έστω να μεταφερθεί σε κάτι που –λειτουργικά– να ανταποκρίνεται σε όσα οι Δεκαπέντε δέχονται ως βάση της ανάλυσής τους. Τώρα τι βλέπουμε; Γίνεται στόχος ο πολλαπλασιασμός των «ψηφιακών θέσεων εργασίας»; Ταυτόχρονα συμφωνείται ότι θα γιγαντωθούν οι άτυπες μορφές απασχόλησης, ότι η τηλε-εργασία θα κάνει μέχρι και έναν άνθρωπο στους τρεις (έναν «απασχολήσιμο» εργαζόμενο, εννοείται) να δουλεύει από το σπίτι. [Πράγμα φοβερά βολικόν αν, σε μια στροφή, χρειαστεί αυτός να απολυθεί, ή να δουλέψει λιγότερες ώρες («να καταστεί και πάλι διαθέσιμος, ολικά ή μερικά, στην αγορά εργασίας» για να το πούμε ευγενικά). Πώς ακριβώς θα απεργήσει; Φαντάζεστε να κάνετε κατάληψη στο λίβινγκ-ρουμ σας;]

Ή, πάλι, στο μέτωπο της Κοινωνικής Ασφάλισης, όπου η συζήτηση για την ελαστικοποίηση έχει προχωρήσει ταχύτατα, ενώ σ' εμάς μάχονται όλοι τηλεοπτικά για να πείσουν ότι «δεν κινδυνεύουν ώριμα ασφαλιστικά δικαιώματα» –οπότε οι μανάδες θα συνεχίσουν να φεύγουν εκεί γύρω στα 45 με κάτι πάνω από 20 χρόνια εργασίας– στην Ευρώπη ετοιμάζεται δικαίωμα – προσοχή! Δικαίωμα παρανομής στην εργασία και μετά τα 65. Γιατί δικαίωμα; Μα, απλούστατα γιατί στις ευρωπαϊκές χώρες η σύνταξη είναι κλάσμα του μισθού («ο λόγος αντικατάστασης είναι χαμηλός»).

Δεν ετοιμάζεται, λοιπόν, αναθεώρηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Μοντέλου. Άρχισε, απλώς, η αποικοδόμηση της υποκρισίας με την οποία προσκυνούμε ένα κοινωνικό μοντέλο που –και αν υπήρξε– σήμερα δεν υπάρχει...

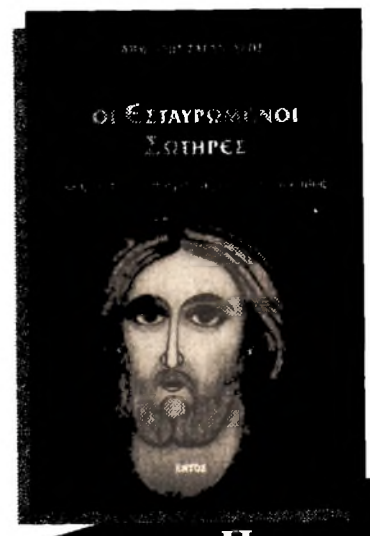

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΕΝΤΟΣ»

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Δημήτρης Σαραντάκος

ΟΙ ΕΣΤΑΥΡΩΜΕΝΟΙ ΣΩΤΗΡΕΣ

Ο ΖΗΛΩΤΗΣ, Ο ΠΡΙΓΚΗΠΑΣ ΚΑΙ Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

Το βιβλίο αυτό δεν υπόσχεται την παραμυθία ή τη λύτρωση, αλλά σας προσκαλεί σε μιαν αέναη και κοπαστική περιπλάνηση στα μονοπάτια της Ιστορίας και του μύθου, ακροβατώντας μεταξύ «πίστης» και «κρίσης» με μόνη πυξίδα την πεποίθηση ότι δεν υπάρχει η «απόλυτη αλήθεια»

Παρουσίαση του βιβλίου του Δημήτρη Σαραντάκου «ΟΙ ΕΣΤΑΥΡΩΜΕΝΟΙ ΣΩΤΗΡΕΣ»

διοργανώνουν οι Εκδόσεις «**ΕΝΤΟΣ**»
την **Πέμπτη 13 Απριλίου 2000** στις **7.00 μ.μ.**
στην **Αί θουσα Συνεδρίων της ΕΣΗΕΑ** (Ακαδημίας 20, 1ος όροφος)

Θα μιλήσουν οι Πανεπιστημιακοί Δημήτριος Κυρτάτας και Ευτύχης Μπιτσάκης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΕΝΤΟΣ» • Τηλ.: 76.48.900 • Fax: 76.48.901
Internet: www. defacto.gr • e-mail: entos@defacto.gr

Η διαμάχη και ο ανταγωνισμός για τα πετρέλαια της Κασπίας Θάλασσας

του Μάνου Καραγιάννη

Τον Αύγουστο του 1999, ομάδες ισλαμιστών ανταρτών από την Τσετσενία εισέβαλαν στη γειτονική ρωσική δημοκρατία του Νταγκεστάν, κατέλαβαν μερικά παραμεθόρια χωριά και κήρυξαν την περιοχή ανεξάρτητη Ισλαμική δημοκρατία. Η αντίδραση της Μόσχας και των τοπικών αρχών του Νταγκεστάν ήταν άμεση, με αποστολή ισχυρών δυνάμεων του στρατού και της αστυνομίας για να αποκρούσουν τους εισβολείς. Οι συγκρούσεις μεταξύ ανταρτών και ρωσικών δυνάμεων επεκτάθηκαν στις αρχές Οκτωβρίου και στην αποσχισμένη δημοκρατία της Τσετσενίας και ο πόλεμος δεν φαίνεται να έχει γρήγορο τέλος. Η τσετσενική αντίσταση παραμένει σθεναρή παρά την κατάληψη του Γκρόζνι (πρωτεύουσα της Τσετσενίας) στα μέσα Φεβρουαρίου από τις ομοσπονδιακές δυνάμεις και τις μεγάλες απώλειες των ανταρτών.

Ο πόλεμος στην Τσετσενία είναι μόνο ένα μικρό επεισόδιο στην πολύχρονη αιματηρή διαμάχη του τσετσενικού έθνους με το ρωσικό κράτος.[1] Ωστόσο, αυτή τη φορά, η ρωσο-τσετσενική σύγκρουση έχει μια σημαντική διεθνή παράμετρο, καθώς όλος ο Καύκασος αποτελεί το «μήλον της έριδος» μεταξύ της Ρωσίας και των Ηνωμένων Πολιτειών, που με αιχμή του δόρατος την Τουρκία, προσπαθούν να αποκτήσουν ασφαλή πρόσβαση στα πετρελαϊκά κοιτάσματα της Κασπίας Θάλασσας. Ο ρωσο-αμερικανικός ανταγωνισμός υπονομεύει τη σταθερότητα στην Ανατολική Μεσόγειο και ταυτόχρονα επηρεάζει σημαντικά τους γεωπολιτικούς συσχετισμούς στην περιοχή.

Ο Μάνος Καραγιάννης είναι διδάκτωρ Διεθνών Σχέσεων και Στρατηγικών Σπουδών Πανεπιστημίου Hull, Μεγάλης Βρετανίας. Η διατριβή του είχε τίτλο «Η γεωπολιτική της μεταφοράς του πετρελαίου στην περιοχή του Καυκάσου».

Η «ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ» ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι διάφοροι λόγοι εσωτερικής κατανάλωσης έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην απόφαση του Κρεμλίνου να στείλει στρατεύματα για δεύτερη φορά στην Τσετσενία. Ο αποπροσανατολισμός της ρωσικής κοινής γνώμης από τα οικονομικά σκάνδαλα που έπληττων τον Γιέλτσιν και την οικογένειά του το καλοκαίρι και φθινόπωρο του 1999, καθώς και η αύξηση της δημοτικότητας του πρωθυπουργού και μετέπειτα προσωρινού προέδρου της χώρας Βλαντιμίρ Πούτιν πριν από τις προεδρικές εκλογές του Μαρτίου, είναι οι σημαντικότεροι από αυτούς.

Οι ανησυχίες της Μόσχας για τα αποσχιστικά σχέδια των τσετσένων ανταρτών ξεκινούν όμως από τη στρατηγική θέση της δημοκρατίας. Από την Τσετσενία περνάει ένας από τους δύο μικρούς αγωγούς (ο άλλος περνάει από τη Γεωργία) που μεταφέρουν το πολύτιμο πετρέλαιο του Αζερμπαϊτζάν στις αγορές της Δύσης, και ο έλεγχος του πετρελαίου της Κασπίας Θάλασσας είναι ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα της μεταψυχροπολεμικής εποχής. Το διεθνές κονσόρτιουμ που έχει αναλάβει την εκμετάλλευση των πετρελαϊκών αποθεμάτων του Αζερμπαϊτζάν δεν έχει ακόμα καταλήξει ποια διαδρομή θα χρησιμοποιήσει για τη μακροχρόνια μεταφορά του μαύρου χρυσού στη Δύση: τη ρωσική, που περνάει από το Γκρόζνι και καταλήγει στο λιμάνι του Νοβορόσισκ στη Μαύρη Θάλασσα, ή την τουρκική, που διασχίζει τη Γεωργία και την κεντρική Τουρκία και καταλήγει στο τουρκικό λιμάνι του Τσεϋχάν στη Μεσόγειο.

Όσο η αποσχισμένη δημοκρατία βρισκόταν έξω από τον έλεγχο του Κρεμλίνου, η ομαλή λειτουργία του ρωσικού αγωγού επαφιόταν στις καλές σχέσεις της τοπικής κυβέρνησης με τη Μόσχα. Η εκβιαστική όμως τακτική των Τσετσένων να κλείνουν τον αγωγό όποτε υπήρχαν διαφωνίες με την ομοσπονδιακή κυβέρνηση στο θέμα των δικαιωμάτων από την συνεκμετάλλευση του αγωγού, είχε κατασταση επιτακτική στα μάτια των δυτικών εταιρειών πετρελαίου την κατασκευή ενός αγωγού μέσω Γεωργίας και Τουρκίας. Η ήττα των ανταρτών και η καθυπόταξη της Τσετσενίας, λοιπόν, θα ισχυροποιήσει τη ρωσική παρουσία στην περιοχή του Βόρειου Καύκασου και θα επαναφέρει στο προσκήνιο τα ρωσικά σχέδια για την μακροχρόνια μεταφορά του πετρελαίου του Αζερμπαϊτζάν στις διεθνείς αγορές. Η χρησιμοποίηση του ρωσικού αγωγού και η εξαγωγή του πετρελαίου μέσω του λιμανιού του Νοβορόσισκ δεν συνεπάγεται μόνο τεράστια οικονομικά οφέλη για τη Μόσχα, αλλά και ανακοπή της αμερικανικής διείσδυσης στον Καύκασο.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΗΠΑ

Μετά την διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991, η Ουάσιγκτον εστίασε αρχικά την προσοχή της στη Ρωσία, την Ουκρανία και τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης.[2] Η ανακάλυψη πλούσιων κοιτασμάτων πετρελαίου στο Αζερμπαϊτζάν και την Κασπία Θάλασσα και το έντονο ενδιαφέρον αμερικανικών εταιρειών να αποκτήσουν πρόσβαση σε αυτά ανάγκασε την αμερικανική κυβέρνηση να υιοθετήσει μια συγκεκριμένη πολιτική απέναντι στον Καύκασο, με τους εξής στόχους:

- Την ασφαλή μεταφορά ενεργειακών πόρων στις αγορές της Δύσης.
- Την προώθηση και προστασία των ιδιωτικών αμερικανικών συμφερόντων στην περιοχή.
- Την ενίσχυση των νεοϊδρυμένων δημοκρατιών του Νότιου Καύκασου, δηλαδ

της Γεωργίας, της Αρμενίας και του Αζερμπαϊτζάν.

Η αμερικανική διπλωματία έχει επικεντρώσει τα τελευταία χρόνια το ενδιαφέρον της στην οικονομική και πολιτική στήριξη του αγωγού Μπακού-Τσεϋχάν. Το φιλοτουρκικό λόμπυ στην Ουάσιγκτον, αλλά και οι αμερικανικές εταιρείες δημοσίων σχέσεων που έχουν αναλάβει να προωθήσουν το έργο, έχουν καταφέρει να πείσουν τον πρόεδρο Κλίντον και το Στέητ Ντηπάρτμεντ ότι ο τουρκικός αγωγός θα συμβάλει τα μέγιστα στην επίτευξη των στόχων της αμερικανικής πολιτικής στην περιοχή. Η προώθηση του τουρκικού αγωγού από την Ουάσιγκτον αναβαθμίζει σημαντικά τον γεωπολιτικό ρόλο της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο και κατά συνέπεια επηρεάζει την πορεία των ελληνο-τουρκικών σχέσεων.

Η Μόσχα παρακολουθεί την αμερικανική κινητικότητα στην περιοχή με σκεπτικισμό και μεγάλη δυσπιστία. Από το 1995 και μετά, ο έλεγχος της μεταφοράς του πετρελαίου από την Κασπία Θάλασσα έχει γίνει μια από τις κορυφαίες προτεραιότητες της ρωσικής εξωτερικής πολιτικής, καθώς η Μόσχα προσπαθεί να αποφύγει την περαιτέρω διάβρωση της γεωπολιτικής της θέσης, ειδικά μετά τη διεύρυνση του ΝΑΤΟ στην Ανατολική Ευρώπη και τη στρατιωτική επέμβαση στο Κόσοβο.

Το Κρεμλίνο γνωρίζει ότι η ρωσο-τσετσενική διαμάχη εξυπηρετεί απόλυτα την αμερικανική πολιτική στον Καύκασο, καθώς επιτρέπει στην Τουρκία να γίνει στρατηγικός κόμβος διοχέτευσης του ενεργειακού πλούτου της περιοχής στη Δύση, ενώ ταυτόχρονα αχρηστεύει, ουσιαστικά, τον πετρελαιαγωγό Μπακού-Νοβορόσισκ που ελέγχεται από τη Μόσχα. Δεν είναι περίεργο, λοιπόν, που η Ουάσιγκτον χαρακτηρίζει επίσημα τον πόλεμο στην Τσετσενία «εσωτερική υπόθεση» της Ρωσίας, αλλά διατηρεί τακτικές επαφές με τσετσένους αξιωματούχους. Τον περασμένο Ιανουάριο, για παράδειγμα, ενώ συνεχιζόταν ο βομβαρδισμός του Γκρόζνι από τη ρωσική αεροπορία, ο τσετσένος υπουργός Εξωτερικών πραγματοποίησε «ανεπίσημη» επίσκεψη στις Ηνωμένες Πολιτείες για διαβουλεύσεις με στελέχη του Στέητ Ντηπάρτμεντ.

Η αμερικανική κυβέρνηση εγκλωβίζεται

σιγά-σιγά σε μια πολιτική που αποβλέπει στην υπονόμευση των ρωσικών συμφερόντων στον Καύκασο και την ισχυροποίηση της Τουρκίας, που καλείται να αντικαταστήσει τη Ρωσία ως ηγεμονική δύναμη στην περιοχή. Ορισμένοι δυτικοί αναλυτές ήδη προειδοποιούν ότι η ανάμειξη της Ουάσιγκτον σε μια περιοχή που παραδοσιακά αποτελεί σφαίρα επιρροής της Μόσχας φέρνει τις Ηνωμένες Πολιτείες σε τροχιά σύγκρουσης με τη Ρωσία και προδιαγράφει αρνητικά το μέλλον των διακρατικών τους σχέσεων, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την παγκόσμια ασφάλεια και σταθερότητα.[3]

* * *

Η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης στις αρχές της δεκαετίας του 1990 έφερε στο προσκήνιο της διεθνούς πολιτικής την περιοχή του Καυκάσου και πυροδότησε ένα έντονο ανταγωνισμό μεταξύ Ρωσίας και Ηνωμένων Πολιτειών για τον έλεγχο των πετρελαϊκών κοιτασμάτων της Κασπίας Θάλασσας. Η αμερικανική διείσδυση στον Καύκασο έχει επιδεινώσει σοβαρά τις ρωσο-αμερικανικές σχέσεις που χαρακτηρίζονται πλέον από αμοιβαία ψυχρότητα και καχυποψία. Η χρησιμοποίηση στρατιωτικής δύναμης κατά της Τσετσενίας φανερώνει την πρόθεση της Μόσχας να διατηρήσει τον έλεγχο του Βορείου Καυκάσου και να έχει τον τελευταίο λόγο στην εκμετάλλευση και μεταφορά του πετρελαίου της περιοχής.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Στον πρώτο ρωσο-τσετσενικό πόλεμο (1994-96) οι ομοσπονδιακές δυνάμεις ηττήθηκαν από τους αντάρτες, με συνέπεια να δημιουργηθεί για λίγα χρόνια ένα de facto ανεξάρτητο τσετσενικό κράτος στον Καύκασο.
2. Η παρουσία ισχυρών ανατολικοευρωπαϊκών κοινοτήτων στις Ηνωμένες Πολιτείες (π.χ. Πολωνοί, Ουκρανοί, Ρωσοεβραίοι), ο κατακερματισμός του σοβιετικού πυρηνικού οπλοστασίου στο ευρωπαϊκό τμήμα της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, και η γεωγραφική γειτνίαση της περιοχής με τη Δυτική Ευρώπη είναι παράγοντες που εξηγούν το έντονο αμερικανικό ενδιαφέρον για τις εξελίξεις σε αυτό μόνο το τμήμα του πρώην Ανατολικού μπλοκ στις αρχές της δεκαετίας του 1990.
3. Βλ. William Rees-Mogg, "Oil on the Flames", *The Times*, 7.2.2000.

Ο Πούτιν και οι προσδοκίες της Δύσης

του Σωτήρη Ντάλη

Τελικά ο Βλαντιμίρ Πούτιν απέφυγε τον δεύτερο γύρο των εκλογών, αφού έλαβε το 52,6% των ψήφων, παρά τη δυναμική εμφάνιση του Γκενάντι Ζιουγκάνοφ, ο οποίος έλαβε το 29,4% των ψήφων.

Σύμφωνα με τις πρώτες αναλύσεις, η εκλογή τού πρώην στελέχους της KGB στην προεδρία της Ρωσικής Ομοσπονδίας αποτελεί νίκη του καθεστώτος που έχτισε ο Μπορ . Γέλτσιν με τη συμβολή της οικονομικής ολιγαρχίας.

Σύμφωνα με το ιδιαίτερα γενναιόδωρο για τον πρόεδρο μετασοβιετικό Σύνταγμα, που σχεδίασε ο Μπόρις Γέλτσιν μετά τα αιματηρά γεγονότα του '93, ο Βλαντιμίρ Πούτιν είναι πλέον ο ηγέτης του κράτους και αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων.

Έχει δικαίωμα να διορίζει τους περισσότερους ανώτατους αξιωματούχους και η αποπομπή του μπορεί να γίνει μόνο στο πλαίσιο μιας πολύπλοκης και κατά κανόνα μάταιης διαδικασίας. Ο πρόεδρος διορίζει όλους τους υπουργούς και τους αξιωματούχους των δικαστικών αρχών. Έχει επίσης δικαίωμα να αποπέμπει τον πρωθυπουργό και την κυβέρνηση και να εκδίδει διατάγματα, παρακάμπτοντας το Κοινοβούλιο σε σοβαρά ζητήματα.

Ένα ερωτηματικό είναι οι κομμουνιστές, οι οποίοι για την ώρα δεν αναφέρονται στην προοπτική συνεργασίας τους με τον νέο πρόεδρο. Προς το παρόν διαμαρτύρονται για το εκλογικό αποτέλεσμα, υποστηρίζοντας ότι αυτό νοθεύτηκε, προκειμένου να εκλεγεί ο Πούτιν από τον πρώτο γύρο.

Αρκετοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι ο Πούτιν θα είναι περισσότερο παρεμβατικός στο εσωτερικό, πιο αποφασιστικός στο εξωτερικό και γενικά πιο δύσκολος στις διαπραγματεύσεις. Όμως, τα προβλήματα της Ρωσίας θα είναι εν πολλοίς τα ίδια. Εξασθενημένο σύστημα διακυβέρνησης, διαβρωμένη οικονομία και οι ένοπλες δυνάμεις στη χειρότερη κατάσταση. Η έκπληξη ίσως έλθει στα θέματα εξωτερικής πολιτικής, όπου ο Πούτιν θα θελήσει να προωθήσει μια άλλη εξωτερική πολιτική.

Τα τελευταία χρόνια η Δύση είχε συνηθίσει να έχει απέναντί της μια Ρωσία «γκρινιάρα» μεν, αλλά αναξιόπιστη και σε μεγάλο βαθμό μη ενοχλητική.

Η στάση που θα κρατήσει ο Πούτιν στα θέματα διεθνούς πολιτικής φαίνεται να απασχολεί ιδιαίτερα την αμερικανική διπλωματία. Η κυβέρνηση Κλίντον αναμένει πολλά από τη νίκη του Πούτιν και δείχνει να ενθαρρύνθηκε ιδιαίτερα από τις πρόσφατες δηλώσεις του περί συμμετοχής της Ρωσίας στη Δύση και ειδικότερα στο ΝΑΤΟ.

Σε μια εκλογική χρονιά για τις ΗΠΑ, η κυβέρνηση Κλίντον αγωνιά για την αναθέρμανση των αμερικανορωσικών σχέσεων.

Δεδομένου, όμως, ότι τα ζητήματα που αφορούν τις σχέσεις των δύο χωρών είναι ιδιαίτερα σύνθετα, κανείς δεν μπορεί να δώσει μια σαφή απάντηση τι σημαίνει για την Ουάσιγκτον η νίκη του Πούτιν.

Οι υδάτινοι πόροι

του Ευάγγελου Αρεταίου

«Η Τουρκία θα βρεθεί, αργά ή γρήγορα, σε πολύ δύσκολη θέση όσον αφορά το θέμα των υδάτινων πόρων», δήλωσε ο τούρκος πρόεδρος κ. Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ, το προηγούμενο Σάββατο, 25 Μαρτίου. «Μυστική συμφωνία στην Μέση Ανατολή για τα νερά του Ευφράτη», θα γράψει στις 27 Μαρτίου ο τουρκικός Τύπος, αναφερόμενος σε εκπομπή του ισραηλινού στρατού, σύμφωνα με την οποία το Ισραήλ και η Συρία φέρεται να έχουν καταλήξει σε μυστική συμφωνία που προβλέπει την παραίτηση της Συρίας από τις πηγές υδάτων στα υψώματα Γκολάν, σε περίπτωση αποχώρησης των Ισραηλινών, με αντάλλαγμα την εξυπηρέτηση των αναγκών της από τα νερά του Ευφράτη.

«Το Ισραήλ δεν πρόκειται να κάνει τίποτα που θα μπορούσε να πλήξει τα συμφέροντα της Τουρκίας», μας είπε ισραηλινός διπλωμάτης στην Κωνσταντινούπολη. «Παρ' όλη την καλή του διάθεση, το Ισραήλ δεν θα μπορέσει να υποστηρίξει την Τουρκία στο θέμα των υδάτινων πόρων σε περίπτωση που επιτευχθεί ειρηνική συμφωνία με την Συρία», μας είπε ωστόσο τούρκος αξιωματούχος, ειδικός στα θέματα υδάτινων πόρων, προσθέτοντας ότι «σε περίπτωση επίτευξης σταθερής ειρήνης στην Μέση Ανατολή η τουρκοισραηλινή συμμαχία θα ευθραυστοποιηθεί».

«Σε περίπτωση που τα κράτη της Μέσης

Σ Υ Ρ Ι Α
Ι Ρ Α Κ
Α Ν Α Τ Ο Λ Η
Μοσούλη
Κιρκούκ
Χαλέπι
Ντιαρμπεκίρ
Μαλάτεια
Καισάρεια
Οὐρφα
Γαζιαντέπ
Μαράς
Ορεινός όγκος Καραντενίζ
Ορεινός όγκος Ταύρου
Ορεινός όγκος Αρμενίας
Ορεινός όγκος Πόντου
Ορεινός όγκος Ερζερούμ
Ορεινός όγκος Ανατολίας
Ορεινός όγκος Βαν
Ορεινός όγκος Ταυρίδας
Ορεινός όγκος Ταύρου
Ορεινός όγκος Ταύρου
Ορεινός όγκος Ταύρου

η αντίπαλη ΕΣΤΙΑ

του γκολκήπερ Α

ΟΤΑΝ ΤΕΛΕΙΩΝΕ ο αγώνας Ολυμπιακού-Παναθηναϊκού 2-2 την περασμένη Κυριακή το βράδυ, λίγοι μπορούσαν να φανταστούν πως τα... καλύτερα ακόμα δεν είχαν ξεκινήσει. Το ματς αυτό, άλλωστε, είχε χαρακτηριστεί «μισός τίτλος», «μητέρα όλων των μαχών» (η έκφραση αυτή του Σαντάμ άφησε εποχή) και άλλα πολλά παρόμοια. Για τον Παναθηναϊκό ήταν η μεγάλη του ευκαιρία να καλύψει την βαθμολιγική διαφορά που τον χωρίζει από τον Ολυμπιακό στην κορυφή του πρωταθλήματος. Για τον Ολυμπιακό ήταν η ευκαρία να σβήσει τα όνειρα του Παναθηναϊκού για τίτλο. Το τελικό αποτέλεσμα, λοιπόν, άφησε και τις δύο ομάδες ανικανοποίητες, αλλά έδωσε το αβαντάζ για τον τίτλο του πρωταθλητή στον Ολυμπιακό, αφού η διαφορά των τριών βαθμών παρέμεινε και οι υπόλοιπες ομάδες φαντάζουν πολύ αδύναμες για να σταματήσουν την ομάδα του Σωκράτη Κόκκαλη από την κατάκτηση του τέταρτου συνεχόμενου πρωταθλήματος.

ΣΤΟΝ ΠΑΝΑΘΗΝΑΪΚΟ ακούστηκαν τα συνήθη. Φάνηκε ότι είμαστε η καλύτερη ομάδα, φάνηκε ότι είναι άδικο που είναι αυτοί πρώτοι κι οχι εμείς κ.λπ. Τα ίδια έχουν πει οι άνθρωποι του Παναθηναϊκού δεκάδες φορές. Ο Παναθηναϊκός από την αρχή του πρωταθλήματος διαμαρτύρεται και καταγγέλλει πως η διαιτησία τον αδικεί και ευνοεί τον Ολυμπιακό. Οι ουδέτεροι παρατηρητές τείνουν να συμφωνήσουν ότι ο Παναθηναϊκός δεν αδικείται από την διαιτησία, απλά δεν ευνοείται με τον ίδιο τρόπο που ευνοείται ο Ολυμπιακός. Για παράδειγμα, οι παίκτες του Παναθηναϊκού έχουν δεχτεί 67 κίτρινες κάρτες από την αρχή του πρωταθλήματος ενώ του Ολυμπιακού 55. Πέντε παίκτες και 5 αντίπαλοι του Παναθηναϊκού έχουν αποβληθεί, μόλις 2 παίκτες του Ολυμπιακού και 12 αντίπαλοί του!

ΑΚΟΜΑ ΧΕΙΡΟΤΕΡΑ είναι τα νούμερα της ΑΕΚ, αλλά εξίσου χαρακτηριστικό είναι πως η μόνιμη επωδός των παραπονούμενων ΑΕΚτσήδων είναι πως οι διαιτητές την αντιμετωπίζουν σαν «μικρή ομάδα». Σα να λέμε, δηλαδή, πως η διαιτησία εξ ορισμού οφείλει να αδικεί τις μικρές ομάδες και να ευνοεί τις μεγάλες. Το λογικά αυτονόητο, ότι δηλαδή η διαιτησία θα έπρεπε να αντιμετωπίζει όλες τις ομάδες το ίδιο, αποτελεί κάτι σαν ανέκδοτο στην ποδοσφαιρική ζωή.

ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ όμως που θα έκρινε τον τίτλο κ.λπ., κ.λπ., η διαιτησία κατά γενική ομολογία έκανε σφάλματα, ήταν όμως σε βάρος και των δύο ομάδων. Δικαιολογημένη, ίσως, η συνήθης κατακραυγή κατά της διαιτησίας, όμως ο Ολυμπιακός όφειλε να είναι ευχαριστημένος που κατάφερε και ισοφάρισε, παρότι ο Παναθηναϊκός ήταν καλύτερος, και ο Παναθηναϊκός έπρεπε να έχει εκμεταλλευτεί τις ευκαιρίες που δημιούργησε και δεν στερήθηκε τη νίκη από την διαιτησία.

Από το γήπεδο στον πάγκο και απ' τον πάγκο στα... μπουζούκια. Και μετά πού;

ΚΑΝΕΙΣ, ΛΟΙΠΟΝ, δεν περίμενε πως ο Ολυμπιακός θα εξέδιδε μια ανακοίνωση μετά τον αγώνα στην οποία ούτε λίγο ούτε πολύ κατηγορεί από μια τη διαιτησία για εύνοια υπέρ του Παναθηναϊκού, και από την άλλη υπονοεί πως οι παίκτες του Παναθηναϊκού ήταν ντοπαρισμένοι. Η ανακοίνωση έγινε δεκτή με ειρωνικότατα σχόλια από πλευράς Παναθηναϊκού, ενώ ο Τύπος σε γενικές γραμμές ζήτησε αποδείξεις από πλευράς Ολυμπιακού, ο οποίος έσπευσε να αναδιπλωθεί και δήλωσε μέσω του γραφείου Τύπου της ΠΑΕ πως δεν εννοούσε όσα εννοούσε. Σε φοβερή αμηχανία βρέθηκε η διοργανώτρια αρχή, η ΕΠΑΕ, η οποία εξέδωσε με την σειρά της μια φλύαρη ανακοίνωση που ζητούσε από όλους να δείξουν την ψυχραιμία που προφανώς δεν έχει ούτε η ίδια.

ΚΑΙ ΠΟΛΥ ΑΠΛΑ, για άλλη μια φορά επιβεβαιώθηκε πανηγυρικά πως αυτό που ισχύει για την διαιτησία, ισχύει για την διοίκηση του ελληνικού ποδοσφαίρου εν γένει. Στις 3 Φεβρουαρίου 2000, ο αθλητικός δικαστής αποφάσισε να τιμωρήσει την ΠΑΕ Ολυμπιακός με πρόστιμο ενός εκατομμυρίου δραχμών για τα επεισόδια που προκάλεσαν οι οπαδοί του στον αγώνα Ολυμπιακού με την Παναχαϊκή στην Πάτρα, κατά τα οποία τραυματίστηκε σοβαρά στο μάτι ένα 14χρονος Πατρινός. Παράλληλα, ο αθλητικός δικαστής τιμώρησε με 5 εκατομμύρια πρόστιμο την ΠΑΕ Καλαμάτα, γιατί μετά τον αγώνα της με την ΑΕΚ εξέδωσε ανακοίνωση κατά της διαιτησίας. Πού να τολμήσει όμως ο αθλητικός δικαστής να τιμωρήσει τον Ολυμπιακό για την δική του ανακοίνωση;

επισημαίνουμε

Ο Τσαρούχης, το κτίριο Φιξ, οι εκλογές

Περνούσα, αργά ένα βράδυ, από την οδό Καλλιρρόης ανεβαίνοντας προς Μακρυγιάννη, δέκα περίπου μέρες μετά τα εγκαίνια της μεγάλης έκθεσης έργων του Γιάννη Τσαρούχη στο κτίριο του Φιξ. Τεράστια πράσινα πανιά προσπαθούν μάταια να καλύψουν την τραγική εμφάνισή του, ενώ μια μεγάλη φωτεινή αφίσα δεσπόζει στην πρόσοψη ενημερωτικά για τα εικαστικά τεκταινόμενα εντός του. Το γκρίζο, βρώμικο αλλά τεράστιο κτίριο στέκει λαβωμένο εκεί, δεκαετίες τώρα, για να υπενθυμίζει τόσο την άρνηση όσο και τον καιροσκοπισμό των εκάστοτε πολιτικών διαχειριστών του να το ανακουφίσουν με οιονδήποτε τρόπο, λαμβάνοντας μια οριστική απόφαση για την τύχη του. Το κτίριο Φιξ έχει μεγάλη ιστορία –από τα σχέδια του Τάκη Ζενέτου στον πολεοδομικό ιστό της πρωτεύουσας– ένα εναπομείναν δείγμα βιομηχανικής αρχιτεκτονικής του αιώνα που φεύγει.

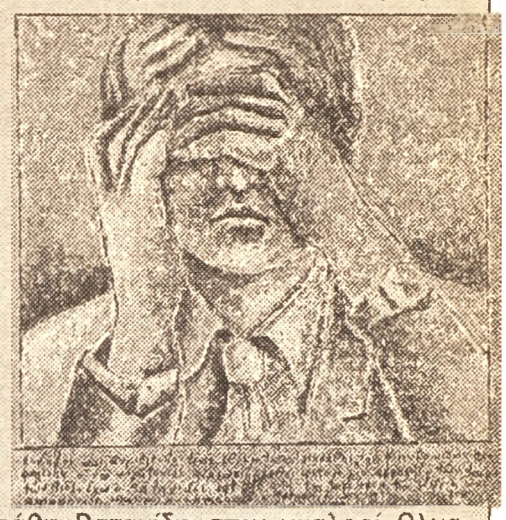
Θυμάμαι σαν όνειρο τους εργάτες που μπαινόβγαιναν στο κτίριο, τα εκατοντάδες κασόνια μπίρες που μεταφέρονταν έξω με τις κορδέλες στα ημιφορτηγά, την παράξενη οσμή της βύνης που απλωνόταν σ' όλο το Κουκάκι. Του Φιξ έσφυζε από ζωή. Στο γύρισμα του χρόνου η ετικέτα της μπίρας Φιξ έμεινε γευστική ανάμνηση, το κτίριο ερημώθηκε κι έμειναν για τις επόμενες δεκαετίες οι ανέξοδες εξαγγελίες δημάρχων, βουλευτών και υπουργών να συνοδεύουν την εγκατάλειψή του. Και αίφνης, στις αρχές Μαρτίου, φόρεσε τα καλά του για να υποδεχθεί τα έργα του Τσαρούχη, για να «υποδυθεί» το Εθνικό Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης, για να λειτουργήσει ως προεκλογικός βατήρας για την υπουργό Πολιτισμού και την κυβέρνησή της εν γένει. Επιστρατεύτηκε το Ίδρυμα Τσαρούχη, το οποίο φυτοζωεί εξαιτίας έλλειψης πόρων για τη λειτουργία του, για να μεταφερθούν έργα του ζωγράφου από το Μαρούσι στο προσφάτως ειπείν διαμορφούμενο εικαστικό τοπίο της Αθήνας με εξαγγελίες για νέα μουσεία και χώρους φύλαξης, συντήρησης, αρχειοθέτησης. Φαίνεται, ο Τσαρούχης είναι «βολικός» προεκλογικά και η καλλιτεχνική προσφορά του αδιαμφισβήτητη καθ' όλους ώστε να επιλεγεί για την πρώτη παρουσίαση του νεοσύστατου Κέντρου: οι ημερομηνίες για νέες, σίγουρες τετραετίες βιάζουν και επιβάλλουν την επιλογή «πολιτισμός» για την αναγκαία πολιτική ευπροσωπία. Για άλλη μία φορά όμως η αγένεια, η άκαμπτη ημιμάθεια, η έλλειψη ελάχιστης ευαισθησίας κι ευαισθητοποίησης των διαχειριζομένων την πολιτιστική μας κληρονομιά έδρασε απότομα και άγαρμπα. Στην περίπτωση του Τσαρούχη και του Φιξ, η προηγηθείσα συζήτηση υπήρξε μεγάλη και σηκώνει αρκετή ακόμη. Η επίδειξη αποφασιστικότητας από πλευράς του ΥΠΠΟ είναι τουλάχιστον απειθής. Υπολογίζοντας ότι τόσα χρόνια μετά τον θάνατο του Τσαρούχη δεν υπήρξε ούτε ένας υπεύθυνος να έχει την πρωτοβουλία για μια συνολική έκθεση των έργων του, ας πούμε, στην Εθνική Πινακοθήκη. Όπως ακόμη παραμένει μετέωρη έως αφελής η δυναμική των τελευταίων μηνών που φέρνει στα ΜΜΕ δεκάδες παρουσιάσεις και εγκαίνια πολιτιστικών έργων αλλά αποκρύπτει ή αποσιωπά χρόνια παθολογικά ζητήματα διαχείρισης, οργάνωσης, άμεσης επίλυσης.

Κατά τα άλλα, ο γόνιμος Τσαρούχης μιας άλλης ελληνικότητας παραμένει ζωντανός, λαμπερός, δροσάτος. Το φως και το χρώμα του συγκινούν και αναπτερώνουν το βλέμμα του θεατή. Η έκθεση έχει στηθεί υποδειγματικά, με τρόπο ώστε οι ζωγραφικές δημιουργίες του να προσελκύουν και να υποβάλλουν. Από την άλλη, όμως, η θλίψη« ένα κτίριο που έχει πληγωθεί αρχιτεκτονικά κι αργοπεθαίνει. Η φαντασία του επισκέπτη δυσκολεύεται να πλάσει το αυθεντικό βιομηχανικό σχεδιασμό του. Οι φωστήρες της «Αττικό Μετρό» προσέδωσαν έναν απαράμιλλα ψυχρό τόνο σύγχρονης γκαλερί. Μια απρόσωπη ιλουστρασιόν κατασκευή που επιβλήθηκε στην εξαιρετική αρχιτεκτονική φυσιογνωμία του Ζενέτου. Ένα τσιμεντένιο θηρίο που χάσκει στις όχθες (μην ξεχνάμε.) ενός τσιμεντωμένου ποταμού θα συνεχίσει να είναι του Φιξ και μετά τις εκλογές. Μένουν οι απορίες ανάμεικτες με την υπόκωφη αγανάκτηση και τον σιχτιρισμό. Το τρίγωνο Τσαρούχη - Φιξ - εκλογές μού προκαλεί έναν μελαγχολικό συνειρμό. Ανοίγω το βήμα για να τον διακόψω. Παραπάνω είναι τα άγνωστα θεμέλια της ιστορίας της Αθήνας αλλά και του περιώνυμου Μουσείου Ακροπόλεως. Όχι, σ' αυτή την περίπτωση δεν έγινε τίποτε όπως παραπάνω. Κλείνω την πόρτα βιαστικά. Καληνυχτώ αποφασισμένα αναποφάσιστος.

Βασίλης Ρούβαλης

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

- ***Δείτε:*** την έκθεση «5η Διεθνής Μπιενάλλε Βελιγραδίου - Δυο Χρόνια...» που διοργανώνει ο Πολιτιστικός Οργανισμός του Δήμου Αθηναίων και το Επιμελητήριο Εικαστικών Τεχνών Ελλάδος σε συνεργασία με την οργανωτική επιτροπή της 5ης Διεθνούς Μπιενάλλε Χαρακτικής Βελιγραδίου. Τα έργα των Γιουγκοσλάβων φέρνουν κοντά στο κοινό σημαντικά έργα της γιουγκοσλαβικής χαρακτικής (Κέντρο Τεχνών Δήμου Αθηναίων, 5-21 Απριλίου).
- ***Δείτε:*** την έκθεση του ζωγράφου

Στάθη Βατανίδη στην γκαλερί Ολγα Γεωργαντέα (Βασ. Παύλου 102-104, Βούλα, τηλ.: 8959467) με τίτλο «24x24». Ο καλλιτέχνης επιλέγει μια θεματική εναλλαγή στο μέγεθος. (Διάρκεια έκθεσης από 30 Μαρτίου - 30 Απριλίου).

- ***Παρακολουθήστε:*** το διήμερο 7 και 8 Απριλίου το ενδιαφέρον επιστημονικό συμπόσιο με θέμα: «Χρήσεις της αρχαιότητας από τον νέο Ελληνισμό» με ομιλητές μεταξύ άλλων τους Δ. Μαρωνίτη, Β. Πούχνερ, Γ. Γιατρομανωλάκη, Π. Μαρτινίδη, που διοργανώνει η Εταιρεία Σπουδών της Σχολής Μωραΐτη (Παναθηναϊκού Σταδίου 5, τηλ.: 6795000). Οι ομιλίες ξεκινούν την Παρασκευή 7 Απριλίου στις 6.45 μ.μ.
- ***Επισκεφτείτε:*** την έκθεση ζωγραφικής 20 ελλήνων και 20 τούρκων καλλιτεχνών που εγκαινιάζεται τη Δευτέρα 3 Απριλίου στην αίθουσα Τέχνης «Αέναον» (Άντερσεν 18, Κατεχάκη). Πρόκειται για συνεργασία που άρχισε από μια ιδέα της ζωγράφου Hatiice Gursoz και έχει ως στόχο της την συμπαράσταση προς τους σεισμοπαθείς των δύο χωρών γι' αυτό και το 50% των εσόδων θα διατεθεί στους πληγέντες. Η έκθεση θα διαρκέσει έως τις 15 Απριλίου.

ΔΙΠΛΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ

Με τους 200 πατριώτες που εκτέλεσαν οι Γερμανοί την Πρωτομαγιά του 1944 στην Καισαριανή ήταν και ο Χρήστος Τσάγας από την Αμαλιάδα. Από παιδί είχε συμμεριστεί όσα πέρασαν οι εξόριστοι και φυλακισμένοι επί δικτατορίας Μεταξά, ο πόλεμος τον βρήκε στην Ακροναυπλία. Όταν έγιναν οι γνωστές αποσυμφορήσεις, τον μεταφέρανε μαζί με άλλους συντρόφους του στο Χαϊδάρι.

Ήταν ένα εύθυμο παιδί. Οι επιζώντες από κείνα τα χρόνια θα τον θυμούνται. Είναι ο κατάδικος που του είχε αναθέσει η ομάδα στο Χαϊδάρι να βόσκει την «κατσίκα του διοικητή». Αγροτόπαιδο από πολυμελή οικογένεια βιοπαλαιστών, γνώριζε κι απ' αυτά και τόσο καλά ήξερε να μιμείται το βέλασμα της κατσίκας (από τις διασκεδάσεις στο στρατόπεδο). Έχω τις πληροφορίες αυτές από τον μακαρίτη Παναγιώτη Μαυρομάτη. Πολύ καλός γερμανομαθής, όπως κι ο άλλος σύντροφός του από την Ακροναυπλία, ο Ναπολέων Σουκατζίδης – μαζί και οι δυο έκαναν στο στρατόπεδο χρέη διερμηνέων. Ο δεύτερος είναι ο μελλοθάνατος που αρνήθηκε να δεχτεί την προσφορά του γερμανού διοικητή να τον αντικαταστήσουν βάζοντας στη θέση του άλλον. Τον εκτέλεσαν κι αυτόν την Πρωτομαγιά.

Γνώριζα τον άνθρωπο, για τον οποίον γράφω αυτό το σημείωμα. Τον έχω μνημονεύσει σ' ένα βιβλίο μου και είμαι κάτοχος επιστολής που καταλογίζει εσφαλμένη πληροφόρηση. Δεν αναφέρεται το όνομα μεταξύ των εκτελεσθέντων. Από την εσώκλειστη φωτοτυπία πράγματι το επώνυμο «Τσάγας» απουσιάζει. Αλλά σ' αυτή την ίδια ονομαστική κατάσταση, από τα αφιερώματα των εφημερίδων στην περσινή επέτειο, αναφέρεται στο Ζ ένα άλλο όνομα που λύνει και τις απορίες μας – μετά θάνατον μεταγωγή σε άλλη ακτίνα των φυλακών: *Ζάγκας Χρήστος*.

Δεν έχω την παραμικρή αμφιβολία ότι αυτό έχει συμβεί. Κάνω τη δημοσίευση με την ελπίδα κάποιοι να ευαισθητοποιηθούν. Χρειάζεται να βρεθεί ο γερμανικός κατάλογος. Εκεί ο Τσάγας πρέπει να υπάρχει ως Zagas, ενώ ο Ζάγκας, αν υπήρξε μεταξύ των εκτελεσθέντων, θα αναβρεθεί ως Sagas.

Ας ελπίσουμε κάποιοι πιο νέοι από μας να ψάξουν και να βρουν τον γερμανικό κατάλογο και ν' αποκατασταθεί το σωστό όνομα, ξεπερνώντας την άλλη αφάνεια, όπου το καταδίκασε η γερμανική φωνητική αυτή τη φορά και η δημοσιογραφική της μεταχείριση.

Μήτσος Αλεξανδρόπουλος

ΒΟΜΒΙΔΙΑ πολιτικής ΑΦΑΣΙΑΣ

Ρε παιδιά,

• *Το νέο αεροδρόμιο στα Σπάτα ονομάσθηκε ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ προς τιμήν του Ευαγγέλου ή κανενός άλλου; Εμένα πάντως και το ΠΑΓΚΑΛΟΣ καλό θα μου ακουγόταν. Και σεμνότερο.*

• *Το διαβάσαμε σε τοίχο: ΠΑΤΡΙΩΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΩΤΙΣΣΕΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ FUCK YOU!*

• Ευτυχώς που δεν μιλάνε αγγλικά στο ΚΚΕ.

• *Απ' την άλλη πλευρά να δω Παρθένα Φουντουκίδου υπουργό Πολιτισμού και ας πεθάνω!*

• Κυρία Μπέτυ μου, η ζωή είναι άδικη.

• *«Αριστερός» ο κ. Σημίτης βροντοφωνάζουν οι «αριστεροί» της «Πολιτείας». Πως λέμε αριστερός στον καβάλο.*

• Τι *Nitro*, τι *Οδηγητής*. Ο εκσυγχρονισμός έχει γερό σπομάχι.

• *Εμένα πάντως με συγκινεί βαθύτατα η σεμνότητα με την οποία εμφανίζονται στην TV εσχάτως οι υπουργάρες του ΠΑΣΟΚ. Σαν μετανοούσες Μαγδαληνές.*

• Απ' την άλλη πλευρά, αν δεν ψηφίσουν οι Γκρέκο και Τσαρούχης ΠΑΣΟΚ στις 9 Απριλίου θα είναι πολύ αχάριστοι. (Το διαβάσαμε στην *Ε* σε κείμενο του Μ. Στεφανίδη.)

• *Κατά τ' άλλα, ο τόπος σφύζει από την ευτυχία των προεκλογικών πάρτυ. Τώρα πλέον ο εκσιγχρονισμός επιτάσσει όχι πολιτικές συγκεντρώσεις αλλά καλέσματα των υποψηφίων σε μπαρ, σε σκυλάδικα, σε ξενοδοχεία, στην ΑΙΓΛΗ αν λέγεστε Βαγγέλης, κ.λπ. μετά ποτού, φαγητού και ξεφαντώματος.*

• Αδημονώ για την στγμή που κάποιος ρηξικέλευθος υποψήφιος θα μας καλέσει σε στριπτιζάδικο.

• *Η αλήθεια γυμνή.*

• Μιλένα Αποστολάκη, υποψήφια του ΠΑΣΟΚ, σύμβουλος εξ απορρήτων του κ. Βενιζέλου που την πριμοδοτεί.

• *Μιλέν Βαγγέλη τουτέστιν η λογική της εξουσίας.*

• Η Αριστερά πάλι έμαθε, όπως θά 'λεγε και ο Ν. Καρούζος, να εκτροχιάζει τα νοήματα!

• *Ναι βρε εχέφρονες Εσείς του νου να πάμε οι εθνικόφρονες! (Ν. Καρούζος)*

• Η Δεξιά του ΠΑΣΟΚ: Βερελής, Χριστοδουλάκης, Γκαργκάνας, Βενιζέλος –λόγω συγκυρίας δεν πήγε στην Ν.Δ.– , Παπαντωνίου –ο σοβαρότερος όλων– και πρωτίστως βέβαια ο εκσυγχρονιστής πρωθυπουργός.

• *Τι κι αν δηλώνει αριστερός;*

• Ας ρωτήσει καλύτερα τους συντρόφους και τις συντρόφισσές του. Την συντρόφισσα Μαριάννα, τον σύντροφο Σωκράτη, την συντρόφισσα Αγάπη και το λοιπό μεγαλοδιαπλεκόμενο προλεταριάτο της χώρας.

• *Μπάχαλο στο φεστιβάλ Αθηνών, για το οποίο πολλά πράγματα θα γίνουν γνωστά μετά τις εκλογές.*

• Ιδιαίτερα όταν εκκρεμεί προϋπολογισμός ύψους 2,6 δισ. δρχ.

• *Να ευελπιστούμε και σε κάθαρση;*

• Πάντως ο γ.γ. του ΕΟΤ και πρόεδρος του Φεστιβάλ κ. Ευγένιος Γιαννακόπουλος, λέγεται ότι έχει συστήσει ιδιωτικό καλλιτεχνικό γραφείο υπό την επωνυμία Amadeus.

• *Στο ίδιο Δ.Σ. μετέχει ως μέλος η σύμβουλός του κ. Σοφία Χηνιάδου, απλή νομικός πλην άκρως φιλόδοξη.*

• Αληθεύουν τα ανωτέρω; Θα περιμέναμε με ανακούφιση την διάψευση.

• *Αλλιώς...*

• Ποιος είναι εκείνος που μπορεί ν' απαντήσει σ' όλα; Μα ο Μίμης Ανδρουλάκης, ο άνθρωπος-εγκυκλοπαίδεια.

• *Όλα κιόλα, το ΠΑΣΟΚ όπου βλέπει πολιτισμό σεληνιάζεται!*

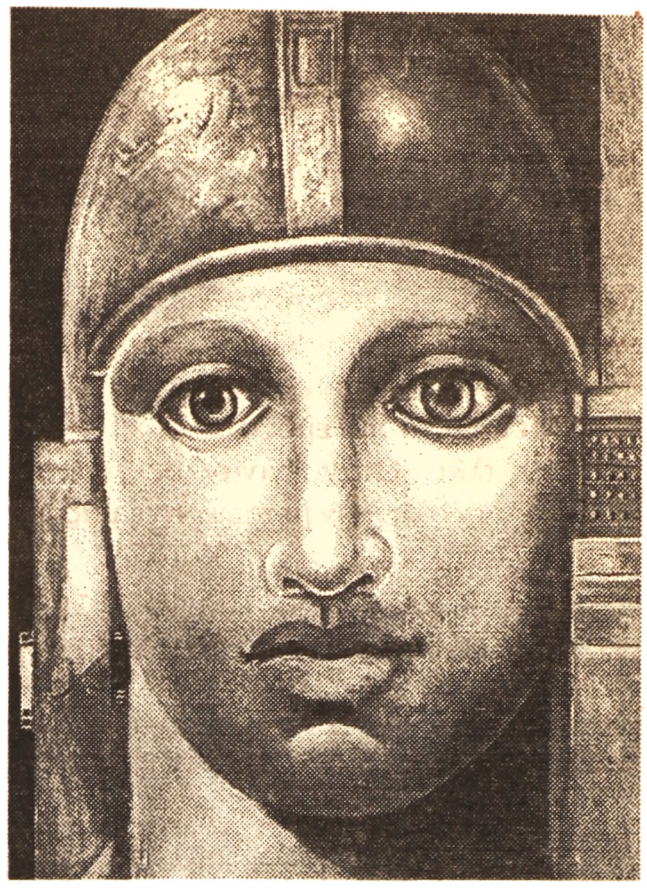
• Εξ ου και η συμμετοχή της κ. Κούρκουλα στα ψηφοδέλτιά του.

Μανωλάκης ο Βομβιστής

Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΥΓΕΙΑ...

Ο Αλέξανδρος ο Στρατηλάτης έμεινε γνωστός στην ιστορία κυρίως για τα στρατιωτικά ανδραγαθήματα και τη στρατιωτική τεχνική του. Ουδόλως γνωρίζουμε εάν την περίοδο που σχεδίαζε την εκστρατεία στα βάθη της Ασίας είχε κατά νου να συμβάλει στην αποκατάσταση της «παγκόσμιας υγείας». Ολόκληρες γενιές Ελλήνων έχουν γαλουχηθεί με τα μεγαλοϊδεατικά ιδεολογήματα της επίσημης Ελληνικής Ιστορίας, όπως αυτή διδάσκεται εδώ και δεκαετίες. Η περίπτωση του Μεγάλου Αλεξάνδρου δεν ξεφεύγει από τα όρια αυτού του κανόνα. Και κάπως έτσι δικαιολογείται ο εθνικιστικός οίστρος που κατέλαβε έναν από τους 1,5 εκατομμύριο (!) κύπριους επισκέπτες της έκθεσης «Αλέξανδρος 2000», στην Πύλη της Αμμοχώστου, όταν έγραψε στο βιβλίο επισκεπτών: *«Η γνώση της Ιστορίας κάνει καλό στην Παγκόσμια Υγεία»;* Δύσκολα θα μπορούσαμε ν' αποφανθούμε για το παραπάνω ζήτημα, αλλά σίγουρα το γεγονός ότι η έκθεση ζωγραφικής του Ευθύμη Βαρλάμη, που διοργανώθηκε από το ελληνικό υπουργείο Εθνικής Άμυνας και στοίχισε 200.000.000 δρχ., δεν προάγει ούτε την «υγεία» της ελληνικής οικονομίας αλλά κατ' επέκταση ούτε και τα πολιτισμικά προϊόντα που ως χώρα θέλουμε να εξάγουμε.

Το ότι 1,5 εκατομμύριο Κύπριοι «θαύμασαν» τους πίνακες που απεικονίζουν τον Αλέξανδρο σε διάφορες μορφικές αναπαραστάσεις είναι αρκετό για να γεμίσει με «συγκίνηση» και «ενθουσιασμό» τον δημιουργό τους Ευθύμη Βαρλάμη. Σε τέτοιο βαθμό, ώστε να δηλώνει εκστασιασμένος ότι ο *«Ελληνισμός είχε δώσει απαντήσεις σε θέματα όπως η υγεία και η ευτυχία. Και γι' αυτό είναι αναγκαία η αναγέννηση του Ελληνισμού και του αλεξανδρινού πνεύματος σήμερα».* Με άλλα λόγια, κλείστε μέσα σας έναν Αλέξανδρο και νιώστε να φουντώνει κάθε είδος μεγαλείου και «αυτοπεποίθησης». Κι έτσι, θα συναντηθείτε με τα λόγια πάλι του Βαρλάμη: *«Οι νέοι Αλέξανδροι δεν θα χρειάζεται να είναι στρατηλάτες αλλά τραγουδιστές, πολιτικοί, θαυματουργοί (sic), ποιητές με νέους σημαντικούς ορίζοντες».* Δεν ξέρουμε εάν είχε υπ' όψιν της αυτά τα λόγια μια κυρία που δήλωσε στον γνωστό συλλέκτη Δ. Πιερίδη –αφού είχε δει την έκθεση– ότι «είναι έτοιμη να κλάψει». Για να λάβει την απάντηση: «Και εγώ κλαίω, αλλά για άλλο λόγο». **Σωτ. Λέτσιος**

*Τα στοιχεία για τον αριθμό των επισκεπτών καθώς και τα αποσπάσματα από την συνέντευξη Βαρλάμη, προέρχονται από την εφημερίδα *Σημερινή* της Κύπρου (26 Μαρτίου).

Η μοναξιά του χορευτή

"Do you love me now that I can dance?" αναρωτιόνταν σπαραχτικά οι Contours (1962) αφηγούμενοι τη βάσκανη μοίρα ενός πρώην αδαούς περί την μοντέρνα ορχηστική, που εξαιτίας της χορευτικής του άγνοιας είχε εισπράξει σκαιότατη ερωτική απόρριψη και τώρα επανέρχεται δεινός γνώστης για να διεκδικήσει εκ νέου ως χορευτής αξιώσεων τον έρωτα της αγαπημένης του.

Το γνωστό αυτό τραγούδι αρκεί για να περιγράψει την εξέχουσα θέση που κατέχει ο χορός στο ερωτικό παιχνίδι, ως προνομιακή συνθήκη και χώρος όπου γενεσιουργείται ο νεανικός έρωτας αλλά και ως πεδίο άσκησης της γοητείας. Έκτοτε, πολύ νερό κύλησε στο αυλάκι, με αποτέλεσμα ν' ανατραπούν χορευτικές νοοτροπίες και νόρμες, συμπαρασύροντας –ευτυχώς ή δυστυχώς– μια σειρά από μέχρι πρότινος δεδομένες και σχεδόν αυτονόητες πρακτικές που περιχαράκωναν και προσδιόριζαν τα χορευτικά ήθη.

Ένα από τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου clubbing είναι ο κατά μόνας χορός, μια καινοτομία που καταργεί την έννοια του παραδοσιακού χορευτικού ζευγαριού και εισάγει στα χορευτικά ήθη τον μονήρη χορευτή. Ο νεωτερισμός αυτός ενέχει έναν ευανάγνωστο συμβολισμό, καταλύοντας το κλασικό ζευγάρι και τη σημειολογία που αυτό συνεπάγεται (π.χ. συγχρονισμός και εναρμόνιση κινήσεων, χορογραφική αλληλεξάρτηση του ενός από τον άλλο) και παρέχοντας πλήρη ελευθερία στον μοναχικό πλέον χορευτή, που καλείται να διευθετηθεί ολομόναχος και πανελεύθερος μέσα στο χώρο και το χρόνο της μουσικής.

Αυτή η μοναχική ελευθερία, ακατανόητη και γι' αυτό απαράδεκτη από μερικούς, είναι ωστόσο ενδεικτική του φρενήρη ατομικισμού της εποχής μας.

Ο χορός, παρά τον, έστω εφήμερο, ενωτικό ρόλο που επιτελούσε παλιότερα μέσ' από τον ανθρώπινο δεσμό που συγκροτούσε το ζευγάρι, καθιερώνει τώρα θριαμβευτικά και με κάθε επισημότητα τη μοναξιά, ενώ πριν δημιουργούσε ο ίδιος αυτός τις συνθήκες της άρσης της.

Ένα άλλο επίσης εύγλωττο στοιχείο που χαρακτηρίζει τα σύγχρονα χορευτικά ήθη είναι η κατάργηση κάθε παγιωμένου κώδικα κινήσεων και η απουσία αποκρυσταλλωμένων κανόνων κινησιολογίας. Καθένας λικνίζεται κατά πώς αυτός θέλει, επινοώντας και εκτελώντας τις ολοδικές του φιγούρες, χωρίς να είναι υποχρεωμένος ν' ακολουθήσει κάποιου είδους μπούσουλα που, ούτως ή άλλως, δεν υπάρχει.

Ενδεικτικό κι αυτό της σύγχρονης χορευτικής (και συναισθηματικής) αναρχίας, όπου καθένας πορεύεται πάνω στον μοναχικό του δρόμο, αποκλείοντας τη δυνατότητα της συνάντησης.

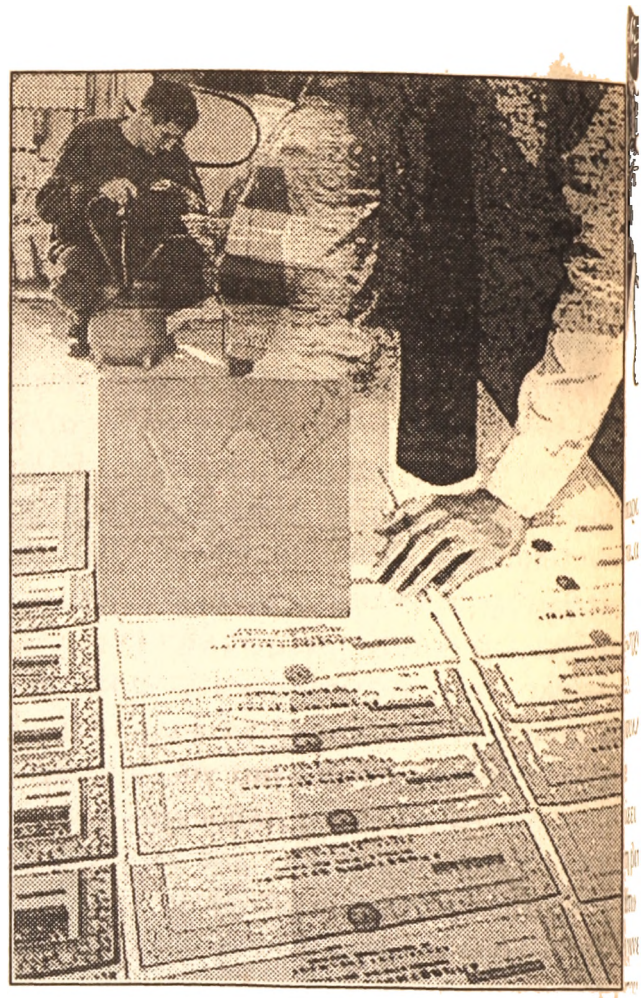
Εκ πρώτης όψεως και μάλλον αβασάνιστα, θα καταδίκαζε κανείς τα νέα αυτά ήθη ως αλλοτριωτικά και αλλοτριωμένα. Υπάρχουν, όμως, κάποιοι που σίγουρα θα χαίρονται παίρνοντας, έστω αναδρομικά, εκδίκηση για τα συμβατικά πάρτυ της άχαρης εφηβείας τους, όταν μόνοι αυτοί κι αμήχανοι, χωρίς ντάμα/καβαλιέρο, αναγκάζονταν να υφίστανται τη μοναξιά του θεατή, όταν οι άλλοι χόρευαν τα μπλουζ...

Νίκη Κώτσιου

Η ζωγράφος Αναστασία Καρβελά δίγει μερικές πραγματικά πολύ έντονες οικονομικές αντιθέσεις και παράλληλα σχολιάζει την εποχή της πληροφορίας.

LIMIT UP

του Θανάση Μουτσόπουλου

Έργο της Αναστασίας Καρβελά.

Φαίνεται πως η πλειονότητα (;) των Ελλήνων σήμερα εστιάζουν τη ζωή τους με φακό τις εξελίξεις στο χρηματιστήριο. Όπως φαίνεται πως η κυβέρνηση που θα προκύψει από αυτές τις εκλογές (τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές δεν έχουν ακόμη διεξαχθεί) θα επιλεγεί σε μεγάλο βαθμό μέσω αυτών των γεγονότων. Όμως υπάρχει και μια άλλη χρήση των μετοχών. Η εικαστικός Αναστασία Καρβελά επεξεργάζεται την επιφάνεια των μετοχών με την πεπαλαιωμένη γραφιστική αισθητική τους και τις προβάλλει πάνω σε όψεις κτιρίων της πόλης. Παράλληλα μεγεθύνει λεπτομέρειες αυτών των μετοχών και τις παραμορφώνει ψηφιακά ώστε μερικές φορές να μοιάζουν ασαφείς ως εικόνες και άλλες φορές να θυμίζουν θολή αεροφωτογραφία. Επιπλέον, εισάγει σε κάθε μια εικόνα και από ένα παράδειγμα οικονομικού μετανάστη ο οποίος εργάζεται στο λεκανοπέδιο: ινδοί λουλουδάδες στα φανάρια, πολωνοί μικροπωλητές, αλβανοί οικοδόμοι, νιγηριανοί έμποροι...

Η Καρβελά φορτίζει τη ζωγραφική επιφάνεια με σήματα, σύμβολα και πληροφορίες. Κοινή συνισταμένη, η πολεοδομική κλίμακα των σχηματισμών και η φόρτιση των μνημειακών απεικονιζομένων με τεράστιες ποσότητες καταναλωτικών πληροφοριών, σπαράγματα διαφημίσεων και καρατομημένες εταιρικές ταυτότητες. Το μετα-βιομηχανικό patchwork που παίρνει σάρκα μέσα σε καθημερινά τοπία, δεν υπάρχει αμφιβολία, προβάλλει εξαιρετικά δυσοίωνο. «*Στις πόλεις που ζούμε, βλέπουμε όλοι κάθε μέρα εκατοντάδες διαφημιστικές εικόνες της ζωής μας. Δεν αντικρίζουμε κανένα άλλο είδος εικόνας τόσο συχνά. Σε καμιά άλλη μορφή κοινωνίας στην ιστορία δεν υπήρξε ποτέ τέτοια συγκέντρωση εικόνων, τέτοια πυκνότητα οπτικών μηνυμάτων. Κάποιος μπορεί να θυμάται ή να ξεχνάει αυτά τα μηνύματα, όμως για μια σύντομη στιγμή κάποιος τα παίρνει μαζί του και για μια στιγμή του ερεθίζουν τη φαντασία, είτε μέσω της μνήμης είτε μέσω της προσδοκίας. Η διαφημιστική εικόνα ανήκει στη στιγμή*» γράφει ο John Berger στο βιβλίο του, *Η Εικόνα και το Βλέμμα*.

Η έννοια της υπερσυσσώρευσης πληροφοριών μέσα από τα σύγχρονα media θα μπορούσε να είναι το κυρίαρχο στοιχείο της δουλειάς αυτής. Στην πραγματικότητα είναι απλώς ένα από τα θέματα που θίγει με τις ζωγραφικές συμπυκνώσεις της. «Όλα τα μέσα είναι προεκτάσεις κάποιας ανθρώπινης ικανότητας – ψυχικής ή φυσικής» γράφει ο Marshall McLuhan. Τα αλλόκοτα κτίρια με τα οποία γεμίζει τα τελάρα της είναι πύργοι πληροφοριών. Αυτή η πόλη που περιγράφει μοιάζει να είναι ο παράδεισος του σύγχρονου καταναλωτισμού, μαζί ηδονιστικός και hi tech. Ή πάλι όχι, ίσως και να είναι το νεκροταφείο ελεφάντων της σύγχρονης καπιταλιστικής κοινωνίας. Η δουλειά της Καρβελά δεν είναι ακριβώς πολιτική, όμως σαρκάζει με οξείς, συχνά πικρόχολους, τόνους μια κατεύθυνση ζωής που έχει (έχουμε) πάρει η σημερινή κοινωνία, σε όλα τα μήκη και τα πλάτη πλέον του πλανήτη. Τα έργα της δεν θα μπορούσε να έχουν γίνει σε κανένα άλλο είδος κοινωνίας ή σε άλλη περίοδο του καπιταλισμού από αυτή λίγο μετά το fin de siécle. Με τον ίδιο τρόπο που ήταν το ίδιο για τη δεκαετία του '60 τα μυθιστορήματα του Philip Dick. Ή κάθε έξυπνη μελλοντολογική τέχνη που χρησιμοποιεί το όραμα σαν αφορμή για να περιγράψει τον περίγυρο της. Η «πόλη» της Καρβελά αναδίδει ταυτόχρονα μια αίσθηση γκλαμουριάς, ένα μεταλλαγμένο Λας Βέγκας και μια οσμή Καφκικής μοναξιάς. Η ζωή στη σημερινή κοινωνία είναι υπέροχη. Ποτέ πριν δεν υπήρξε τόσο συγκλονιστική. Με την προϋπόθεση βέβαια ότι μπορείς να καταναλώνεις. Το χρήμα είναι ζωή. Η δυνατότητα να ξοδεύεις χρήματα, να καταναλώνεις, είναι η δύναμη για ζωή. Αν μπορείς να παίζεις το παιχνίδι και στο τέλος (;) να ανήκεις στους κερδισμένους και όχι στους χαμένους, θα πρέπει να θεωρείσαι ότι ανήκεις στους προνομιούχους της ελληνικής κοινωνίας. Ή, με άλλα λόγια, στους νικητές/επιζήσαντες αυτού του πολέμου. «Ο αληθινός, απόλυτος πόλεμος έγινε ο πόλεμος των πληροφοριών» ξαναλέει ο McLuhan. Οι οπτικές πληροφορίες πάνω στις επιφάνειες των μετοχών γίνονται στα χέρια της Καρβελά τα πολεμοφόδια για έναν πόλεμο χωρίς έλεος στα χαρακώματα των media. Θόρυβος. Υπερσυσσώρευση, υπερπυκνότητα πληροφοριών, σημάτων, μηνυμάτων. «Ακούμε ήχους από παντού, πάντοτε, χωρίς καν να χρειάζεται να εστιάζουμε», γράφει πάλι ο McLuhan στο *The Medium is the Massage*. Φώτα, σήματα, μηνύματα, θόρυβος, τηλεοράσεις, κατανάλωση, δίαιτες αδυνατίσματος. Αυτή η πόλη με τρομάζει. Μου θυμίζει το σπίτι μου.

Ημερολόγιο: Καραγκιόζ-μπερντέ..!

του Δον Σάντσου Βουλτσίδη

Μια παράλληλη Ελλάδα...

Στο παζάρι της Αλεξανδρούπολης κάτω στο λιμάνι... πολιτευτές-μηχανικοί, δικηγόροι, -τι άλλο;– μοιράζουν τα σιλικονούχα φυλλάδια... Ο κόσμος τα παίρνει και τα πετάει... μια γυναίκα λέει «εμείς τους πληρώνουμε τη βιτρίνα...»

Πιο κάτω ένας γραβατοζούμενος «τι γίνεται» μου λέει. Λέω από κάπου θα με ξέρει. «Καλά», μου λέει, «περνάς και δεν μας χαιρετάς, γραμμένους μας έχεις στα α.....α σου...». «Όχι» του λέω «πίστεψέ με, να, σκεφτόμουν ένα ποίημα».

– Ποίημα...

– Ναι, του λέω...

– Τι δουλειά κάνεις;

– Καραγκιόζη παίζω!

– Από που είσαι;

– Από την Αδριανή.

– Ροδόπης;

– Ναι...

– **Θα σε χρειασθώ,** μου λέει και μου χτυπάει την πλάτη. Είμαι ο Μ.....ς, υποψήφιος της Ν.Δ.

– Σε ξέρω του λέω, ανακάλεσα την φάτσα του από τις αφίσες... Αυτός ο πολιτευτής είχε το στυλ το παλαιό της αλεπού της ερήμου..., ψημένος, αδύνατος, μελαχρινός με ειρωνική φάτσα, αθυρόστομος, φιλομοναρχικός...! σίγουρα δικηγόρος, γιατί, από

την φάτσα μου κατάλαβε, αν και δεν με γνώριζε, πως μπορεί να μιλά ελεύθερα... «θα σε χρειασθώ...», να κοιμόμαστε ήσυχα λοιπόν, η Ν.Δ. θα χρειασθεί τον Καραγκιόζη... άκου να δεις... δόλωμα και στον Καραγκιόζη... να περιμένει δουλειά κι ο Καραγκιόζης..!

Πιο κάτω, μια Ρωσίδα που πολιτογραφήθηκε δι' αδράς αμοιβής σε Πόντια... Της λέει ο φίλος μου ο Αντώνης «ψήφισε Συνασπισμό...». «Όχι» λέει «εγώ τώρα ψηφίσει Ν.Δ., να φύγει πια αυτό το Πασόκ...». Ωραία Ρωσίδα... που εδώ στην Ελλάδα, πολλοί αξιωματούχοι προσφέρθηκαν να την εξυπηρετήσουν με το σύστημα παλαιϊκής ανταλλαγής, τουτέστιν «στήνω κώλο». Παρ' όλα αυτά η γυναίκα κουράστηκε στην ίδια στάση...

Παρακάτω μια Καυκάσια, βουτάει τέσσερα νεκταρίνια από τον πάγκο του λαχαναγορίτη ο οποίος την αντιλαμβάνεται και τις φωνάζει «κλέφτρα, κλέφτρα...». Η Καυκάσια κάτι του απαντάει στα ρώσικα, από το βλέμμα κατάλαβα ότι του ευχόταν ό, πιο ευχάριστο...

Παζάρι τροφών, οινοπνευματωδών, πράσων, οπωροκηπευτικών, **κι εκεί ανάμεσα,** στα όμορφα χρώματα των πορτοκαλιών, των μήλων με την γυαλιστερή τους φλούδα, τα τσαλαπατημένα φυλλάδια με τις πλαστικές φάτσες των μηχανικών και δικηγόρων που θέλουν να πουλήσουν μούρη στον πεθερό που τους **επίπλωσε** το διαμέρισμα, το εξοχικό, το συνειδητό και το ασυνείδητο...

...Παρ' όλα αυτά αυτός ο φιλομοναρχικός πολιτευτής μού ήταν κάπως συμπαθής, άσε που μού 'φερε το παλιό ρητό στο νου «τι ζητάει η αλεπού στο παζάρι, μαζεύει ψήφους...»...

Αλεξανδρούπολη, σ' αγαπώ...

Βασίλης Μπούτος

Η ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΑ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ

(ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ - 4η έκδοση)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Δημήτρης Δεληγιάννης

ΤΑ ΜΕΤΕΩΡΑ ΜΟΥΣΕΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΕΛΕΝΗ ΘΕΟΧΑΡΟΥΣ

Πολιτική ποίηση

του Λευτέρη Παπαλεοντίου

Ελένη Θεοχάρους: *Οι Μεγάλοι Τρίτοι*, ποίηση, Λευκωσία 1999

ΕΙΝΑΙ γεγονός ότι οι περιπέτειες που ταλανίζουν τον κυπριακό χώρο κατά τις τελευταίες δεκαετίες ευνοούν την καλλιέργεια μιας πολιτικής και εθνικής ποίσης, κυρίως όπως την είχε προδιαγράψει με υποδειγματικό τρόπο ο Σεφέρης στη συλλογή του *Ημερολόγιο Καταστρώματος Γ'*. Με το παράδειγμα αυτό συνδιαλέγονται αρκετοί κύπριοι ποιητές, από τον Παντελή Μηχανικό και τον Ανδρέα Παστελλά έως τον Κώστα Βασιλείου και την Ελένη Θεοχάρους. Αλλά και όσοι προβάλλουν ενστάσεις και αντιστάσεις στην ποιητική του Σεφέρη, όπως οι Κώστας Μόντης και Κυριάκος Χαραλαμπίδης, δεν παύουν να επιστρέφουν στον τύπο του «πολιτικού»-«εθνικού» ποιήματος (σύμφωνα με τις οι οθετήσεις του Δ.Ν. Μαρωνίτη) – και ας διαμαρτύρονται κάποιοι άλλοι ότι η λογοτεχνία της Κύπρου παραμένει «αγκυροβολημένη» και «αγκυλωμένη» στο μείζον πολιτικό πρόβλημα του νησιού. Από τη σκοπιά αυτή, ίσως ταιριάζει να επικαλεστούμε εδώ τους καταληκτικούς στίχους από την «Ποιητική» ενός σημαντικού εκπροσώπου της πρώτης μεταπολεμικής «γενιάς», του Μανόλη Αναγνωστάκη:

Σαν πρόκες πρέπει να καρφώνονται οι λέξεις
Να μην τις παίρνει ο άνεμος

αφού στις μέρες μας εξακολουθεί να επαληθεύεται η τραγική διαπίστωση του νεότερου Λεύκιου Ζαφειρίου: *«βουλιάζει ο τόπος»*.

ΤΟΣΟ στις δύο πρώτες συλλογές της Ελένης Θεοχάρους (*Ποιητική πράξη και πολιτική σύμπραξη*, 1991 και *Πρόξενος θάνατος Άγγελέ μου*, 1995) όσο και στο πολύ πρόσφατο τρίτο βιβλίο της συνοψίζονται και συνδυάζονται με κρυπτική και κοφτερή γλώσσα η οργή και η θλίψη ενός ευαίσθητου και ασυμβίβαστου ποιητικού υποκειμένου για πολιτικές (με την ευρεία σημασία της λέξης) περιπέτειες και για άλλες ανησυχίες. Ωστόσο, αυτές συνήθως προσλαμβάνονται και εσωτερικεύονται, για να αποδοθούν με ένα πολυεπίπεδο λόγο, σε συνάρτηση με υπαρξιακές αγωνίες καμ με ψυχολογικές μεταπτώσεις.

ΓΕΩΡΓ. ΠΟΛ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ (1901-1972):
Ο Χριστός αναστένεται στην Κύπρο

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ στην ποιητική σύνθεση με τον τίτλο *Οι Μεγάλοι Τρίτοι* (που κυκλοφόρησε τις τελευταίες ημέρες του 1999), η πολιτική γραφή της ξεκαθαρίζεται και ενδυναμώνεται ολοένα και περισσότερο, ενώ οι ιδιωτικές στιγμές συρρικνώνονται και υποτάσσονται στην έγνοια για συλλογικά προβλήματα. Με αξιοσημείωτη ευχέρεια η ποιήτρια παντρεύει το ιστορικό παρόν με το παρελθόν, το τοπικό με το διεθνές, το προσωπικό με το συλλογικό, τον τρυφερό, λυρικό τόνο με τη θυμική έκρηξη, τη δοξαστική ενατένιση με τον έντονο κριτικό έλεγχο. Έτσι, επιχειρεί μεγάλα άλματα στον χώρο και στον χρόνο, για να αφουγκαστεί και να υποτυπώσει συνοπτικά παλαιότερα ή πρόσφατα δράματα στην Παλαιστίνη και στην Κύπρο, στην Αρμενία και στο Κοσσυφοπέδιο. Πότε απευθύνει προσκλητήριο νεκρών σε αφανείς ήρωες του αντιαποικιακού αγώνα του 1955 και της τουρκικής εισβολής του 1974, σε ανήλικους μαθητές και σε νέους που αντιτάχθηκαν στις βλέψεις του βρετανικού Στέμματος ή στη βία του Αττίλα (από τον Πετράκη Γιάλλουρο και τον Ανδρέα Βλάμη έως τον Παναγιώτη Δημητρίου και τον Σολωμό Σολωμού)· και πότε μνημονεύει τους νεκρούς στην εξέγερση του Πολυτεχνείου κατά της χούντας, γράφει πένθιμο εμβατήριο για τους «κολασμένους» της Σερβίας και απλώνει τη διεθνιστική ματιά της στην Παλαιστίνη και στη Νεκρή Θάλασσα.

ΑΥΤΟΙ είναι οι «Μεγάλοι Τρίτοι»: «όχι άδεια πουκάμισα και οπτασίες», αλλά γεμάτοι «φως και νερό...». Και μαζί τους οι άσημες γυναίκες, οι χαροκαμένες μάνες που σέρνουν τον χορό της τραγωδίας. Σε ολόκληρη την ποιητική σύνθεση επανέρχονται γυναικείες μορφές, που συνοψίζονται στο πρόσωπο της αιώνιας Μάνας· η μητέρα που φοβάται για την τύχη του παιδιού της, η φελλάχα μάνα που μνημονεύει την αλύγιστη στάση του γιου της («με το τσιγάρο στα χείλη ανέβηκε στο ικρίωμα...») οι κύπριες μητέρες νεκρών και αγνοουμένων που βιώνουν βουβά το δράμα τους. Και δεν είναι τυχαίο που επιλέχθηκε για το εξώφυλλο η ταυτότητα μιας ανώνυμης γυναίκας στιγματισμένης με τον αριθμό 12468 και σφραγισμένης με τα σύμβολα της αποικιοκρατικής κυβέρνησης.

ΣΕ ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ περιπτώσεις η Ελένη Θεοχάρους συνδιαλέγεται με ξεχωριστούς ποιητές, όπως, για παράδειγμα, με τον Σεφέρη

και τον Μόντη. Έχω την εντύπωση ότι η περίπτωσή της ξεχωρίζει ανάμεσα στους σύγχρονους ποιητές που αξιοποιούν με δημιουργικό τρόπο την πολιτική σκέψη και γενικότερα την ποιητική του Σεφέρη και δεν βουλιάζουν στη σκιά του ποιητή. Μάλλον σεφερογενές είναι το κείμενο με τον τίτλο «Ο λόφος της ρίγανης», που εντοπίζεται στις περιοχές από τη Νεκρή Θάλασσα έως τις όχθες του Νείλου, όπου μια άλλη «παρατημένη» Ελένη (η οποία κάποτε αφήνεται «στα πούπουλα του μύθου») προβαίνει σε απολογισμούς για μάταιες θυσίες. Και ενώ οι «Μεγάλοι Τρίτοι» κηδεύουν την «τρίτη, ανένταχτη, αδέσποτη, μεγάλη, αντρειωμένη» Ελένη-Ελευθερία, η ποιήτρια φροντίζει να τη διαχωρίσει με έμφαση από τη σεφερική Ελένη του ομηρικού μύθου («όχι άδεια πουκάμισα και οπτασίες») και να την προσγειώσει στο ιστορικό παρόν.

ΕΞΑΛΛΟΥ, μια ποιητική «στιγμή» του Κ. Μόντη παρωδείται και αντιστρέφεται με πειρακτική διάθεση για να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα. Πιο συγκεκριμένα, στο ποίημα «Οι Μεγάλοι Τρίτοι προσεύχονται», με το οποίο αναπροσαρμόζονται παρωδιακά οι γνωστοί στίχοι του Μόντη *«ανασήκωσε την πλάτη/κι απόσεισέ τους, Πενταδάκτυλέ μου,/ανασήκωσε την πλάτη/κι απόσεισέ τους»*, οι ειρωνικές αιχμές καταφανώς στρέφονται όχι στους τούρκους εισβολείς του '74 αλλά στους ναρκωμένους πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας· εδώ, ο μύθος της «αγίας» και «ηρωικής» νήσου ξηλώνεται οριστικά:

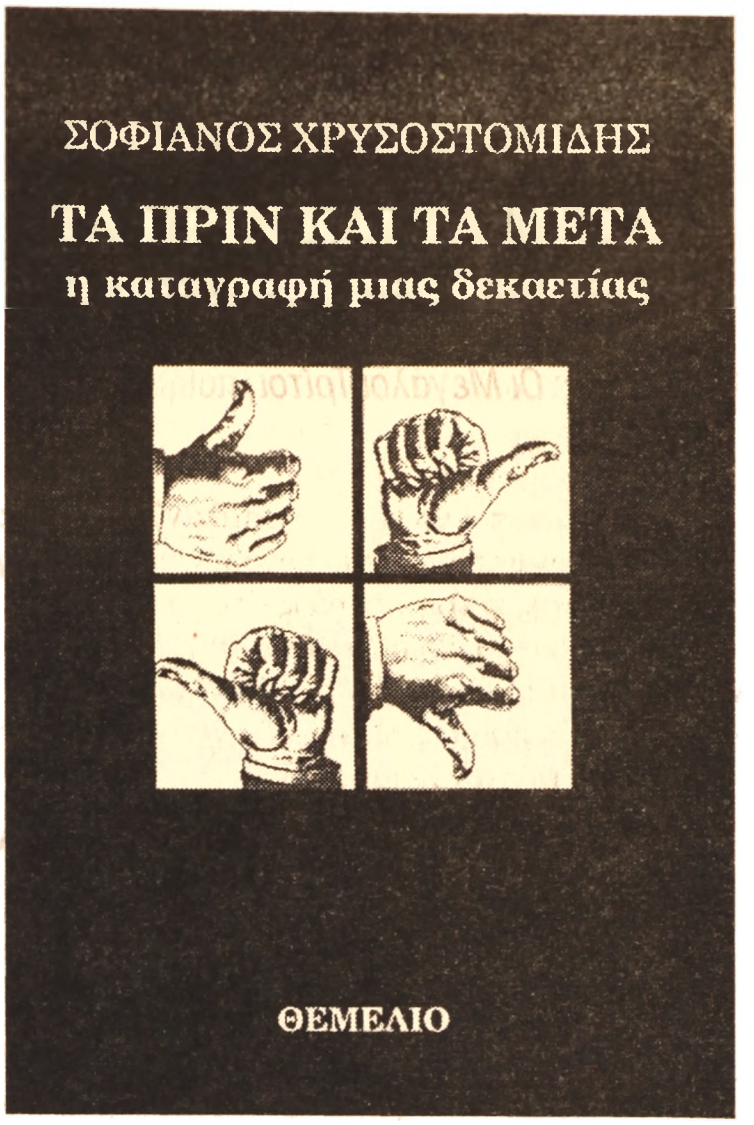
Δι' ευχών των Αγίων της επαράτου νήσου,
ας μην πραγματοποιηθούν ποτές
όσα προφήτεψαν οι ποιητές,
ας μην ανασηκώσει τους ώμους του/το Τρόοδος
για να τους αποσείσει,
ας μην ανοίξει η γη της Λευκωσίας/για να τους θάψει,
ας μη φουσκώσει ποτές η θάλασσα της Πάφου
για να τους καταπιεί,/ας είναι...

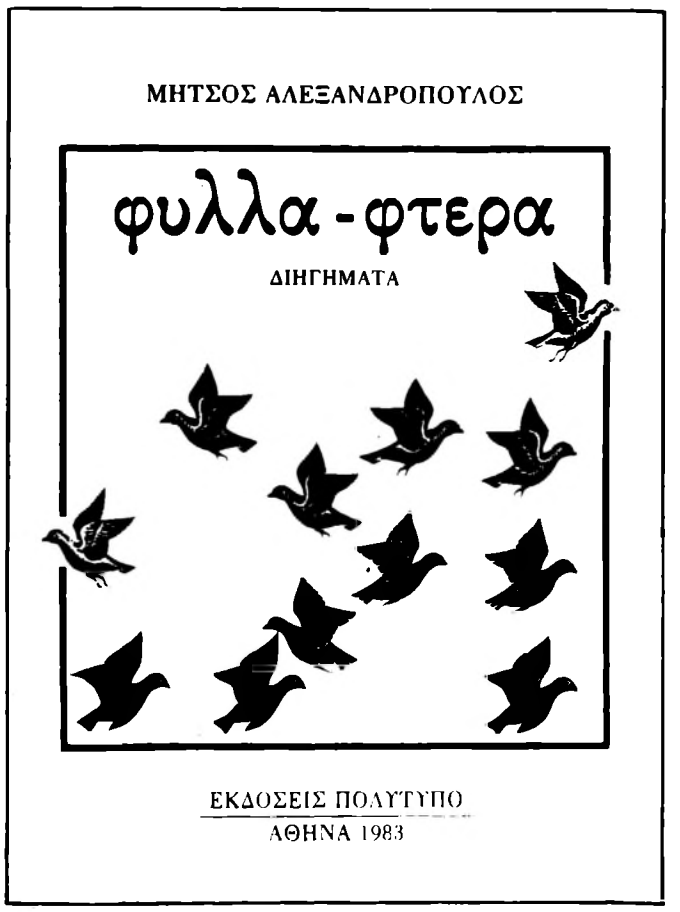
ΈΤΣΙ, η νέκυια των αφανών ηρώων σε αρκετές περιπτώσεις εξελίσσεται σε δριμεία κριτική σε νοοτροπίες και συμπεριφορές της κοινωνίας μας. Η ποιήτρια επιμένει να χαράζει το χειρουργικό νυστέρι της στις ανοιχτές και κακοφορμισμένες πληγές της Κύπρου και του κόσμου γενικότερα, και κατορθώνει να γράψει αξιόλογη πολιτική (με την ευρύτερη αλλά και με την ειδικότερη σημασία της λέξης) ποίηση. Σ' αυτήν η άγρυπνη έγνοια για το εθνικό ζήτημα συνυπάρχει με την αγωνία για διεθνή προβλήματα· και παράλληλα, η συστροφή στο εγώ και στη σφαίρα του ιδιωτικού διαρκώς καταλύεται από την εξωστρεφή ματιά για τον άλλο, για τον πάσχοντα οικουμενικό άνθρωπο ή για τον ανώνυμο πολίτη που συντηρεί ίχνη μιας πιο αυθεντικής ζωής.

ΘΑ ΗΘΕΛΑ να κλείσω τη σύντομη αυτή παρουσίαση με το λακωνικό «Επιτύμβιον», με το οποίο επισφραγίζεται η ποιητική σύνθεση *Οι Μεγάλοι Τρίτοι*. Τόσο το κείμενο αυτό όσο και η σύνθεση στο σύνολό της αποτελούν προσκλητήριο και αναβίωση επώνυμων και αφανών ηρώων, που αγωνίστηκαν και θυσίασαν τη ζωή τους στις πολιτικές περιπέτειες της Κύπρου κατά τις τελευταίες δεκαετίες ή εξακολουθούν με πείσμα να αντιστέκονται στην ισοπέδωση παραδοσιακών αξιών και να συντηρούν κατάλοιπα από το κυπριακό «θαύμα» του Διαμαντή και του Σεφέρη. Στην αντιηρωική εποχή μας και στην αντιποιητική κοινωνία των χρηματιστηριακών συναλλαγών και των πολιτικών εκπτώσεων ασφαλώς ηχεί παράταιρη η μεγαλόψυχη αντίδραση της μητέρας του νεκρού Ζήνωνα, ο οποίος έως πρόσφατα περιλαμβανόταν ανάμεσα στους αγνοούμενους της κυπριακής συμφοράς:

Κρατάμε όλοι από ένα νυχοκόπτη
Και σε κόβουμε/κομμάτι-κομμάτι/Πατρίδα.
Άντρες σκληροί σαν αλοιφή/γυναίκες απόδημες,
Και η μάνα του Ζηνωνή,/Χαλάλι είπε της Πατρίδας.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΜΕΛΙΟ

ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ
Φύλλα - φτερά
Πέντε ενότητες διηγημάτων: Το ριζιμιο λιθάρι, δύο συνθέσεις για κιθάρα, οι ρίζες των μπουζουκιών, παρένθεση με πλαγίαυλους, τρεις άλλες ιστορίες.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

Κάλεσμα «από τη γη της Θράκης στη γη των ίσκιων» ο *Ορφέας* των **Γιάννη Βουλτσίδη-Στέλιου Πελασγού** (εκδ. Κέντρο Λαϊκών Δρωμένων Κομοτηνής) προσφέρει γενναιόδωρα την εμπειρία της σύμπραξης δύο λαϊκών καλλιτεχνών: ενός καραγκιοζοπαίχτη και ενός παραμυθά. Στα χέρια μας κρατάμε το τεκμήριο/βιβλίο μιας μοναδικής παράστασης που χάρηκαν όσοι την είδαν· για μας απομένει η ανα-παράστασή της μέσα από τα κείμενα.

Λιγοστή η ελληνική βιβλιογραφία για τη μουσειολογία. Το βιβλίο της **Ματούλας Σκαλτσά**, *για τη Μουσειολογία και τον Πολιτισμό* (εκδ. Εντευκτηρίου, 1999) απαρτίζεται από άρθρα της δημοσιευμένα στον Τύπο που συνθέτουν ένα δίπτυχο, αυτό της μουσειολογίας και του πολιτισμού, κατά τέτοιο τρόπο που να γίνεται φανερή η εσωτερική τους ενότητα. Μια πολύ ενδιαφέρουσα προσέγγιση που θα έπρεπε να παρακινήσει σε δράση τους πολίτες και να ξυπνήσει τους κυβερνώντες (δεν αρκούν οι ωραίοι πρόλογοι), καθώς πολλές από τις παρατηρήσεις και τις προτάσεις της θα πρέπει κάποτε να βρουν ένα ρεαλιστικό διέξοδο.

Με τον *Πόρφυρα* 93 (Ιαν.-Μαρ. 2000) γιορτάζουμε τα εκατό χρόνια από τη γέννηση του **Γιώργου Σεφέρη**. Ένα επετειακό τεύχος στο οποίο

Χρονικό ενός επερχόμενου μεσαίωνα

Λιβανίου,
Προς Θεοδόσιον τον βασιλέα υπέρ των ιερών,
Εισαγωγή - μετάφραση Αφροδίτη Καμάρα
Εκδόσεις Κατάρτι 1998

Η έντονα μεταβατική περίοδος του 4ου αιώνα μ.Χ. είναι η εποχή που έζησε ο ρήτορας Λιβάνιος (314-393 μ.Χ.). Γεννημένος στην Αντιόχεια της Συρίας από αριστοκρατική οικογένεια, απέκτησε κλασική παιδεία με δασκάλους τους Ουλπιανό και Ασκάλωνα. Δεινός ρήτορας κατάφερε έπειτα από χρόνιες μετακινήσεις σε αρκετές πόλεις να αποκτήσει την εύνοια του αυτοκράτορα Κωνστάντιου και έκτοτε εγκαταστάθηκε οριστικά στην γενέτειρα του, όπου και πέθανε σε προχωρημένη ηλικία. Εφ' όρου ζωής οπαδός της παλιάς ελληνικής θρησκείας, υπερασπίστηκε την πίστη του με θέρμη και αγωνίστηκε με κάθε τρόπο εναντίον της χριστιανικής θρησκείας και των ιερέων της, που στις μέρες του εδραιώθηκαν απόλυτα σ' ολόκληρη την επικράτεια της βυζαντινής αυτοκρατορίας.

Άλλωστε και ο λόγος του *Προς Θεοδόσιον τον βασιλέα υπέρ των ιερών* αποτελεί για πολλούς μελετητές (όπως και για την μεταφράστρια) μια από τις πολυτιμότερες πολιτικές απολογίες της εθνικής θρησκείας και φιλοσοφίας. Η ιδιαιτερότητα του κειμένου του Λιβάνιου έναντι των υπολοίπων συγγραφέων με συγγράμματα που πραγματεύονται το ίδιο θέμα έγκειται στην αμεσότητα με την οποία αυτός επιχειρηματολογεί, ζητώντας από τον αυτοκράτορα να προστατέψει τους εθνικούς και τους ναούς των θεών που λατρεύουν από την μανία των χριστιανών. Η αγωνία του είναι τόσο μεγάλη που σε κάποια σημεία του λόγου (όπως αυτό που περιγράφεται η καταστροφή των ναών της υπαίθρου και οι επιπτώσεις των βανδαλισμών στις ζωές του αγροτικού πληθυσμού), μοιάζει να χάνει την ψυχραιμία που τον χαρακτηρίζει στις πρώτες παραγράφους όπου δομεί τα επιχειρήματα στηριζόμενος στην ιστορία, και σχεδόν εκλιπαρεί να εισακουστεί. Στηλιτεύοντας από τη μία την γενικευμένη τρομοκρατία μέσω της οποίας οι χριστιανοί και κυρίως οι πλέον φανατικοί εξ αυτών, οι μοναχοί, τιμωρούν τους αντιπάλους τους και ιδιοποιούνται τις προσωπικές περιουσίες τους ή των ναών που υπηρετούν και απαριθμώντας από την άλλη άμεσα ή έμμεσα τις αξίες που αντιπροσωπεύει η λατρεία των αρχαίων θεών θεμελιώνει έναν λόγο άψογο, αντάξιο της μεγάλης του φήμης. Φυσικά γνωρίζει τους κινδύνους που διατρέχει και γι' αυτό φροντίζει να λυγίσει αρκετές φορές τη μέση του μπροστά στον φυσικό αποδέκτη του λόγου κολακεύοντάς τον εντελώς απροκάλυπτα. Η στάση του αυτή όμως καθόλου δεν τον εμποδίζει να προειδοποιήσει τον Θεοδόσιο πως αν δεν συμβάλει στον άμεσο τερματισμό του διωγμού της εθνικής θρησκείας και των οπαδών της, οι επιπτώσεις θα είναι τόσο μεγάλες και τρομερές από τον θυμό των θεών που η αυτοκρατορία θα κλονιστεί σοβαρά.

Βέβαια, όλοι μας γνωρίζουμε σήμερα την κατάληξη των προσπαθειών του Λιβάνιου. Ο Χριστιανισμός επιβλήθηκε απόλυτα παραδίδοντας στην ιστορία την παλιά θρησκεία.

Ο ίδιος ο Λιβάνιος έφτασε ώς τις μέρες μας ως ένας δεινός ρήτορας με τεράστιο συγγραφικό έργο που ωστόσο δεν διέθετε σε καμιά περίπτωση τις ικανότητες που απαιτούνταν για να διαβλέψει την μη αναστρέψιμη πορεία των εξελίξεων καθώς την ματαιότητα των ουτοπικών ουσιαστικά επιδιώξεών του. Ακραία ρομαντικός, υπήρξε ένας από τους τελευταίους του είδους του που πάλεψαν για την διατήρηση μιας πραγματικότητας εμπνευσμένης από την λειτουργία της πόλης των κλασικών χρόνων όπου η θρησκευτική λατρεία εννοούνταν, αν δεν ταυτίζονταν σε πολλές περιπτώσεις, με τον σημαντικότερο παράγοντα διατήρησης της συνοχής της κοινωνίας.

Η μετάφραση της Αφροδίτης Καμάρα είναι βατή επιτρέποντας τη ροή του λόγου ενώ η εισαγωγή της αποτελεί μια ευσύνοπτη και σοβαρή πηγή πληροφοριών για μια εποχή και έναν συγγραφέα σχετικά άγνωστο στο μεγαλύτερο τμήμα του κοινού.

Κωνσταντίνος Νούλας

Ευεργετικός πόνος

Μαρία Στεφανοπούλου,
Η σιωπή που κατοικεί τα σπίτια,
εκδ. Αρμός, Αθήνα 1999

Η μετάβαση στην ωριμότητα και τη συναισθηματική ενηλικίωση είναι μια ολόκληρη τελετουργία που σηματοδοτείται, μεταξύ άλλων, και από την υποβολή του υποκειμένου σε μια διαδικασία έντονου ψυχικού πόνου.

Η συγγραφέας δομεί τεχνικώς άψογα τις τρεις νουβέλες της παρούσας συλλογής, έτσι ώστε οι νέες ταυτότητες που αποκτούν σταδιακά οι νεαροί ήρωες, αποκαθαρμένες, εξαγνισμένες και σμιλεμένες εκ νέου μέσα από τις δοκιμασίες του πόνου, να διαδέχονται αβίαστα και φυσιολογικά τους πρότερους εαυτούς, που είχαν την πολυτέλεια να διαμορφωθούν άκαπνοι και ολότελα προστατευμένοι από τις ευεργετικές ενίοτε συνέπειες της γνήσιας οδύνης.

Αρχικά άθικτοι και αλώβητοι απ' τον πόνο, οι πρωταγωνιστές της Μαρίας Στεφανοπούλου περνούν εν συνεχεία διά πυρός και σιδήρου, ώστε ψυχικά να κραταιωθούν και να χαλυβδωθεί το φρόνημά τους. Φορείς της νεανικής τους έπαρσης, ανυπόμονοι κι ακόμα ατσαλάκωτοι απ' τη ζωή, αναζητούν εναγωνίως το καινούργιο και συναρπαστικό, που θα 'ρθει να τους γοητεύσει και να τους κατακτήσει.

Η ζωή διαγράφεται γι' αυτούς σαν μια άπειρη δυνατότητα και μια ανεξάντλητη προοπτική και σε καθεμιά από τις τρεις αυτές νουβέλες, τις δομημένες πράγματι αριστουργηματικά, παρακολουθούμε πώς γίνεται, με αφορμή κρίσιμα γεγονότα, η μετάβαση από τη δυνατότητα στην πραγματικότητα και πώς ο κάθε ήρωας διαχειρίζεται την ικανότητά του να τα βγάζει πέρα με καταστάσεις που τον υπερβαίνουν και που δίνουν συγχρόνως το μέτρο της αντοχής του.

Ο θάνατος ενός συμφοιτητή («Η σιωπή που κατοικεί τα σπίτια»), ένας ψυχοφθόρος αποκλεισμός σε αεροδρόμιο και μια υποχρεωτική διανυκτέρευση σε ξένη χώρα («Χιονοθύελλα»), ένας παράταιρος γάμος («Ο γάμος του ποιητή») είναι οι αφορμές για να δοκιμασθούν οι αντιστάσεις των προσώπων και για ν' αναδυθεί, κάτω από το βάρος της επιβεβλημένης εμπειρίας και της αντίξοης συνθήκης, ο καινούργιος εαυτός.

Πρότερες αντιλήψεις και βεβαιότητες εξετάζονται κριτικά, οι ψυχικές άμυνες εξαντλούνται κι αποδεικνύονται μάλλον άχρηστες, ό,τι φάνταζε μέχρι πρότινος πάγιο και ακλόνητο μοιάζει να καταρρέει σαν πύργος από τραπουλόχαρτα.

Η συγγραφέας ανατέμνει μ' ευκολία και μ' εκπληκτική περιγραφική δεινότητα τον ψυχικό κόσμο των ηρώων της, που ξεκινούν αθώοι κι εύθραυστοι, για να καταλήξουν και πάλι αθώοι αλλ' αυτή τη φορά δυνατοί, και παρακολουθεί βήμα-βήμα τη θαυμαστή μετάβασή τους σε μια νέα κατάσταση που τους επιτρέπει να μετέχουν ακόμη στην αθωότητα χωρίς να καταντούν, ωστόσο, ευάλωτοι.

Ο θάνατος προσφιλών προσώπων, οξύς βίαιος και αναπόδραστος σαν φυσικό φαινόμενο, επαναδομεί τον ψυχισμό των ηρώων κι εγκαινιάζει μιαν άλλη οπτική και μιαν άλλη θέαση των πραγμάτων. Το φρόνημά τους, άλλοτε φοβισμένο και αβέβαιο, καλείται τώρα ν' αντιμετωπίσει το γεγονός της φοβερότερης δυσκολίας, το αναπόφευκτο και μη αντιστρέψιμο, το μοιραίο. Οι αντιστάσεις κάμπτονται, αλλά στο τέλος κραταιώνονται, και η πραγματοποίηση των χειρότερων φόβων κάνει τη δοκιμασία δραματικά επώδυνη, και γι' αυτό ουσιαστική.

Το σκοτεινό φως που συνοδεύει τις απώλειες δίνει στα πράγματα το πιο διαυγές και κοφτερό περίγραμμα επανατοποθετώντας τα οριστικά τώρα και αμετάκλητα στις σωστές τους διαστάσεις. Η σιωπή παύει ν' αποτελεί ήχο κενό και γίνεται μεστή περισυλλογής κι ο φόβος καταργείται, ενώ η θέση του καταλαμβάνεται μόνο απ' την ανάμνηση του φόβου, που είναι φόβος ξορκισμένος και ακίνδυνος.

Νίκη Κώτσιου

Πολιτικό αγαθό και ιστορία

Κοσμάς Ψυχοπαίδης
Κανόνες και αντινομίες στην πολιτική,
Εκδόσεις ΠΟΛΙΣ, Αθήνα, 1999

Ο Κοσμάς Ψυχοπαίδης, συντασσόμενος με την κριτική παράδοση της φιλοσοφίας, όπως αυτή ανελίχθη κυρίως στις στιγμές της καντιανής και μαρξικής σκέψης, αναλύει στο παρόν βιβλίο τον χαρακτήρα των κανόνων που δεσμεύουν την πολιτική δράση και οδηγείται σε προβλήματα που αφορούν την ιστορία και το παρόν των σημερινών κοινωνιών. «Ο αναστοχασμός των θεωρητικών που προϋπήρξαν» γράφει ο συγγραφέας, «δεν μπορεί να παραμεριστεί ως μία ιστορία που δεν μας αφορά πλέον». Επιδιώκει στο βιβλίο του αυτό μία ανακατασκευή της πολιτικής θεωρίας, που αφορά τους πολιτικούς κανόνες και τις αντι-

περιλαμβάνεται ανάμεσα σε άλλα το χρήσιμο συμπλήρωμα των «Βιβλιογραφικών Σεφέρη (1991-1999)» του **Δημήτρη Δασκαλόπουλου**.

Νέες έννοιες όπως πρακτική, λόγος, δύναμη και εξουσία προκύπτουν μέσα από το διάλογο των εννοιών πολιτισμός και κοινωνία. Η **Δήμητρα Γκέφου-Μαδιανού** στο βιβλίο της *Πολιτισμός και Εθνογραφία. Από τον Εθνογραφικό Ρεαλισμό στην Πολιτισμική Κριτική* (εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 1999) σκιαγραφεί τις επιδράσεις αυτής της διαπλοκής στον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται τόσο ως ερευνητική διαδικασία και μέθοδος όσο και ως τρόπος γραφής. Η συγγραφέας αποπειράται το συγκερασμό της αμερικανικής πολιτισμικής ανθρωπολογίας με τη βρετανική σχολή της κοινωνικής ανθρωπολογίας και τη γαλλική σχολή της εθνολογίας. Εγχείρημα δύσκολο με αμφιλεγόμενα αποτελέσματα.

Εαφνική είδηση για μας αλλά μακρόχρονη και συστηματική προσπάθεια από μέρους του φλαμανδικού περιοδικού *Kruispunt (Σταυροδρόμι)* που εκδίδεται στη Brugge του Βελγίου, για τη μετάφραση και συστηματική παρουσίαση του ποιητικού έργου του **Ανέστη Ευαγγέλου**. Η **Kirsti de Hek** μετέφρασε

ώς τώρα τις *Εννέα εκδοχές για την ποίηση και την ποιητική*, την *Περιγραφή εξώσεως* και *Το χιόνι και η ερήμωση*, ενώ παράλληλα κυκλοφόρησαν μια αυτοτελή χειροποίητη έκδοση με πέντε ποιήματα του Ευαγγέλου που τιτλοφόρησαν «Το κατακόκκινο αίμα». Μια σημαντική πρωτοβουλία των Ολλανδών και Φλαμανδών υποδεικνύει και το μέτρο της εκτίμησης στο έργο του πρόωρα χαμένου ποιητή.

Ο *Νεοελληνικός Διαφωτισμός*, ένα θέμα που εξακολουθεί σταθερά να βρίσκεται στο επίκεντρο της επιστημονικής συζήτησης, έχει ώς τώρα δώσει σημαντικούς ερευνητικούς καρπούς. Ο τόμος των Πρακτικών του Πανελληνίου Συνεδρίου που πραγματοποιήθηκε στην Κοζάνη (8-10 Νοεμβρίου '96), εκδίδεται από το Ινστιτούτο Βιβλίου και Ανάγνωσης στην Κοζάνη (1999) με τη συνδρομή του Εθνικού Πολιτιστικού Δικτύου Πόλεων, του υπουργείου Πολιτισμού και του Δήμου Κοζάνης, έχει κι αυτός να προσθέσει τη δική του συμβολή.

Π*αλίμψηστα και άλλα. Κριτικά Κείμενα και Διακείμενα Αρχαία και Νέα* του **Ανδρέα Παναγόπουλου** (εκδ. Παπαζήση, χ.χ.έ.)· συναγωγή άρθρων που συγκροτούνται, εξαιτίας της μεθοδολογικής επιλογής του συγγραφέα, σε ενιαία «παλίμψηστη» ανάγνωση και καθορίζονται από νομίες τους, με στόχο ν' αναδειχθούν ορισμένα σημαντικά προβλήματα της σημερινής πολιτικής σκέψης. «Τα προβλήματα αυτά αναφέρονται», γράφει, «κυρίως στα κριτήρια αξιολόγησης των πολιτικών κανόνων και τις σχέσεις τους με τους όρους της πολιτικής ζωής και οδηγούν σε ζητήματα θεωρίας δικαιοσύνης και σχέσης ιστορικής και κανονιστικής σκέψης... Η αρχική ανακατασκευαστική κίνηση αποσκοπεί στον εντοπισμό του πεδίου προβλημάτων, εντός των πλαισίων του οποίου τίθεται το ζήτημα των πολιτικών κανόνων». Η αναζήτηση αυτή τοποθετείται ανάμεσα σε δύο πόλους: το πλαίσιο των κοινωνικών σχέσεων (ιδιοκτησία, τάξις), με την προοπτική μιας ιστορικής τοποθέτησής τους ως προς τους πολιτικούς κανόνες σε σύγχρονες και προγενέστερες θεωρίες, αφ' ενός και, αφ' ετέρου, τα συστήματα αξιών (φυσικό δίκαιο) που επιτρέπουν την αξιολόγηση αυτών των ρυθμίσεων. Ο Κοσμάς Ψυχοπαίδης, έτσι, περνά σε μία αναδρομή στη διαφωτιστική παράδοση, που συνδέει το πρόβλημα των πολιτικών κανόνων με το πρόβλημα των αξιών και, παράλληλα, στις παραδόσεις που αμφισβήτησαν τη δυνατότητα μιας τέτοιας σύνδεσης.

Εκκινώντας από τον Πλάτωνα, για τον οποίον όμως η θέση των πολιτικών κανόνων στην εν γένει θεώρησή του είναι ήδη προβληματική, διότι «η εγκαθίδρυση κανονιστικότητας δηλώνει ήδη την παραδοχή της έκπτωσης του αγαθού», περνάει στον αντίθετο πόλο όπου στον Machiavelli το νέο πολιτικό αγαθό συγκροτείται μέσω απάτης και πλάνης και όχι με την απάλειψή τους, καθώς και στον Hobbes, όπου την τήρηση των υποχρεωτικών κανόνων που επιβάλλει η εξουσία, εγγυάται ο φόβος και η αποφυγή των χειρότερων δεινών της αναρχίας. Κατόπιν ο Κοσμάς Ψυχοπαίδης διεξέρχεται την προβληματική θεωρητικών όπως ο Locke, ο Rousseau και ο Kant, που ξεφεύγουν και από την αναγωγή σ' ένα ουσιολογικά προσδιορισμένο αγαθό και από την αναδρομή στα κίνητρα του εγωιστικού πράττειν. Στον Locke και τον Rousseau παρατηρείται η πρόταξη κατίσχυσης των κελευσμάτων του φυσικού δικαίου πάνω στην εκτελεστική εξουσία και στον Kant η ανάγκη αυτοδέσμευσης των δρώντων και των κυβερνώντων βάσει κάποιων γενικών αφηρημένων αρχών ελευθερίας και ισότητας. Ακολουθεί μία ανάπτυξη των θεωριών της διαλεκτικής φιλοσοφικής παράδοσης (Marx και Hegel), όπου υποβαθμίζεται το αξιακό στοιχείο «είτε σχετικοποιείται ως μέρος ενός όλου» (Hegel) «είτε ελέγχεται κριτικά ως όρος αναπαραγωγής ενός υπό άρσιν όλου» (Marx).

Ο Κοσμάς Ψυχοπαίδης καταλήγει τη θεώρησή του, εξετάζοντας το πρωτοδιαφωτιστικό επιχείρημα όπως εκφέρεται στον Montaigne, όπου σχετικοποιείται κάθε κανονιστικότητα η οποία συγκροτείται μέσω άσκησης βίας, πρόκλησης φόβου ή κατεξουσιασμού των μελών της κοινωνίας. Όπως, τέλος, αναφέρει ο συγγραφέας και οι θεωρητικοί της Σχολής της Φρανκφούρτης, θεωρώντας ότι η αύξηση του έλλογου χαρακτήρα μιας σχέσης προϋποθέτει κάμψη του πλήρους εξορθολογισμού της, καταλήγουν έτσι σε μία ασάφεια μεταξύ του κριτικού και του σχετικιστικού επιχειρήματος.

Πιστεύουμε ότι με την «εγκυκλοπαιδική» αυτή αναδρομή του Κοσμά Ψυχοπαίδη ως προς το αξιακό ζήτημα στην ανά τους αιώνες πολιτική σκέψη επιχειρείται από τον συγγραφέα μία πρωτότυπη μεθοδολογική προσέγγιση που δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί, σε δύο μεγάλα και ουσιώδη προβλήματα της φιλοσοφίας, δηλαδή στο πρόβλημα μιας ιστορικής τοποθέτησης τέτοιας ώστε να μην οδηγεί σε ιστορισμό και σχετικισμό, καθώς και στο ζήτημα του πολιτικού «αγαθού» πέραν του αιτηματικού του και μόνον χαρακτήρα, δηλαδή όσον αφορά τη δυνατότητα ένταξής του στο πλαίσιο μιας εφικτής να εγκαθιδρυθεί κανονιστικότητας.

Μερικά από τα κείμενα του βιβλίου αυτού έχουν δημοσιευθεί ήδη. Πρέπει να αναφέρουμε τη σύντονη προσπάθεια για τη σύνταξη πινάκων θεμάτων και ονομάτων, που τη χαρακτηρίζει το μεράκι, και ολοκληρώθηκε με τη βοήθεια του Γιώργου Καραγιώργου.

Έρη Κασίμη

Βραχύς ποιητικός λόγος

Λευτέρης Ιερόπαις,
Μια παρουσίαση από τον Γιώργο Μαρκόπουλο,
Εκ νέου - Εκδόσεις Γαβριηλίδης, Αθήνα, 1999

Οι ποιητές διαθέτουν το χάρισμα να μένουν απαρατήρητοι στο ημίφως της ιστορίας, συμμετέχοντας όμως ενεργά στη διαμόρφωση της κοινής μοίρας με τους ανθρώπους της εποχής τους. Ο Πάμπλο Νερούδα έγραφε ότι δεν γνώριζε αν τα βιώματα ο ποιητής τα ζει ή τα δημιουργεί, αν είναι γεγονότα ή ποίηση, κάτι περαστικό ή μόνιμο, *«αν ήταν η ποίηση που έζησα εκείνη την ώρα ή ο εμπειρίες που αργότερα τις έβαλα σε στίχους»*. Στην περίπτωση του Λευτέρη Ιερόπαιδος συμβαίνει ακριβώς αυτή η ακριβοθώρητη και θαλερή έκφραση να αποτυπώνεται στις ποιητικές συνθέσεις του και να απομένει η αίσθηση μιας σπουδαίας κι ωστόσο εν εξελίξει γραφής που απόμεινε ανολοκλήρωτη. Πόσοι όμως είναι εκείνοι που γνωρίζουν την ποίηση του Λευτέρη Ιεροπαιδος; Οι φιλολογικές μαρτυρίες σχετικά με το σύντομο έργο του αναβρίσκονται ελάχιστες (μ κυριότερη εκείνη του Αλέξανδρου Αργυρίου σ

Αναψηλαφήσεις σε δύσκολους καιρούς, 1986) ενώ η μοναδική έκδοση της μεταθανάτιας συλλογής του *Το κράτος του πολέμου* έγινε το 1965 από τον «Φέξη», κι έκτοτε καμία άλλη αναφορά.

Ο Λευτέρης Ιερόπαις εντάσσεται στο κλίμα της ανερχόμενης ποιητικής γενιάς που ανδρώθηκε στη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Παρότι περιορισμένος ο όγκος του έργου του, επιτρέπει να διαφανεί ο ορμητικός και τραχύς χαρακτήρας των συνθέσεών του που, παραβαλλόμενος με τα αντίστοιχα πρωτόλεια δείγματα γραφής των ομηλίκων του Αναγνωστάκη, Λειβαδίτη, Σαχτούρη, Αλεξάνδρου, Κατσαρού, Σινόπουλου, Παπαδίτσα και των υπολοίπων, υποδεικνύει την παρουσία ενός ανελισσόμενου κι οξυδερκή ποιητή εντός των ψυχολογικών ορίων της πολιτικοκοινωνικής πραγματικότητας που διαμορφωνόταν ώστε, κατά τον Γιώργο Μαρκόπουλο που τον ανθολογεί στην παρούσα έκδοση, να *«...συμπληρώνει το αρχικό πρόσωπο της σπουδαίας αυτής ποιητικής γενιάς»*. Ο Ιερόπαις πολέμησε για τα ιδανικά του που καλούνταν να υπερασπίσει: παράνομος για το μεταξικό καθεστώς, εθελοντής στο αλβανικό μέτωπο, αργότερα με αντιστασιακή δράση ώς την τελευταία του ανάσα εναντίον του κατακτητή. «Μια λάμψη ακόμα, μια βροντή, κι ύστερα πια σιγή / λαχανιασμένο τρέξιμο κι ανώφελη βιασύνη / ψηλά στα ουράνια ξάνοιγε... και με μια αχτίδα υγρή / στων σκοτωμένων τις μορφές παιγνίδιζε η σελήνη». Μάρτυρας μιας τραυματισμένης νιότης, ο ποιητής βιώσε την οδύνη και το σπάραγμα μιας εποχής απαγορευτικής για όνειρα και προσδοκίες: «εδώ οι χακί στολές κι αντίκρυ οι πράσινες / κι ανάμεσα η παιδιάτικη γαλήνη...». Πιστός της λυρικής και συνάμα ρεαλιστικής αντίληψης στην ποίησή του, ο Ιερόπαις συντρέχει την αγνότητα της νεαρής ηλικίας του με τη σφριγηλή πεποίθηση για το αύριο, που όμως τον διαψεύδει, και λοιδορείται από το άγριο παρόν του πολέμου. Ως εκ τούτου, η παρούσα ανθολόγηση αποκτά σημαντική αξία για τους αναζητούντες την ποίηση, αφού γίνεται αφορμή να έλθει πάλι στην επιφάνεια η ξεχασμένη φωνή αυτού του ανήσυχου, ευαίσθητου όσο και φερέλπιδος ποιητή.

Βασίλης Ρούβαλης

Η ομοσπονδιακή προοπτική της Ευρώπης

Dusan Sidjanski, *Η ομοσπονδίωση της Ευρώπης*, *μτφρ. Α. Ασέρ και Μ. Κοσίνα*, εκδόσεις Παπαζήση 1999

Ένα από τα ζωτικότερα ζητήματα που απασχολούν τα τελευταία χρόνια τις πολιτικές διαδικασίες στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα/Ένωση είναι η ενοποίηση της ευρωπαϊκής ηπείρου.

Αυτό το μεγαλεπήβολο σχέδιο της ενοποιητικής διαδικασίας και κυρίως η ευρωπαϊκή ιδέα δεν είναι και τόσο καινούργια υπόθεση, καθώς εδώ και πέντε τουλάχιστον δεκαετίες αποτελούσε αντικείμενο σκέψης και βαθύτερου προβληματισμού.

Η ευρωπαϊκή ιδέα πέρασε από πολλές παλινδρομήσεις, αναστολές και αλλεπάλληλες κρίσεις για να φτάσει στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα/Ένωση, η οποία αποτελεί πλέον ένα μόνιμο πλαίσιο ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Σήμερα το «Σχέδιο Ευρώπη» δεν επιδέχεται αναβολές. Μπροστά στον 21ο αιώνα η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μπορεί να μείνει απομονωμένη στον εαυτό της. Μήπως, όμως, η απουσία της από τη διεθνή σκηνή οφείλεται και στο ότι δεν υπάρχουν πολιτικά οράματα στην Ευρώπη; Μήπως, θα πρέπει να ανακαλύψουμε ξανά την πολιτική, για να θυμηθούμε και τις προτάσεις του Ζακ Ντελόρ περί επεξεργασίας ενός πραγματικού πολιτικού σχεδίου;

Σε μια εποχή, όπου οι Ευρωπαίοι καλούνται να επιλέξουν ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στη «βαλκανοποίηση» της Ευρώπης, η ομοσπονδιακή προοπτική της Ε.Ε. συνεχίζει ν' αποτελεί μια πρόκληση για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Ο Dusan Sidjanski, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Γενεύης και στο Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ευρωπαϊκών Σπουδών, στο βιβλίο του *Η Ομοσπονδίωση της Ευρώπης*, υποστηρίζει ότι η ομοσπονδίωση αποτελεί τον πυρήνα της σημερινής ευρωπαϊκής πραγματικότητας και πολύ σωστά επικαλείται τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, η οποία επιβεβαιώνει την ομοσπονδιακή τάση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας/Ένωσης.

Επί σαράντα και πλέον έτη ο Dusan Sidjanski μελετά την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, τη λειτουργία των ευρωπαϊκών θεσμών και τη δράση των ομάδων πίεσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Καταστάλαγμα αυτής της μακρόχρονης εμπειρίας και επιστημονικής ενασχόλησης με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, το έργο του για την ευρωπαϊκή ομοσπονδιακή προοπτική θα μπορούσε να χαρακτηρισθεί ιστορικό ντοκουμέντο και απαραίτητο εργαλείο για όσους μελετούν σοβαρά την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Ο Sidjanski, μελετώντας τα μικρά βήματα που έγιναν στο Άμστερνταμ, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι αυτά «μας επιτρέπουν να ακολουθήσουμε, αργά αλλά σταθερά, την κατεύθυνση η οποία, δεδομένου ότι προσφεύγει στην ομοσπονδιακή μέθοδο, προορίζεται να καταλήξει σε μια πρότυπη ευρωπαϊκή ομοσπονδία που θα λαμβάνει υπόψη τα νέα προβλήματα διακυβέρνησης αλλά επίσης και τα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας και οργάνωσης των κοινωνιών».

Σωτήρης Ντάλης

την άποψή του για την ενιαία ελληνική γλώσσα. Μπορεί κανείς να διαφωνήσει με πολλές από τις επιλογές του συγγραφέα, ωστόσο τα κείμενά του περιέχουν ενδιαφέρουσες πλαγιοβολές σε θέματα που ώς τώρα έμεναν εντελώς ή σχεδόν αφανή.

Ραγισμένη προσωπικότητα ή αναγνώριση της πραγματικότητας; Στο βιβλίο του *Νοσταλγία μνήμης* (εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 1999) ο **Περικλής Κοροβέσης** καταγράφει τους ελεύθερους συνειρμούς ενός, κατά τα φαινόμενα, ψυχαναλυόμενου επαναστάτη, που καλείται από τον ψυχαναλυτή του να ερμηνεύσει τα κίνητρα της πολιτικής του δράσης με όρους ψυχολογικούς. Στο τέλος, πραγματοποιείται η «παράδοξη» συμφιλίωση του επαναστάτη με τις αξίες του μέσου ανθρώπου. Απενοχοποιημένος, ο ήρωας επιθυμεί να δοκιμάσει τις απλές χαρές της ζωής: την οικογένεια, τη φιλία, τη συντροφικότητα.

Σ*τοιχεία Ταυτότητας* (εκδ. Γαβριηλίδη, 1999) του ποιητή **Γιάννη Δάλλα**: «Έρωτα πρόλαβε και πάρε με όπως άλλοτε βαθιά στην έλξη σου / σκίσε ξανά τα τετρακόσια τόσα χιλιόμετρα σαν βέλος / ίσια στην καρδιά μου».

ο χαρτοκόπτης

Ο ηλεκτρικός ξερνά

ΣΕΒΑΣΜΟ ΚΑΙ ΦΟΒΟ, ένταση και πρεζόνια ξερνά ο ηλεκτρικός, ερωτικές λιχουδιές η Αθηνάς, κουβέντες πελατών τα νεοκλασικά κομμωτήρια της Αχαρνών, στη σκουπιδιάρα της ιστορίας η φενακισμένη συνείδηση των τεχνοκρατών...

ΜΕΣΤΩΜΕΝΕΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΡΙΕΣ ενθαρρύνουν. Στη βράση κολλάει το σίδερο! Πίνοντας σπιτίσιο κόκκινο κρασί η εγρήγορση των αναγκών, το πνεύμα των ημερών, η χαλαρότητα των οδηγών... στις δεύτερες πόλεις... Καλά πάμε, καλύτερα θα πάμε, πιο επιθετικοί γινόμαστε, πιο ανασφαλείς; Μπλοφαδόροι κι άνετοι, ζοριλίκια και τζαζ. Σωστός επαγγελματίας, ευγενικός ή απλώς θρήσκος ο ταξιτζής που συνόδευε την άρνηση μ' ένα «όχι κούκλα μου, όχι αγάπη μου, συγχώραμε, εμείς γι' αλλού πάμε!».

ΤΟ ΣΘΕΝΟΣ ΤΗΣ ΡΕΤΣΙΝΑΣ! Τρώγοντας, αναπνέοντας, πίνοντας, περπατώντας, αγγίζοντας, ζώντας... Τα τερτίπια της καρδιάς, οι τρίμπλες του μυαλού, τα ξεχασμένα στιχάκια των τοίχων, ο μαύρος πλαστικός αναπτήρας Bic, τζιβαέρι μου! Παρδαλές μου προχειρότητες, πονηροί μου τενεκέδες, τι είναι η πατρίδα;

ΡΑΠΙΣΜΑΤΑ ΚΙ ΑΝΑΓΚΕΣ. Είμαστε δυνατοί. Σαν τον έλλην Ολυμπιονίκη Τόφαλο! Γενναιόδωροι τραμπούκοι! Σας συγκινούν οι μάζες; Κυκλωτικές οι κινήσεις του σκηνοθέτη, νέα η τραγουδίστρια, φάλτσες οι νότες, μεγάλη η πασαρέλα, τρία πουλάκια κάθονταν... «Κάνε κουράγιο καρδιά μου, μην τυχόν και αρρωστήσεις, έχεις πολλά υποφέρει...», ρεμπέτικες ανάγκες!

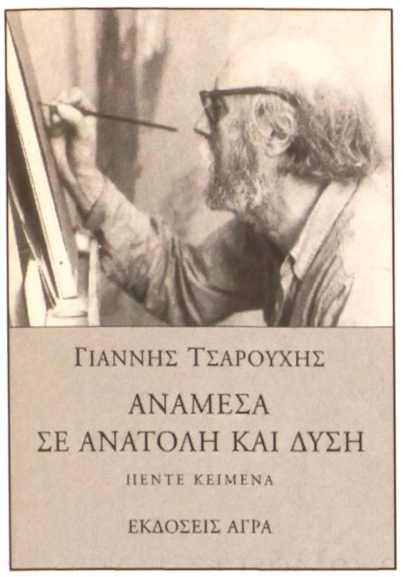
ΟΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΠΡΟΒΛΕΠΟΥΝ. Πολλά τα προβλήματα για την Κίνα, ο γίγας που λέγεται Ιαπωνία ξυπνά και πάλι, η Ασία ξαναβρίσκει το βήμα της, στη Μέση Ανατολή μυρίζει αλλαγή... Τ' άστρα μιλούν. Μέρα τρελή για σας αλλά αν κινηθείτε διαλλακτικά θα μπορέσετε να την αξιοποιήσετε και να τη χαρείτε ερωτικά ή κοινωνικά! Να χορεύω θα 'θελα. Καλό ζεϊμπέκικο. Ν' ακούσω θα 'θελα. Καλό ταξίμι... Να διαβάσω θα 'θελα καλή ποίηση, να δω καλό σινεμά, να... Στην Παριζιάνικη Κομμούνα του 1848, ντάλα καλοκαίρι, αίμα, παγκοσμιοποίηση, χίμαιρες, έρωτες, αντεπανάσταση και κλάμα... «Άιντε ψες το βράδυ στου Καρίπη, άιντε εφουμάραμε...». Ρεμπέτικες ανάγκες!

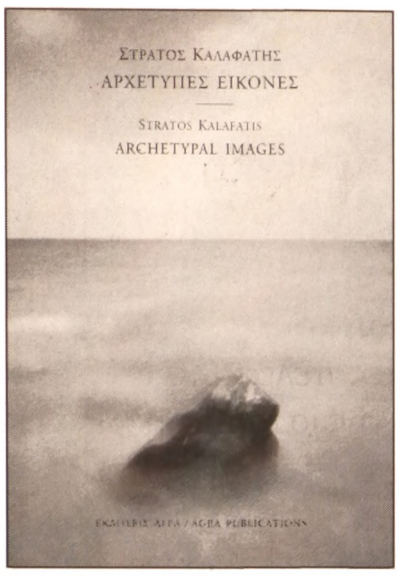
ΚΑΛΑΙΣΘΗΤΟ ΚΙ ΕΥΠΡΕΠΕΣ το γλείψιμο της εποχής, βραδυπόρο κι έμμεσο! Έλα να πάμε βόλτα στο γιαλό, φυτρώνοντας εκεί που δε μας σπέρνουν... Παίζοντας κρυφτό πίσω από μια ξύλινη σκάλα, πίσω από μια νεραντζιά, πίσω απ' τα βράχια του Γενάρη, λίγο πριν ή λίγο μετά τον ερχομό των αλκυονίδων, χορεύοντας στα μεγάλα πανηγύρια των χωριών, με λαϊκούς οργανοπαίχτες και λαϊκούς ανθρώπους, στα λαϊκά κέντρα των χωριών...

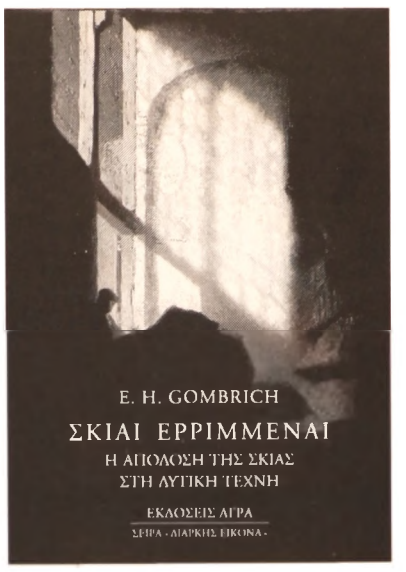
Ο ΥΠΟΓΕΙΟΣ ξερνά ένταση και πρεζόνια...

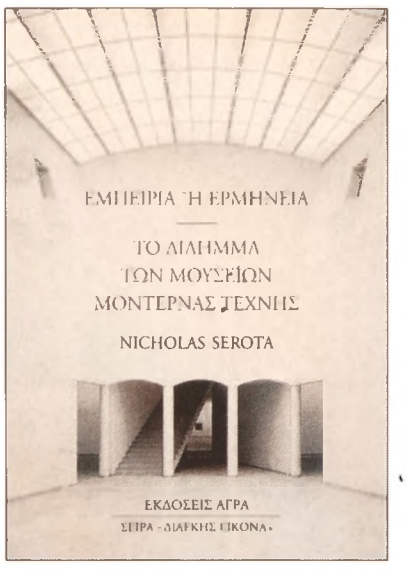
ΑΠΟ ΤΟΝ
ΚΩΣΤΑ ΚΑΡΑΜΑΡΚΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

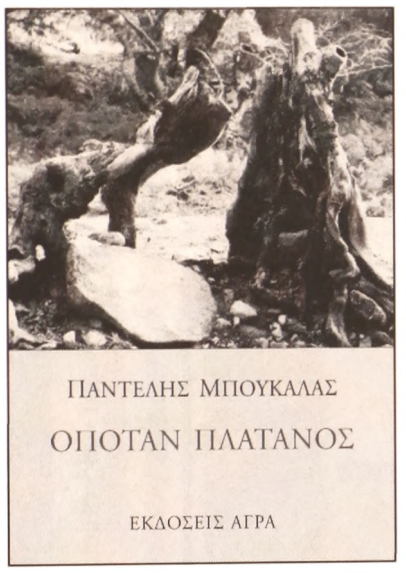

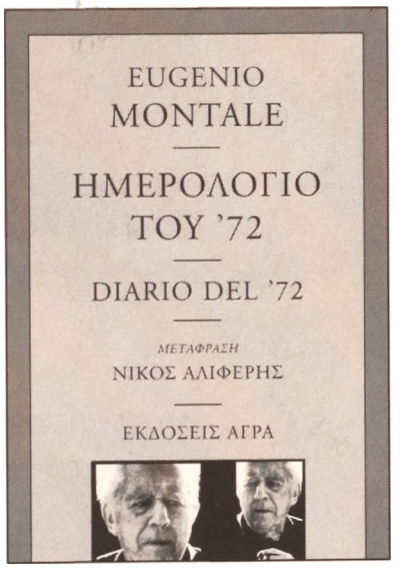

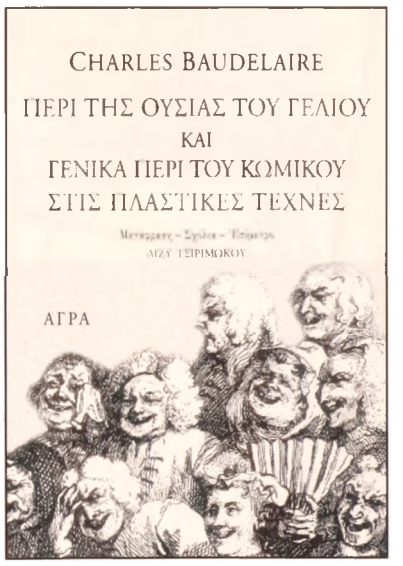

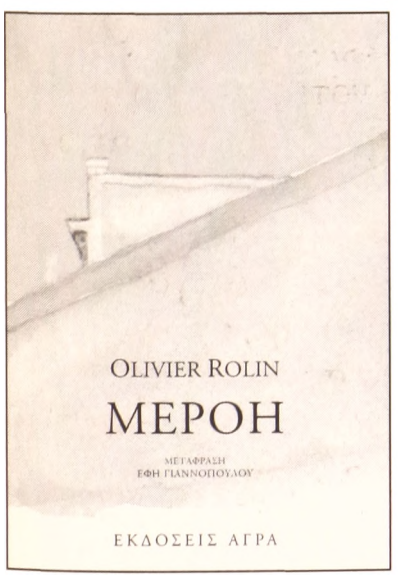

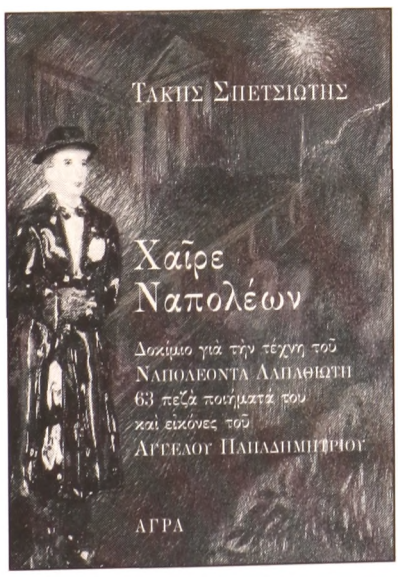

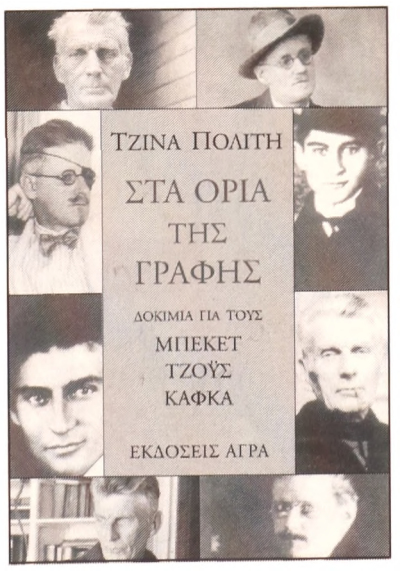

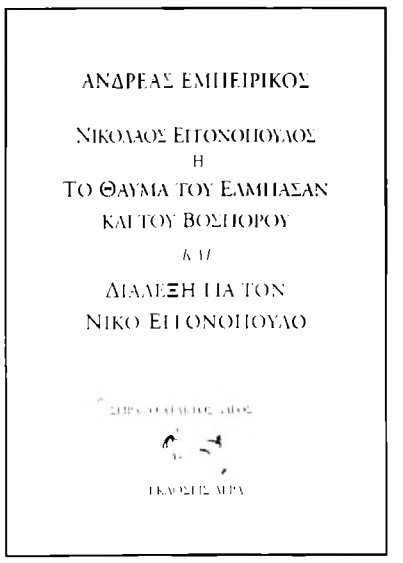

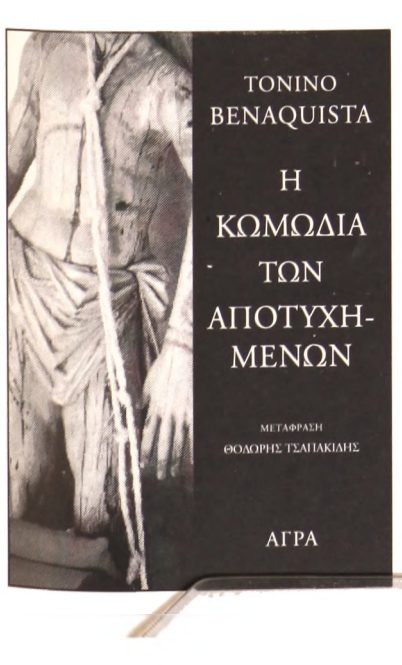

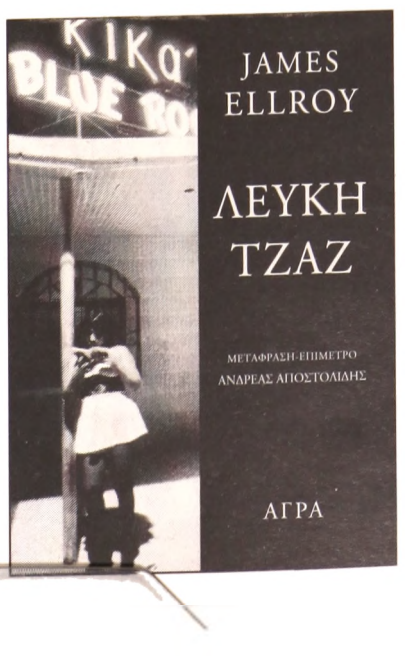

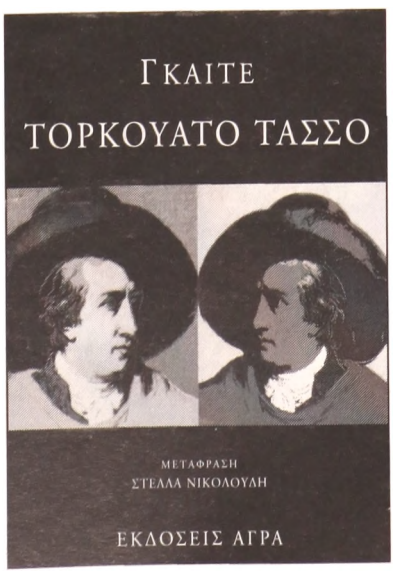

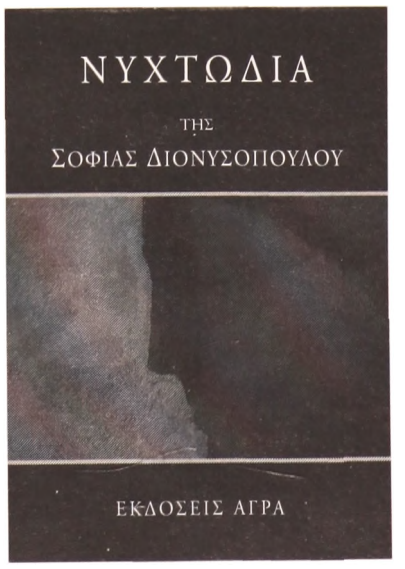

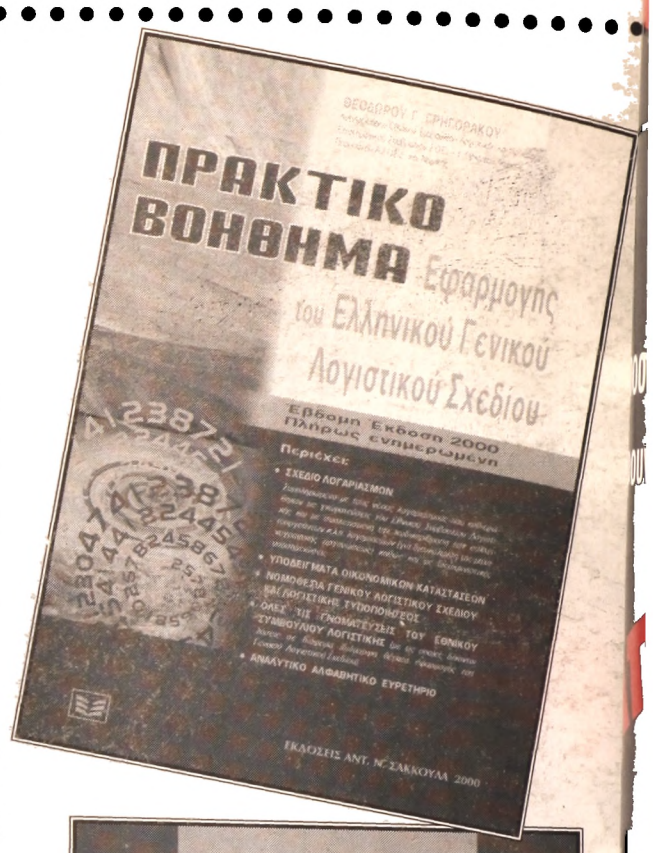

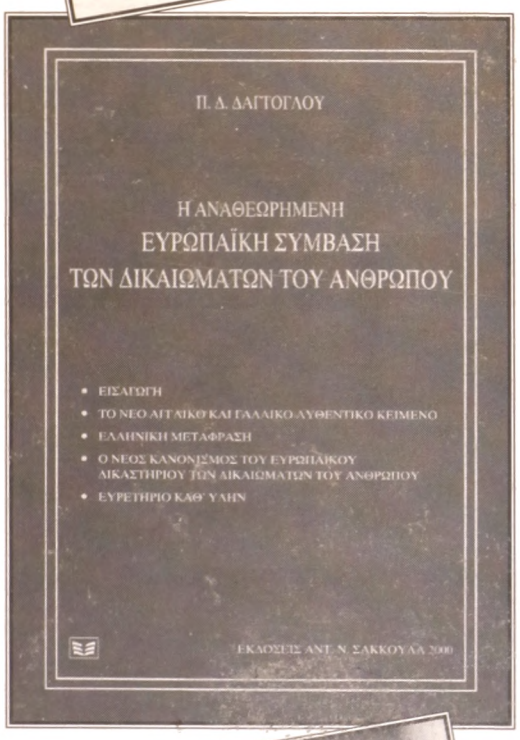
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ

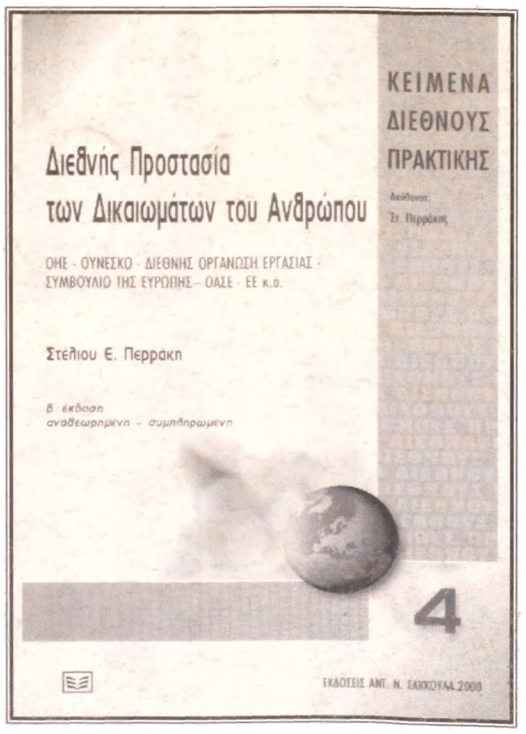

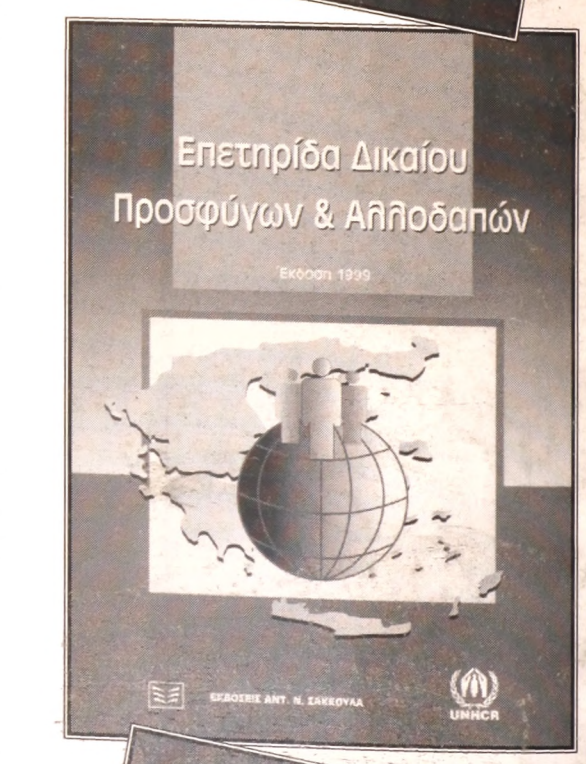

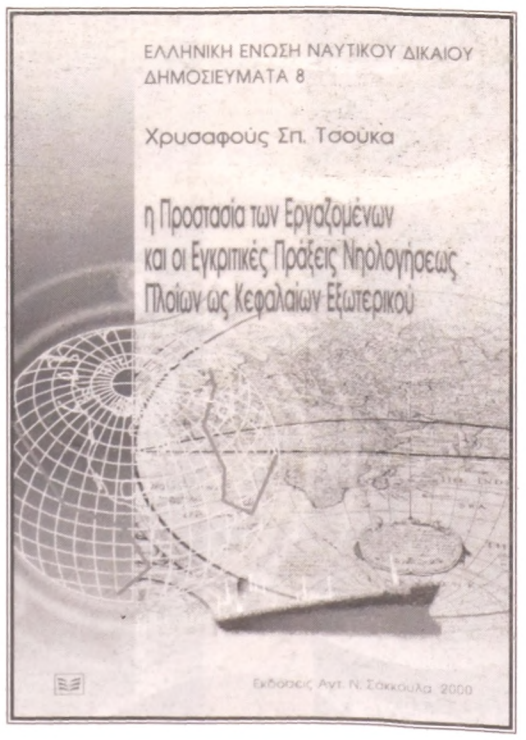

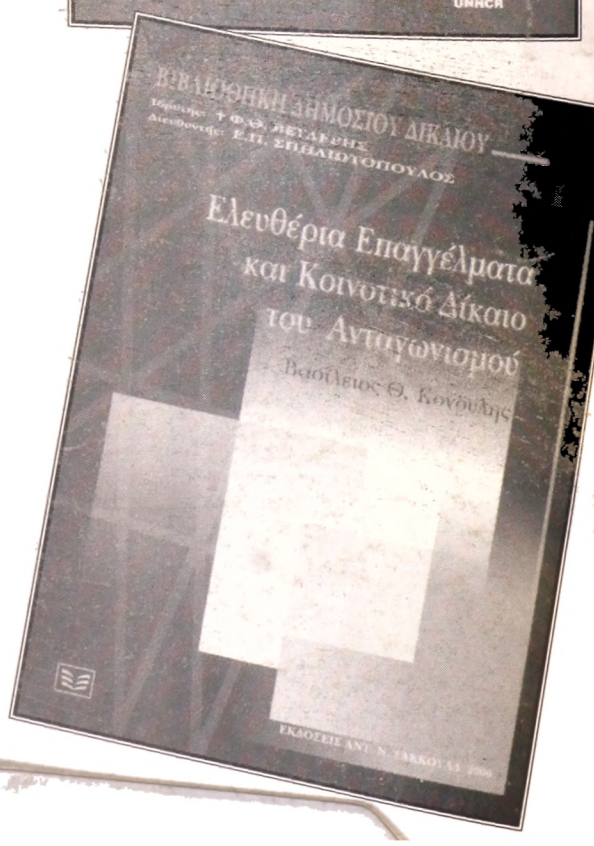

Σόλωνος 69 - 10679 ΑΘΗΝΑ • Τηλ. (01) 36 15440, 36 18198, Fax. 36 10425 — Ζωΐδου 88 - 69100 Κομοτηνή • Τηλ. (0531) 26 323, 33 245 — http://www.ant-sakkoulas.gr • e-mail: info@ant-sakkoulas.gr